

کتاب الکترونیک ہے

سالنامہ امارہای جمعیتے/ سازمان ثبت احوال کشور

(٥٢/٥٤)

وكل شيء فعليه في الزبير

كتاب التوحيد

فهرست نویسی فیپا

شماره کتابشناسی ملی :	ایران ۷۳۷۲۰۸۶
شابک :	۹۷۸-۶۲۲-۹۵۷۶۷۶-۲
عنوان و نام پدیدآور :	سالنامه آمارهای جمعیتی ۱۳۹۸ [منابع الکترونیکی: کتاب]/ نویسندگان: محمدباقر عباسی، صدیقه امیدوارشلمانی، محدثه صفاکیش.
مشخصات نشر :	تهران: سازمان ثبت احوال کشور، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری :	منبع برخط.
وضعیت فهرست نویسی :	فیپا
موضوع :	ایران -- آمار حیاتی
موضوع :	Iran -- Statistics, Vital
رده بندی کنگره :	HA۳۹
رده بندی دیویی :	۳۰۴/۶

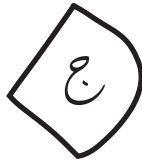

9

786229

576762

سالنامه آمارهای جمعیتی ۱۳۹۸

نویسندگان: محمدباقر عباسی (تلفن و واتساپ: ۰۹۱۲۸۹۹۳۹۷۵)
صدیقه امیدوار شلمانی، محدثه صفاکیش
طراحی و اجرای گرافیک: محمدباقر عباسی، سیدمحمد حسینی
صفحه‌آرایی: منیژه امیرخسروی، آمنه خطیبی، سیدمحمد حسینی
گزارش‌ها: مرجان علیزاده، با همکاری: اداره مهندسی
نرم‌افزارهای کاربردی (محمد کریمی، پروانه میرآخوری).
جدول‌بندی آمارهای تفصیلی: معصومه مؤمن طایفه

نوبت چاپ: اول
انتشار الکترونیکی

ناشر: انتشارات سازمان ثبت احوال کشور، تابستان ۱۳۹۹

۰۲۱-۶۶۷۰۵۹۵۹

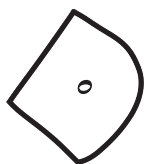

معرفی
ظرفیت‌های آرماری
پایگاه اطلاعات جمعیت کشور

پیش گفتار

۲

به سبای مقدمه

۳

وادی ایرانین

۱۲

مرک و میر
ایرانین

۴۱

ازدولج و طلاق
ایرانین

۸۶

واژه نامه

۱۷۲

جدول های تفصیلی آمارهای جمعیتی، در قالب الکترونیکی منتشر شده است.

پیشگفت

پیش‌گفتار

کشور ما، از منظر مسائل جمعیتی دوران خاصی را طی می‌کند. از سویی، نسبت جمعیت فعال حدود دو سوم کل جمعیت است که این به معنای بهره‌مندی جامعه از موهبت جمعیتی و قرار داشتن کشور در وضعیت پنجره جمعیتی است، که البته سالیان محدودی دارد. از سوی دیگر، برخی نشان‌گرهای جمعیتی، در وضعیت زنگ خطر قرار دارند: میزان کلی بارروی، میزان خام ولادت، میزان طلاق متأهلان به ویژه در گروه‌های سنی پایین و سن ازدواج

داشتن سیستم کارآمد ثبت جمعیت، می‌تواند باعث نواخت این زنگ خطرها در وقت‌های متقاضی گردد. از سوی دیگر، برنامه‌ریزان را به منابع کم‌یاب اطلاعات متقن درباره باشندگان محدوده‌های جغرافیایی برساند. اما دریغ که با وجود تمام سعی‌های صورت گرفته در حداقل ۵۰ سال گذشته، هنوز تا رسیدن به سیستم ثبت جمعیتی «قابل اعتماد» راه باقی است.

در گذار این راه، یکی از گام‌های اساسی که سازمان ثبت احوال کشور، مجدانه سعی در تحقق آن دارد، تکمیل ثبت خانواده در قالب «پایگاه اطلاعات سببی و نسبی» است. این پایگاه در کنار «پایگاه نشانی و تغییرات آن»، پایه اصلی «نظام ثبت جمعیت» را تشکیل می‌دهد.

بهبود کیفی داده‌های پایگاه اطلاعات جمعیت کشور البته رسالتی همیشگی است. در سال‌های اخیر، سعی شد تا با پالایش‌های مختلف، کیفیت داده‌های پایگاه بهبود یابد. از جمله، شماره ملی (ID) به اسناد وفات اختصاص یافت و براین‌پایه اکنون می‌توان علاوه بر اطلاع از زمان ولادت، به زمان مرگ افراد نیز در سامانه‌های احراز هویت دسترسی داشت.

شاید مؤثرترین گام در تحقق ثبت جمعیت، تکمیل پایگاه اطلاعات کارت هوشمند ملی و صدور این کارت باشد. کارت هوشمند ملی علاوه بر ظرفیت شناسایی و احراز هویت، در بعد کلان، ظرفیت کشور برای بهینه‌سازی رویه‌های فناوری‌محور را به شکل محسوسی ارتقاء بخشید و با تخصیص امضای دیجیتال، زمینه لازم برای تمام الکترونیکی شدن تمامی خدمات را فراهم نمود.

بدیهی است نظام ثبت جمعیت، با بهبود رویه‌های الکترونیکی ملی، خودبه‌خود بهبود خواهد یافت.

چشم‌انداز ما، دسترسی پایدار به شاخص‌های اصلی درک و شناخت ویژگی‌های جمعیت کشور در کوچک‌ترین واحدهای جغرافیایی و در بازه‌های زمانی دلخواه است. امری که شاید زمانی یک رؤیا بود، اما امروز بیش از هر زمان در دسترس به نظر می‌رسد.

قِيمَةُ كُلِّ امْرِءٍ مَا يُحْسِنُ

مرد را آن بهاست که بدان نيك داناست، آن ارزي که می ورزي.
(نهج البلاغه، حکمت ۸۱)

سالنامه آمارهای جمعیتی سازمان ثبت احوال کشور، در ادامهٔ فعالیتی که از گذشته و در قالب تکلیفی با عنوان انتشار سالانه‌ها (ر.ک. دستور احصاء، ۱۳۱۳) مستمراً انجام می‌شده است، با بازنگری در ساختار آن از ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۵ در قالبی نوین منتشر شد. از سال ۱۳۹۶ با توجه به بازنگری‌های انجام شده در رویه‌های دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت سازمان ثبت احوال کشور، برپایهٔ استانداردهای کسب‌وکار آماری، بازنگری اساسی در تدوین این سالنامه صورت گرفت. اما جداول به تفصیل گذشته، بدون هیچ تغییری و با هدف دسترسی آسان پژوهش‌گران تولید شد و در رویکردی تازه‌تر در قالب جداول صفحه گسترده در اختیار قرار گرفت. بخش‌های تبیینی اضافه شده به سالنامه آمارهای جمعیتی و پیوندان‌های افزوده، تلاشی برای غنا بخشیدن به مباحث آماری ملی بوده است.

از منظر انتشار، از همان سال ۱۳۹۶، علاوه بر فایل صفحه گستردهٔ داده‌ها، نرم‌افزار اندروید سالنامه و فایل‌های پی‌دی‌اف نیز به رایگان در اختیار علاقمندان قرار دارد.

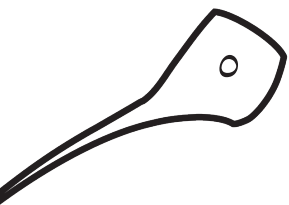
مشکلات اعتباری، دغدغه‌های محیط زیستی، نگرانی از کمک به گسترش ویروس کرونا در فرآیند توزیع و البته ضرورت صرفه‌جویی در هزینه‌ها، باعث شد تا در سال جاری، برای نخستین بار، از چاپ نسخهٔ کاغذی سالنامه آمارهای جمعیتی اجتناب گردد. هر چند نسخهٔ قابل چاپ (Printable) سالنامه در صفحه‌خانهٔ دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت در دسترس علاقمندان قرار گرفته است.

استاندارد GSBPM (بند ۱۹):

«GSBPM یک مدل مرجع است. این بدان معنی است که GSBPM می‌تواند توسط سازمان‌ها در درجات مختلف مورد استفاده قرار گیرد. یک سازمان ممکن است GSBPM را به طور مستقیم اجرا کند یا از آن به عنوان یک مبنا برای تهیه اقتباسی مختص خود، استفاده کند. در برخی موارد ممکن است فقط از آن به عنوان مدلی که سازمان‌ها در برقراری ارتباط داخلی یا با دیگر سازمان‌ها برای روشن شدن بحث استفاده می‌کنند، بهره‌برداری شود. سناریوهای متعددی که برای کاربرد GSBPM وجود دارد، همگی معتبرند.»

1. Specify Needs	۱. مشخص کردن نیازها
1.1. Identify needs	۱-۱. شناسایی نیازها
1.2. Consult & Confirm needs	۲-۱. مشورت و تأیید نیاز
1.4. Identify concepts	۴-۱. شناسایی مفاهیم
1.5. check data availability	۵-۱. بررسی در دسترس بودن داده‌ها
2. Design	۲. طراحی
2.2. Design variable descriptions	۲-۲. طراحی مشخصات متغیر
2.3. Design collection	۳-۲. طراحی گردآوری
2.4. Design frame & sample	۴-۲. طراحی چارچوب و نمونه
2.5. Design processing & analysis	۵-۲. طراحی پردازش و تجزیه و تحلیل
3. Build	۳. ساخت
3.1. Build collection instrument	۱-۳. ساخت ابزار جمع آوری
3.2. Build or enhance process Components	۲-۳. ساخت یا توسعه مؤلفه‌های فرآیند
3.3. Build or enhance Dissemination components	۳-۳. ساخت یا ارتقاء مؤلفه‌های انتشار
3.4. Configure workflows	۴-۳. پیکربندی گردش کار
3.7. Finalise production system	۷-۳. نهایی کردن سیستم تولید
4. Collect	۴. فرآیند گردآوری
4.2. Set up collection	۲-۴. راه‌اندازی گردآوری
4.3. Run collection	۳-۴. اجرای گردآوری

رویکرد تولید سامانه‌های جمعیتی در چهارچوب GSBPM

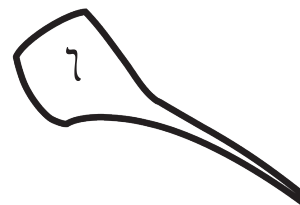
رویکرد تولید سائنس آماری
 مستحکم در چهار محور
 ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸

5. Process	۵. پردازش
5.1. Integrate data	۱-۵. ادغام داده‌ها
5.2. Classify & code	۲-۵. طبقه بندی و کد گذاری
5.3. Review & validate	۳-۵. بازنگری و اعتبارسنجی
4.4. Finalise collection	۴-۴. نهایی کردن گردآوری
2.1. Design outputs	۱-۲. طراحی خروجی‌ها
5.5. Drive new variables & units	۵-۵. استخراج واحد ها و متغیرهای جدید
5.7. Calculatlate aggregates	محاسبه انبوهه‌ها
6. Analyse	۶. تجزیه و تحلیل
6.1. Prepare draft outputs	۱-۶. تهیه پیش‌نویس خروجی
6.2. Validate output	۲-۶. اعتبارسنجی خروجی‌ها
6.3. Interperet & explain output	محاسبه توده ها
7.1. Update output systems	تفسیر و توضیح خروجی‌ها
5.8. Finalise data files	تکمیل فایل‌های داده‌ای
7. Disseminate	۷. انتشار
7.2. produce dissemination products	۲-۷. تولید محصولات انتشار
7.3. Manage release of dissemination products	۳-۷. مدیریت نشر محصولات انتشار
6.5. Finalise (Analyse) outputs	۵-۶. نهایی کردن خروجی‌ها(ی تحلیل)
7.4. Promote dissemination products	۴-۷. ترویج محصولات انتشار
7.5. Manage user support	۵-۷. مدیریت پشتیبانی کاربر
8. Evaluate	۸. ارزیابی
8.1. Gather evaluation inputs	۱-۸. جمع‌آوری ورودی‌های ارزیابی
8.2. Conduct evaluation	۲-۸. هدایت ارزیابی
8.3. Agree an action plan	۳-۸. توافق یک طرح عملیاتی

♦ با همکاری کارشناسان آمار استان‌ها

اجرای همزمان

کتاب کشور

۱۹/۴

میزان عمومی ولادت (۱۳۹۵)

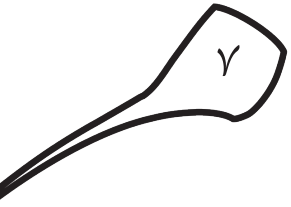
زنجان خراسان جنوبی
کردستان تهران اردبیل همدان
سیستان و بلوچستان
گلستان هرمزگان لرستان
کهگیلویه و بویراحمد
بوشهر
چهارمحال و بختیاری
خراسان رضوی

آذربایجان غربی
سیستان و بلوچستان
خراسان جنوبی
گلستان بوشهر
کردستان تهران کرمان
کهگیلویه و بویراحمد
خراسان شمالی
خراسان رضوی
چهارمحال و بختیاری

۱۴/۶

کتاب کشور

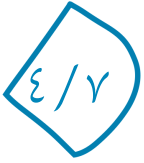
میزان عمومی ولادت (۱۳۹۸)

گلستان یزد ایلام
 قزوین
 آذربایجان غربی
 مازندران
 سمنان
 لریستان
 تهران
 کرمانشاه
 خراسان شمالی
 زنجان
 چهارمحال و بختیاری
 مرکزی
 خراسان رضوی
 کردستان
 خوزستان
 فارس
 کرمان
 بوشهر
 البرز
 قم
 آذربایجان شرقی
 هرمزگان
 سیستان و بلوچستان
 خراسان جنوبی
 اصفهان

میزان عمومی مرگ (۷۶۱۱)

کل کشور

کهگیلویه و بویراحمد فارس یزد بوشهر
 اصفهان
 آذربایجان غربی
 خراسان شمالی
 کردستان
 اردبیل
 قم
 تهران
 کرمان
 سمنان
 خراسان جنوبی
 سیستان و بلوچستان
 زنجان
 مرکزی
 چهارمحال و بختیاری
 هرمزگان
 آذربایجان شرقی
 مازندران
 خراسان رضوی
 البرز
 کرمانشاه
 گلستان
 ایلام
 خوزستان

میزان عمومی مرگ (۷۶۱۱)

کل کشور

۸

گل کشور

میزان عمومی ازدواج (۱۳۹۵)

خراسان جنوبی
 کرمانشاه
 البرز
 سمنان
 قم
 مازندران
 خراسان رضوی
 کهگیلویه و بویراحمد
 کرمان
 خوزستان
 قزوین
 سیستان و بلوچستان
 ایلام
 خراسان شمالی
 تهران
 مرکزی
 چهارمحال و بختیاری
 آذربایجان غربی
 همدان
 آذربایجان شرقی
 اردبیل
 اصفهان
 زنجان
 گلستان
 بوشهر
 گیلان

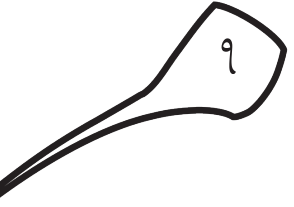

بوشهر
 قم
 خراسان رضوی
 قزوین
 سمنان
 تهران
 هرمزگان
 کهگیلویه و بویراحمد
 فارس
 گیلان
 خراسان شمالی
 یزد
 آذربایجان غربی
 البرز
 همدان
 گلستان
 مرکزی
 مازندران
 چهارمحال و بختیاری
 لرستان
 آذربایجان شرقی
 ایلام
 سیستان و بلوچستان
 خراسان جنوبی
 کرمانشاه
 کرمان
 خوزستان
 زنجان
 اصفهان

گل کشور

میزان عمومی ازدواج (۱۳۹۸)

گل کشور

میزان عمومی (۱۳۹۵)

خراسان رضوی
کردستان
مازندران
سمنان لرستان کهگیلویه و بویراحمد
آذربایجان غربی
خوزستان
زنجان
تهران
چهارمحال و بختیاری
هرمزگان
اصفهان
قزوین
فارس
کرمان
اردبیل
گلستان
کرمانشاه
ایلام
سیستان و بلوچستان
بوشهر
همدان
یزد
مرکزی
خراسان شمالی
خراسان جنوبی

کردستان
خوزستان
گیلان
تهران
اردبیل
هرمزگان
آذربایجان شرقی
فارس
یزد
سمنان
خراسان رضوی
اصفهان
بوشهر
گلستان
خراسان شمالی
خراسان جنوبی
قم
ایلام
کرمان
قزوین
زنجان
سیستان و بلوچستان
لرستان
کرمانشاه
آذربایجان غربی
کهگیلویه و بویراحمد

میزان عمومی (۱۳۹۱)

گل کشور

ولادت ایرانیان

ولادت ایرانیان

۱- نمای جهانی باروری، مولید و جمعیت

۱. مولید، عامل اصلی ازدیاد جمعیت و یکی از دو حرکت زمانی جمعیت (دیگری: مرگ) است. از این رو شاید بتوان جرأت به خرج داد و مطالعهٔ مولید را یکی از مهم‌ترین مطالعات اجتماعی دانست.

۲. در طول تاریخ نیز، همواره فکر به جمعیت با فکر به «زادآوری و مسائل مرتبط با آن» همراه بوده است. در بیانی ساده شاید بشر خود را عاجز از اثرگذاری بر مرگ محتوم می‌دانسته، اما راه‌هایی برای کنترل زادآوری و از آن راه کنترل رشد جمعیت همیشه در دسترس بوده است.

۳. ایران، به مانند اکثر کشورهای جهان، در یک‌سدهٔ گذشته شاهد «اثرات گذار جمعیت‌شناختی*» بوده است. کاهش چشم‌گیر مرگ و میر به ویژه مرگ نوزادان که شواهد آماری آن در بندهای ۶ تا ۸ فصل «مرگ در ایران» این سالنامه ارائه شده است، در کنار عوامل مؤثر دیگر، از جمله گسترش شهرنشینی، تغییر معیشت و ساختار اشتغال (گذار از اشتغال کشاورزی محور به صنعت و خدمات محور)، گسترش آموزش و افزایش نسبت زنان تحصیل‌کرده، جنگ، تورم، تحریم‌های ظالمانهٔ اقتصادی و... باعث گذار جمعیتی کشور از میزان‌های بالای مولید و مرگ و میر به میزان‌های پایین این دو رویداد شد. البته نباید از اثرات سیاست‌های مستقیم جمعیتی که در دو دوره با عنوان برنامه‌های تنظیم خانواده به اجرا درآمد (از ۱۳۴۶ تا ۱۳۵۷ و از ۱۳۶۸ به بعد) غافل شد.**

۴. آنچه اما در این زمان و بعد از گذار یک سده از تغییرات پر دامنهٔ جمعیتی در کشور مهم است، توجه به دقایق آماری است. شاید پیش‌بینی‌های درازمدت با توجه به کاربرد میزان‌های مقطعی (نظیر میزان کلی باروری) و نوسان این میزان‌ها، تغییر یابند اما نگاهی بدون دآوری به روندها و پیش‌بینی‌ها می‌تواند در آستانهٔ قرن پیش‌رو زمینه‌ای برای بازاندیشی نقش نهادهای مختلف اجتماعی در موضوع جمعیت فراهم آورد. که این مهم‌تر از حاصلی است که می‌تواند افزایش یا کاهش مولید (مثلاً) در بازهٔ زمانی کوتاه مدت باشد.

۵. با نگاه به این ضرورت‌ها، و لزوم ایجاد نگاهی واقع‌گرایانه برای هدف‌گذاری‌های میان‌مدت و بلندمدت، بخش آغازین این فصل، شامل مروری گذرا بر آمارهای مرتبط جهانی و منطقه‌ای است.

* برای اطلاع بیشتر درباره گذار جمعیت شناختی به دانشنامه جمعیت‌شناسی، ص ۶ مراجعه فرمایید

** در نمودار ۱۴ لفظ شروع ریاست‌های تنظیم خانواده مشخص شده است

برای مطالعه بیشتر مقاله «نوسانات تجدید مولید در ایران» دکتر میرزایی، فصلنامه جمعیت شماره ۲۹ و ۳۰ معنی می‌شود

برای اطلاعات
بیشتر به کتاب چهار
جمعیت، انتشارات
ثبت احوال مراجعه
نمایید

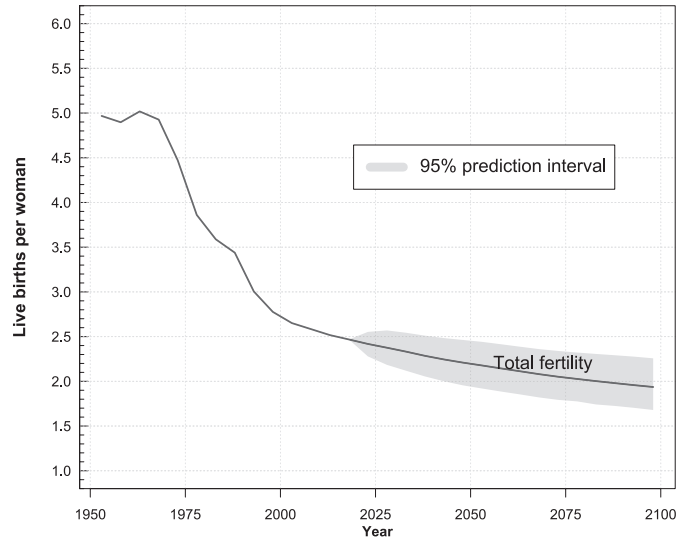

تغییرات جهانی در
باروری سطح جهانی
نشان می‌دهد که یک
مقدار ثابت جهانی
برای باروری کل
سطح جهانی وجود
ندارد و در عوض
مقادیر باروری
محلی، خاص هر
کشور است.

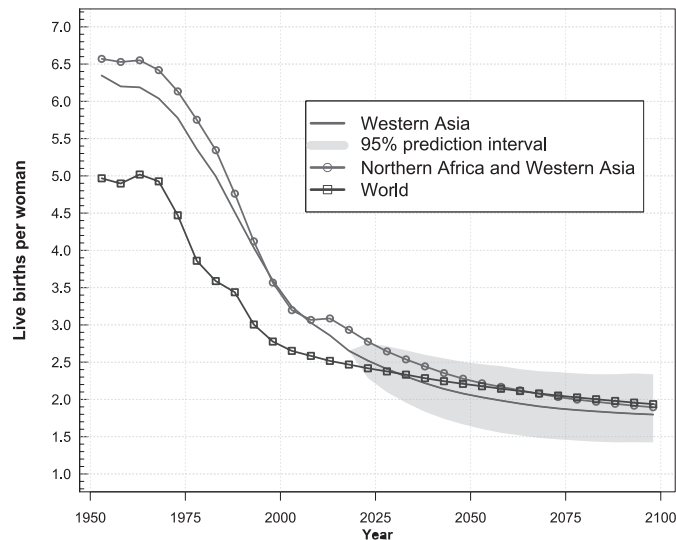
میزان کلی باروری
تعداد کل فرزندان
زن به تولد شده‌ای
است که به طور
متوسط یک زن از
زنان مورد مطالعه،
بدون در نظر گرفتن
عامل مرگ و میر
در طول دوران
باروری خود به دنیا
می‌آورد.

۶. گذار باروری (گذار از مقادیر بالای تعداد متوسط فرزند به ازاء هر زن به حدود سطح جانشینی)، روندی است که در تمامی مناطق جهان تجربه شده یا در سال‌های آتی تجربه خواهد شد (نمودار ۱).

نمودار ۱. میزان کلی باروری در جهان، ۱۹۵۰-۲۱۰۰.

۷. در افق ۲۱۰۰، کاهش میزان کلی باروری در غرب آسیا به کمتر از سطح جانشینی مورد انتظار است (نمودار ۲).

نمودار ۲. میزان کلی باروری در غرب آسیا، ۱۹۵۰-۲۱۰۰.

۸. اما آنچه در حال حاضر در منطقه توجه‌برانگیز است، تفاوت در تجارب جمعیتی کشورهای منطقه با عراق، افغانستان و پاکستان است که از قضا

همسایگان شرقی و غربی ایران محسوب می شوند.

۹. میزان کلی باروری در بازه ۲۰۲۰-۲۰۱۵ در کشورهای همسایه ایران چنین برآورد شده است (World Population Prospect 2019):

۱-۹. افغانستان، ۴/۵۶ (رتبه ۲۳ جهان)؛ عراق، ۳/۶۸ (رتبه ۴۶ جهان)؛ پاکستان، ۳/۵۵ (رتبه ۵۳ جهان)؛ عمان، ۲/۹۳؛ ترکمنستان، ۲/۷۹؛ عربستان سعودی، ۲/۳۴؛ کویت، ۲/۱۰؛ آذربایجان، ۲/۰۸؛ ترکیه، ۲/۰۸؛ ایران، ۲/۰۱ (رتبه ۱۱۹ جهان)؛ بحرین، ۲/۰۰؛ قطر، ۱/۸۸؛ ارمنستان، ۱/۷۶؛ امارات متحده عربی، ۱/۴۲ (رتبه ۱۸۶ جهان) (فرزند به ازاء هر زن در سن باروری (۴۹-۱۵ سال).

۱۰. در سطح جهان، میزان کلی باروری، از رقم ۶/۹۵ در نیجر تا ۱/۲۷ در بوسنی و هرزگوین نوسان دارد.

۱۱. میزان خام ولادت به ازاء هر هزار نفر جمعیت نیز در بازه ۲۰۲۰-۲۰۱۵ در کشورهای همسایه ایران چنین برآورد شده است (همان):

۱-۱۱. افغانستان، ۳۲/۹؛ عراق، ۲۹/۱؛ پاکستان، ۲۸/۵؛ ترکمنستان، ۲۴/۰؛ عمان، ۱۹/۶؛ ایران، ۱۹/۱؛ عربستان سعودی، ۱۸/۰؛ آذربایجان، ۱۷/۱؛ ترکیه، ۱۶/۲؛ کویت، ۱۴/۴؛ ارمنستان، ۱۴/۲؛ بحرین، ۱۴/۲؛ امارات متحده عربی، ۱۰/۴؛ قطر، ۹/۷ به ازاء هر هزار نفر جمعیت.

۱۲. این کشورها در زمینه میزان‌های مرگ و میر نیز، ارقام بسیار متفاوتی را تجربه می‌کنند (همان):

۱-۱۲. ترکمنستان، ۷/۰؛ پاکستان، ۷/۰؛ آذربایجان، ۶/۸؛ افغانستان، ۶/۵؛ ترکیه، ۵/۴؛ ایران، ۴/۹؛ عراق، ۴/۸؛ عربستان سعودی، ۳/۵؛ کویت، ۲/۷؛ بحرین، ۲/۴؛ عمان، ۲/۴؛ امارات متحده عربی، ۱/۵؛ قطر، ۱/۲ به ازاء هر هزار نفر جمعیت.

۱۳. بنابراین در حالی که رشد طبیعی جمعیت در افغانستان، عراق و پاکستان به ترتیب؛ ۲/۶۴، ۲/۴۳ و ۲/۱۵ درصد در سال بوده است، این ارقام در عربستان سعودی، ایران و ترکیه به ترتیب؛ ۱/۴۵، ۱/۴۲ و ۱/۰۸ درصد در سال تخمین زده می‌شود*.

۱۴. به طور طبیعی گذار جمعیت شناختی جهانی، با کاهش مستمر میزان خام ولادت و نزدیک شدن آن به میزان مرگو میر و در نتیجه آن کاهش نرخ رشد طبیعی جمعیت همراه خواهد بود.

*فصل ایران با
افغانستان و عراق
بیش از ۱۰ فرزند در
سال است

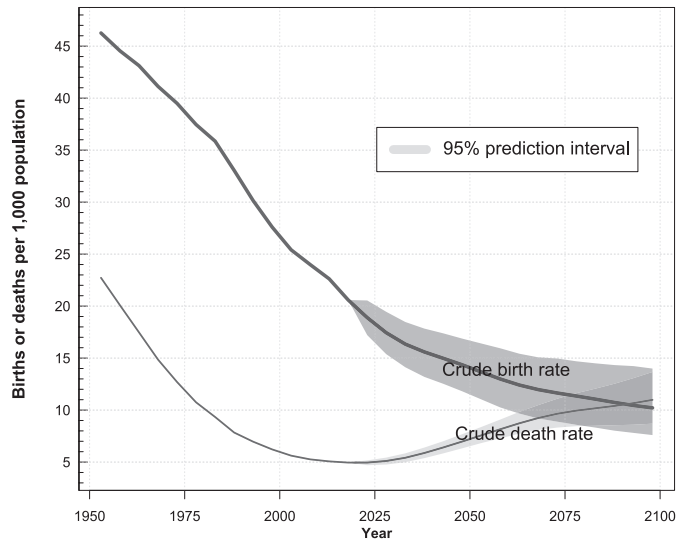
*میزان پایین مرگ و
میر در کشورهای قطر،
امارات متحده عربی،
عمان و... را جدا از
رشد مثبت و در میان
می‌توان به حضور
جمعیت مهاجر (کار)
ساکن در آن کشورها
نسبت داد

افزایش امید زندگی
رابطه‌ی از توقعات
بزرگ بشر معاصر
دانست

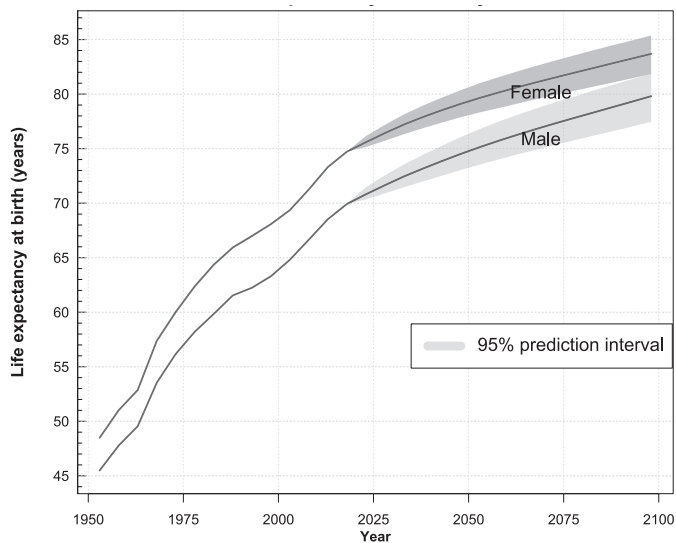

میزان خام ولادت
از تقسیم تعداد
متولدان نثره به دنیا
آورد یک جامعه در
طول یک سال
تقویمی بر جمعیت میانه
وی متوسط آن جامعه
در همان سال بدست
می آید.

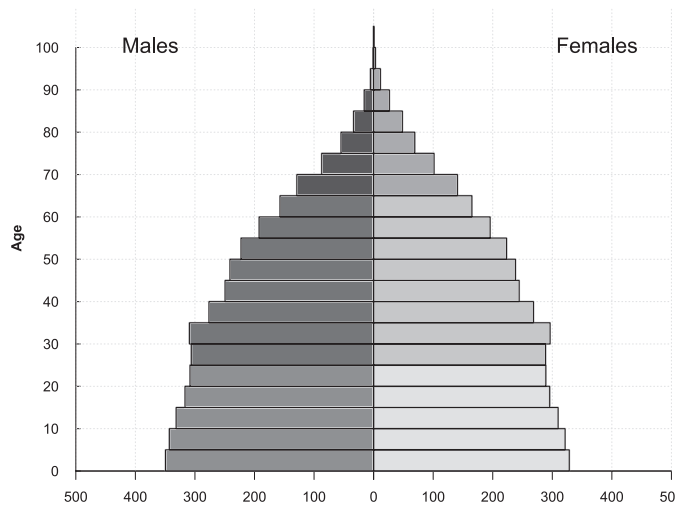
نمودار ۳. میزان خام موالید و مرگومیر در جهان، ۱۹۵۰-۲۱۰۰.

۱۵. این گذار البته با افزایش امید زندگی زنان و مردان همراه خواهد بود. عملاً در چشم‌انداز ۲۱۰۰ زیست بشر در جهانی سالمندتر از هر زمان دیگر، تجربه خواهد شد.

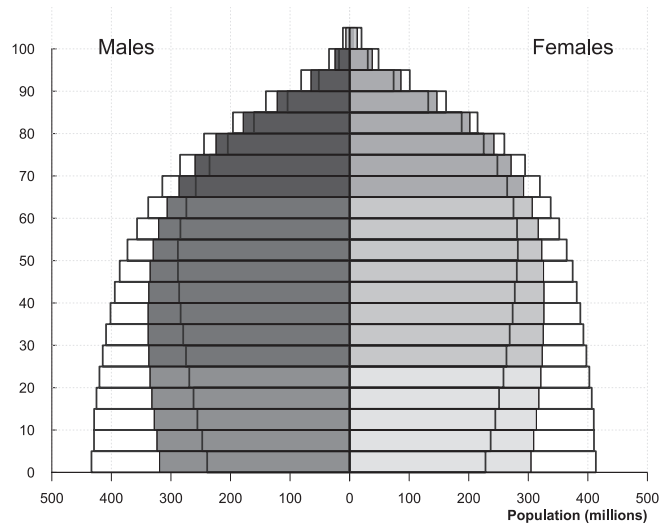

نمودار ۴. امید زندگی در جهان، ۱۹۵۰-۲۱۰۰.

۱۶. سالمندتر شدن جمعیت باعث تغییراتی در هرم سنی می‌گردد.

نمودار ۵. هرم سنی جمعیت جهان، ۲۰۲۰.

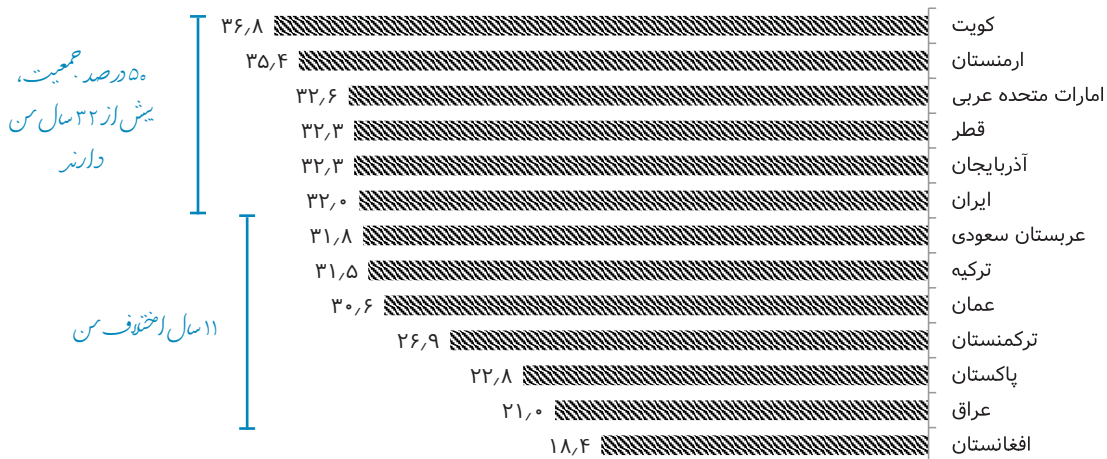

نمودار ۶. هرم سنی جمعیت جهان، ۲۱۰۰.

هرم سنی بعد از گذر
از مراحل گذار
جمعیت شناختی به
سمت استوگنایی
شدن می رود

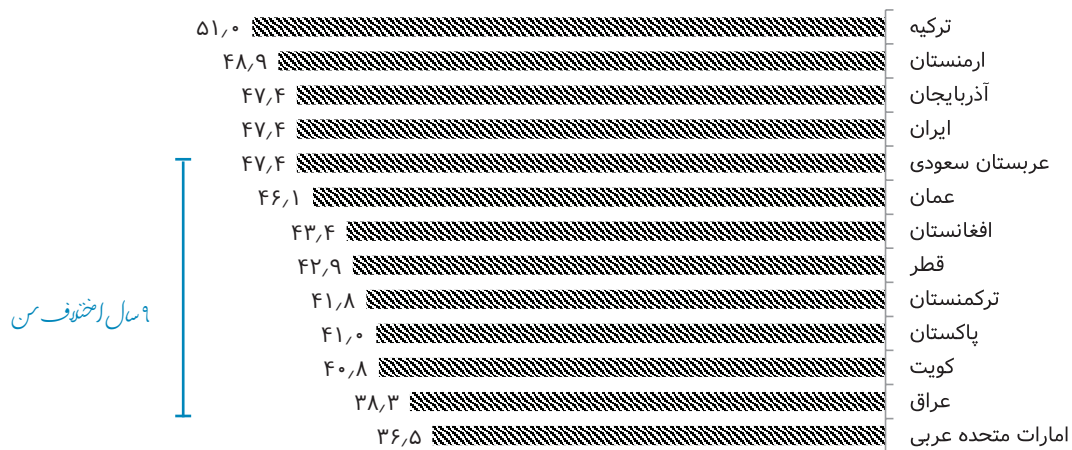
۱۷. در کشورهای همسایه ایران، میانۀ سنی در سال ۲۰۲۰ چنین تخمین زده می‌شود (World Population Prospect 2019):

نمودار ۷. میانۀ سنی در کشورهای همسایه ایران، ۲۰۲۰.

۱۸. چنان که پیداست، دیگر بار؛ افغانستان، عراق و پاکستان با جمعیتی به مراتب جوان‌تر از سایر کشورهای منطقه میانۀ سنی بسیار پایین‌تری دارند. نیمی از جمعیت افغانستان کمتر از ۱۹ سال سن دارند.

۱۹. در چشم‌انداز ۲۱۰۰ اما برآوردها ترتیب متفاوتی به دست می‌دهد (همان):

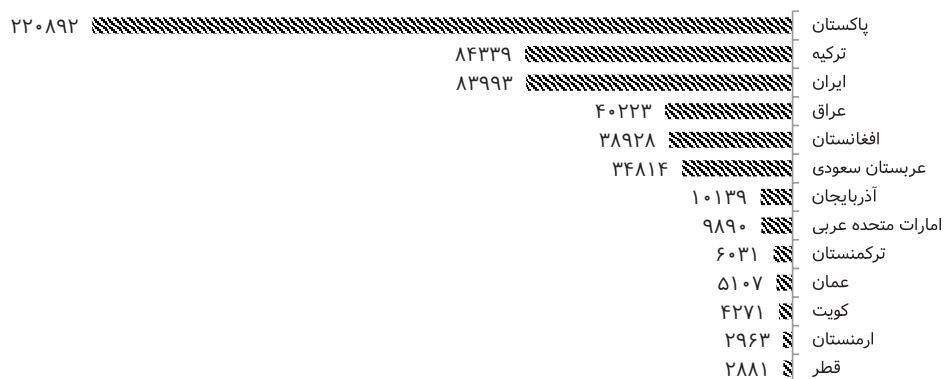

نمودار ۸. برآورد میانۀ سنی در کشورهای همسایه ایران، ۲۱۰۰.

۲۰. هرچند رشد میانه سنی در کشورهای همسایه ایران قابل پیش‌بینی است، اما این رشد هم‌آهنگ نیست. به عنوان نمونه؛ امارات متحده عربی، کویت و قطر، طبعاً به دلیل سیاست‌های مهاجرتی خود، میانه سنی پایین‌تری خواهند داشت. اما همچنان جایگاه عراق، افغانستان و پاکستان حفظ خواهد شد. اما در عین حال اختلاف شدید میانه سنی این کشورها با مثلاً ایران از حدود ۱۳ سال به حدود ۹ سال کاسته خواهد شد.

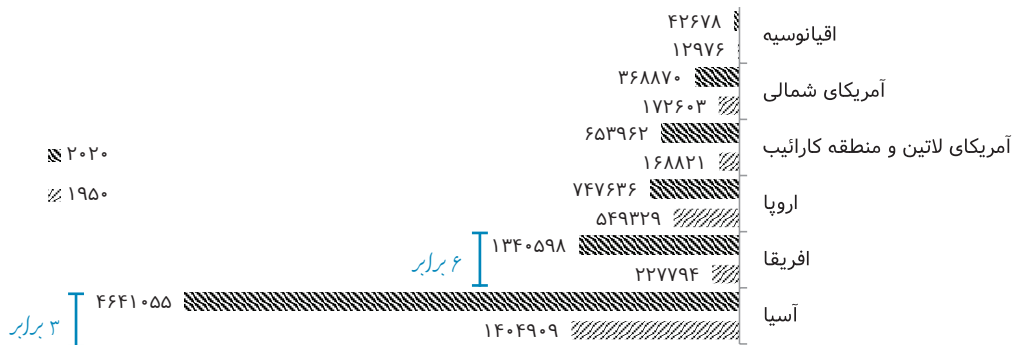
۲۱. میانه سنی جهان در این بازه، از ۳۱ سال به ۴۲ سال افزایش خواهد یافت.

۲۲. جمعیت ایران و همسایگانش در سال ۲۰۲۰، ۵۴۴ میلیون و ۴۷۱ هزار نفر برآورد می‌شود. بیشترین سهم از این جمعیت با ۴۰/۶ درصد به پاکستان می‌رسد که حدود ۲۲۱ میلیون نفر جمعیت دارد. کمترین سهم نیز به ارمنستان و قطر می‌رسد که جمعیتی کمتر از ۳ میلیون نفر و سهمی حدود ۰/۵ درصد از این جمعیت منطقه‌ای دارند. ایران و ترکیه بعد از پاکستان با ۱۵/۵ درصد، بیشترین سهم را از این جمعیت ۵۴۴ میلیون نفری دارند (همان).

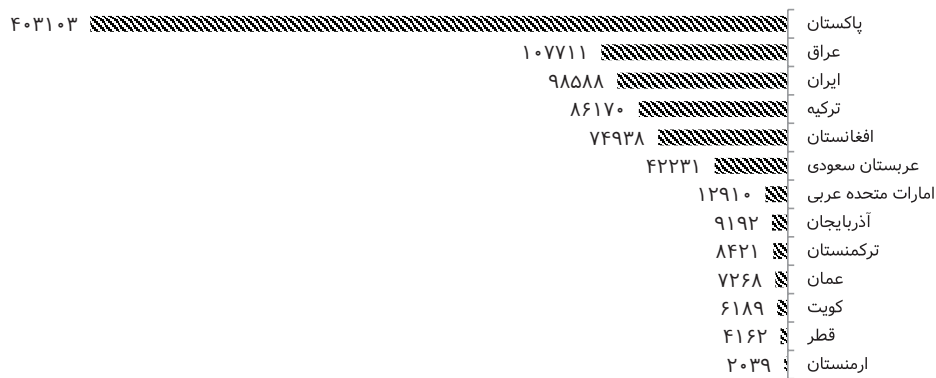
نمودار ۹. برآورد جمعیت ایران و کشورهای همسایه در سال ۲۰۲۰ (ارقام برحسب هزار نفر).

۲۳. در سال ۲۰۲۰ جمعیت جهان، ۷,۷۹۴,۷۹۹,۰۰۰ نفر تخمین زده می‌شود (World Population Prospect 2019) که ۴ میلیارد و ۶۴۱ میلیون نفر آن (۶۰ درصد) ساکن آسیا هستند. براین اساس، ایران و کشورهای همسایه‌اش، ۷ درصد جمعیت جهان و ۱۲ درصد جمعیت آسیا را در خود جای داده‌اند.

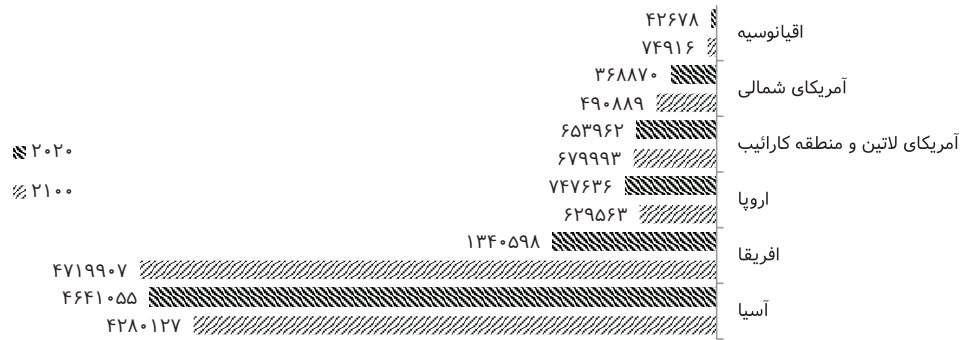
نمودار ۱۰. مقایسه جمعیت قاره‌های مختلف: ۱۹۵۰ و ۲۰۲۰ (ارقام برحسب هزار نفر).

۲۴. در پیش‌بینی ۲۱۰۰ که برپایه روند باروری، مرگ و میر و مهاجرت کشورها انجام شده است، این جمعیت به ۸۶۳ میلیون نفر افزایش می‌یابد. اما ایران سهمی ۱۵ میلیونی از این رشد خواهد داشت و سهم آن از جمعیت منطقه به ۱۱ درصد فروکاسته خواهد شد. این در حالی است که عراق با جمعیتی که به ۱۰۷ میلیون نفر خواهد رسید (جمعیت عراق در ۲۰۲۰، ۴۰ میلیون نفر برآورد می‌شود) جای ایران و ترکیه را گرفته و صاحب دومین جمعیت در بین همسایگان ایران خواهد بود (World Population Prospect 2019).

نمودار ۱۱. برآورد جمعیت ایران و کشورهای همسایه در سال ۲۱۰۰ (ارقام برحسب هزار نفر).

۲۵. در پیش‌بینی ۲۱۰۰ جمعیت جهان به ۱۰,۸۷۵,۳۹۴,۰۰۰ نفر خواهد رسید. که قاره آفریقا با ۴ میلیارد و ۷۰۰ میلیون نفر سهمی ۴۳ درصدی از جمعیت جهان خواهد داشت. آسیا با کاهش جمعیت خود به ۴ میلیارد و ۲۸۰ میلیون نفر، ۳۹ درصد جمعیت جهان را خواهد داشت.

نمودار ۱۲. مقایسه برآورد جمعیت قاره‌های مختلف: ۲۰۲۰ و ۲۱۰۰ (ارقام برحسب هزار نفر).

۲۶. با این چشم‌انداز جهانی و منطقه‌ای، به نظر می‌رسد وجه رقابتی جمعیت در آینده پررنگ‌تر شده و بر معادلات اقتصادی و توازن‌های منطقه‌ای مؤثر افتد. به ویژه باید در نظر داشت که بسیاری از کشورها در شرایط پنجره جمعیتی هستند و تلاش دارند تا با استفاده از این موهبت، توان اقتصادی و اجتماعی خود را گسترش دهند.

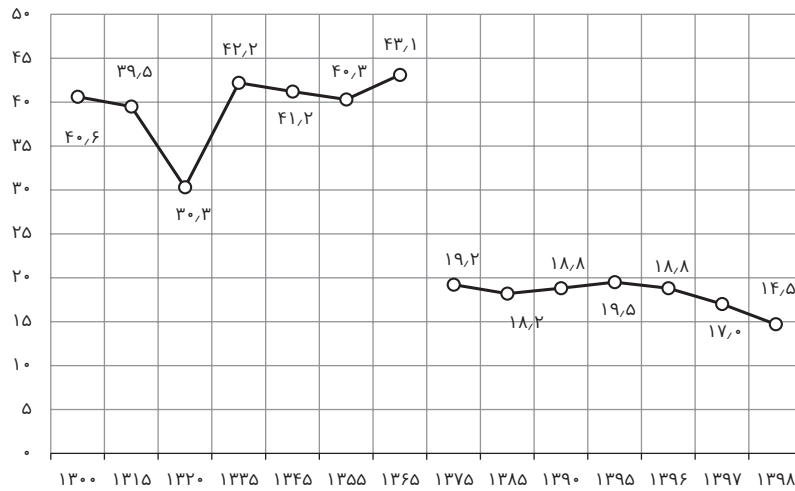
۲- مروری بر روند تاریخی تغییرات مولید ایرانیان

۲۷. از میزان باروری و مولید ایرانیان قبل از شکل‌گیری ثبت مدنی سراسری (۱۳۰۴) اطلاع مستندی در دست نیست. هرچند می‌توان گفت به طور طبیعی، ایرانیان قبل از گذار جمعیتی، مولید بالا توأم با مرگ‌ومیر بالا را تجربه می‌کرده‌اند.

۲۸. در اوایل سده چهاردهم شمسی، جمعیت ایرانیان به شهادت داده‌های پایگاه اطلاعات جمعیت کشور، حدود ۸/۵ میلیون نفر بوده است.

۲۹. میزان‌های بالای مولید در تمامی سال‌های بعد استمرار یافت. تا دهه هفتاد شمسی که میزان خام ولادت، تحت تأثیر گذار باروری زنان ایرانی، روندی کاهشی یافت.

مطالعه کتاب
«ساختاری جمعیت
و اقتصاد ملی» از
اشارات مؤسسه
مطالعات جمعیتی
(۱۳۹۷) استخراج
می‌شود

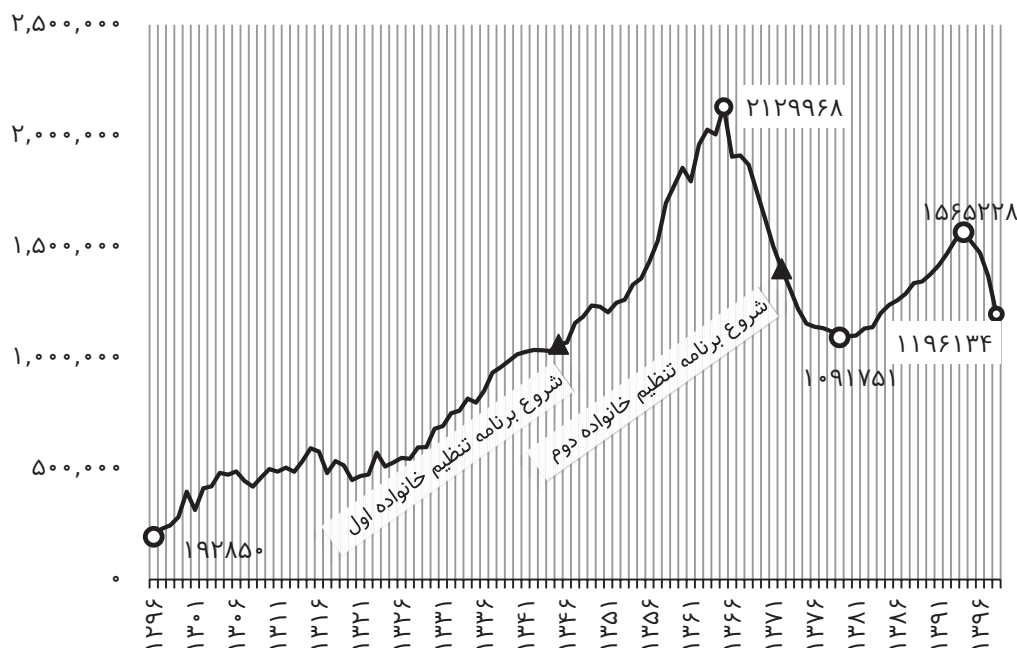
نمودار ۱۳. میزان خام (ناخالص) ولادت کشور، ۱۳۰۰-۱۳۹۸.

۳۰. دهه بیست در میان سال‌های قبل از دهه هفتاد شمسی یک استثناست. کاهش میزان خام ولادت در این سال‌ها را شاید بتوان به اشغال ایران توسط متفقین و قحطی سراسری نسبت داد.

۳۱. روند کاهشی موالید که از دهه هفتاد آغاز شده بود تا میانه دهه هشتاد به صورت بطئی ادامه یافت. پس از آن، شاید متأثر از ورود متولدان دوران انفجار جمعیتی (دهه شصت شمسی) به چرخه زادآوری، رو به افزایش رفت.

۳۲. این روند افزایشی تا سال ۱۳۹۵ استمرار یافت. اما از آن پس، روندی کاهشی آغاز شد که باعث شد تا در سال ۱۳۹۸، کمترین میزان خام ولادت ایرانیان در این سده (۱۴/۵ به ازاء هر هزار نفر جمعیت) تجربه شود.

۳۳. نمودار ۱۴ تعداد موالید رخ داده در هر سال، فراز و فرودهای تجربه موالید ایرانیان را بیشتر نمایان می‌کند.

نمودار ۱۴. تعداد ولادت رخ داده در کشور، ۱۳۹۸-۱۲۹۶.

۳- میزان‌های باروری در سال ۱۳۹۸

۳-۱- باروری

۳۴. با توجه به دسترس‌های آماری، «باروری» در این متن به باروری‌های موفق یعنی باروری منجر به تولد زنده اشاره دارد و عملاً به طور کامل نمایان‌گر رفتار زنان ایرانی در «اقدام به باروری» نخواهد بود. به عبارت دیگر، آنچه در این متن باروری قلمداد می‌شود، توفیق زنان ایرانی در زادآوری است.

۳۵. شاخص‌های ارائه شده در این بخش، مقطعی (سالانه) بوده و به تمامی توضیح دهنده رفتار جامعه در زمینه زادآوری نخواهند بود. در حالت مطلوب، باید میزان باروری کسانی را ملاک قضاوت درباره جامعه قرار داد که دوران باروری خود را به اتمام رسانیده باشند: به سن ۵۰ رسیده باشند و از تمامی فرصت‌های خود برای اقدام به باروری استفاده کرده باشند. والا شاخص‌های مقطعی ممکن است تحت تأثیر تأخیرهایی باشد که افراد در تصمیم یا اقدام خود برای باروری به خرج می‌دهند. از جمله روش‌های مؤثر می‌توان به روش‌های مبتنی بر گروه‌های هماغاز اشاره کرد. مشابه روش انجام شده در مورد بازازدواج (بخش ۵ فصل ازدواج و طلاق) در این سالنامه.

۳۶. با توجه به مشکلات ثبت ولادت اتباع ایرانی ساکن کشور، کم‌پوشانگی

* مثالی به «باروری»
کامل شده:
باروری جمعی
گروه‌های هم‌فاز
بین زمین زاینده

احتمالی ثبت ولادت‌های این اتباع و مشکلات محاسباتی در جمعیت این بخش از جمعیت ساکن ایران، در تمامی محاسبات این بخش، جمعیت ایرانی ساکن کشور ملاک محاسبات بوده و برای دقت بیشتر رویدادهای ثبت شده برای ایرانیانی که ساکن کشور نیستند (ایرانیان ساکن کشورهای دیگر) از محاسبات خارج شده است. به عبارت دیگر، در تمامی محاسبات جمعیت ایرانی ساکن کشور و رویدادهای مربوط به این جمعیت مورد توجه بوده است.

۳۷. تهیه و ارائه این شاخص‌ها، برپایه بند ز ماده یک قانون ثبت احوال کشور، ماده ۱۰ احکام دائمی برنامه‌های توسعه و بند ۱۴ سیاست‌های کلی جمعیت، انجام شده است.

۳-۱-۱- میزان خام ولادت

۳۸. میزان خام ولادت بیان‌گر تعداد نوزادان زنده متولد شده به‌ازای هر هزار نفر جمعیت است.

۳۹. در سال ۱۳۹۸ به ازاء هر هزار نفر جمعیت در حدود ۱۴/۵ نفر (۱۴/۵۷ و ۱۴/۵۲)* به عنوان مولود تازه به جمعیت اضافه شد (جدول ۱).

۴۰. از این میزان در زمینه تغییرات جمعیتی و برای محاسبه میزان رشد جمعیت استفاده می‌شود، اما از آن نمی‌توان برای مقایسه شدت باروری جمعیت‌ها استفاده کرد. چرا که جمعیت در معرض واقعه در میزان خام ولادت، کل جمعیت است. بدیهی است که این کل، شامل بخش‌هایی از جمعیت است که قابلیت باروری ندارند: مردان، دختران کمتر از سن باروری و زنان بالای ۵۰ سال.

۴۱. اگر نسبت جمعیت در معرض فرزندآوری (زنان ۱۵ تا ۴۹ سال) از کل جمعیت در جامعه‌های درگیر مقایسه ثابت باشد، می‌توان از میزان خام ولادت برای مقایسه باروری جمعیت‌ها استفاده کرد. اما از آن‌جا که این نسبت در جمعیت‌ها معمولاً یکی نیست، برای مقایسه باروری جمعیت‌ها، میزان باروری زنان در سنین باروری (زنان ۱۵ تا ۴۹ ساله) سنجه مناسب‌تری است.

۴۲. با توجه به این‌که این زنان بخشی از کل جمعیت را تشکیل می‌دهند از این رو مقدار عددی میزان باروری زنان از میزان خام ولادت بزرگتر است (۳ تا ۴ برابر در سال ۱۳۹۸).

*از آنجا که یک عدد
بر تخمین نمی‌تواند نمایش
صحتی از میزان‌های
محاسبه شده باشد، بازه
اطمینان ۹۵ درصد
برای میزان‌ها نیز
ارائه شده‌اند.

جدول ۱. نمای استانی میزان خام ولادت و میزان عمومی باروری و بازه اطمینان ۹۵ درصد آن‌ها در سال ۱۳۹۸.

محدوده	میزان خام ولادت			میزان عمومی باروری		
	میزان خام ولادت	باند پایین	باند بالا	میزان عمومی باروری	باند پایین	باند بالا
کشور	۱۴,۵	۱۴,۵۲	۱۴,۵۷	۵۱,۸	۵۱,۷۳	۵۱,۹۲
آذربایجان شرقی	۱۳,۱	۱۲,۹۹	۱۳,۲۱	۴۷,۸	۴۷,۳۷	۴۸,۱۸
آذربایجان غربی	۱۵,۹	۱۵,۷۹	۱۶,۰۵	۵۷,۹	۵۷,۳۹	۵۸,۳۶
اردبیل	۱۴,۳	۱۴,۱۳	۱۴,۵۳	۵۱,۷	۵۰,۹۷	۵۲,۴۳
اصفهان	۱۱,۹	۱۱,۷۸	۱۱,۹۷	۴۲,۰	۴۱,۶۳	۴۲,۲۹
البرز	۱۰,۷	۱۰,۶۲	۱۰,۸۶	۳۶,۲	۳۵,۸۱	۳۶,۶۴
ایلام	۱۴,۱	۱۳,۸۱	۱۴,۴۱	۴۷,۸	۴۶,۷۶	۴۸,۷۹
بوشهر	۱۳,۹	۱۳,۶۴	۱۴,۰۷	۵۰,۸	۵۰,۰۷	۵۱,۶۲
تهران	۱۱,۸	۱۱,۷۴	۱۱,۸۵	۴۰,۵	۴۰,۳۳	۴۰,۷۳
چهارمحال و بختیاری	۱۶,۱	۱۵,۹۰	۱۶,۴۰	۵۸,۶	۵۷,۷۲	۵۹,۵۲
خراسان جنوبی	۱۸,۹	۱۸,۶۲	۱۹,۲۲	۷۲,۸	۷۱,۶۷	۷۳,۹۷
خراسان رضوی	۱۷,۸	۱۷,۶۷	۱۷,۸۸	۶۵,۲	۶۴,۷۹	۶۵,۵۴
خراسان شمالی	۱۶,۶	۱۶,۳۳	۱۶,۸۶	۶۰,۷	۵۹,۷۵	۶۱,۶۸
خوزستان	۱۹,۱	۱۸,۹۵	۱۹,۱۹	۶۸,۳	۶۷,۹۰	۶۸,۷۶
زنجان	۱۴,۷	۱۴,۴۸	۱۴,۹۳	۵۲,۳	۵۱,۵۳	۵۳,۱۳
سمنان	۱۱,۷	۱۱,۴۰	۱۱,۹۱	۴۰,۳	۳۹,۳۹	۴۱,۱۵
سیستان و بلوچستان	۲۸,۴	۲۸,۲۰	۲۸,۵۷	۱۱۳,۰	۱۱۲,۲۱	۱۱۳,۷۰
فارس	۱۳,۱	۱۳,۰۴	۱۳,۲۴	۴۶,۱	۴۵,۷۲	۴۶,۴۳
قزوین	۱۲,۳	۱۲,۱۴	۱۲,۵۲	۴۳,۱	۴۲,۴۲	۴۳,۷۶
قم	۱۶,۲	۱۵,۹۵	۱۶,۴۰	۵۷,۲	۵۶,۴۳	۵۸,۰۱
کردستان	۱۴,۲	۱۴,۰۵	۱۴,۴۱	۵۰,۰	۴۹,۴۰	۵۰,۶۷
کرمان	۱۵,۴	۱۵,۲۹	۱۵,۵۶	۵۵,۴	۵۴,۹۴	۵۵,۹۲
کرمانشاه	۱۳,۰	۱۲,۸۸	۱۳,۱۹	۴۵,۸	۴۵,۲۲	۴۶,۳۲
کهگیلویه و بویر احمد	۱۵,۹	۱۵,۶۶	۱۶,۲۳	۵۵,۶	۵۴,۵۷	۵۶,۵۶
گلستان	۱۶,۸	۱۶,۵۹	۱۶,۹۵	۶۰,۳	۵۹,۶۷	۶۰,۹۸
گیلان	۸,۹	۸,۷۴	۸,۹۷	۳۱,۵	۳۱,۰۷	۳۱,۸۹
لرستان	۱۵,۴	۱۵,۲۲	۱۵,۵۸	۵۴,۶	۵۳,۹۴	۵۵,۲۱
مازندران	۱۰,۱	۹,۹۵	۱۰,۱۶	۳۵,۴	۳۵,۰۱	۳۵,۷۶
مرکزی	۱۰,۷	۱۰,۵۲	۱۰,۸۶	۳۸,۰	۳۷,۳۶	۳۸,۵۶
هرمزگان	۱۸,۶	۱۸,۴۱	۱۸,۸۰	۶۶,۵	۶۵,۷۶	۶۷,۱۶
همدان	۱۳,۷	۱۳,۴۸	۱۳,۸۲	۴۹,۲	۴۸,۶۰	۴۹,۸۳
یزد	۱۶,۶	۱۶,۳۴	۱۶,۸۱	۶۲,۱	۶۱,۱۹	۶۲,۹۴

۲-۳- میزان باروری زنان

۴۳. بسته به آن‌که واقعه ازدواج و زناشویی در این شاخص دخالت داده شود یا خیر به دو نوع میزان‌های عمومی باروری و میزان‌های باروری زناشویی (نکاحی) تفکیک می‌شود.

۱-۲-۳- میزان عمومی باروری

۴۴. این میزان از تقسیم تعداد موالید زنده به دنیا آمده در طول سال به تعداد زنان در دوره سنی فرزندآوری (۱۵ تا ۴۹ سالگی) به دست می‌آید.

۴۵. در سال ۱۳۹۸، از هر هزار زن ایرانی واقع در سنین ۱۵ تا ۴۹ سال، بدون در نظر گرفتن وضع ازدواج آن‌ها، نزدیک به ۵۱٫۸ (۵۱٫۹۲ و ۵۱٫۷۳)* فرزند زنده به دنیا آمده است.

۴۶. در مقیاس استانی بالاترین تعداد فرزندان زنده به دنیا آمده به ازاء هر هزار زن ایرانی واقع در سنین باروری با رقم ۱۳۳٫۰ مربوط به استان سیستان و بلوچستان و کمترین آن با رقم ۳۱٫۵ نوزاد مربوط به استان گیلان است (جدول ۱).

۲-۲-۳- میزان باروری ویژه سنی زنان یا میزان باروری سن-ویژه زنان

۴۷. میزان عمومی باروری یک ارزش متوسط است و تفاوت‌های سنی در فرزندآوری زنان را منعکس نمی‌کند. این درحالی است که باروری به شدت تابع سن است. محاسبه میزان‌های باروری برحسب سن به شناخت ما از الگوی سنی باروری کمک می‌کند.

۴۸. در سال ۱۳۹۸ از هر هزار زن ایرانی واقع در سنین آغازین باروری (گروه سنی ۱۵ تا ۱۹ سال) در حدود ۲۸ فرزند به دنیا آمده است.

۴۹. بیشترین میزان باروری ویژه سنی در کشور با ۸۰٫۶ فرزند زنده متولد شده مربوط به گروه سنی ۲۵ تا ۲۹ سال است.

۵۰. پس از ۳۰ سالگی، میزان باروری کاهش می‌یابد به قسمی که با نزدیک شدن به پایان سنین باروری این میزان به ۱٫۴ فرزند به ازای هر هزار زن ۴۵ تا ۴۹ ساله می‌رسد (جدول ۲ و نمودار ۱۵).

* از آنجا که یک عدد به تنهایی نمی‌تواند نمایش خوبی از میزان‌های باروری داشته باشد، بازه اطمینان ۹۵ درصد برای میزان‌های ارائه شده انحراف

میزان باروری ویژه سنی زنان از تقسیم تعداد موالید زنده از زنان یک گروه سنی خاص در طول سال جمعیت میانه زنان آن گروه سنی خاص در همان سال به دست می‌آید.

جدول ۲. میزان باروری سن-ویژه در سال ۱۳۹۸.

میزان کلی باروری	میزان باروری ویژه سنی							گروه سنی محدوده
	۴۵-۴۹	۴۰-۴۴	۳۵-۳۹	۳۰-۳۴	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	
۱,۶	۱,۴	۱۵,۹	۵۰,۴	۷۳,۸	۸۰,۶	۷۱,۲	۲۸,۱	کشور
۱,۶	۱,۲	۱۳,۲	۴۱,۶	۶۷,۵	۷۶,۶	۷۴,۵	۳۹,۲	آذربایجان شرقی
۱,۸	۱,۸	۱۹,۵	۵۲,۴	۸۳,۳	۹۲,۷	۸۰,۵	۳۴,۵	آذربایجان غربی
۱,۷	۰,۹	۱۳,۳	۴۳,۷	۶۹,۰	۸۲,۲	۷۵,۳	۴۶,۵	اردبیل
۱,۳	۰,۸	۱۰,۹	۴۳,۶	۶۸,۲	۷۰,۷	۵۳,۳	۹,۶	اصفهان
۱,۱	۰,۸	۱۰,۸	۳۶,۰	۵۲,۳	۵۹,۴	۴۹,۱	۱۴,۳	البرز
۱,۴	۲,۲	۱۹,۹	۵۲,۲	۷۲,۳	۷۱,۵	۴۹,۶	۱۷,۲	ایلام
۱,۵	۱,۶	۱۷,۶	۵۰,۹	۶۷,۹	۷۳,۹	۷۰,۱	۲۵,۴	بوشهر
۱,۲	۱,۱	۱۲,۷	۴۶,۵	۶۴,۴	۶۳,۳	۴۷,۰	۱۲,۱	تهران
۱,۸	۱,۳	۱۶,۷	۵۸,۳	۸۸,۶	۹۵,۳	۷۶,۳	۲۴,۲	چهارمحال و بختیاری
۲,۳	۱,۸	۲۷,۸	۷۸,۸	۱۱۰,۸	۱۱۶,۲	۹۸,۲	۲۴,۲	خراسان جنوبی
۲,۰	۱,۸	۲۰,۱	۵۹,۳	۸۶,۸	۹۷,۰	۹۹,۵	۴۰,۹	خراسان رضوی
۱,۹	۱,۳	۱۷,۴	۵۵,۸	۸۰,۵	۹۵,۰	۹۲,۶	۳۹,۰	خراسان شمالی
۲,۱	۱,۶	۲۰,۸	۶۴,۳	۹۳,۵	۱۰۲,۵	۹۱,۵	۴۳,۷	خوزستان
۱,۶	۱,۸	۱۶,۱	۴۹,۵	۷۶,۹	۷۹,۵	۶۸,۴	۳۷,۱	زنجان
۱,۲	۰,۶	۱۱,۵	۴۳,۵	۶۶,۶	۶۲,۱	۴۲,۷	۱۳,۹	سمنان
۳,۲	۶,۵	۴۷,۹	۹۹,۵	۱۲۵,۷	۱۴۲,۹	۱۴۶,۰	۷۲,۳	سیستان و بلوچستان
۱,۴	۱,۴	۱۴,۸	۴۸,۱	۶۹,۶	۷۲,۷	۵۷,۸	۱۵,۹	فارس
۱,۳	۱,۳	۱۰,۸	۳۸,۴	۶۰,۴	۷۱,۷	۶۱,۰	۲۶,۲	قزوین
۱,۷	۱,۱	۱۷,۰	۵۴,۲	۸۱,۶	۹۲,۰	۷۶,۰	۲۲,۲	قم
۱,۵	۲,۸	۲۰,۹	۵۴,۲	۷۵,۲	۷۶,۳	۶۰,۵	۲۰,۱	کردستان
۱,۷	۱,۸	۱۸,۴	۵۳,۹	۷۷,۷	۸۶,۱	۷۴,۷	۲۷,۶	کرمان
۱,۴	۱,۷	۱۵,۳	۴۸,۹	۶۷,۸	۷۰,۳	۵۸,۳	۲۲,۹	کرمانشاه
۱,۷	۱,۹	۲۳,۱	۶۲,۸	۸۶,۹	۸۲,۲	۶۰,۳	۲۱,۴	کهگیلویه و بویر احمد
۱,۹	۱,۱	۱۴,۵	۴۸,۴	۷۷,۰	۹۳,۵	۹۲,۴	۴۷,۱	گلستان
۱,۰	۰,۷	۸,۰	۳۲,۷	۵۰,۷	۵۸,۴	۴۳,۵	۱۳,۱	گیلان
۱,۷	۲,۴	۲۰,۷	۵۲,۱	۷۸,۳	۸۴,۶	۷۱,۱	۳۳,۹	لرستان
۱,۱	۰,۶	۷,۷	۳۳,۷	۵۴,۹	۶۲,۹	۵۱,۶	۱۳,۳	مازندران
۱,۲	۰,۷	۱۰,۴	۳۷,۶	۶۰,۵	۶۴,۴	۴۸,۶	۱۴,۹	مرکزی
۲,۰	۲,۶	۲۵,۳	۶۹,۲	۸۷,۶	۹۶,۱	۸۶,۸	۳۰,۲	هرمزگان
۱,۶	۱,۴	۱۴,۳	۴۶,۷	۷۲,۷	۷۷,۲	۶۶,۴	۳۳,۰	همدان
۱,۹	۰,۹	۱۵,۶	۵۹,۸	۸۴,۹	۹۶,۶	۹۳,۰	۲۸,۶	یزد

*فصله سیستان و
بلوچستان با اصفهان
۶۳ نوزاد است

*بیر به اثرات
ساخت نمی بر
این منحنی هم توجه
داشت

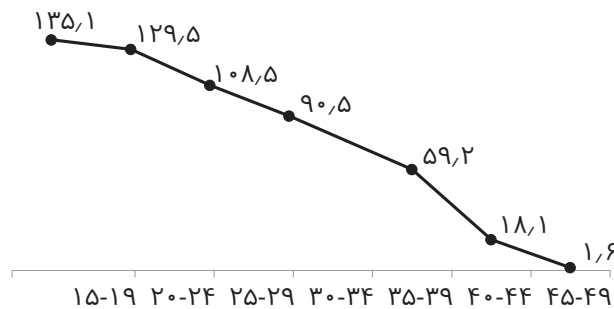
۵۱. مقایسه استانی میزان‌های باروری ویژه سنی نشان می‌دهد:

۱-۵۱. استان سیستان و بلوچستان بیشترین میزان باروری ویژه سنی را در تمامی گروه‌های سنی داشته است. به‌عنوان نمونه باروری ویژه سنی زنان ۱۵ تا ۱۹ ساله استان سیستان و بلوچستان برابر با ۷۲٫۳ نوزاد زنده متولد شده برای هر هزار زن ۱۵ تا ۱۹ ساله ایرانی ساکن این استان است. کمینه این میزان مربوط به استان اصفهان، با میزان ۹٫۶ نوزاد زنده متولد شده است.

۲-۵۱. استان گیلان با ثبت ۵۸٫۴ نوزاد زنده متولد شده برای هزار زن ۲۵ تا ۲۹ ساله کمترین میزان باروری را در این گروه سنی داشته است (جدول ۲).

۳-۵۱. استان‌های ایلام، تهران، کهگیلویه و بویراحمد و سمنان بیشترین میزان باروری ویژه سنی را در سنین ۳۰ تا ۳۴ داشته‌اند.

۴-۵۱. میزان باروری ویژه سنی زنان ایرانی استان‌های خراسان رضوی و سیستان و بلوچستان در سنین ۲۰ تا ۲۴ سالگی به بیشینه خود رسیده است.

نمودار ۱۵. منحنی باروری زنان ایرانی کشور در سال ۱۳۹۸.

۳-۲-۳- میزان کلی باروری

۵۲. یکی از سنجه‌های مهم نشان‌دهنده سطح باروری، میزان کلی باروری است. تفسیر میزان کلی باروری مستلزم وارد کردن یک نسل فرضی است. اگر فرض کنیم نسلی از زنان به دنیا بیایند (مثلاً ۱۰۰۰ نفر) و تا پایان دوره فرزندآوری‌شان در معرض مرگ نباشند و باروری آنان در هر فاصله سنی از حیات‌شان مساوی میزان باروری زنان همان فاصله سنی در جمعیت معین در سال معین باشد، در آن صورت تعداد کل فرزندان زنده به دنیا آمده از نسل فرضی، میزان کلی باروری برای نسل فرضی نامیده می‌شود. با در نظر گرفتن عدد ثابت یک به جای ۱۰۰۰، میزان کلی باروری بیانگر تعداد متوسط موالید زنده از هر زن فرضی بدون در نظر گرفتن عامل مرگ‌ومیر در طول دوره باروری است.

*احتیاط بر کاربرد
این شاخص به ویژه
در شرایطی که سطح
باروری با زمان بندی
وضوح کم آن
تفسیر می‌گردد
توصیه جمعیت‌شناسان
است

۵۳. چنان که پیداست، در این روش رفتار مقطعی باروری به طول دوران باروری تعمیم داده می‌شود و بدیهی است که این تعمیم، تنها به تسامح بیانگر رفتار باروری خواهد بود.

۵۴. میزان کلی باروری حاصل‌ضرب مجموع میزان‌های باروری ویژه سنی زنان (واقع در سن باروری) در تعداد سال‌های سنین باروری است.

۵۵. در سال ۱۳۹۸ میزان کلی باروری زنان در کشور، با استفاده از داده‌های پایگاه اطلاعات جمعیت کشور برای برده‌شمار (صورت کسر) و برده‌نام (مخرج کسر)، برابر با ۱٫۶ است (جدول ۲). این رقم به این معنی است که اگر ۱۰۰۰ زن فرضی متولد شوند و هیچ یک تا پایان سن باروری در معرض مرگ قرار نداشته باشد و باروری آنان در هر فاصله سنی تابع میزان‌های باروری ویژه سنی زنان در سال ۱۳۹۸ باشند، هر زن فرضی از این نسل به‌طور متوسط ۱٫۶ فرزند به‌دنيا خواهد آورد (جدول ۲). به وضوح پیداست که این شاخص نمی‌تواند بیانگر کلیت رفتار باروری جامعه باشد. علت نوسان‌های این میزان در سالیان اخیر نیز ناشی از ماهیت مقطعی آن است.

۵۶. بیشینه میزان کلی باروری مربوط به استان سیستان و بلوچستان بوده است. این میزان برای زنان در سنین باروری استان برابر ۳٫۲ است.

۵۷. استان‌های خراسان جنوبی، خوزستان و خراسان رضوی سه استان با بالاترین میزان کلی باروری برای زنان در سنین باروری هستند. میزان یاد شده برای این سه استان به‌ترتیب برابر با ۲٫۳، ۲٫۱ و ۲٫۰ فرزند (در حدود سطح جانشینی) است.

۵۸. استان گیلان با مقدار ۱٫۰ فرزند کمترین میزان کلی باروری را در کل کشور داشته است.

۵۹. پس از گیلان، البرز، مازندران و مرکزی با مقادیر ۱٫۱، ۱٫۱ و ۱٫۲ فرزند، سه استان با کمترین میزان‌های کلی باروری در کشور هستند (جدول ۲).

۳-۲-۴- میزان استاندارد شده باروری

۶۰. میزان خام ولادت و میزان عمومی باروری، میانگین وزنی میزان‌های باروری سن-ویژه هستند. به‌قسمی‌که وزن هر میزان ویژه سنی نسبت و سهم جمعیت در گروه سنی مرتبط با آن میزان از کل جمعیت است. بنابراین، این میزان‌ها علاوه بر میزان باروری ویژه سنی، متأثر از تغییرات در ساختمان سنی جمعیت مورد نظر نیز هستند. بنابراین، در مقایسه‌های استانی، ممکن است دو استان با داشتن باروری ویژه سنی مشابه، اما ترکیب سنی متفاوت،

اختلاف استان و
بلوچستان با گیلان ۲۰۲
فرزند برای هر زن

میزان‌های باروری متفاوتی داشته باشند.

۶۱. استانداردهای برای حذف اثر ساختار سنی جمعیت و ارتقای ارزش مقایسه‌ای انجام می‌شود. برای این کار، معمولاً ترکیب سنی یک جمعیت به‌عنوان ترکیب مرجع یا استاندارد برای تمام موارد در نظر گرفته می‌شود. سپس با اعمال میزان‌های ویژه سنی باروری هر جمعیت در ترکیب سنی جمعیت استاندارد، میزان استاندارد شده باروری برای آن جمعیت محاسبه می‌شود. میزان‌های استاندارد شده برحسب ترکیب سنی جمعیت در این روش به‌دلیل یکسان بودن ترکیب سنی مرجع از تأثیر متغیر ترکیب سنی برکنارند. از این رو می‌توان بدون نگرانی درباره تأثیر متغیر ترکیب سنی، میزان‌های باروری جمعیت‌های مختلف را با هم مقایسه کرد.

۶۲. برای استانداردسازی توزیع سنی جمعیت کشور به‌عنوان توزیع سنی استاندارد در نظر گرفته شده و براین پایه مقایسه وضعیت باروری استان‌ها انجام شده است (جدول ۳).

۶۳. باید توجه داشت: میزان استاندارد شده خام ولادت و میزان استاندارد شده عمومی باروری صرفاً ارزش مقایسه‌ای دارند و تنها برای مقایسه شدت باروری بین چند جمعیت به‌کار می‌روند.

۶۴. بامقایسه رتبه‌بندی استان‌ها قبل و پس از استانداردسازی میزان خام ولادت و میزان‌های عمومی باروری، تفاوت‌ها چندان قابل ملاحظه نیست. به نظر می‌رسد؛ با توجه به محدود بودن سن باروری به سال‌هایی خاص، و ساخت سنی تقریباً همگن جمعیت در کشور، رفتار باروری در استان‌های مختلف تقریباً مشابه است.

جدول ۳. میزان خام ولادت، میزان عمومی باروری و استاندارد شده آن‌ها در سال ۱۳۹۸.

محدوده	میزان خام ولادت و استاندارد شده آن		میزان عمومی باروری و استاندارد شده آن	
	رتبه	میزان خام ولادت	رتبه	میزان عمومی باروری
کشور	-	۱۴,۴	-	۵۱,۲
آذربایجان شرقی	۱۹	۱۳,۷	۱۹	۴۹,۳
آذربایجان غربی	۹	۱۶,۲	۱۰	۵۷,۹
اردبیل	۱۶	۱۴,۳	۱۶	۵۱,۷
اصفهان	۲۵	۱۱,۸	۲۵	۴۲,۰
البرز	۳۰	۱۰,۲	۳۰	۳۶,۲
ایلام	۲۰	۱۲,۹	۲۱	۴۷,۸
بوشهر	۲۳	۱۲,۶	۲۰	۴۸,۷
تهران	۲۶	۱۱,۵	۲۶	۴۰,۵
چهارمحال و بختیاری	۱۰	۱۶,۱	۹	۵۸,۶
خراسان جنوبی	۲	۲۰,۴	۲	۷۲,۸
خراسان رضوی	۴	۱۸,۰	۴	۶۵,۲
خراسان شمالی	۶	۱۷,۰	۷	۶۰,۷
خوزستان	۳	۱۸,۷	۳	۶۸,۳
زنجان	۱۵	۱۴,۶	۱۵	۵۲,۳
سمنان	۲۷	۱۱,۰	۲۷	۴۰,۳
سیستان و بلوچستان	۱	۲۸,۴	۱	۹۹,۵
فارس	۲۲	۱۲,۷	۲۳	۴۵,۲
قزوین	۲۴	۱۱,۹	۲۴	۴۳,۱
قم	۱۱	۱۵,۵	۱۱	۵۷,۲
کردستان	۱۸	۱۳,۸	۱۷	۴۹,۶
کرمان	۱۴	۱۵,۰	۱۴	۵۴,۲
کرمانشاه	۲۱	۱۲,۸	۲۲	۴۵,۸
کهگیلویه و بویر احمد	۱۲	۱۵,۴	۱۲	۵۵,۶
گلستان	۸	۱۶,۶	۸	۵۸,۷
گیلان	۳۱	۹,۵	۳۱	۳۳,۶
لرستان	۱۳	۱۵,۲	۱۳	۵۴,۶
مازندران	۲۹	۱۰,۲	۲۹	۳۶,۴
مرکزی	۲۸	۱۰,۷	۲۸	۳۸,۰
هرمزگان	۵	۱۷,۶	۵	۶۶,۵
همدان	۱۷	۱۳,۹	۱۸	۴۹,۲
یزد	۷	۱۶,۸	۶	۶۲,۱

۶۵. در فرآیند استانداردسازی، میزان عمومی باروری کشور از ۵۱٫۸ به ۵۱٫۲ تغییر یافته است. علت آن اثرگذاری تعداد مواردی است که سن مادر در زمان تولد فرزند نامشخص است: ۱۴۳۱۷ رویداد ولادت.

۳-۲-۵- میزان عمومی باروری برحسب مرتبه ولادت

۶۶. میزان عمومی باروری برحسب مرتبه ولادت از تقسیم تعداد موالیید زنده به دنیا آمده در مرتبه n (مرتبه اول، دوم و...) بر تعداد زنان واقع در سنین باروری به دست می‌آید (جدول ۴).

۶۷. در سال ۱۳۹۸ در کشور برای هر هزار زن ۱۵ تا ۴۹ ساله، ۲۲٫۱ نوزاد زنده به دنیا آمده که فرزند اول مادرشان هستند.

۶۸. برای هر هزار زن واقع در سنین باروری ۲۰٫۸ نوزاد متولد شده که فرزند دوم مادرشان هستند.

۶۹. میزان عمومی باروری مرتبه سوم به مراتب کمتر از باروری مرتبه اول و دوم است به قسمی که تعداد ولادتهای مرتبه سوم برابر با ۶٫۴ نوزاده زنده متولد شده به ازای هر هزار زن ۱۵ تا ۴۹ ساله است.

۷۰. بنابراین می‌توان چنین گفت: در سال ۱۳۹۸، به ازاء هر هزار زن در سن باروری در کشور، ۲۲ فرزند اول، ۲۱ فرزند دوم و ۶ فرزند سوم به دنیا آمده است. به وضوح این گزاره، نشان‌دهنده حرکت میزان کلی باروری در حول و حوش یک تا دو فرزند است و تصمیم به فرزندان سوم به بعد را باید به نسبت تصمیمی دیرپاب دانست.

۷۱. بالاترین میزان عمومی باروری مرتبه سوم مربوط به استان‌های سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و خوزستان و کمترین آن مربوط به استان‌های گیلان، مازندران و البرز است. این امر نشان‌دهنده باروری افتراقی مرتبه سوم در این مناطق است که برای برنامه‌ریزی‌های شواهدمبنای آتی، نیازمند بررسی‌های افزون‌تری است.

باروری افتراقی
مطالعه تفاوت‌های
باروری بین
گروه‌های خاص
جمعیتی، نظیر گروه‌های
اجتماعی-اقتصادی،
دین و مذهب،
میزان تحصیلات،
شغل، منطقه شهری و
روستایی و... است.

جدول ۴. میزان عمومی باروری برحسب مرتبه ولادت در سال ۱۳۹۸.

مرتبه ولادت	میزان عمومی باروری برحسب مرتبه ولادت				
	محدوده	۱	۲	۳	۴
کشور	۲۲,۱	۲۰,۸	۶,۴	۱,۳	۰,۴
آذربایجان شرقی	۲۳,۰	۲۰,۷	۳,۷	۰,۳	۰,۰
آذربایجان غربی	۲۴,۶	۲۵,۳	۶,۷	۰,۸	۰,۱
اردبیل	۲۴,۲	۲۲,۴	۴,۴	۰,۴	۰,۰
اصفهان	۱۹,۸	۱۷,۹	۳,۵	۰,۳	۰,۰
البرز	۱۷,۹	۱۵,۲	۲,۵	۰,۲	۰,۰
ایلام	۲۲,۳	۱۸,۹	۴,۴	۰,۶	۰,۱
بوشهر	۱۹,۵	۲۱,۵	۸,۳	۱,۲	۰,۱
تهران	۲۱,۳	۱۵,۹	۲,۵	۰,۲	۰,۰
چهارمحال و بختیاری	۲۲,۴	۲۴,۳	۹,۶	۱,۸	۰,۴
خراسان جنوبی	۲۴,۱	۲۹,۳	۱۵,۰	۲,۹	۰,۵
خراسان رضوی	۲۵,۲	۲۶,۸	۹,۶	۱,۴	۰,۲
خراسان شمالی	۲۴,۱	۲۴,۴	۹,۵	۱,۷	۰,۳
خوزستان	۲۴,۷	۲۶,۳	۱۳,۲	۳,۰	۰,۵
زنجان	۲۲,۱	۲۴,۲	۵,۳	۰,۴	۰,۰
سمنان	۱۷,۳	۱۷,۵	۴,۱	۰,۴	۰,۰
سیستان و بلوچستان	۲۷,۰	۲۸,۸	۲۵,۸	۱۴,۵	۷,۲
فارس	۲۱,۱	۱۹,۳	۴,۸	۰,۵	۰,۱
قزوین	۲۰,۱	۱۸,۶	۳,۹	۰,۳	۰,۰
قم	۲۲,۲	۲۴,۴	۷,۵	۱,۱	۰,۱
کردستان	۲۳,۶	۲۲,۰	۴,۲	۰,۳	۰,۰
کرمان	۲۱,۶	۲۳,۱	۸,۵	۱,۳	۰,۳
کرمانشاه	۲۲,۱	۱۹,۰	۳,۹	۰,۴	۰,۰
کهگیلویه و بویر احمد	۲۰,۶	۲۲,۵	۱۰,۱	۲,۰	۰,۳
گلستان	۲۲,۸	۲۳,۴	۱۰,۱	۱,۵	۰,۲
گیلان	۱۸,۳	۱۱,۴	۱,۳	۰,۱	۰,۰
لرستان	۲۲,۳	۲۳,۶	۷,۲	۱,۰	۰,۱
مازندران	۱۹,۵	۱۳,۷	۱,۶	۰,۱	۰,۰
مرکزی	۱۸,۰	۱۶,۶	۲,۸	۰,۲	۰,۰
هرمزگان	۲۳,۲	۲۶,۹	۱۲,۵	۲,۷	۰,۵
همدان	۲۱,۹	۲۲,۰	۴,۷	۰,۴	۰,۰
یزد	۲۴,۳	۲۷,۶	۸,۱	۱,۰	۰,۲

فاصله زیاد میزان
عمومی باروری
فرزند اول و دوم
در تهران، گیلان و
مازندران

فاصله زیاد میزان
عمومی باروری فرزند
دوم و سوم در تمام
استان‌های جزایر سیستان
و بلوچستان

۷۲. میزان باروری برحسب مرتبه ولادت را می‌توان به‌طور جداگانه برای هر گروه سنی نیز محاسبه کرد. این میزان از تقسیم تعداد موالید مرتبه n هر گروه سنی بر جمعیت زنان آن گروه سنی به‌دست می‌آید. این میزان‌ها برای کل کشور در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. میزان عمومی باروری سن-ویژه برحسب مرتبه ولادت در کشور در سال ۱۳۹۸.

میزان عمومی باروری ویژه سنی برحسب مرتبه ولادت					مرتبه ولادت گروه سنی
۵ و بیشتر	۴	۳	۲	۱	
۰	۰,۰	۰,۳	۲,۶	۲۳,۹	۱۵-۱۹
۰,۱	۰,۶	۴,۰	۲۲,۶	۴۳,۳	۲۰-۲۴
۰,۵	۲,۰	۱۰,۵	۳۴,۳	۳۲,۷	۲۵-۲۹
۰,۷	۲,۵	۱۲,۴	۳۵,۱	۲۲,۶	۳۰-۳۴
۰,۶	۱,۸	۸,۵	۲۳,۷	۱۵,۵	۳۵-۳۹
۰,۲	۰,۶	۲,۴	۶,۵	۶,۰	۴۰-۴۴
۰	۰,۰	۰,۲	۰,۴	۰,۷	۴۵-۴۹

۷۳. بیشترین میزان باروری مرتبه اول با $۴۳,۳$ نوزادان زنده متولد شده مربوط به زنان ۲۰ تا ۲۴ ساله است.

۷۴. میزان باروری مرتبه اول در زنان ۲۰ تا ۳۵ سال به مراتب بیشتر از زنان سایر گروه‌های سنی است. به‌عنوان نمونه، میزان باروری مرتبه اول زنان ۳۰ تا ۳۴ سال برابر با $۲۲,۶$ نوزاد زنده متولد شده به‌ازای هر هزار زن واقع در این گروه سنی است، درحالی‌که این میزان برای زنان ۴۰ تا ۴۴ سال برابر $۶,۰$ است.

۷۵. بیشینه میزان باروری مرتبه دوم با میزان $۳۵,۱$ مربوط به زنان ۳۰ تا ۳۴ سال است. به‌عبارتی از هر هزار زن واقع در این گروه سنی، $۳۵,۱$ نوزاد متولد شده‌اند که فرزند دوم این زنان هستند.

۷۶. میزان باروری مرتبه دوم زنان ۲۵ تا ۳۹ بیشتر از زنان سایر گروه‌های سنی است.

۷۷. بررسی میزان باروری ویژه سنی مرتبه سه و بیشتر نشان می‌دهد بیشینه این میزان متعلق به زنان واقع در گروه سنی ۳۰ تا ۳۴ سال است. به‌عبارت دیگر، اکثر نوزادان زنده متولد شده‌ای که فرزند سوم و یا بیشتر خانواده هستند از مادران ۳۰ تا ۳۴ ساله هستند (جدول ۵).

شیرتصمیم به دنیا
آوردن فرزند دوم
را تاملان عموداً تصمیمی
مربوط به دهم سوم
زندگی زنان دانست

۶-۲-۳- میزان باروری زناشویی

۷۸. با توجه به شرایط ایران، عموماً فرزندآوری‌های رخ داده درون ازدواجی است. بنابراین زنانی که در قید زوجیت نیستند (شامل زنان مجرد، مطلقه و بیوه) در معرض فرزندآوری نیستند. بنابراین باید آنان را از جمعیت در معرض باروری خارج نمود. این کار عملاً به تصحیح میزان‌های عمومی و ویژه باروری منجر می‌شود و میزانی که حاصل می‌شود با توجه به این که جمعیت مخرج شامل زنان همسرदार است، میزان باروری زناشویی (نکاحی) خوانده می‌شود. بدیهی است این شاخص‌ها، حداقل در ایران، نشان دهنده دقیق تری برای باروری است.

۷۹. در سال ۱۳۹۸، به‌ازای هر هزار زن ایرانی همسرदार ۱۵ تا ۴۹ ساله، ۷۲٫۵ نوزاد زنده به‌دنیا آمده است.

۸۰. بیشترین و کمترین تعداد فرزندان زنده به‌دنیا آمده برای هر هزار زن ایرانی همسرदार واقع در سنین باروری با مقدارهای ۱۶۹٫۳ و ۴۵٫۱ به ترتیب مربوط به استان‌های سیستان و بلوچستان و گیلان است* (جدول ۶).

*اختلاف: ۱۲۴

فرزنده

جدول ۶. نمای استانی میزان باروری زناشویی و فاصله اطمینان ۹۵ درصد آن در سال ۱۳۹۸.

محدوده	میزان باروری زناشویی	باند پایین	باند بالا
کشور	۷۲,۵	۷۲,۴۰	۷۲,۶۶
آذربایجان شرقی	۶۳,۰	۶۲,۴۳	۶۳,۵۰
آذربایجان غربی	۷۸,۷	۷۸,۰۸	۷۹,۴۰
اردبیل	۷۱,۱	۷۰,۰۵	۷۲,۰۶
اصفهان	۵۸,۰	۵۷,۵۵	۵۸,۴۷
البرز	۴۹,۹	۴۹,۳۰	۵۰,۴۵
ایلام	۷۳,۸	۷۲,۲۶	۷۵,۳۹
بوشهر	۶۸,۵	۶۷,۴۷	۶۹,۵۷
تهران	۵۸,۰	۵۷,۷۱	۵۸,۲۸
چهارمحال و بختیاری	۸۲,۵	۸۱,۲۳	۸۳,۷۷
خراسان جنوبی	۹۲,۸	۹۱,۳۶	۹۴,۲۸
خراسان رضوی	۸۵,۵	۸۴,۹۸	۸۵,۹۷
خراسان شمالی	۸۵,۳	۸۳,۸۹	۸۶,۶۱
خوزستان	۱۰۱,۸	۱۰۱,۱۱	۱۰۲,۳۹
زنجان	۷۰,۷	۶۹,۶۴	۷۱,۸۱
سمنان	۵۸,۹	۵۷,۵۸	۶۰,۱۵
سیستان و بلوچستان	۱۶۹,۳	۱۶۸,۱۵	۱۷۰,۳۹
فارس	۶۷,۳	۶۶,۸۳	۶۷,۸۶
قزوین	۵۶,۶	۵۵,۷۶	۵۷,۵۱
قم	۷۵,۴	۷۴,۳۳	۷۶,۴۲
کردستان	۶۸,۱	۶۷,۲۲	۶۸,۹۵
کرمان	۷۸,۵	۷۷,۸۱	۷۹,۲۰
کرمانشاه	۷۰,۹	۷۰,۰۶	۷۱,۷۶
کهگیلویه و بویر احمد	۸۴,۴	۸۲,۹۱	۸۵,۹۲
گلستان	۸۳,۴	۸۲,۵۴	۸۴,۳۴
گیلان	۴۵,۱	۴۴,۴۹	۴۵,۶۶
لرستان	۸۱,۸	۸۰,۸۷	۸۲,۷۷
مازندران	۴۷,۴	۴۶,۹۰	۴۷,۹۱
مرکزی	۵۲,۷	۵۱,۹۰	۵۳,۵۷
هرمزگان	۹۰,۵	۸۹,۵۶	۹۱,۴۷
همدان	۶۹,۵	۶۸,۶۰	۷۰,۳۲
یزد	۸۰,۰	۷۸,۹۱	۸۱,۱۸

۷-۲-۳- میزان باروری زناشویی سن-ویژه

۸۱. بیشینه میزان باروری زناشویی سن-ویژه در سال ۱۳۹۸ در کشور متعلق به گروه سنی ۱۵ تا ۱۹ و در حدود ۱۳۵/۱ فرزند به ازاء هر هزار زن همسر دار این گروه سنی است. پس از آن شدت میزان باروری زناشویی با شیب نسبتاً ملایمی کاهش می‌یابد. به‌قسمی که میزان باروری زناشویی برای زنان ۲۵ تا ۲۹ سال برابر ۱۰۸/۵ است. درصد تغییرات در میزان باروری زناشویی پس از ورود به سنین ۳۵ تا ۳۹ سالگی به‌طور قابل ملاحظه‌ای افزایش می‌یابد (۳۴/۵) درصد تغییر در میزان باروری زناشویی گروه سنی ۳۵ تا ۳۹ سال نسبت به گروه سنی ۳۰ تا ۳۴ سال). با نزدیک شدن به پایان سنین باروری، میزان باروری زناشویی به ۱/۶ فرزند به‌ازای هر هزار زن ۴۵ تا ۴۹ ساله می‌رسد (جدول ۷ و نمودار ۱۶).

۸۲. مقایسه استانی میزان‌های باروری زناشویی ویژه سنی نشان می‌دهد استان سیستان و بلوچستان بیشترین میزان باروری زناشویی ویژه سنی را در تمامی گروه‌های سنی داشته است.

۸۳. به‌عنوان نمونه، باروری ویژه سنی زنان همسر دار ۱۵ تا ۱۹ ساله استان سیستان و بلوچستان برابر با ۲۶۱/۲ نوزاده زنده متولد شده برای هر هزار زن همسر دار ۱۵ تا ۱۹ ساله ساکن این استان است. پس از سیستان و بلوچستان، سه استان خوزستان، گلستان و لرستان با ۲۴۹/۵، ۱۹۰/۳ و ۱۶۹/۳ بیشترین میزان باروری زناشویی را در این گروه سنی دارند. استان‌های اصفهان، مازندران و مرکزی با میزان‌های ۶۵/۲، ۶۸/۷ و ۷۴/۴ کمترین میزان باروری زناشویی ویژه سنی را در بین استان‌ها کسب کرده‌اند.

۸۴. با در نظر گرفتن گروه میانه سنین باروری، یعنی گروه سنی ۳۰ تا ۳۴ سال، ملاحظه می‌شود، بیشترین میزان باروری زناشویی پس از سیستان و بلوچستان مربوط به سه استان خراسان جنوبی، خوزستان و کهگیلویه و بویراحمد با میزان‌های ۱۲۱/۳، ۱۱۸/۲ و ۱۱۱/۴ است. همچنین کمترین این میزان مربوط به استان‌های گیلان، البرز و مازندران است (جدول ۷).

۸-۲-۳- میزان کلی باروری زناشویی

۸۵. در سال ۱۳۹۸ میزان کلی باروری زناشویی در کشور برابر با ۲/۷ بوده است (جدول ۷). این رقم به این معنی است که اگر ۱۰۰۰ زن فرضی متولد شوند و زندگی زناشویی را تجربه کنند و هیچ یک تا پایان سن باروری در معرض مرگ، طلاق و مرگ همسر قرار نداشته باشند و باروری آن‌ها در هر فاصله سنی تابع

میزان‌های باروری ویژه سنی زنان در سال ۱۳۹۸ باشند، هر زن فرضی از این نسل به‌طور متوسط ۲٫۷ فرزند به‌دنیا خواهد آورد (جدول ۷).

۸۶. این میزان به آن معناست که زنان همسر دار بیش از ۲/۵ فرزند به دنیا می‌آورند. یعنی تسهیل در ازدواج و افزایش رقم زنان همسر دار، می‌تواند عامل مهمی در افزایش میزان کلی باروری و رسیدن آن به سطح جانشینی باشد.

*اختلاف سیستان
و بلوچستان با
مازندران بیش از ۳
فرزند است

۸۷. بیشینه میزان کلی باروری زناشویی با رقم ۵٫۲ مربوط به استان سیستان و بلوچستان بوده‌است. به عبارتی هر زن همسر دار در این استان در طول دوران باروری خود به‌طور متوسط ۵٫۲ فرزند به‌دنیا خواهند آورد. استان‌های خوزستان، گلستان و کهگیلویه و بویراحمد سه استان با بالاترین میزان کلی باروری زناشویی در سنین باروری هستند. میزان یاد شده برای این سه استان به ترتیب برابر با ۴٫۰، ۳٫۲ و ۳٫۲ است.

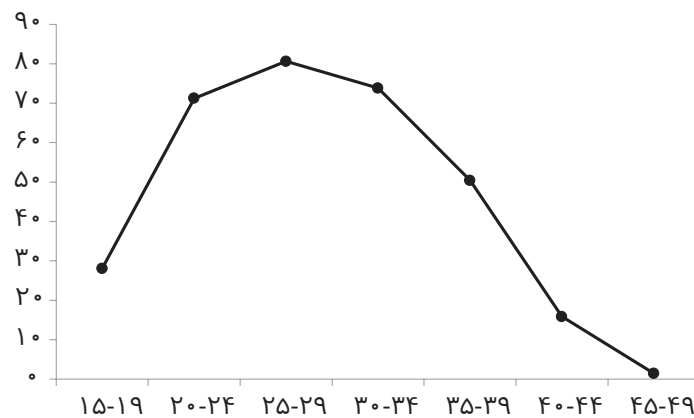
۸۸. استان مازندران با میزان کلی باروری زناشویی ۱٫۸، کمترین میزان کلی باروری زناشویی را در کل کشور داشته است. پس از مازندران، گیلان، مرکزی و البرز با میزان‌های ۱٫۹ سه استان با کمترین میزان‌های کلی باروری زناشویی در کشور هستند (جدول ۷).

میزان کلی باروری
زناشویی تعداد کل
فرزندران زنده متولد
شده‌ای است که
به‌طور متوسط یک
زن همسر دار برون
در نظر گرفتن عامل
مرگ و میر در طول
دوران باروری خود
به‌دنیا می‌آورد.

جدول ۷. میزان‌های باروری زناشویی سن-ویژه و میزان کلی باروری زناشویی در سال ۱۳۹۸.

میزان کلی باروری زناشویی	میزان باروری زناشویی ویژه سنی							گروه سنی محدوده
	۴۵-۴۹	۴۰-۴۴	۳۵-۳۹	۳۰-۳۴	۲۵-۲۹	۲۰-۲۴	۱۵-۱۹	
۲,۷	۱,۶	۱۸,۱	۵۹,۲	۹۰,۵	۱۰۸,۵	۱۲۹,۵	۱۳۵,۱	کشور
۲,۵	۱,۳	۱۴,۸	۴۷,۹	۷۹,۸	۹۶,۶	۱۲۱,۷	۱۳۸,۸	آذربایجان شرقی
۳,۰	۲,۰	۲۱,۵	۵۸,۹	۹۷,۵	۱۱۸,۲	۱۳۷,۵	۱۶۲,۱	آذربایجان غربی
۲,۷	۱,۰	۱۵,۲	۵۱,۹	۸۴,۸	۱۰۹,۸	۱۲۷,۱	۱۵۹,۰	اردبیل
۲,۰	۰,۹	۱۲,۳	۵۰,۵	۸۲,۰	۹۴,۹	۱۰۳,۴	۶۵,۲	اصفهان
۱,۹	۰,۹	۱۲,۲	۴۱,۶	۶۳,۲	۸۰,۷	۹۵,۵	۹۳,۷	البرز
۲,۸	۲,۴	۲۳,۱	۶۴,۹	۹۷,۶	۱۱۳,۳	۱۱۹,۸	۱۳۷,۷	ایلام
۲,۵	۱,۹	۲۰,۳	۵۹,۰	۷۹,۲	۹۱,۸	۱۱۵,۹	۱۲۸,۷	بوشهر
۲,۲	۱,۳	۱۴,۵	۵۵,۰	۸۱,۳	۹۰,۸	۹۹,۰	۸۹,۷	تهران
۳,۱	۱,۴	۱۸,۵	۶۶,۴	۱۰۵,۱	۱۲۶,۸	۱۴۶,۳	۱۵۱,۶	چهارمحال و بختیاری
۳,۱	۱,۹	۲۹,۰	۸۳,۵	۱۲۱,۴	۱۳۴,۶	۱۴۸,۲	۹۴,۷	خراسان جنوبی
۲,۹	۲,۰	۲۲,۷	۶۸,۱	۱۰۲,۱	۱۱۹,۹	۱۴۹,۰	۱۲۴,۶	خراسان رضوی
۳,۰	۱,۵	۲۰,۱	۶۶,۴	۱۰۰,۰	۱۲۵,۷	۱۵۳,۹	۱۳۳,۳	خراسان شمالی
۴,۰	۱,۹	۲۴,۵	۷۷,۶	۱۱۸,۲	۱۴۴,۵	۱۷۹,۵	۲۴۹,۵	خوزستان
۲,۵	۲,۰	۱۸,۲	۵۸,۸	۹۴,۹	۱۰۵,۰	۱۱۰,۳	۱۱۸,۵	زنجان
۲,۱	۰,۷	۱۲,۹	۴۹,۹	۸۱,۰	۸۹,۰	۱۰۰,۶	۸۴,۱	سمنان
۵,۲	۸,۰	۵۷,۵	۱۲۱,۳	۱۵۹,۰	۱۹۰,۹	۲۴۰,۵	۲۶۱,۲	سیستان و بلوچستان
۲,۴	۱,۶	۱۷,۵	۵۹,۰	۸۹,۴	۱۰۳,۷	۱۱۴,۶	۸۹,۶	فارس
۲,۱	۱,۴	۱۲,۱	۴۴,۱	۷۱,۲	۹۰,۲	۹۶,۳	۹۹,۳	قزوین
۲,۵	۱,۲	۱۸,۹	۶۱,۴	۹۴,۵	۱۱۲,۹	۱۲۰,۴	۹۴,۶	قم
۲,۴	۳,۰	۲۲,۶	۶۱,۱	۸۹,۳	۱۰۰,۶	۱۰۷,۸	۱۰۴,۰	کردستان
۲,۸	۲,۱	۲۱,۱	۶۲,۸	۹۳,۹	۱۱۴,۰	۱۳۳,۴	۱۳۴,۵	کرمان
۲,۸	۲,۰	۱۸,۴	۶۲,۲	۹۲,۱	۱۱۰,۲	۱۲۷,۵	۱۴۱,۶	کرمانشاه
۳,۲	۲,۱	۲۶,۲	۷۴,۸	۱۱۱,۴	۱۲۲,۶	۱۳۳,۳	۱۶۳,۲	کهگیلویه و بویر احمد
۳,۲	۱,۲	۱۶,۷	۵۷,۸	۹۴,۸	۱۲۲,۵	۱۵۳,۱	۱۹۰,۳	گلستان
۱,۹	۰,۸	۹,۲	۳۸,۷	۶۳,۱	۸۲,۴	۹۱,۰	۹۰,۲	گیلان
۳,۲	۲,۸	۲۴,۶	۶۵,۴	۱۰۳,۵	۱۲۴,۷	۱۴۰,۲	۱۶۹,۳	لرستان
۱,۸	۰,۶	۸,۶	۳۸,۸	۶۴,۹	۸۰,۴	۹۱,۳	۶۸,۷	مازندران
۱,۹	۰,۸	۱۲,۱	۴۴,۸	۷۳,۷	۸۴,۰	۸۶,۸	۷۴,۷	مرکزی
۳,۰	۳,۰	۲۸,۷	۷۸,۹	۱۰۲,۱	۱۱۹,۲	۱۳۸,۱	۱۳۰,۵	هرمزگان
۲,۶	۱,۷	۱۶,۸	۵۷,۲	۹۲,۹	۱۰۵,۴	۱۱۶,۶	۱۲۱,۱	همدان
۲,۸	۱,۰	۱۷,۱	۶۶,۰	۹۵,۳	۱۱۴,۸	۱۴۵,۰	۱۲۵,۶	یزد

۳/۴

نمودار ۱۶. منحنی باروری زنان ایرانی همسر دار کشور در سال ۱۳۹۸.

۳-۲-۹- میزان استاندارد شده باروری زناشویی

۸۹. میزان عمومی باروری زناشویی را هم می‌توان مانند میزان عمومی باروری بر حسب سن استاندارد کرد. با انتخاب ترکیب سنی زنان همسر دار کشور به‌عنوان ترکیب سنی استاندارد، میزان استاندارد شده باروری زناشویی حاصل می‌شود.

۹۰. مشابه آنچه در میزان‌های باروری عمومی و مقادیر استاندارد شده آنها مشاهده شد، با استانداردسازی میزان‌های باروری زناشویی، تفاوت قابل ملاحظه‌ای در رتبه‌بندی استان‌ها ایجاد نمی‌شود. همچنین، در این میزان‌ها نیز به‌دلیل بالا بودن تعداد موارد نامشخص ولادت‌ها به تفکیک گروه سنی مادر، «میزان استاندارد شده باروری زناشویی» و «باروری زناشویی» در کشور یکسان نیست.

جدول ۸. میزان باروری زناشویی و استاندارد شده آن در سال ۱۳۹۸.

میزان باروری زناشویی				محدوده
رتبه	میزان باروری زناشویی	رتبه	میزان استاندارد شده باروری زناشویی	
-	۷۲,۵	-	۷۱,۷	کشور
۲۳	۶۳,۰	۲۳	۶۳,۸	آذربایجان شرقی
+	۱۲	۱۱	۷۷,۲	آذربایجان غربی
-	۱۶	۱۷	۶۹,۴	اردبیل
۲۵	۵۸,۰	۲۵	۵۹,۶	اصفهان
۲۹	۴۹,۹	۲۹	۵۱,۴	البرز
+	۱۵	۱۳	۷۵,۰	ایلام
-	۲۰	۲۲	۶۴,۸	بوشهر
+	۲۶	۲۴	۶۰,۳	تهران
+	۹	۷	۸۱,۹	چهارمحال و بختیاری
۳	۹۲,۸	۳	۸۹,۸	خراسان جنوبی
-	۵	۹	۸۰,۳	خراسان رضوی
-	۶	۸	۸۱,۰	خراسان شمالی
۲	۱۰۱,۸	۲	۹۷,۸	خوزستان
۱۸	۷۰,۷	۱۸	۶۹,۳	زنجان
-	۲۴	۲۶	۵۸,۶	سمنان
۱	۱۶۹,۳	۱	۱۳۵,۷	سیستان و بلوچستان
+	۲۲	۲۱	۶۷,۳	فارس
۲۷	۵۶,۶	۲۷	۵۵,۷	قزوین
-	۱۴	۱۶	۷۱,۴	قم
+	۲۱	۲۰	۶۷,۸	کردستان
-	۱۳	۱۴	۷۴,۹	کرمان
+	۱۷	۱۵	۷۳,۰	کرمانشاه
+	۷	۴	۸۴,۲	کهگیلویه و بویر احمد
-	۸	۱۰	۷۹,۱	گلستان
+	۳۱	۳۰	۵۰,۲	گیلان
+	۱۰	۶	۸۲,۰	لرستان
-	۳۰	۳۱	۴۹,۴	مازندران
۲۸	۵۲,۷	۲۸	۵۳,۳	مرکزی
-	۴	۵	۸۲,۲	هرمزگان
۱۹	۶۹,۵	۱۹	۶۹,۲	همدان
-	۱۱	۱۲	۷۶,۲	یزد

مظور از register
(ثبت) داده: ورود
اطلاعات به نظام ثبتی
به هر شکل، از عم از
کافدی یا الکترونیکی
است.

مظور از record
(ضبط) داده: ورود
اطلاعات متن به
پایگاه اطلاعاتی یک
نظام ثبتی (در اینجا پایگاه
اطلاعات جمعیت
کشور) است.

۴- نمای توصیفی ولادت در سال ۱۳۹۸

۴-۱- سن پدر و مادر متولدان

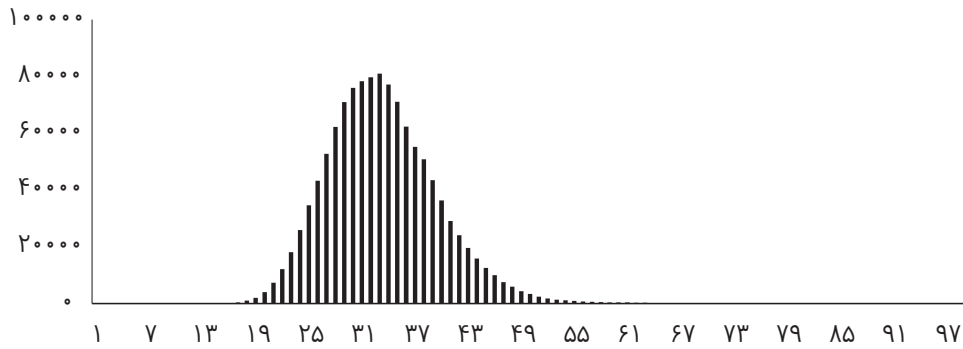
۹۱. در سال ۱۳۹۸، در کشور ۱,۱۹۶,۱۳۳ ولادت در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور ضبط (record) شد که ۱,۱۶۶,۹۲۳ مورد آن در همان سال رخ داد (۱۳۹۸) به ثبت (register) رسیده است.

۹۲. میانگین سن مادران در ولادتهای ثبت شده در سال ۱۳۹۸، ۲۸ سال و ۱۰ ماه و میانگین سن پدران در ولادتهای ثبت شده، ۳۳ سال و ۴ ماه بوده است.

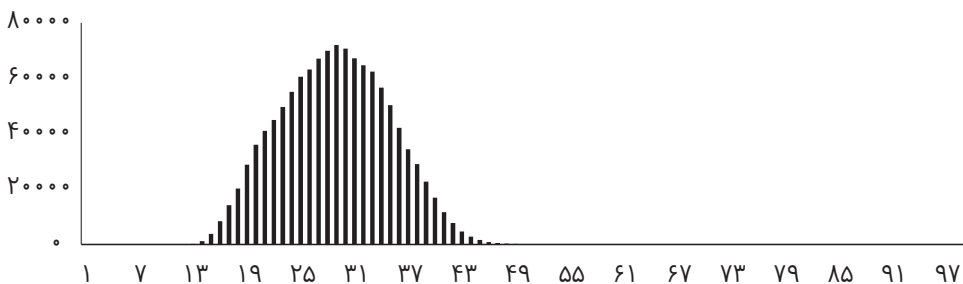
۹۳. بیشترین فراوانی ولادتها در سال ۱۳۹۸ متعلق به مادران ۲۹ ساله (با فراوانی ۷۰,۶۰۶ نوزاد زنده متولد شده) و بیشترین فراوانی ولادتها مربوط به پدران ۳۳ ساله (با فراوانی ۷۹,۵۸۹ نوزاد زنده متولد شده) بوده است.

۹۴. میانۀ سن مادران و پدران در زمان تولد فرزند به ترتیب ۲۹ و ۳۳ سال است.

۹۵. سهم پدران و مادران جوان (۱۸ تا ۳۵ ساله، طبق تعریف رسمی) از کل ولادتهای جاری ثبت شده، بدون توجه به مرتبۀ تولد فرزند، به ترتیب ۶۷,۰ و ۸۲,۹ درصد بوده است (نمودار ۱۷ و ۱۸).

نمودار ۱۷. سن پدران در ولادتهای ثبت شده در سال ۱۳۹۸.

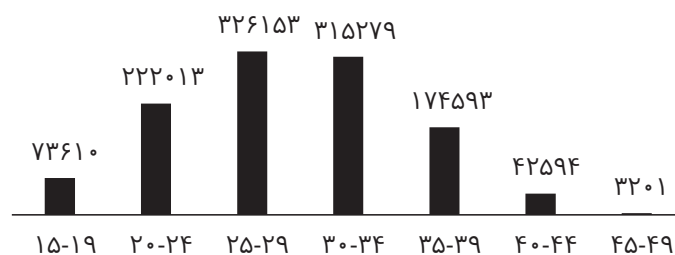
نمودار ۱۸. سن مادران در ولادتهای ثبت شده در سال ۱۳۹۸.

*نیمی از مادران
کمتر از ۲۹ سال سن
دارند

۹۶. بیشترین سهم ولادت‌های رخ داده، با ۲۸٫۲ درصد مربوط به مادران ۲۵ تا ۲۹ ساله و پس از آن با ۲۷٫۲ درصد مربوط به مادران ۳۰ تا ۳۴ ساله بوده است.

۹۷. ۸۱٫۰ درصد از ولادت‌های جاری در سال ۱۳۹۸ مربوط به مادران با سن کمتر از ۳۵ سال بوده است (نمودار ۱۹).

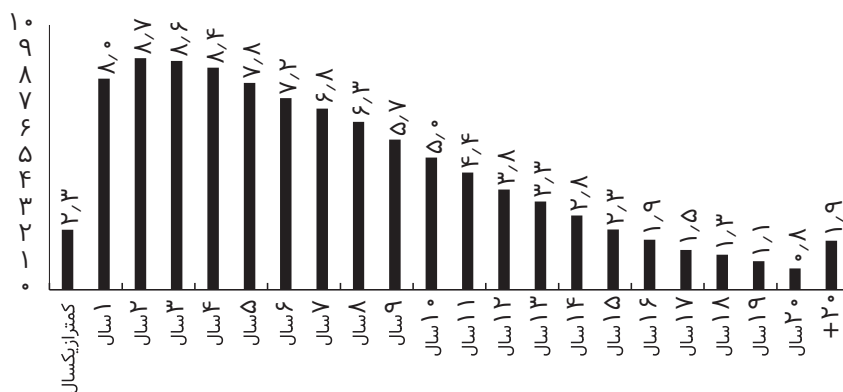

نمودار ۱۹. گروه سنی مادران در سال ۱۳۹۸.

۲-۴- فاصله ازدواج والدین تا تولد فرزند

۹۸. در سال ۱۳۹۸، از کل ولادت‌های ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور، در ۱۸۶۷۴ ولادت؛ فاصله رخداد با تاریخ ازدواج پدر و مادر، یکسال و کمتر از یک سال بوده است.

۹۹. یعنی، در حدود ۹٫۹ درصد از ولادت‌های ثبت شده در این سال، در فاصله زمانی یکسال و کمتر از یکسال از ازدواج والدین رخ داده‌اند. ۶۴٫۰ درصد از تولدهای ثبت شده (۷۴۱۶۴۴ ولادت) با فاصله زمانی پنج سال و بیشتر از رخداد ازدواج والدین رخ داده است (با حذف موارد نامشخص زمان ازدواج والدین تا تولد فرزند) (نمودار ۲۰).

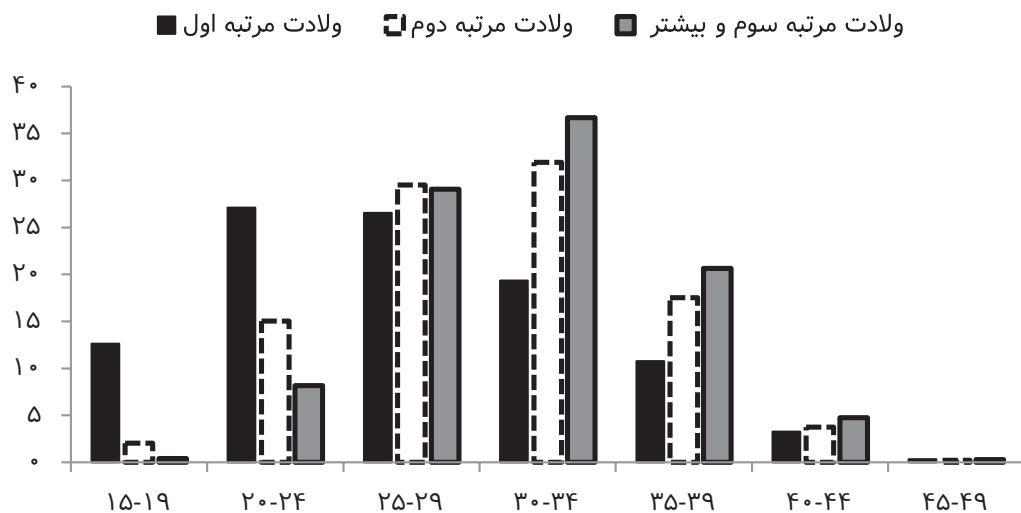
نمودار ۲۰. درصد ولادت‌های ثبت شده به تفکیک فاصله ازدواج والدین تا رخداد تولد.

۳-۴- مرتبه ولادت

۱۰۰. از کل ولادتهای رخ داده در سال ۱۳۹۸، ۴۳٫۱ درصد ولادت مرتبه اول (فرزند اول)، ۴۰٫۵ درصد ولادت مرتبه دوم (فرزند دوم)، ۱۲٫۵ درصد ولادت مرتبه سوم (فرزند سوم) و ۳٫۲ درصد ولادت مرتبه چهارم و بیشتر بوده است.

۱۰۱. تفاوت جمع درصدها از ۱۰۰ به دلیل وجود موارد نامشخص مرتبه ولادت است. با حذف موارد نامشخص مرتبه ولادت‌ها، درصدهای فوق به ترتیب برابر است با: ۴۳٫۴، ۴۰٫۸، ۱۲٫۶ و ۳٫۲.

۱۰۲. با استفاده از توزیع فراوانی ولادت‌ها برحسب مرتبه ولادت، میانه مرتبه ولادت‌ها برابر با ۲ خواهد بود. به عبارتی نیمی از ولادت‌های رخ داده در سال ۱۳۹۸، مربوط به نوزادانی است که یک برادر و یا خواهر بزرگتر از خود دارند (نمودار ۲۱).

نمودار ۲۱. نمای کشوری سهم ولادتهای ثبت شده در گروه سنی مادران برحسب مرتبه ولادت.

۱۰۳. بررسی ولادتهای مرتبه اول برحسب گروه سنی مادران نشان می‌دهد:

۱-۱۰۳. بیشترین سهم ولادتهای مرتبه اول ثبت شده با ۲۷٫۱ درصد مربوط به مادران ۲۰ تا ۲۴ ساله است.

۲-۱۰۳. میانه سنی مادران در ولادتهای مرتبه اول، ۲۶ سال است. یعنی نیمی از مادران در زمان به دنیا آوردن اولین فرزند خود، ۲۶ ساله و بیشتر بوده‌اند.

۳-۱۰۳. در حدود ۸۵٫۶ درصد از نوزادانی که اولین فرزند هستند مادرانی با سن ۱۵ تا ۳۵ سال داشته‌اند.

۱۰۴. بررسی ولادتهای مرتبه دوم برحسب گروه سنی مادران نشان می‌دهد:

۱-۱۰۴. بیشترین سهم ولادت‌های مرتبه دوم ثبت‌شده با ۳۱٫۹ درصد مربوط به مادران ۳۰ تا ۳۴ ساله است.

۲-۱۰۴. در حدود ۶۱٫۵ درصد از ولادت‌های مرتبه دوم مربوط به مادران ۲۵ تا ۳۴ ساله است. این ولادت‌ها، مربوط به نوزادانی است که یک خواهر یا یک برادر بزرگتر از خود دارند.

۳-۱۰۴. میانه ولادت‌های مرتبه دوم مربوط به مادران ۳۰ ساله است.

۱۰۵. بررسی ولادت‌های مرتبه سوم و بیشتر ثبت‌شده نشان می‌دهد:

۱-۱۰۵. بیشترین سهم ولادت‌های ثبت‌شده با رقم ۳۶٫۷ درصد مربوط به مادران گروه سنی ۳۰ تا ۳۴ ساله است.

۲-۱۰۵. مادران ۲۵ تا ۳۹ سال با رقم ۸۶٫۴ درصد (به ترتیب ۲۹٫۱، ۳۶٫۷ و ۲۰٫۶ درصد در گروه‌های سنی ۲۵-۲۹، ۳۰-۳۴، ۳۵-۳۹) بیشترین سهم ولادت‌های مرتبه سوم و بیشتر را به خود اختصاص داده‌اند.

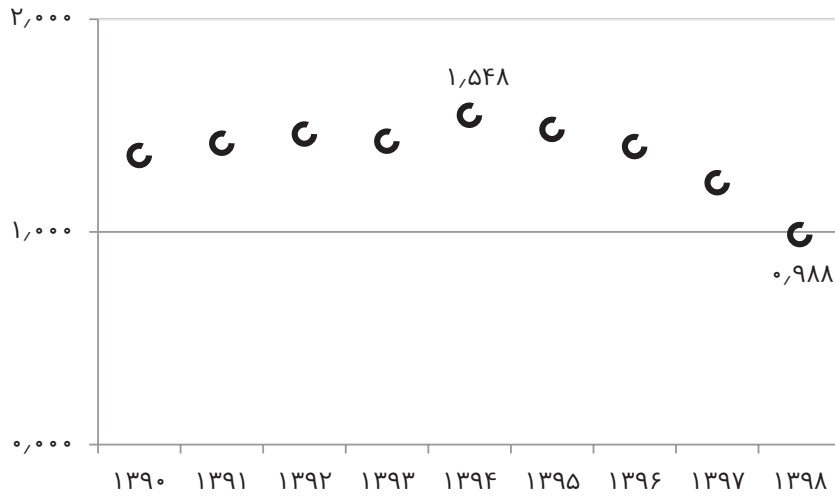
۳-۱۰۵. میانه ولادت‌های مرتبه سوم و بیشتر مربوط به مادران ۳۳ ساله است. به عبارت دیگر نیمی از نوزادانی که فرزند سوم خانواده‌اند از مادرانی با سن ۳۳ ساله و بیشتر به دنیا آمده‌اند (نمودار ۲۱).

۱۰۶. تفاوت در گروه سنی مادران با بیشترین سهم ولادت‌های ثبت شده با احتساب مرتبه ولادت و بدون آن، به دلیل بالاتر بودن تعداد ولادت‌های ثبت‌شده مرتبه دوم و بیشتر گروه سنی ۲۵ تا ۲۹ ساله نسبت به گروه سنی ۲۰ تا ۲۴ ساله است. تعداد ۱۹۵۵۰۲ ولادت ثبت شده در سال ۱۳۹۸ مربوط به مادران ۲۵ تا ۲۹ ساله‌ای است که برای مرتبه دوم و یا بیشتر مادر شدن را تجربه می‌کنند. این رقم برای مادران ۲۰ تا ۲۴ ساله برابر با ۸۷۱۵۹ نوزاد تازه متولد شده است.

۵- رشد طبیعی جمعیت، در بازه سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸

۱۰۷. نرخ رشد طبیعی جمعیت از تفاضل میزان‌های موالید و مرگ و میر به دست می‌آید و اشاره دارد به آن اندازه‌ای (به درصد) که در سال به جمعیت اضافه می‌شود؛ اگر موازنه مهاجرتی (تفاضل برون‌کوچی و درون‌کوچی) صفر فرض گردد.

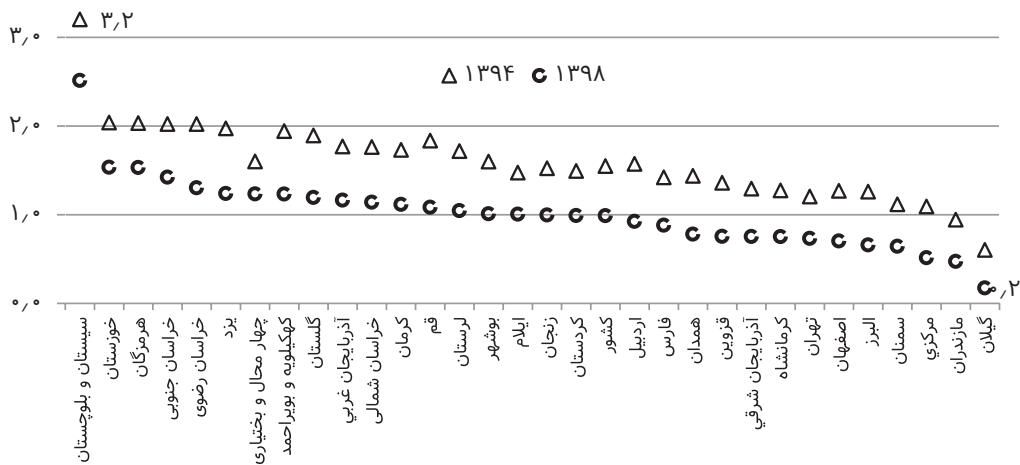
۱۰۸. چنان که ملاحظه می‌شود با توجه به ثبات نسبی میزان مرگ و میر، رشد طبیعی جمعیت در ایران بیشتر تابع تغییرات میزان خام ولادت است. این به آن معناست که با استمرار روند کاهشی موالید، شاهد روند کاهشی نرخ رشد طبیعی جمعیت خواهیم بود.

نمودار ۲۲. نرخ رشد طبیعی جمعیت: ۱۳۹۰-۱۳۹۸.

۱۰۹. در تمامی استان‌ها نیز نرخ رشد طبیعی به مانند کشور، هرچند با شیب‌هایی متفاوت، روندی کاهشی داشته است.

۱۱۰. در سال ۱۳۹۸ بالاترین نرخ رشد طبیعی جمعیت مربوط به استان سیستان و بلوچستان، با رقم ۲/۵ درصد و کمترین آن مربوط به استان گیلان، با رقم ۰/۲ درصد بوده است: صرف‌نظر از اثرات مهاجرت؛ در هر سال به ازاء هر هزار نفر جمعیت ایرانی ساکن در استان سیستان و بلوچستان، ۲۵ نفر به جمعیت این استان اضافه می‌شود. این رقم برای گیلان، ۲ نفر است.

نمودار ۲۳. نرخ رشد طبیعی جمعیت به تفکیک استان: ۱۳۹۴ و ۱۳۹۸.

۶- منابع

- [۱]. سرایی، حسن (۱۳۸۳) روش‌های مقدماتی تحلیل جمعیت (با تأکید بر باروری و مرگومیر)، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- [۲]. مرکز آمار ایران (۱۳۹۵) نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵.
- [۳]. داده‌های ولادت پایگاه اطلاعات جمعیت کشور.
- [4]. <https://population.un.org/wpp/>
- [5]. New York .ProfilesVolume II: Demographic Desa, U. N. (2019). World population prospects (2019). United Nations Department for Economic and Social Affairs

مرگ و میر ایرانیان

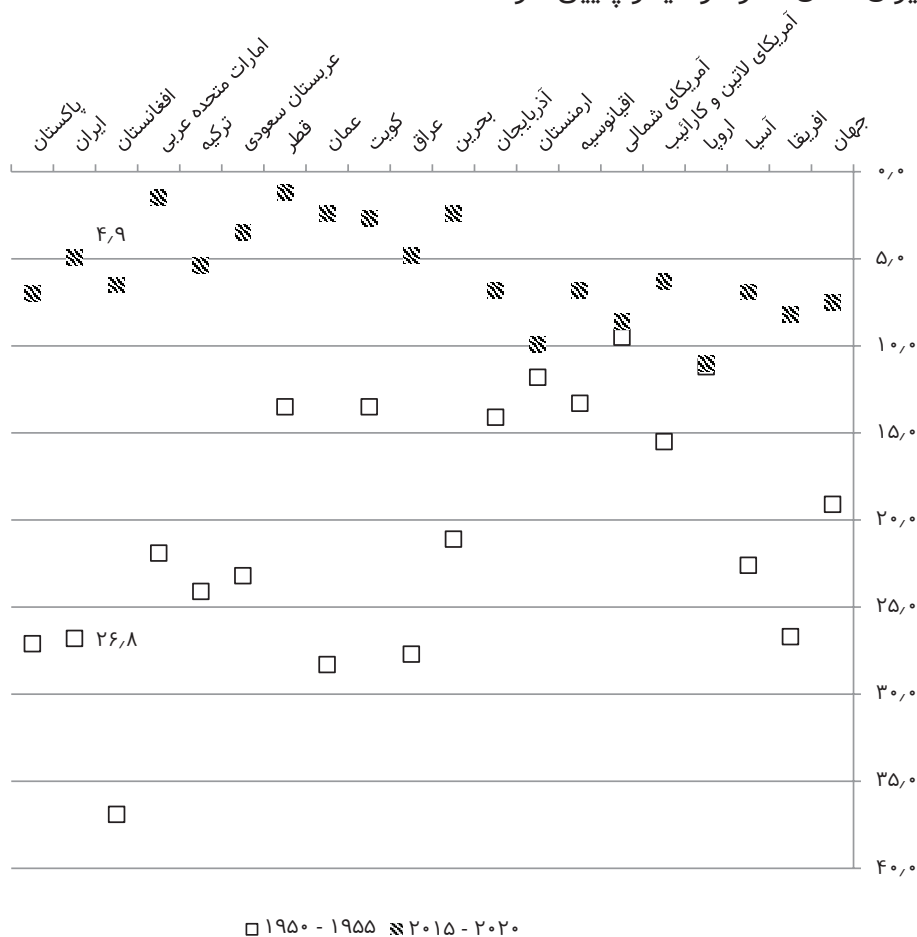
مرگومیر ایرانیان

۱- نمای بین‌المللی مرگومیر

۱. با گسترش خدمات بهداشتی به ویژه بعد از جنگ جهانی دوم، مبارزه مداوم با بیماری‌های واگیر و گسترش دسترسی به آب آشامیدنی، غذای کافی و مقابله با فقر، بهبود وضعیت باروری‌ها و کاهش چشمگیر مرگومیر نوزادان و مادران، عملاً میزان‌های مرگومیر در اکثر نقاط جهان به شکلی محسوس کاهش یافت. بدیهی است در مناطقی که از سطح بهداشت و درمان بالایی برخوردارند و نیز مناطقی که ساختار جمعیتی به نسبت جوان است و میزان‌های مرگومیر نوزادان به شکل ملموس کاهش یافته است، میزان‌های مرگومیر پایین‌تر است.

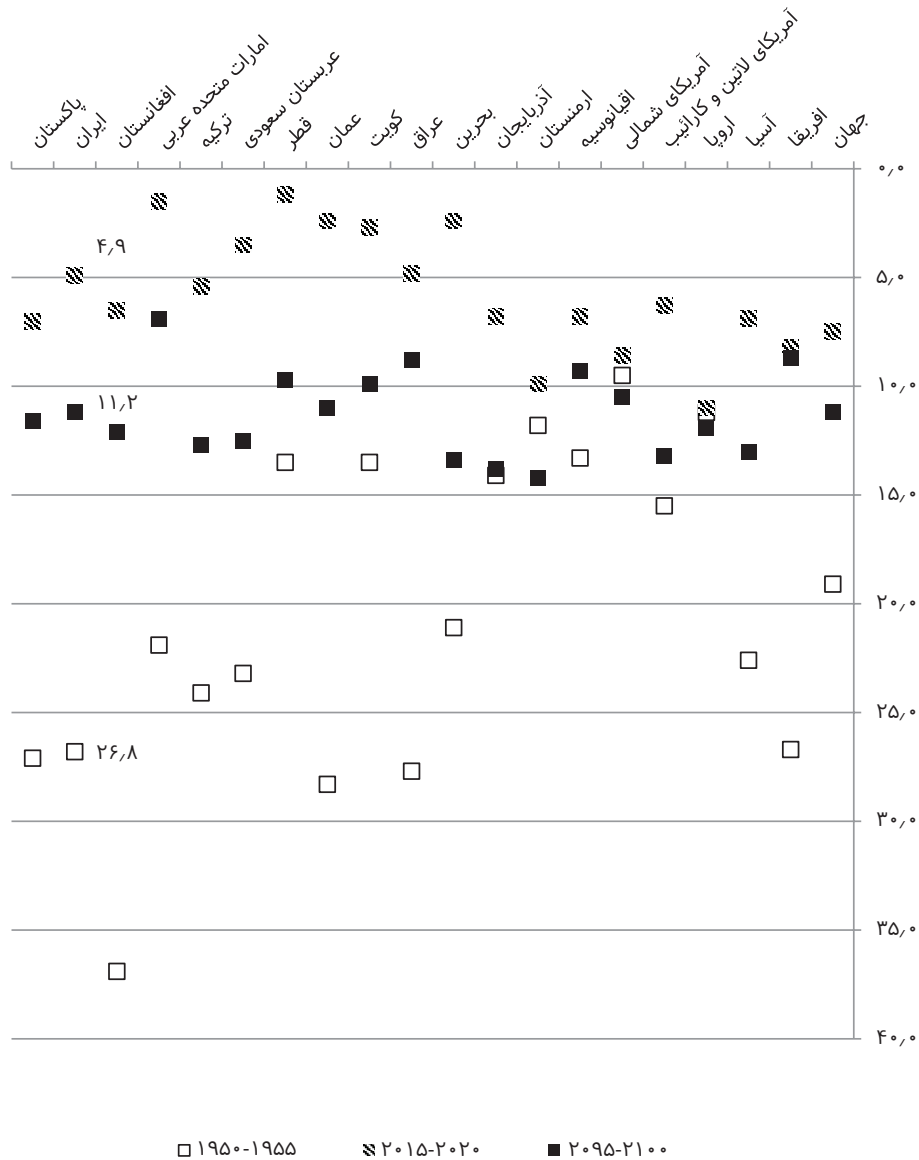

توضیح دقتی
از موضوع در
مبحث «انتقال
اپیدمیولوژیک»
عمران
(جمعیت‌شناس
مصری) تشریح
شده است

نمودار ۱. نمای بین‌المللی میزان مرگومیر (به ازاء هر هزار نفر جمعیت).

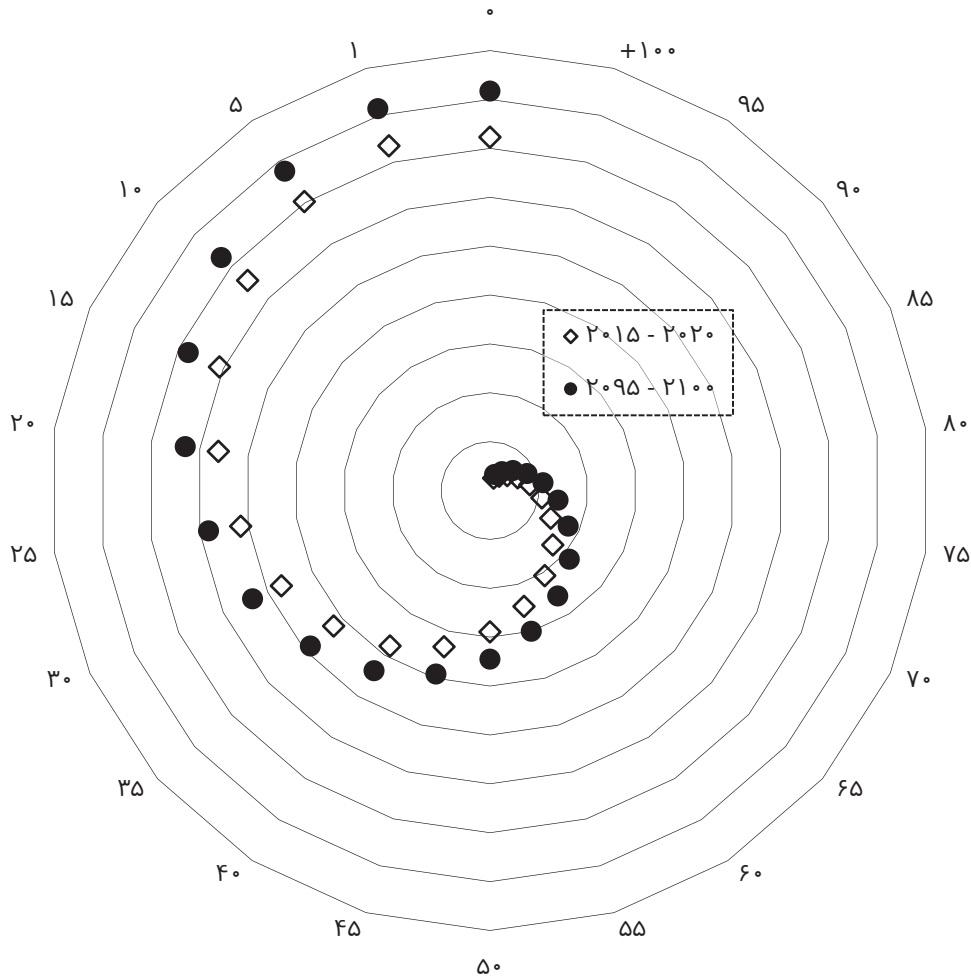
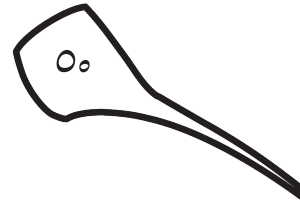
۲. میزان‌های پایین مرگومیر با توجه به پایین بودن میزان کلی باروری در اکثر مناطق جهان و به تبع آن تغییرات جمعیت‌ها به سمت پیرتر شدن، استمرار نخواهد داشت و ارقام بالاتری برای میزان مرگومیر در سال‌های پیش‌رو تجربه خواهد شد.

*در طی مرحله انتقالی
مرگ و میر شانس
«امید زندگی در برو
تولد» از رقیب کتر از
۳۵ سال به رقیب پیش
از ۷۰ سال می رسد.
(میرزایی، ۱۳۸۴)

نمودار ۲. مقایسه ارقام برآورد شده در گذشته و حال و ارقام پیش بینی شده برای میزان مرگ و میر (به ازاء هر هزار نفر جمعیت).

۳. افزایش میزان های مرگ و میر توأم با امید زندگی بالاتر خواهد بود و عملاً ساکنان زمین، سال های طولانی تری به نظاره آفتاب خواهند نشست.

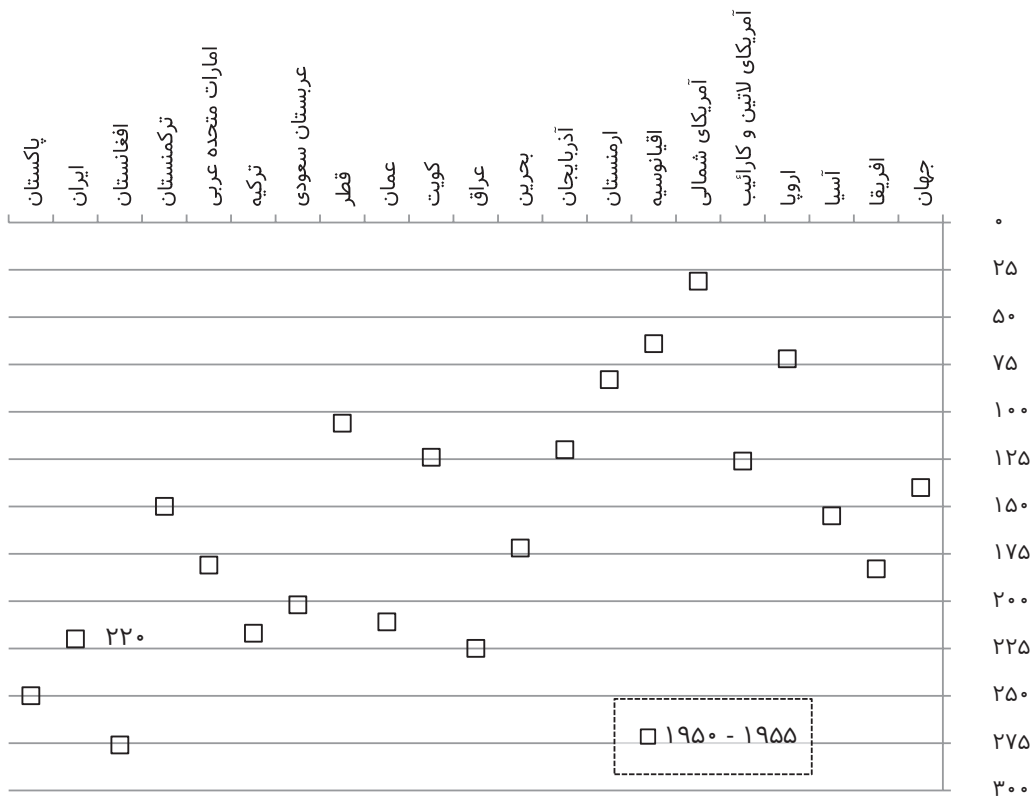
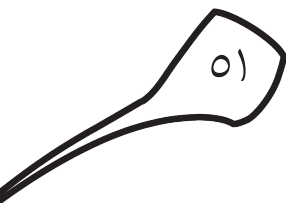
نمودار ۳. مقایسه برآورد امید زندگی و پیش‌بینی آن به تفکیک سن (ارقام به سال).

۴. در مقایسه برآوردهای مربوط به بازه زمانی ۲۰۱۵-۲۰۲۰ و پیش‌بینی‌های سال ۲۱۰۰؛ در سطح جهان، امید زندگی در صفر سالگی، از ۷۲ سال به ۸۲ سال خواهد رسید. امید زندگی افراد ۶۵ ساله نیز از ۱۷ به ۲۲ سال افزایش می‌یابد.

* از جمله‌نگاه کنید
به گزارش طرح و
روند کار در مرگ و
میر نوزادان،
اثر رات ثبت
احوال، ۱۳۹۶

۵. یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر کاهش میزان‌های مرگ‌ومیر و افزایش امید زندگی، تلاش جهانی برای بهبود وضعیت سلامت نوزادان و کاهش میزان مرگ‌ومیر آنان است.

میزان مرگ و میر نوزادان از تقسیم تعداد سالانه مرگ و میر کودکان کمتر از یک سال بر تعداد مولید زنده در طول همان سال بدست می آید و با ضرب ۱۰۰۰ میان می شود.

نمودار ۴. نمای بین المللی میزان مرگ و میر نوزادان: دوره ۱۹۵۰-۱۹۵۵ (به ازاء هر هزار تولد زنده).

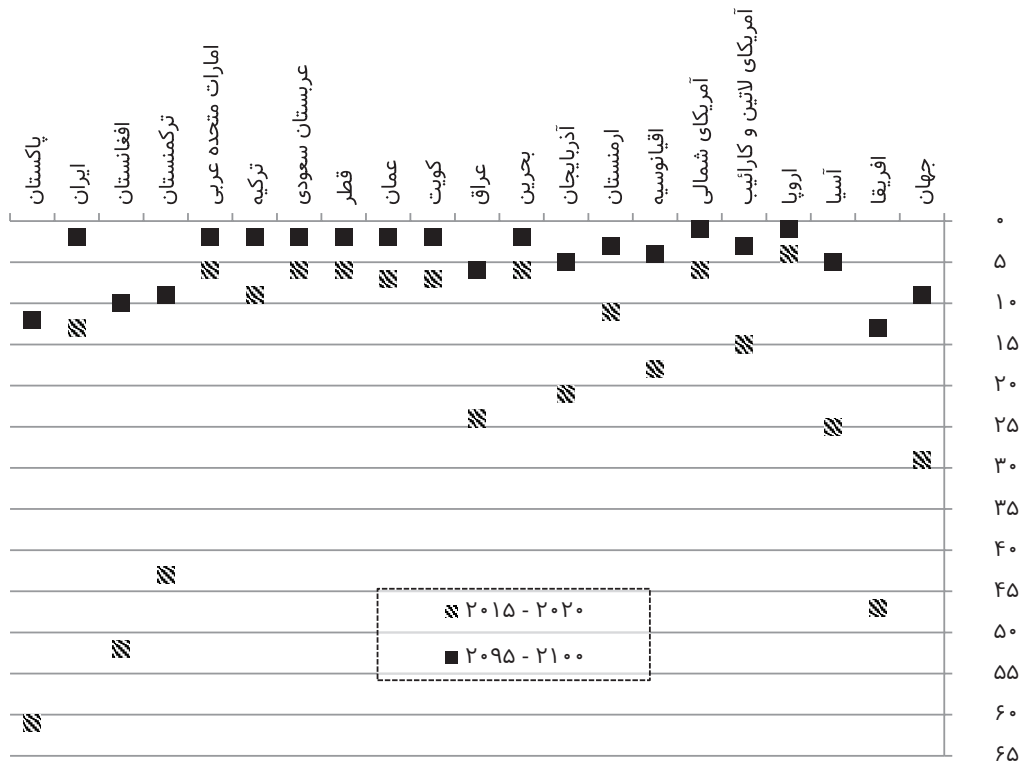

۶. در سالهای ۱۹۵۰، میزان مرگ و میر نوزادان در جهان حدود ۱۳۰ نوزاد به ازاء هر هزار تولد زنده بوده است. این رقم در سالهای ۲۰۲۰ به حدود ۳۰ رسیده است و پیش بینی می شود تا ۲۱۰۰ به کمتر از ۱۰ برسد.

۷. در سالهای ۱۹۵۰ به جز آمریکای شمالی که رقم این شاخص برای آن ۳۱ تخمین زده می شود، در سایر نقاط جهان سالانه بیش از ۶۰ کودک به ازاء هر هزار تولد زنده می مرده اند. این رقم در کشورهای همسایه ایران، به جز ارمنستان، ارقامی بیش از ۱۰۰ داشته است و در خود ایران حدود ۲۲۰.

۸. بهبود این شاخص در سطح جهانی، یکی از توفیقات بزرگ انسانی در ارتقاء کیفیت زیست در زمین محسوب می‌شود.

نمودار ۵. نمای بین‌المللی میزان مرگ و میر نوزادان و پیش‌بینی آن (به ازاء هر هزار تولد زنده).

۲- نمای توصیفی مرگ در سال ۱۳۹۸

۲-۱- وضعیت ضبط مرگ‌ومیر در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور

۹. بر پایه بند ۵۹۲ اصول و توصیه‌هایی برای نظام آمار حیاتی، به‌هنگام بودن ثبت و کامل بودن گزارش‌دهی آماری از طریق پایش منظم فاصله بین تاریخ رخداد و تاریخ ثبت و ضبط رویدادها امکان‌پذیر است. بسته به طول مدت تأخیر، موارد دیرثبتی می‌توانند تأثیر قابل توجهی بر کامل بودن آمارهای حیاتی داشته باشند.

۱۰. بررسی روند رویدادهای ضبط شده مرگ‌ومیر در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ نشان می‌دهد، به‌جز سال ۱۳۹۳ که «ثبت ویژه فوت‌های معوقه فاقد تاریخ فوت متوفی» اجرا گردید، در حدود ۹۰ درصد از مرگ‌ها در همان سال رخداد، ضبط شده‌اند. این رقم در سال ۱۳۹۳، ۷۶ درصد است.

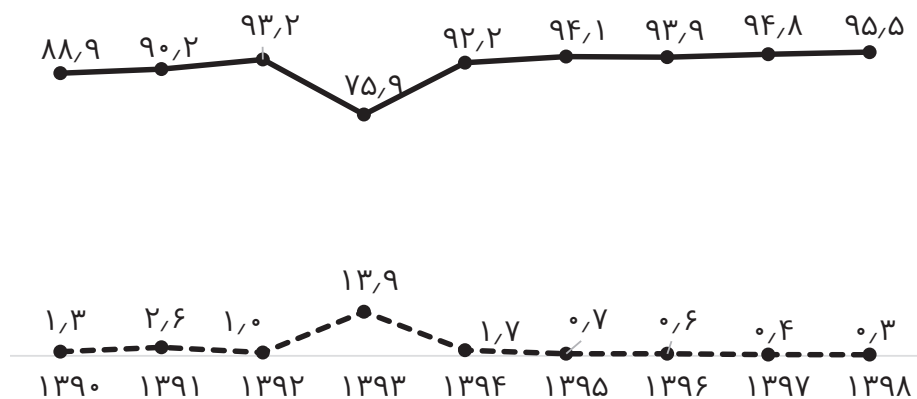
۱۱. دلیل پایین بودن این رقم در سال ۱۳۹۳، درصد بالای مرگ‌های

به دلیل نقصان‌های اعلام به حکام رویداد مرگ، ارسال ۱۳۷۵ به بعد، در چند نوبت تلاش به ثبت فوت‌های معوقه و پایش پایگاه اطلاعات جمعیت کشور در قالب طرح‌های ویژه صورت گرفته است.

نامشخص (نامشخص جاری، معوقه، جنس، شهری و روستایی) ضبط شده در این سال نسبت به سایر سالها است. در صورتی که قلم اطلاعاتی گردآوری شده برای هر مرگ بدون اطلاع و سفید مانده باشد، آن مرگ در «گروه نامشخص» جای می‌گیرد. بررسی روند موارد نامشخص ضبط شده از سالهای ۱۳۹۳ به بعد نشان می‌دهد که گردآوری قلم‌های اطلاعاتی مربوط به مرگ بهبود یافته است. به‌گونه‌ای که در سال ۱۳۹۸، حدود ۰/۳ درصد از کل مرگ‌های ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیتی کشور نامشخص است (نمودار ۶).

سهم مرگ‌های جاری ضبط شده از کل مرگ‌ها —●— سهم موارد نامشخص از کل مرگ‌ها - -●-

نمودار ۶. تغییرات موارد جاری و نامشخص (نامشخص جاری، معوقه، شهری و روستایی) مرگ‌های ضبط شده، ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸.

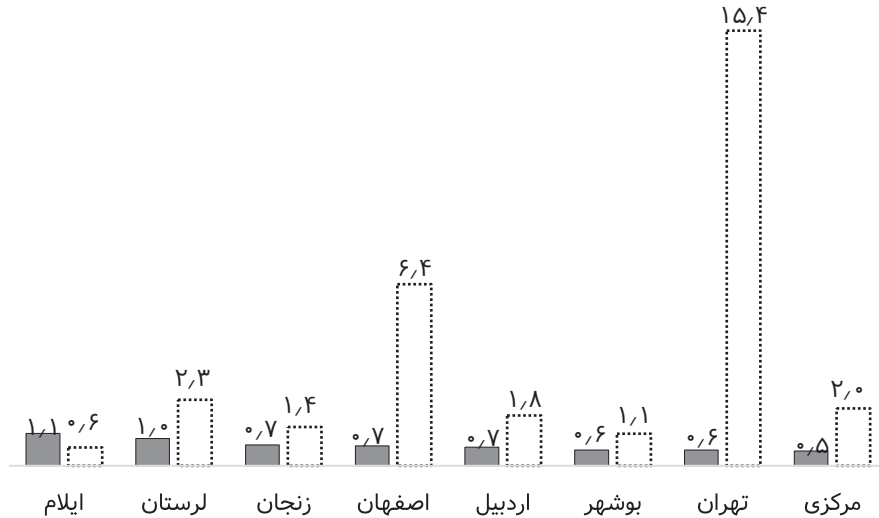
۱۲. در سال ۱۳۹۸، ۸۹٫۵ درصد از کل موارد نامشخص در ۱۸ استان کشور توزیع شده‌اند: حدود ۳۱ درصد از کل مرگ‌ها در ۸ استان اردبیل، اصفهان، ایلام، بوشهر، تهران، زنجان، لرستان و مرکزی ثبت شده‌اند؛ که این حدوداً یک درصد از کل مرگ‌های ثبت شده در این استان‌هاست.

۱۳. ۰/۶ درصد از مرگ‌های کشور در استان ایلام ثبت شده که ۱/۱ درصد از آن‌ها نامشخص بوده است.

۱۴. ۲/۳ درصد از کل مرگ‌های کشور در استان لرستان ثبت شده که ۱ درصد از آن‌ها نامشخص بوده است (نمودار ۷).

سهم موارد نامشخص از کل مرگ‌ها در استان

سهم مرگ‌های ضبط شده در استان از کل مرگ‌ها در سال ۹۸

نمودار ۷. سهم موارد نامشخص مرگ‌های ضبط شده در ۸ استان، ۱۳۹۸.

*متوسط سن مردگان
در بجنان: ۶۰ سال
است: ۶۳ سال
برای زنان و ۵۸
سال برای مردان

۲-۲- میانگین سن افراد در زمان مرگ

۱۵. در سال ۱۳۹۸، متوسط سن در زمان مرگ برای مردان ۶۳/۵ سال و برای زنان ۶۷/۵ سال بوده است.

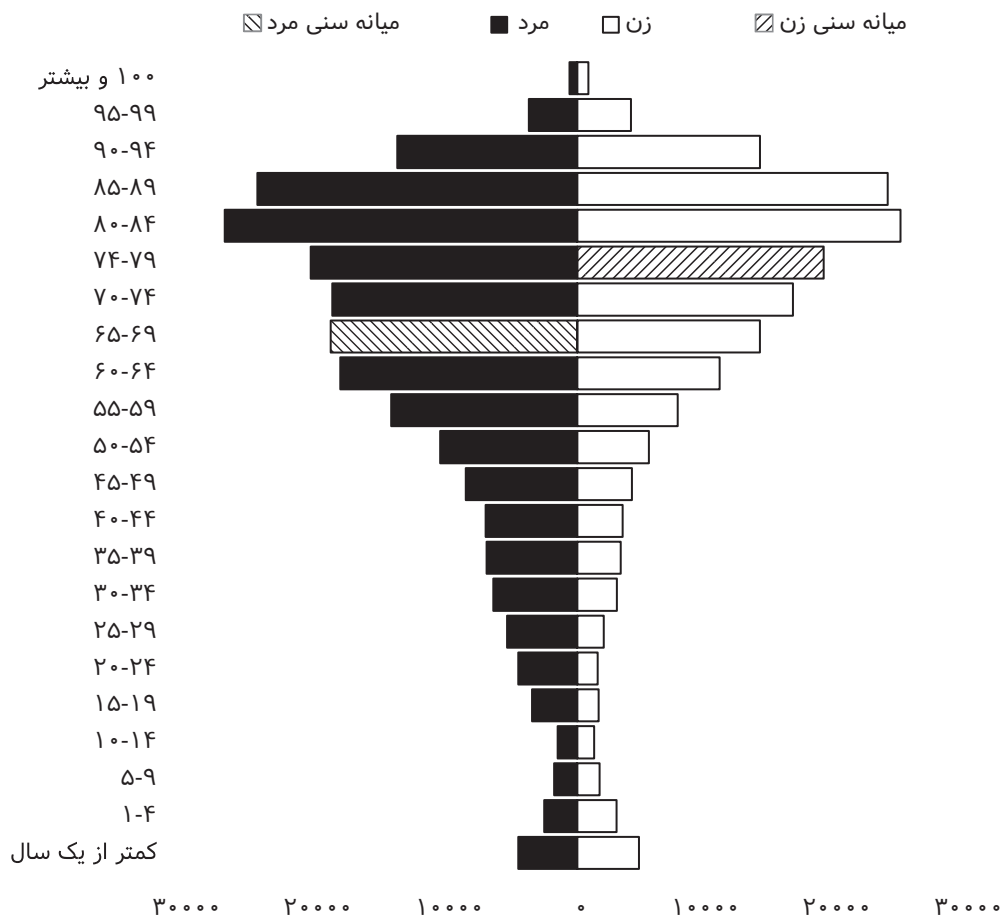
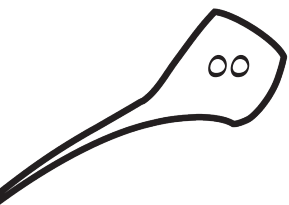
۱۶. سهم سالمندان از کل مرگ‌های ثبت شده بیشتر از گروه‌های سنی دیگر است: در ۶۹ درصد از مرگ‌های ثبت شده در سال ۱۳۹۸ (۶۵ درصد برای مردان و ۷۵ درصد برای زنان)، سن مردگان ۶۰ سال و بیشتر بوده است.

۱۷. میانۀ سن در زمان مرگ برای مردان ۶۹ سال و ۳ ماه و برای زنان ۷۵ سال و ۳ ماه بوده است.

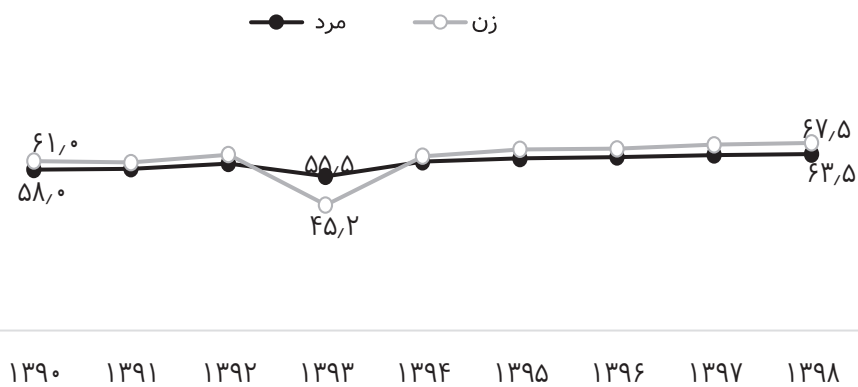
۱۸. رایج‌ترین سن (مد، نما) در زمان مرگ برای مردان و زنان ۸۴ سال است (نمودار ۸).

۱۹. در طول ۸ سال اخیر (۱۳۹۸-۱۳۹۰)، متوسط سن در زمان مرگ برای مردان پنج سال و هفت ماه و برای زنان شش سال و نیم افزایش یافته است.

۲۰. علی‌رغم آنچه که انتظار می‌رود، متوسط سن زنان در زمان مرگ در سال ۱۳۹۳ از مردان و همچنین از سال‌های قبل (۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲) و پس از آن (۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸) کمتر است (نمودار ۹).

نمودار ۸. هرم سنی افراد در زمان مرگ، ۱۳۹۸.

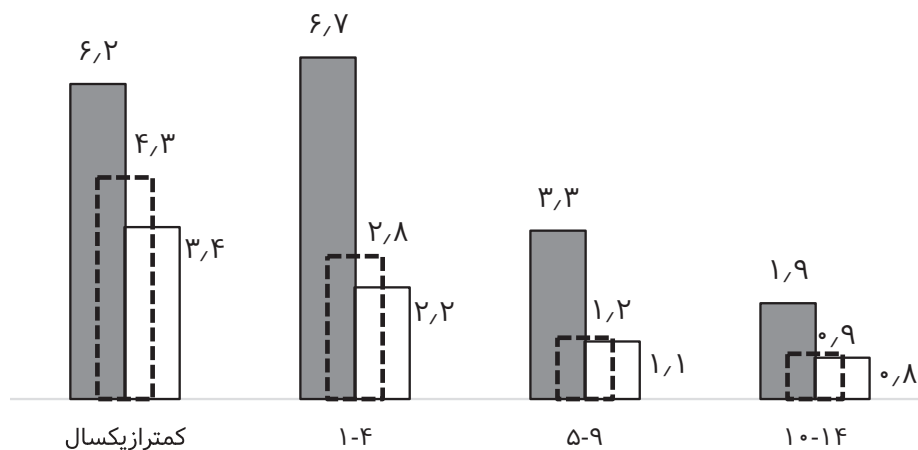
نمودار ۹. میانگین سن در زمان مرگ، ۱۳۹۸ تا ۱۳۹۰.

۲۱. مقایسه سهم مرگ‌های ضبط شده سال ۱۳۹۳ با سال‌های ماقبل و پس از آن، افزایش قابل ملاحظه سهم مرگ‌های ضبط شده زنان گروه‌های سنی ۱۵ سال و کمتر را نشان می‌دهد. در سال ۱۳۹۳، ۱۸٫۱ درصد از کل مرگ‌های زنان در گروه‌های سنی کمتر از ۱۵ سال ضبط شده در حالی‌که این سهم در سال‌های قبل و بعد از آن به ترتیب ۹٫۲ و ۷٫۵ درصد است (نمودار ۱۰).

۲۲. بدیهی است افزایش ناگهانی تعداد مرگ‌های ضبط شده این گروه‌های سنی در سال ۱۳۹۳ به دلیل «ثبات ویژه فوت‌های معوقه»، سبب کاهش قابل توجه میانگین سن زنان در زمان مرگ در این سال شده است.

■ سهم مرگ‌های سال ۹۳ از کل □ سهم مرگ‌های سال ۹۰ تا ۹۲ از کل
 □ سهم مرگ‌های سال ۹۴ تا ۹۸ از کل

نمودار ۱۰. سهم مرگ‌های ضبط شده زنان ۱۵ ساله و کمتر از کل مرگ‌ها، ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸.

نسبت جنسی در مرگ از تقسیم تعداد مردان به زنان فوت شده در طول یک سال تقویمی بدست می‌آید و با ضرب در ۱۰۰ بیان می‌شود.

۳- تغییرات جمعیتی مرگ

۳-۱- نسبت جنسی در مرگ‌های ثبت شده

۲۳. با در نظر گرفتن کل مرگ‌های ثبت شده (اعم از ثبت در سال رخداد و یا در سال‌های قبل) در سال ۱۳۹۸، نسبت جنسی در مرگ برابر ۱۳۰٫۷ است. این نسبت برای ساکنان شهرها ۱۳۳ و برای ساکنان مناطق روستایی ۱۲۴٫۱ است.

۲۴. بر پایه ثبت‌های جاری، نسبت جنسی برابر ۱۳۴٫۲ به دست می‌آید. مقایسه نسبت جنسی در مرگ گروه‌های سنی بر پایه کل مرگ‌های ثبت شده و مرگ‌های ثبت شده جاری، تفاوت قابل ملاحظه‌ای بین نسبت‌های محاسبه شده نشان می‌دهد که می‌تواند نتیجه تأخیر قابل تأمل در مرگ دختران کمتر از بیست سال

میزان خام مرگ از تقسیم تعداد مرگ‌ها منهای در یک سال معین بر جمعیت میانه همه نسبی در همان سال بدست می‌آید.

(گروه‌های سنی که این موضوع شایع‌تر است) باشد. البته این موضوع نیازمند بررسی‌های دقیق‌تر اسناد ثبت وفات است که در این مجال و با توجه به داده‌های در دسترس ممکن نبوده است (جدول ۱).

۲۵. نمودار ۶ سهم هر یک از گروه‌های سنی از شکاف جنسیتی در مرگ را نشان می‌دهد. منظور از شکاف جنسیتی فزونی ثبت مرگ مردان نسبت به زنان در هر گروه سنی است. این موضوع از منظر احتمال عدم گزارش و به تبع آن کم‌پوشانشی ثبت مرگ زنان در گروه‌های سنی مختلف اهمیتی مضاعف می‌یابد.

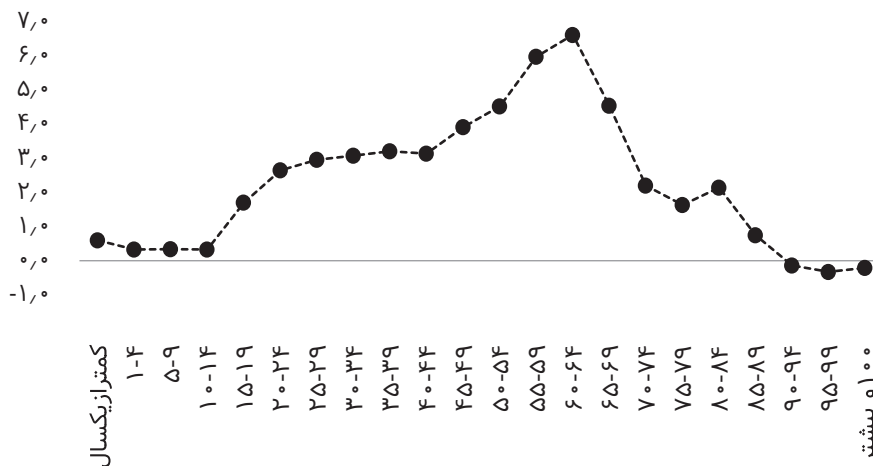
نمای گنجانی نسبت جسمی، ۲۰۲۰-۲۰۱۵

جدول ۱. نسبت جنسی در مرگ به تفکیک گروه‌های سنی، ۱۳۹۸.

گروه سنی	کل	ثبت جاری
کمتر از یکسال	۹۵,۷	۱۲۰,۹
۱-۴	۸۴,۴	۱۲۲,۶
۵-۹	۱۰۳,۶	۱۳۳,۲
۱۰-۱۴	۱۱۶,۷	۱۳۵,۳
۱۵-۱۹	۲۱۳,۲	۲۳۴,۴
۲۰-۲۴	۲۹۱,۳	۳۱۲,۶
۲۵-۲۹	۲۶۵,۵	۲۷۷,۵
۳۰-۳۴	۲۱۳,۰	۲۲۰,۷
۳۵-۳۹	۲۰۹,۷	۲۱۲,۰
۴۰-۴۴	۲۰۱,۷	۲۰۳,۴
۴۵-۴۹	۲۰۴,۷	۲۰۷,۷
۵۰-۵۴	۱۹۱,۸	۱۹۴,۵
۵۵-۵۹	۱۸۵,۶	۱۸۹,۴
۶۰-۶۴	۱۶۶,۳	۱۶۹,۶
۶۵-۶۹	۱۳۵,۰	۱۳۷,۳
۷۰-۷۴	۱۱۳,۷	۱۱۵,۴
۷۵-۷۹	۱۰۸,۳	۱۱۰,۰
۸۰-۸۴	۱۰۹,۲	۱۰۹,۹
۸۵-۸۹	۱۰۳,۱	۱۰۳,۶
۹۰-۹۴	۹۸,۶	۹۸,۸
۹۵-۹۹	۹۰,۳	۹۰,۹
۱۰۰ و بیشتر	۷۱,۳	۷۰,۴

۲۶. با توجه به نمودار، سهم گروه‌های سنی کمتر از ۲۰ سال در شکاف

جنسیتی مرگ، کمتر از ۲ درصد است. با افزایش سن، سهم گروه‌های سنی نیز به سرعت افزایش می‌یابد به طوری که در ۶۰ تا ۶۴ سالگی به سطح بالایی رسیده و دوباره روند کاهشی را طی می‌کند. در سنین پایانی این سهم منفی می‌شود. می‌توان گفت گروه‌های سنی ۴۵ تا ۷۰ ساله، بیشترین سهم را در شکاف جنسیتی در مرگ را دارند (نمودار ۱۱).

نمودار ۱۱. سهم (درصد) فزونی مرگ مردان نسبت به زنان برحسب ثبت جاری، ۱۳۹۸.

۲-۳- میزان‌های مرگ

۲۷. میزان مرگ نشان‌دهنده سرعت رخداد رویداد مرگ در یک جمعیت و یا زیرجمعیت‌های تشکیل‌دهنده یک واحد جغرافیایی در یک سال تقویمی معین است. میزان‌های مرگ به دو دسته میزان‌های خام و ویژه تقسیم می‌شوند.

۱-۲-۳- میزان خام مرگ

۲۸. در سال ۱۳۹۸ به ازاء هر هزار نفر جمعیت ایرانی ساکن کشور، ۴٫۸ (۴٫۷۸ و ۴٫۸۱)* رویداد مرگ ثبت شده است.

۲۹. این میزان برای مردان و زنان به ترتیب در حدود ۵٫۴ (۵٫۳۹ و ۵٫۳۴) و ۴٫۲ (۴٫۲۲ و ۴٫۱۸) بوده است.

۳۰. میزان‌های خام مرگ در تمام مناطق کشور وضعیت یکسانی ندارد و مقدارهای آن احتمالاً بسته به عواملی از قبیل وضع بهداشت، میزان مرگ‌ومیر کودکان، ترکیب سنی جمعیت و کیفیت ثبت مرگ در بین استان‌ها متغیر است (جدول ۲).

جدول ۲. نمای استانی میزان‌های خام مرگ و بازه اطمینان ۹۵ درصد آنها در سال ۱۳۹۸.

محدوده	میزان خام مرگ، کل			میزان خام مرگ، مردان			میزان خام مرگ، زنان		
	میزان خام مرگ	باند بالا	باند پایین	میزان خام مرگ	باند بالا	باند پایین	میزان خام مرگ	باند بالا	باند پایین
کشور	۴,۸	۴,۷۸	۴,۸۱	۵,۴	۵,۳۴	۵,۳۹	۴,۲	۴,۱۸	۴,۲۲
آذربایجان شرقی	۵,۷	۵,۵۸	۵,۷۳	۶,۲	۶,۰۵	۶,۲۷	۵,۱	۵,۰۳	۵,۲۳
آذربایجان غربی	۴,۵	۴,۴۳	۴,۵۷	۴,۹	۴,۸۰	۵,۰۱	۴,۱	۳,۹۹	۴,۱۸
اردبیل	۵,۲	۵,۱۱	۵,۳۵	۵,۸	۵,۶۱	۵,۹۸	۴,۶	۴,۴۷	۴,۸۰
اصفهان	۴,۹	۴,۸۴	۴,۹۶	۵,۵	۵,۴۲	۵,۶۰	۴,۳	۴,۱۹	۴,۳۵
البرز	۴,۲	۴,۱۰	۴,۲۶	۴,۸	۴,۷۰	۴,۹۳	۳,۵	۳,۴۳	۳,۶۳
ایلام	۴,۲	۳,۹۹	۴,۳۱	۴,۸	۴,۵۱	۴,۹۹	۳,۵	۳,۳۲	۳,۷۵
بوشهر	۳,۸	۳,۶۷	۳,۸۹	۴,۱	۳,۹۰	۴,۲۲	۳,۵	۳,۳۰	۳,۶۱
تهران	۴,۵	۴,۵۱	۴,۵۸	۵,۲	۵,۱۴	۵,۲۵	۳,۹	۳,۸۵	۳,۹۴
چهارمحال و بختیاری	۴,۰	۳,۹۳	۴,۱۷	۴,۶	۴,۴۶	۴,۸۴	۳,۴	۳,۲۷	۳,۵۹
خراسان جنوبی	۵,۰	۴,۸۱	۵,۱۲	۵,۳	۵,۰۹	۵,۵۴	۴,۶	۴,۴۰	۴,۸۲
خراسان رضوی	۴,۸	۴,۷۶	۴,۸۷	۵,۳	۵,۲۰	۵,۳۵	۴,۴	۴,۲۸	۴,۴۲
خراسان شمالی	۵,۴	۵,۲۰	۵,۵۰	۵,۷	۵,۴۷	۵,۹۰	۵,۰	۴,۸۱	۵,۲۲
خوزستان	۴,۲	۴,۱۳	۴,۲۴	۴,۷	۴,۶۱	۴,۷۸	۳,۷	۳,۵۹	۳,۷۴
زنجان	۴,۸	۴,۷۱	۴,۹۷	۵,۳	۵,۱۶	۵,۵۴	۴,۳	۴,۱۵	۴,۵۰
سمنان	۵,۳	۵,۰۹	۵,۴۳	۵,۷	۵,۴۹	۵,۹۹	۴,۸	۴,۵۳	۵,۰۰
سیستان و بلوچستان	۴,۲	۴,۰۹	۴,۲۴	۴,۷	۴,۶۰	۴,۸۲	۳,۶	۳,۵۱	۳,۷۰
فارس	۴,۵	۴,۴۱	۴,۵۳	۵,۱	۵,۰۵	۵,۲۲	۳,۸	۳,۷۰	۳,۸۶
قزوین	۴,۸	۴,۷۰	۴,۹۴	۵,۴	۵,۲۰	۵,۵۵	۴,۲	۴,۰۹	۴,۴۱
قم	۵,۵	۵,۳۷	۵,۶۳	۶,۱	۵,۹۱	۶,۳۰	۴,۹	۴,۶۹	۵,۰۴
کردستان	۴,۵	۴,۳۶	۴,۵۶	۵,۰	۴,۸۷	۵,۱۷	۳,۹	۳,۷۵	۴,۰۲
کرمان	۴,۴	۴,۳۱	۴,۴۵	۴,۹	۴,۸۰	۵,۰۲	۳,۸	۳,۷۴	۳,۹۳
کرمانشاه	۵,۶	۵,۵۲	۵,۷۳	۶,۶	۶,۴۶	۶,۷۷	۴,۶	۴,۴۸	۴,۷۵
کهگیلویه و بویر احمد	۳,۸	۳,۶۵	۳,۹۳	۴,۴	۴,۱۸	۴,۶۰	۳,۲	۲,۹۹	۳,۳۵
گلستان	۵,۰	۴,۹۲	۵,۱۱	۵,۵	۵,۳۸	۵,۶۷	۴,۵	۴,۳۷	۴,۶۳
گیلان	۷,۱	۷,۰۲	۷,۲۳	۷,۷	۷,۵۹	۷,۸۹	۶,۵	۶,۳۷	۶,۶۵
لرستان	۵,۰	۴,۸۶	۵,۰۶	۵,۷	۵,۵۹	۵,۹۰	۴,۲	۴,۰۲	۴,۲۹
مازندران	۵,۴	۵,۲۸	۵,۴۳	۵,۹	۵,۷۴	۵,۹۷	۴,۹	۴,۷۵	۴,۹۶
مرکزی	۵,۵	۵,۴۲	۵,۶۷	۶,۲	۶,۰۰	۶,۳۶	۴,۹	۴,۷۳	۵,۰۵
هرمزگان	۳,۵	۳,۴۲	۳,۵۹	۴,۱	۳,۹۵	۴,۲۱	۲,۹	۲,۷۹	۳,۰۱
همدان	۶,۰	۵,۸۶	۶,۰۹	۶,۸	۶,۶۱	۶,۹۴	۵,۲	۵,۰۱	۵,۳۱
یزد	۴,۴	۴,۳۰	۴,۵۵	۴,۹	۴,۶۸	۵,۰۳	۴,۰	۳,۸۱	۴,۱۳

*از آنجا که یک عدد
به تخمین می‌تواند نمایش
ضعیفی از میزان‌های
مجامع شده باشد، بانه
اطمینان ۹۵ درصد
برای میزان‌های
ارائه شده اند.

۲-۲-۲- میزان‌های سن-ویژه مرگ

۳۱. قضاوت درباره وضعیت بهداشت و سلامت در دو استان گیلان و سیستان و بلوچستان با میزان‌های خام مرگ ۷/۱ و ۴/۲ ممکن است نتایج گمراه کننده‌ای به دنبال داشته باشد.

۳۲. میزان خام مرگ اضافه بر مرگ‌ومیر، از ترکیب سنی جمعیت نیز متأثر است.

۳۳. به عنوان نمونه، درصدهای سالمندی (درصد افراد ۶۵ سال و بیشتر از کل جمعیت استان) در استان‌های گیلان و سیستان و بلوچستان به ترتیب؛ ۸/۸ و ۳/۱ است. بنابراین با اختصاصی کردن میزان‌های مرگ برحسب سن تا حدودی می‌توان از تأثیر ترکیب سنی جمعیت کاست.

۳۴. در سال ۱۳۹۸ میزان مرگ در بین کودکان کمتر از یک سال بیشتر از گروه سنی ۱ تا ۴ ساله است. با گذر از یک سالگی، کاهش میزان مرگ سن-ویژه کودکان شیب تندتری به خود می‌گیرد و در سنین ۱۴-۱۰ سالگی به کمترین مقدار خود می‌رسد. پس از آن میزان مرگ با شیب ملایمی افزایش می‌یابد. با افزایش سن و پس از ۵۵ سالگی روند میزان مرگ ویژه سنی شتاب می‌گیرد (جدول ۳).

۳۵. محاسبه میزان سن-ویژه مرگ به تفکیک «جنسیت»، تشابه الگوی رخداد مرگ زنان و مردان در بین گروه‌های سنی را نشان می‌دهد. در سن کمتر از ۱۰ سال، بالاترین رخداد مرگ در بین پسران و دختران کمتر از یک سال بوده است. با افزایش سن از میزان مرگ کاسته می‌شود. در تمامی گروه‌های سنی به جز گروه سنی کمتر از ۱۰ سال و ۷۵ سال و بیشتر، میزان سن-ویژه مرگ مردان بیشتر از زنان است.

۳۶. در گروه سنی ۹-۵ سال، میزان مرگ سن-ویژه پسران و دختران به ترتیب ۰/۵۳ و ۰/۵۴ به ازای هر هزار پسر و دختر این گروه سنی است که نشان‌دهنده بیشتر بودن میزان مرگ سن - ویژه دختران نسبت به پسران است. با توجه به این مسأله که به لحاظ بیولوژیک پسران بیشتر از دختران در معرض خطر مرگ قرار می‌گیرند، بالاتر بودن این میزان مورد تأمل است (نگاه کنید به بند ۷۶).

۳۷. در گروه سنی ۷۵ سال و بیشتر، میزان سن-ویژه مرگ برای مردان ۸۵/۱ به ازای هر هزار مرد و برای زنان ۸۷/۱ به ازای هر زن این گروه‌های سنی است که جستجوی علت این موضوع نیازمند شواهدی است که در زمان تدوین این گزارش در دسترس نبوده و مجال کنکاش بیشتر فراهم نشده است (جدول‌های ۴ و ۵).

میزان سن-ویژه مرگ از تقسیم تعداد مرگ یک گروه سنی خاص در طول سال بر جمعیت میانگین گروه سنی خاص در همان سال بدست می‌آید.

۳۸. برای ایجاد امکان مقایسه استانی میزان‌های سن-ویژه مرگ، پایین‌ترین سطح طبقه‌بندی‌های سنی به صورت کمتر از پنج سال (کودکی)، ۱۴-۵ (نوجوانی)، ۲۴-۱۵ (جوانی)، ۴۴-۲۵ (میان‌سالی)، ۶۴-۴۵ (بزرگسالی) و ۶۵+ (سال‌مندی) در نظر گرفته شده است (جدول ۶).

۳۹. میزان مرگ مردان و زنان جوان در کشور به ترتیب ۱٫۳ و ۰٫۵ به ازاء هر هزار مرد و زن جوان بوده است.

۴۰. بیشینه میزان مرگ جوانان مربوط به مردان و زنان استان سیستان و بلوچستان با رقم ۲٫۵ و ۱٫۴ و کمینه آن به مردان و زنان ۱۵ تا ۲۴ ساله استان سمنان با میزان‌های ۰٫۸ و ۰٫۲ به ازاء هر هزار نفر مربوط است.

۴۱. میزان مرگ مردان ۲۵ تا ۴۴ ساله در کشور برابر با ۱٫۷ مرگ به ازاء هر هزار مرد این گروه سنی است. این رقم برای زنان ۲۵ تا ۴۴ ساله برابر با ۰٫۸ است.

۴۲. استان سیستان و بلوچستان با ثبت ۳٫۱ و ۲٫۳ مرگ برای هر هزار مرد و زن ۲۵ تا ۴۴ ساله، بالاترین و استان‌های یزد و زنجان با ثبت ۱٫۳ و ۰٫۵ مرگ برای هر هزار مرد و زن ۲۵ تا ۴۴ ساله کمترین میزان‌های مرگ را در این گروه سنی داشته‌اند.

۴۳. بیشینه میزان مرگ مردان و زنان ۴۵-۶۴ ساله مربوط به استان قم و گلستان با رقم ۹٫۰ و ۶٫۰ و کمینه آن مربوط به استان‌های یزد و چهارمحال و بختیاری با رقم ۵٫۶ و ۲٫۷ مرگ به ازاء هر هزار مرد و زن این گروه سنی است.

۴۴. در سال ۱۳۹۸، میزان مرگ ثبت شده مردان و زنان میانسال در کشور ۵۱٫۶ و ۴۵٫۸ برای هر هزار مرد و زن این گروه سنی بوده است.

۴۵. بیشینه این میزان ویژه سنی برای مردان و زنان مربوط به استان قم با میزان‌های ۷۱٫۷ و ۶۳٫۳ مرگ ثبت شده برای هر هزار مرد و زن این گروه سنی بوده و کمینه آن به استان تهران با میزان‌های ۴۵٫۲ و ۳۹٫۸ مرگ ثبت شده برای هر هزار مرد و زن میانسال اختصاص یافته است (جدول ۶).

۴۶. در گروه‌های سنی کمتر از پنج سال (کمتر از یک سال و ۴-۱ سال) اغلب از شاخص‌های دیگری تحت عنوان میزان مرگ‌ومیر کودکان استفاده می‌شود، برای اطلاع از مقادیر این شاخص‌ها به بخش ۳-۲-۴ (بندهای ۶۳ تا ۸۲) مراجعه فرمایید.

جدول ۳. میزان‌های مرگ‌سن-ویژه کل در سال ۱۳۹۸.

محدوده	گروه سنی	کمتر از یک سال	۱-۴	۵-۹	۱۰-۱۴	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۴	۳۵-۳۹
کشور		۷,۷	۰,۸	۰,۵	۰,۵	۰,۹	۰,۹	۰,۹	۱,۱	۱,۴
آذربایجان شرقی		۹,۵	۱,۲	۰,۷	۰,۵	۰,۸	۰,۸	۰,۹	۱,۰	۱,۲
آذربایجان غربی		۵,۳	۰,۶	۰,۵	۰,۵	۱,۰	۰,۸	۰,۸	۱,۱	۱,۳
اردبیل		۷,۴	۱,۱	۰,۶	۰,۵	۰,۷	۰,۹	۰,۸	۱,۱	۱,۵
اصفهان		۶,۷	۰,۶	۰,۴	۰,۳	۰,۷	۰,۹	۰,۷	۰,۹	۱,۳
البرز		۵,۷	۰,۵	۰,۳	۰,۳	۰,۶	۰,۷	۰,۷	۰,۸	۱,۲
ایلام		۷,۷	۰,۷	۰,۵	۰,۳	۰,۹	۱,۲	۱,۱	۱,۰	۱,۶
بوشهر		۶,۲	۰,۶	۰,۴	۰,۵	۱,۱	۱,۰	۰,۹	۰,۹	۱,۲
تهران		۵,۸	۰,۴	۰,۳	۰,۳	۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۸	۱,۲
چهارمحال و بختیاری		۵,۵	۰,۶	۰,۵	۰,۵	۰,۷	۰,۷	۰,۸	۱,۰	۱,۳
خراسان جنوبی		۷,۹	۰,۷	۰,۵	۰,۳	۰,۹	۰,۸	۰,۷	۱,۱	۱,۲
خراسان رضوی		۹,۰	۰,۹	۰,۵	۰,۵	۰,۸	۰,۸	۰,۷	۱,۰	۱,۴
خراسان شمالی		۷,۹	۰,۹	۰,۶	۰,۵	۱,۰	۰,۹	۰,۷	۱,۰	۱,۵
خوزستان		۷,۳	۰,۸	۰,۵	۰,۶	۱,۱	۱,۰	۱,۰	۱,۲	۱,۶
زنجان		۷,۹	۰,۸	۰,۷	۰,۴	۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۹	۱,۱
سمنان		۷,۴	۰,۷	۰,۴	۰,۶	۰,۶	۰,۵	۰,۸	۰,۹	۱,۳
سیستان و بلوچستان		۹,۴	۱,۸	۱,۶	۱,۲	۲,۰	۲,۰	۱,۹	۲,۸	۳,۱
فارس		۶,۹	۰,۶	۰,۴	۰,۵	۱,۰	۱,۰	۱,۰	۱,۱	۱,۴
قزوین		۱۱,۷	۱,۰	۰,۴	۰,۵	۰,۹	۰,۷	۰,۷	۰,۹	۱,۳
قم		۷,۴	۰,۶	۰,۴	۰,۵	۰,۹	۱,۰	۰,۸	۱,۲	۱,۵
کردستان		۵,۶	۰,۶	۰,۴	۰,۴	۰,۹	۰,۸	۰,۸	۱,۰	۱,۳
کرمان		۹,۸	۱,۲	۰,۷	۰,۸	۱,۲	۱,۲	۱,۰	۱,۳	۱,۶
کرمانشاه		۱۱,۲	۰,۷	۰,۴	۰,۵	۱,۲	۱,۲	۱,۳	۱,۵	۲,۱
کهگیلویه و بویر احمد		۶,۲	۰,۶	۰,۵	۰,۴	۱,۳	۱,۴	۱,۲	۱,۴	۱,۶
گلستان		۸,۲	۰,۶	۰,۵	۰,۶	۱,۱	۰,۹	۰,۹	۱,۱	۱,۶
گیلان		۴,۵	۰,۴	۰,۳	۰,۳	۰,۷	۰,۹	۰,۷	۱,۰	۱,۵
لرستان		۷,۰	۱,۱	۰,۸	۰,۸	۱,۳	۱,۲	۱,۳	۱,۶	۱,۹
مازندران		۵,۴	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۹	۰,۹	۰,۷	۰,۹	۱,۴
مرکزی		۹,۵	۰,۶	۰,۴	۰,۴	۰,۷	۰,۸	۰,۹	۱,۰	۱,۴
هرمزگان		۸,۱	۰,۷	۰,۶	۰,۶	۱,۰	۱,۲	۱,۰	۱,۳	۱,۶
همدان		۱۸,۲	۰,۸	۰,۶	۰,۴	۰,۸	۰,۹	۱,۰	۱,۲	۱,۶
یزد		۶,۴	۰,۵	۰,۴	۰,۳	۰,۵	۰,۸	۰,۷	۰,۸	۱,۱

ادامه جدول ۳. میزان‌های مرگ‌سن-ویژه کل در سال ۱۳۹۸.

								گروه سنی
۷۵+	۷۰-۷۴	۶۵-۶۹	۶۰-۶۴	۵۵-۵۹	۵۰-۵۴	۴۵-۴۹	۴۰-۴۴	محدوده
۸۶,۰	۲۹,۱	۱۸,۶	۱۱,۱	۶,۴	۴,۰	۲,۶	۱,۹	کشور
۹۰,۳	۲۹,۰	۱۸,۶	۱۱,۷	۶,۳	۴,۲	۲,۷	۱,۸	آذربایجان شرقی
۸۷,۰	۳۱,۹	۱۸,۸	۱۱,۸	۶,۱	۳,۹	۲,۱	۱,۷	آذربایجان غربی
۹۳,۱	۳۱,۴	۱۹,۵	۱۲,۳	۷,۳	۴,۷	۲,۶	۲,۰	اردبیل
۸۴,۷	۲۴,۷	۱۵,۲	۸,۷	۵,۶	۳,۳	۲,۱	۱,۶	اصفهان
۸۷,۵	۲۸,۳	۱۷,۵	۱۰,۲	۶,۴	۳,۵	۲,۳	۱,۶	البرز
۷۹,۲	۳۱,۹	۱۵,۳	۱۰,۴	۴,۶	۳,۶	۲,۴	۱,۸	ایلام
۸۵,۹	۳۷,۳	۲۰,۶	۱۱,۵	۵,۹	۳,۷	۲,۱	۱,۶	بوشهر
۷۹,۵	۲۵,۶	۱۶,۳	۹,۹	۶,۰	۳,۶	۲,۲	۱,۶	تهران
۷۷,۹	۳۱,۵	۱۳,۸	۹,۳	۴,۸	۳,۱	۲,۳	۱,۵	چهارمحال و بختیاری
۸۴,۱	۲۱,۲	۱۵,۸	۹,۴	۵,۹	۳,۹	۲,۴	۱,۷	خراسان جنوبی
۹۴,۵	۲۶,۴	۲۲,۱	۱۲,۷	۷,۱	۴,۳	۲,۷	۱,۸	خراسان رضوی
۱۰۸,۷	۳۵,۸	۲۶,۹	۱۴,۹	۷,۱	۵,۴	۳,۴	۲,۱	خراسان شمالی
۸۷,۲	۳۷,۸	۲۲,۷	۱۳,۶	۷,۳	۴,۷	۳,۰	۲,۱	خوزستان
۸۴,۹	۲۵,۳	۱۸,۱	۱۰,۶	۵,۴	۳,۱	۲,۲	۱,۶	زنجان
۹۵,۸	۲۸,۵	۱۸,۵	۱۱,۶	۶,۲	۳,۶	۱,۹	۱,۶	سمنان
۷۶,۴	۳۲,۴	۲۱,۲	۱۳,۸	۷,۹	۵,۹	۴,۲	۳,۷	سیستان و بلوچستان
۷۷,۸	۲۸,۱	۱۶,۶	۹,۲	۵,۴	۳,۵	۲,۵	۱,۷	فارس
۹۱,۸	۲۸,۸	۱۶,۸	۱۱,۶	۷,۱	۳,۱	۲,۷	۱,۷	قزوین
۱۱۶,۷	۳۷,۹	۲۷,۴	۱۵,۰	۸,۷	۵,۶	۳,۴	۲,۰	قم
۸۳,۳	۲۸,۴	۱۷,۹	۱۰,۲	۴,۹	۳,۹	۲,۰	۱,۵	کردستان
۷۹,۲	۲۹,۵	۱۸,۵	۱۱,۰	۶,۱	۳,۷	۲,۹	۲,۲	کرمان
۸۷,۱	۳۶,۹	۲۱,۱	۱۲,۰	۶,۶	۴,۷	۲,۹	۲,۴	کرمانشاه
۷۱,۱	۲۶,۳	۲۰,۶	۹,۹	۵,۵	۳,۸	۲,۳	۲,۰	کهگیلویه و بویر احمد
۹۸,۹	۴۱,۶	۲۵,۶	۱۶,۳	۸,۷	۵,۴	۳,۶	۲,۲	گلستان
۹۸,۳	۳۶,۴	۲۱,۱	۱۲,۸	۷,۶	۴,۵	۲,۷	۲,۰	گیلان
۸۱,۱	۲۸,۵	۱۹,۸	۱۱,۸	۷,۲	۴,۱	۳,۱	۲,۲	لرستان
۸۵,۳	۳۱,۴	۱۷,۸	۱۰,۶	۶,۱	۳,۷	۲,۴	۱,۶	مازندران
۸۳,۱	۲۱,۵	۱۹,۰	۹,۴	۶,۶	۳,۸	۲,۶	۲,۰	مرکزی
۷۴,۱	۳۱,۹	۱۷,۲	۱۱,۲	۵,۰	۴,۰	۲,۹	۲,۱	هرمزگان
۹۲,۳	۲۶,۸	۱۹,۷	۱۱,۹	۷,۰	۴,۳	۳,۰	۲,۰	همدان
۸۸,۳	۲۴,۷	۱۶,۹	۹,۲	۴,۹	۳,۳	۲,۲	۱,۶	یزد

جدول ۴. میزان‌های مرگ‌سن-ویژه مردان در سال ۱۳۹۸.

محدوده	گروه سنی	کمتر از یک سال	۱-۴	۵-۹	۱۰-۱۴	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۴	۳۵-۳۹
کشور		۷,۳	۰,۷	۰,۵	۰,۵	۱,۲	۱,۴	۱,۳	۱,۴	۱,۹
آذربایجان شرقی		۸,۷	۰,۸	۰,۵	۰,۴	۱,۰	۱,۲	۱,۲	۱,۳	۱,۷
آذربایجان غربی		۴,۱	۰,۵	۰,۴	۰,۴	۱,۲	۱,۲	۱,۱	۱,۵	۱,۶
اردبیل		۶,۹	۰,۶	۰,۴	۰,۵	۰,۹	۱,۳	۱,۱	۱,۳	۱,۹
اصفهان		۵,۶	۰,۵	۰,۴	۰,۳	۱,۱	۱,۲	۱,۱	۱,۲	۱,۷
البرز		۵,۰	۰,۴	۰,۳	۰,۳	۰,۸	۱,۰	۱,۱	۱,۲	۱,۷
ایلام		۴,۷	۰,۶	۰,۴	۰,۳	۱,۱	۱,۸	۱,۵	۱,۵	۲,۰
بوشهر		۷,۰	۰,۷	۰,۵	۰,۶	۱,۷	۱,۵	۱,۳	۱,۱	۱,۴
تهران		۵,۱	۰,۵	۰,۳	۰,۳	۰,۹	۱,۰	۱,۰	۱,۱	۱,۶
چهارمحال و بختیاری		۶,۱	۰,۶	۰,۵	۰,۷	۱,۰	۱,۱	۱,۲	۱,۵	۱,۷
خراسان جنوبی		۸,۵	۰,۷	۰,۷	۰,۴	۱,۲	۱,۲	۰,۹	۱,۴	۱,۵
خراسان رضوی		۸,۶	۰,۷	۰,۵	۰,۵	۱,۲	۱,۲	۱,۰	۱,۲	۱,۸
خراسان شمالی		۸,۵	۰,۸	۰,۵	۰,۷	۱,۰	۱,۳	۱,۰	۱,۴	۱,۸
خوزستان		۷,۰	۰,۷	۰,۵	۰,۶	۱,۵	۱,۵	۱,۵	۱,۷	۲,۲
زنجان		۵,۹	۰,۷	۰,۵	۰,۲	۰,۹	۱,۲	۱,۱	۱,۳	۱,۵
سمنان		۷,۱	۰,۵	۰,۴	۰,۷	۰,۹	۰,۸	۱,۱	۱,۴	۱,۸
سیستان و بلوچستان		۱۰,۱	۱,۸	۱,۸	۱,۴	۲,۴	۲,۷	۲,۷	۲,۹	۳,۲
فارس		۷,۲	۰,۶	۰,۴	۰,۵	۱,۵	۱,۵	۱,۵	۱,۶	۱,۸
قزوین		۱۱,۵	۰,۸	۰,۴	۰,۴	۱,۱	۱,۱	۱,۱	۱,۳	۲,۰
قم		۶,۳	۰,۵	۰,۴	۰,۵	۱,۴	۱,۶	۱,۰	۱,۷	۲,۱
کردستان		۵,۰	۰,۵	۰,۳	۰,۴	۱,۱	۱,۰	۱,۱	۱,۳	۱,۹
کرمان		۸,۶	۱,۱	۰,۷	۰,۹	۱,۶	۱,۹	۱,۴	۱,۶	۲,۱
کرمانشاه		۱۱,۳	۰,۶	۰,۴	۰,۵	۱,۵	۱,۷	۲,۰	۲,۲	۳,۱
کهگیلویه و بویر احمد		۶,۵	۰,۶	۰,۵	۰,۵	۱,۴	۲,۲	۱,۵	۱,۹	۲,۲
گلستان		۷,۷	۰,۶	۰,۵	۰,۶	۱,۳	۱,۲	۱,۲	۱,۵	۲,۱
گیلان		۴,۵	۰,۴	۰,۳	۰,۴	۱,۰	۱,۵	۱,۰	۱,۵	۲,۰
لرستان		۶,۰	۰,۹	۰,۷	۰,۷	۱,۵	۱,۸	۱,۸	۲,۳	۲,۵
مازندران		۵,۶	۰,۲	۰,۳	۰,۳	۱,۲	۱,۴	۱,۱	۱,۳	۱,۸
مرکزی		۷,۱	۰,۴	۰,۴	۰,۳	۱,۱	۱,۱	۱,۳	۱,۵	۱,۹
هرمزگان		۷,۹	۰,۸	۰,۷	۰,۷	۱,۴	۱,۸	۱,۵	۱,۶	۲,۱
همدان		۱۸,۹	۰,۷	۰,۷	۰,۵	۱,۳	۱,۳	۱,۵	۱,۷	۲,۱
یزد		۷,۳	۰,۵	۰,۵	۰,۴	۰,۶	۱,۲	۱,۰	۱,۲	۱,۴

ادامه جدول ۴. میزان‌های مرگ‌سن-ویژه مردان در سال ۱۳۹۸.

								گروه سنی
۷۵+	۷۰-۷۴	۶۵-۶۹	۶۰-۶۴	۵۵-۵۹	۵۰-۵۴	۴۵-۴۹	۴۰-۴۴	محدوده
۸۵,۱	۳۲,۰	۲۲,۷	۱۴,۱	۸,۳	۵,۲	۳,۴	۲,۴	کشور
۸۹,۵	۳۱,۶	۲۲,۲	۱۴,۷	۸,۴	۵,۵	۳,۵	۲,۳	آذربایجان شرقی
۸۶,۴	۳۷,۹	۲۲,۵	۱۵,۱	۸,۱	۵,۲	۲,۸	۲,۱	آذربایجان غربی
۹۱,۷	۳۴,۶	۲۳,۳	۱۶,۳	۱۰,۵	۶,۸	۳,۷	۲,۷	اردبیل
۸۴,۵	۲۸,۶	۱۹,۴	۱۱,۳	۷,۶	۴,۲	۲,۹	۲,۲	اصفهان
۸۵,۲	۳۱,۶	۲۱,۷	۱۳,۴	۸,۴	۴,۸	۳,۱	۲,۱	البرز
۷۵,۵	۳۴,۰	۱۹,۶	۱۲,۲	۵,۷	۴,۲	۳,۴	۲,۲	ایلام
۸۴,۵	۳۸,۷	۲۵,۴	۱۴,۱	۶,۵	۴,۷	۲,۶	۲,۰	بوشهر
۸۰,۱	۲۹,۲	۲۰,۰	۱۳,۰	۷,۹	۴,۸	۳,۰	۲,۱	تهران
۷۵,۴	۳۵,۲	۱۸,۷	۱۲,۶	۶,۳	۴,۲	۳,۵	۲,۰	چهارمحال و بختیاری
۷۹,۴	۲۶,۱	۱۷,۴	۱۰,۸	۷,۴	۴,۸	۳,۱	۲,۳	خراسان جنوبی
۹۴,۲	۲۸,۱	۲۶,۶	۱۵,۳	۹,۰	۵,۳	۳,۴	۲,۴	خراسان رضوی
۱۰۲,۱	۳۱,۶	۳۰,۹	۱۸,۷	۸,۶	۶,۴	۴,۶	۲,۹	خراسان شمالی
۸۳,۷	۳۹,۷	۲۶,۸	۱۶,۴	۸,۸	۶,۱	۴,۱	۲,۹	خوزستان
۸۴,۶	۲۶,۶	۲۳,۵	۱۴,۴	۷,۱	۴,۳	۳,۱	۲,۴	زنجان
۹۴,۷	۳۰,۶	۲۲,۴	۱۵,۸	۷,۹	۴,۹	۲,۵	۱,۹	سمنان
۷۸,۳	۳۳,۰	۲۴,۵	۱۵,۸	۹,۴	۷,۶	۵,۲	۴,۴	سیستان و بلوچستان
۷۶,۵	۳۱,۶	۲۰,۲	۱۲,۵	۷,۱	۴,۹	۳,۵	۲,۴	فارس
۹۱,۹	۳۱,۲	۲۰,۳	۱۵,۳	۹,۷	۳,۹	۳,۶	۲,۳	قزوین
۱۱۵,۱	۳۹,۸	۳۵,۹	۱۷,۴	۱۱,۵	۷,۱	۴,۶	۲,۶	قم
۸۳,۶	۳۲,۱	۲۲,۴	۱۲,۵	۶,۶	۵,۱	۲,۳	۱,۹	کردستان
۷۷,۰	۳۲,۱	۲۲,۸	۱۴,۳	۸,۳	۴,۸	۳,۷	۲,۹	کرمان
۸۴,۴	۴۱,۲	۲۸,۰	۱۶,۱	۹,۱	۶,۸	۴,۱	۳,۴	کرمانشاه
۶۷,۸	۲۴,۳	۲۵,۴	۱۱,۷	۶,۶	۵,۱	۳,۰	۲,۹	کهگیلویه و بویر احمد
۹۸,۹	۴۷,۱	۳۰,۰	۱۸,۷	۱۱,۱	۶,۶	۳,۹	۲,۵	گلستان
۹۵,۹	۴۱,۰	۲۴,۷	۱۵,۵	۱۰,۰	۵,۷	۳,۵	۲,۵	گیلان
۸۰,۳	۲۹,۲	۲۴,۴	۱۶,۳	۹,۸	۵,۴	۴,۵	۲,۸	لرستان
۸۱,۴	۳۲,۶	۲۰,۶	۱۲,۹	۷,۸	۴,۹	۳,۰	۲,۱	مازندران
۸۵,۰	۲۵,۲	۲۴,۵	۱۲,۸	۸,۷	۴,۸	۳,۵	۲,۶	مرکزی
۷۵,۷	۳۴,۷	۲۱,۹	۱۴,۴	۶,۳	۵,۵	۴,۱	۲,۷	هرمزگان
۹۲,۶	۲۹,۰	۲۷,۲	۱۶,۴	۹,۹	۵,۹	۴,۴	۲,۹	همدان
۹۰,۳	۲۹,۰	۲۱,۱	۱۲,۳	۶,۲	۴,۳	۲,۶	۲,۰	یزد

جدول ۵. میزان‌های مرگ‌سن-ویژه زنان در سال ۱۳۹۸.

محدوده	گروه سنی	کمتر از یک سال	۱-۴	۵-۹	۱۰-۱۴	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۴	۳۵-۳۹
کشور		۸,۱	۰,۹	۰,۵	۰,۵	۰,۶	۰,۵	۰,۵	۰,۷	۰,۹
آذربایجان شرقی		۱۰,۳	۱,۷	۰,۹	۰,۵	۰,۵	۰,۵	۰,۵	۰,۷	۰,۸
آذربایجان غربی		۶,۶	۰,۸	۰,۷	۰,۵	۰,۸	۰,۵	۰,۵	۰,۸	۱,۰
اردبیل		۷,۹	۱,۷	۰,۷	۰,۵	۰,۶	۰,۴	۰,۶	۰,۹	۱,۱
اصفهان		۷,۹	۰,۶	۰,۳	۰,۳	۰,۴	۰,۵	۰,۴	۰,۵	۰,۹
البرز		۶,۵	۰,۶	۰,۳	۰,۳	۰,۴	۰,۴	۰,۴	۰,۵	۰,۷
ایلام		۱۰,۹	۰,۸	۰,۶	۰,۳	۰,۶	۰,۵	۰,۶	۰,۵	۱,۱
بوشهر		۵,۴	۰,۵	۰,۳	۰,۳	۰,۵	۰,۵	۰,۵	۰,۶	۰,۹
تهران		۶,۴	۰,۴	۰,۳	۰,۳	۰,۴	۰,۴	۰,۳	۰,۵	۰,۷
چهارمحال و بختیاری		۴,۹	۰,۵	۰,۴	۰,۴	۰,۴	۰,۳	۰,۳	۰,۵	۰,۸
خراسان جنوبی		۷,۲	۰,۶	۰,۴	۰,۳	۰,۶	۰,۳	۰,۵	۰,۷	۱,۰
خراسان رضوی		۹,۳	۱,۰	۰,۵	۰,۵	۰,۵	۰,۵	۰,۴	۰,۷	۱,۰
خراسان شمالی		۷,۱	۰,۹	۰,۶	۰,۳	۱,۰	۰,۶	۰,۴	۰,۶	۱,۲
خوزستان		۷,۷	۰,۹	۰,۵	۰,۶	۰,۶	۰,۵	۰,۶	۰,۷	۰,۹
زنجان		۱۰,۱	۱,۰	۰,۸	۰,۵	۰,۵	۰,۲	۰,۳	۰,۵	۰,۷
سمنان		۷,۸	۰,۹	۰,۴	۰,۴	۰,۳	۰,۲	۰,۴	۰,۴	۰,۸
سیستان و بلوچستان		۸,۸	۱,۸	۱,۴	۱,۱	۱,۶	۱,۳	۱,۲	۲,۷	۲,۹
فارس		۶,۷	۰,۵	۰,۴	۰,۴	۰,۵	۰,۴	۰,۵	۰,۶	۱,۰
قزوین		۱۱,۸	۱,۲	۰,۵	۰,۵	۰,۶	۰,۴	۰,۴	۰,۵	۰,۶
قم		۸,۶	۰,۸	۰,۴	۰,۵	۰,۳	۰,۴	۰,۶	۰,۸	۰,۸
کردستان		۶,۳	۰,۶	۰,۴	۰,۴	۰,۷	۰,۵	۰,۴	۰,۷	۰,۶
کرمان		۱۱,۱	۱,۳	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۶	۰,۹	۱,۱
کرمانشاه		۱۱,۱	۰,۸	۰,۴	۰,۵	۰,۸	۰,۵	۰,۶	۰,۷	۱,۰
کهگیلویه و بویر احمد		۶,۰	۰,۷	۰,۵	۰,۴	۱,۱	۰,۵	۰,۸	۱,۰	۰,۹
گلستان		۸,۸	۰,۶	۰,۴	۰,۵	۰,۸	۰,۵	۰,۶	۰,۷	۱,۱
گیلان		۴,۵	۰,۵	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۴	۰,۶	۰,۹
لرستان		۸,۰	۱,۳	۰,۹	۰,۸	۱,۰	۰,۶	۰,۸	۰,۹	۱,۲
مازندران		۵,۱	۰,۵	۰,۳	۰,۲	۰,۵	۰,۳	۰,۴	۰,۵	۰,۹
مرکزی		۱۲,۰	۰,۸	۰,۴	۰,۴	۰,۴	۰,۴	۰,۵	۰,۶	۰,۸
هرمزگان		۸,۳	۰,۶	۰,۶	۰,۵	۰,۶	۰,۵	۰,۵	۰,۹	۱,۰
همدان		۱۷,۴	۰,۹	۰,۵	۰,۴	۰,۳	۰,۵	۰,۶	۰,۷	۱,۰
یزد		۵,۵	۰,۶	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۴	۰,۳	۰,۵	۰,۸

ادامه جدول ۵. میزان‌های مرگ سن-ویژه زنان در سال ۱۳۹۸.

								گروه سنی
۷۵+	۷۰-۷۴	۶۵-۶۹	۶۰-۶۴	۵۵-۵۹	۵۰-۵۴	۴۵-۴۹	۴۰-۴۴	محدوده
۸۷,۱	۲۶,۳	۱۵,۰	۸,۲	۴,۴	۲,۷	۱,۷	۱,۳	کشور
۹۱,۱	۲۶,۵	۱۵,۴	۸,۷	۴,۳	۲,۹	۱,۸	۱,۳	آذربایجان شرقی
۸۷,۷	۲۶,۶	۱۵,۶	۸,۷	۴,۲	۲,۷	۱,۴	۱,۲	آذربایجان غربی
۹۴,۷	۲۸,۳	۱۶,۱	۸,۸	۴,۲	۲,۶	۱,۴	۱,۳	اردبیل
۸۴,۸	۲۱,۱	۱۱,۱	۵,۹	۳,۶	۲,۳	۱,۲	۱,۱	اصفهان
۹۰,۰	۲۴,۹	۱۳,۴	۶,۹	۴,۳	۲,۲	۱,۵	۱,۱	البرز
۸۴,۵	۲۹,۹	۱۱,۷	۸,۶	۳,۶	۳,۱	۱,۵	۱,۳	ایلام
۸۷,۴	۳۶,۲	۱۷,۱	۹,۰	۵,۲	۲,۷	۱,۶	۱,۱	بوشهر
۷۸,۹	۲۲,۱	۱۲,۷	۶,۹	۴,۰	۲,۴	۱,۵	۱,۱	تهران
۸۰,۷	۲۸,۴	۹,۶	۶,۱	۳,۳	۲,۰	۱,۱	۱,۰	چهارمحال و بختیاری
۸۹,۳	۱۶,۵	۱۴,۴	۸,۱	۴,۵	۳,۱	۱,۷	۱,۱	خراسان جنوبی
۹۴,۹	۲۴,۹	۱۸,۳	۱۰,۲	۵,۲	۳,۲	۲,۰	۱,۲	خراسان رضوی
۱۱۶,۱	۳۹,۸	۲۳,۸	۱۱,۴	۵,۶	۴,۵	۲,۳	۱,۴	خراسان شمالی
۹۱,۱	۳۶,۱	۱۹,۱	۱۰,۸	۵,۸	۳,۳	۱,۹	۱,۳	خوزستان
۸۵,۲	۲۴,۲	۱۴,۱	۷,۲	۳,۷	۱,۹	۱,۳	۰,۹	زنجان
۹۶,۸	۲۶,۶	۱۵,۰	۷,۵	۴,۴	۲,۳	۱,۳	۱,۳	سمنان
۷۴,۲	۳۱,۸	۱۸,۱	۱۱,۶	۶,۵	۴,۵	۳,۱	۳,۰	سیستان و بلوچستان
۷۹,۳	۲۵,۰	۱۳,۵	۶,۱	۳,۶	۲,۱	۱,۵	۱,۰	فارس
۹۱,۶	۲۶,۵	۱۳,۷	۸,۱	۴,۵	۲,۳	۱,۷	۱,۲	قزوین
۱۱۸,۵	۳۶,۱	۲۰,۱	۱۲,۵	۵,۸	۳,۹	۲,۱	۱,۳	قم
۸۲,۹	۲۵,۱	۱۴,۲	۸,۰	۳,۲	۲,۷	۱,۶	۱,۰	کردستان
۸۱,۶	۲۷,۱	۱۴,۶	۷,۹	۴,۰	۲,۷	۲,۰	۱,۴	کرمان
۹۰,۳	۳۳,۴	۱۵,۷	۸,۲	۴,۲	۲,۷	۱,۸	۱,۴	کرمانشاه
۷۵,۷	۲۸,۳	۱۶,۶	۷,۹	۴,۳	۲,۶	۱,۷	۱,۰	کهگیلویه و بویر احمد
۹۸,۹	۳۶,۷	۲۱,۹	۱۴,۱	۶,۴	۴,۲	۳,۲	۱,۸	گلستان
۱۰۰,۶	۳۲,۱	۱۷,۸	۱۰,۳	۵,۴	۳,۳	۱,۹	۱,۴	گیلان
۸۲,۲	۲۷,۸	۱۶,۳	۷,۸	۴,۵	۲,۸	۱,۸	۱,۵	لرستان
۸۹,۵	۳۰,۲	۱۵,۲	۸,۴	۴,۵	۲,۶	۱,۸	۱,۱	مازندران
۸۱,۰	۱۸,۵	۱۴,۶	۶,۳	۴,۴	۲,۷	۱,۶	۱,۳	مرکزی
۷۲,۲	۲۹,۷	۱۳,۳	۸,۱	۳,۶	۲,۵	۱,۶	۱,۴	هرمزگان
۹۲,۱	۲۴,۹	۱۳,۹	۷,۷	۴,۲	۲,۶	۱,۶	۱,۱	همدان
۸۶,۴	۲۰,۶	۱۳,۰	۶,۰	۳,۴	۲,۲	۱,۷	۱,۳	یزد

جدول ۶-۱. میزان‌های مرگ سن-ویژه کل، برای طبقه‌بندی سنی خلاصه در سال ۱۳۹۸.

						گروه سنی
۶۵+	۴۵-۶۴	۲۵-۴۴	۱۵-۲۴	۵-۱۴	کمتر از ۵	محدوده
۴۸,۶	۵,۳	۱,۳	۰,۹	۰,۵	۱,۸	کشور
۵۱,۳	۵,۵	۱,۲	۰,۸	۰,۶	۲,۴	آذربایجان شرقی
۵۰,۱	۵,۱	۱,۲	۰,۹	۰,۵	۱,۳	آذربایجان غربی
۵۲,۶	۵,۸	۱,۳	۰,۸	۰,۵	۲,۰	اردبیل
۴۶,۱	۴,۴	۱,۱	۰,۸	۰,۳	۱,۴	اصفهان
۴۵,۱	۴,۹	۱,۱	۰,۷	۰,۳	۱,۲	البرز
۴۴,۸	۴,۶	۱,۳	۱,۰	۰,۴	۱,۷	ایلام
۵۰,۲	۵,۰	۱,۱	۱,۱	۰,۴	۱,۴	بوشهر
۴۲,۵	۴,۸	۱,۰	۰,۷	۰,۳	۱,۲	تهران
۴۵,۰	۴,۳	۱,۱	۰,۷	۰,۵	۱,۳	چهارمحال و بختیاری
۴۹,۲	۴,۹	۱,۱	۰,۹	۰,۴	۱,۷	خراسان جنوبی
۵۳,۳	۵,۹	۱,۲	۰,۸	۰,۵	۲,۰	خراسان رضوی
۶۰,۸	۶,۹	۱,۲	۱,۰	۰,۵	۱,۹	خراسان شمالی
۵۱,۸	۶,۲	۱,۴	۱,۰	۰,۶	۱,۸	خوزستان
۴۸,۹	۴,۷	۱,۰	۰,۷	۰,۵	۱,۹	زنجان
۵۲,۶	۵,۱	۱,۱	۰,۵	۰,۵	۱,۷	سمنان
۴۶,۲	۷,۰	۲,۷	۲,۰	۱,۴	۳,۰	سیستان و بلوچستان
۴۵,۲	۴,۶	۱,۳	۱,۰	۰,۴	۱,۵	فارس
۵۰,۲	۵,۲	۱,۱	۰,۸	۰,۴	۲,۵	قزوین
۶۷,۴	۷,۱	۱,۳	۰,۹	۰,۴	۱,۶	قم
۴۷,۷	۴,۶	۱,۱	۰,۸	۰,۴	۱,۳	کردستان
۴۷,۱	۵,۳	۱,۴	۱,۳	۰,۸	۲,۴	کرمان
۵۱,۳	۵,۹	۱,۷	۱,۲	۰,۴	۲,۲	کرمانشاه
۴۵,۷	۴,۷	۱,۵	۱,۳	۰,۴	۱,۴	کهگیلویه و بویر احمد
۵۵,۸	۷,۴	۱,۴	۱,۰	۰,۵	۱,۷	گلستان
۵۶,۴	۶,۲	۱,۳	۰,۸	۰,۳	۱,۰	گیلان
۴۹,۰	۵,۸	۱,۷	۱,۲	۰,۸	۱,۹	لرستان
۴۷,۶	۵,۱	۱,۱	۰,۹	۰,۳	۱,۰	مازندران
۴۹,۱	۵,۰	۱,۳	۰,۸	۰,۴	۱,۸	مرکزی
۴۵,۸	۵,۰	۱,۴	۱,۱	۰,۶	۱,۸	هرمزگان
۵۳,۰	۵,۹	۱,۴	۰,۹	۰,۵	۳,۲	همدان
۵۰,۵	۴,۳	۱,۰	۰,۶	۰,۴	۱,۳	یزد

جدول ۶-۲. میزان‌های مرگ سن ویژه مردان برای طبقه‌بندی سنی خلاصه در سال ۱۳۹۸.

گروه سنی						محدوده
۶۵+	۴۵-۶۴	۲۵-۴۴	۱۵-۲۴	۵-۱۴	کمتر از ۵	
۵۱٫۶	۶٫۸	۱٫۷	۱٫۳	۰٫۵	۱٫۶	کشور
۵۳٫۷	۷٫۱	۱٫۶	۱٫۱	۰٫۵	۱٫۹	آذربایجان شرقی
۵۳٫۵	۶٫۶	۱٫۵	۱٫۲	۰٫۴	۱٫۰	آذربایجان غربی
۵۵٫۶	۷٫۹	۱٫۶	۱٫۱	۰٫۴	۱٫۵	اردبیل
۴۹٫۰	۵٫۸	۱٫۵	۱٫۲	۰٫۳	۱٫۲	اصفهان
۴۷٫۵	۶٫۵	۱٫۵	۰٫۹	۰٫۳	۱٫۰	البرز
۴۸٫۵	۵٫۶	۱٫۷	۱٫۵	۰٫۳	۱٫۱	ایلام
۵۴٫۳	۵٫۹	۱٫۴	۱٫۶	۰٫۵	۱٫۵	بوشهر
۴۵٫۲	۶٫۳	۱٫۴	۱٫۰	۰٫۳	۱٫۱	تهران
۴۸٫۳	۵٫۹	۱٫۶	۱٫۱	۰٫۶	۱٫۴	چهارمحال و بختیاری
۴۹٫۹	۵٫۹	۱٫۴	۱٫۲	۰٫۶	۱٫۹	خراسان جنوبی
۵۶٫۶	۷٫۲	۱٫۵	۱٫۲	۰٫۵	۱٫۹	خراسان رضوی
۶۰٫۹	۸٫۵	۱٫۷	۱٫۲	۰٫۶	۱٫۹	خراسان شمالی
۵۴٫۰	۷٫۷	۲٫۰	۱٫۵	۰٫۶	۱٫۷	خوزستان
۵۳٫۰	۶٫۲	۱٫۵	۱٫۱	۰٫۴	۱٫۴	زنجان
۵۴٫۸	۶٫۷	۱٫۵	۰٫۸	۰٫۵	۱٫۵	سمنان
۴۹٫۶	۸٫۵	۳٫۱	۲٫۵	۱٫۶	۳٫۱	سیستان و بلوچستان
۴۸٫۱	۶٫۳	۱٫۸	۱٫۵	۰٫۵	۱٫۵	فارس
۵۳٫۵	۶٫۹	۱٫۶	۱٫۱	۰٫۴	۲٫۳	قزوین
۷۱٫۷	۹٫۰	۱٫۸	۱٫۵	۰٫۴	۱٫۳	قم
۵۲٫۱	۵٫۸	۱٫۵	۱٫۰	۰٫۴	۱٫۲	کردستان
۴۹٫۶	۶٫۸	۱٫۹	۱٫۸	۰٫۸	۲٫۲	کرمان
۵۶٫۲	۸٫۱	۲٫۶	۱٫۶	۰٫۵	۲٫۱	کرمانشاه
۴۷٫۳	۵٫۹	۲٫۰	۱٫۹	۰٫۵	۱٫۴	کهگیلویه و بویر احمد
۶۰٫۷	۸٫۷	۱٫۸	۱٫۳	۰٫۶	۱٫۶	گلستان
۵۸٫۲	۷٫۷	۱٫۷	۱٫۳	۰٫۴	۱٫۰	گیلان
۵۳٫۶	۷٫۹	۲٫۳	۱٫۷	۰٫۷	۱٫۶	لرستان
۴۸٫۴	۶٫۳	۱٫۶	۱٫۳	۰٫۳	۰٫۹	مازندران
۵۴٫۳	۶٫۵	۱٫۸	۱٫۱	۰٫۴	۱٫۳	مرکزی
۵۰٫۸	۶٫۶	۱٫۹	۱٫۶	۰٫۷	۱٫۸	هرمزگان
۵۸٫۲	۸٫۲	۲٫۰	۱٫۳	۰٫۶	۳٫۲	همدان
۵۳٫۸	۵٫۶	۱٫۳	۰٫۹	۰٫۴	۱٫۴	یزد

جدول ۳-۶. میزان‌های مرگ سن-ویژه زنان برای طبقه‌بندی سنی خلاصه در سال ۱۳۹۸.

گروه سنی	کمتر از ۵	۵-۱۴	۱۵-۲۴	۲۵-۴۴	۴۵-۶۴	۶۵+
محدوده کشور	۱٫۹	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۸	۳٫۸	۴۵٫۸
آذربایجان شرقی	۲٫۹	۰٫۷	۰٫۵	۰٫۸	۳٫۹	۴۸٫۹
آذربایجان غربی	۱٫۷	۰٫۶	۰٫۶	۰٫۸	۳٫۶	۴۶٫۸
اردبیل	۲٫۶	۰٫۶	۰٫۵	۰٫۹	۳٫۷	۴۹٫۷
اصفهان	۱٫۶	۰٫۳	۰٫۴	۰٫۷	۲٫۹	۴۳٫۳
البرز	۱٫۴	۰٫۳	۰٫۴	۰٫۶	۳٫۳	۴۲٫۷
ایلام	۲٫۲	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۸	۳٫۵	۴۰٫۹
بوشهر	۱٫۲	۰٫۳	۰٫۵	۰٫۷	۴٫۱	۴۶٫۵
تهران	۱٫۳	۰٫۳	۰٫۴	۰٫۶	۳٫۳	۳۹٫۸
چهارمحال و بختیاری	۱٫۲	۰٫۴	۰٫۳	۰٫۶	۲٫۷	۴۱٫۹
خراسان جنوبی	۱٫۶	۰٫۳	۰٫۵	۰٫۸	۳٫۹	۴۸٫۵
خراسان رضوی	۲٫۲	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۸	۴٫۵	۵۰٫۱
خراسان شمالی	۱٫۸	۰٫۵	۰٫۸	۰٫۸	۵٫۴	۶۰٫۷
خوزستان	۱٫۹	۰٫۵	۰٫۶	۰٫۸	۴٫۶	۴۹٫۸
زنجان	۲٫۳	۰٫۷	۰٫۴	۰٫۵	۳٫۱	۴۵٫۱
سمنان	۱٫۹	۰٫۴	۰٫۲	۰٫۷	۳٫۴	۵۰٫۶
سیستان و بلوچستان	۲٫۹	۱٫۳	۱٫۴	۲٫۳	۵٫۶	۴۲٫۵
فارس	۱٫۴	۰٫۴	۰٫۴	۰٫۷	۳٫۰	۴۲٫۴
قزوین	۲٫۷	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۶	۳٫۶	۴۷٫۰
قم	۱٫۹	۰٫۴	۰٫۴	۰٫۸	۵٫۲	۶۳٫۳
کردستان	۱٫۵	۰٫۴	۰٫۶	۰٫۶	۳٫۴	۴۳٫۳
کرمان	۲٫۷	۰٫۸	۰٫۸	۰٫۹	۳٫۷	۴۴٫۷
کرمانشاه	۲٫۳	۰٫۴	۰٫۷	۰٫۹	۳٫۷	۴۶٫۵
کهگیلویه و بویر احمد	۱٫۴	۰٫۴	۰٫۸	۰٫۹	۳٫۵	۴۳٫۹
گلستان	۱٫۸	۰٫۵	۰٫۷	۱٫۰	۶٫۰	۵۱٫۴
گیلان	۱٫۰	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۸	۴٫۶	۵۴٫۷
لرستان	۲٫۲	۰٫۹	۰٫۸	۱٫۱	۳٫۸	۴۴٫۵
مازندران	۱٫۱	۰٫۳	۰٫۴	۰٫۷	۳٫۸	۴۶٫۷
مرکزی	۲٫۳	۰٫۴	۰٫۴	۰٫۷	۳٫۴	۴۴٫۳
هرمزگان	۱٫۸	۰٫۶	۰٫۵	۰٫۹	۳٫۴	۴۱٫۱
همدان	۳٫۲	۰٫۴	۰٫۴	۰٫۸	۳٫۶	۴۸٫۴
یزد	۱٫۲	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۷	۳٫۰	۴۷٫۴

۳-۲-۳- میزان استاندارد شده خام مرگ

۴۷. تفاوت‌ها بین میزان‌های خام مرگ در دو جمعیت معمولاً منعکس کننده تفاوت‌ها در میزان‌های ویژه سنی است، اما ممکن است در مواردی ماهیت این تفاوت‌ها متأثر از ترکیب سنی جمعیت باشد. به‌عنوان، مثال ممکن است دو استان با داشتن میزان سن-ویژه مشابه، به‌دلیل ساختار و توزیع سنی متفاوت، میزان‌های خام مرگ متفاوتی داشته باشند.

۴۸. بنابراین مقایسه قوت مرگ‌ومیر بین دو استان با در نظر گرفتن میزان‌های خام مرگ آن‌ها ممکن است نتایج بسیار گمراه‌کننده‌ای به همراه داشته باشد. استانداردسازی این میزان‌های خام تا حدودی رافع این مشکل خواهد بود.

۴۹. میزان خام مرگ را می‌توان برحسب میانگین وزنی میزان‌های سن-ویژه بیان کرد به‌قسمی‌که وزن هر میزان ویژه سنی نسبت و سهم جمعیت گروه سنی آن میزان از کل جمعیت باشد. آن‌گاه برای استانداردساختن، ترکیب سنی یک جمعیت به عنوان ترکیب مرجع یا استاندارد انتخاب می‌شود و با اعمال میزان‌های سن-ویژه مرگ هر جمعیت در ترکیب سنی جمعیت استاندارد، میزان استاندارد شده یا تعدیل شده مرگ آن جمعیت به‌دست می‌آید.

۵۰. میزان‌های خام مرگ که به این روش تعدیل یا استاندارد می‌شوند، به‌دلیل یکسان بودن ترکیب سنی جمعیت مرجع از تأثیر متغیر ترکیب سنی برکنارند. از این رو می‌توان بدون نگرانی درباره تأثیر متغیر ترکیب سنی، میزان‌های خام مرگ جمعیت‌های مختلف (در این‌جا: استان‌ها) را با هم مقایسه کرد.

۵۱. در این محاسبات، توزیع سنی جمعیت کشور به‌عنوان توزیع سنی استاندارد لحاظ شده است (جدول ۷).

۵۲. بدیهی است میزان‌های استاندارد شده خام مرگ صرفاً ارزش مقایسه‌ای دارند. از این رو ارقام آن را نباید به‌عنوان «میزان مرگ» در نظر گرفت.

۵۳. در سال ۱۳۹۸، در کشور میزان خام مرگ برای مردان ۵/۴ به‌ازای هر هزار مرد و برای زنان ۴/۲ به‌ازای هر هزار زن بوده است.

۵۴. بیشینه میزان خام مرگ مربوط به مردان و زنان استان گیلان بوده است. به‌ترتیب؛ برای مردان و زنان، ۷/۷ و ۶/۵ در هزار. اما با توجه به رقم میزان‌های استاندارد شده خام مرگ برای مردان و زنان، این استان در رتبه هفتم و ششم در مقایسه استانی قرار می‌گیرد.

۵۵. بعد از استان گیلان، همدان بالاترین میزان‌های مرگ مربوط به مردان و زنان را با مقادیر ۶٫۸ و ۵٫۲ در هزار مرد و زن داشته است. این استان نیز با توجه به میزان استاندارد شده مرگ برای مردان و زنان در جای‌های ششم و دوازدهم قرار خواهد گرفت.

۵۶. استان بوشهر با میزان ۴٫۱ کمترین میزان خام مرگ مردان را داشته است. با در نظر گرفتن میزان استاندارد شده خام مرگ، این استان در جایگاه هیجدهم قرار می‌گیرد.

۵۷. بعد از استان بوشهر، کمترین میزان خام مرگ مردان مربوط به استان هرمزگان با ۴٫۱ به‌ازای هر هزار مرد است. با در نظر گرفتن میزان استاندارد شده خام مرگ این استان نیز در جایگاه هفدهم قرار خواهد گرفت.

۵۸. تغییرات رتبه‌بندی قابل توجهی در استان‌های اصفهان، خوزستان، سیستان و بلوچستان و مرکزی مشاهده می‌شود.

۵۹. به‌عنوان نمونه، در استان سیستان و بلوچستان، میزان خام مرگ برای مردان برابر ۴٫۷ به‌ازای هر هزار مرد است. رتبه‌بندی استانی بر پایه میزان خام مرگ، این استان را در رتبه بیست‌وششم قرار می‌دهد در حالی‌که بر پایه میزان استاندارد شده این استان در جایگاه دوم قرار دارد.

۶۰. در استان مرکزی ۴٫۹ مرگ به‌ازای هر هزار زن رخ داده است و مقایسه بر پایه میزان خام مرگ این استان را در جایگاه پنجم استانی قرار می‌دهد. اما با در نظر گرفتن میزان استاندارد شده خام مرگ این استان در جایگاه بیست‌و پنجم قرار خواهد گرفت.

۶۱. در استان خوزستان، میزان خام مرگ مردان برابر با ۴٫۷ به‌ازای هر هزار مرد است و این استان در جایگاه بیست و هفتم قرار دارد. اما با توجه به میزان‌های استاندارد شده این استان رتبه هشتم را کسب کرده است (جدول ۷).

۶۲. با توجه به تفاوت‌های رتبه‌بندی مشاهده شده در بین استان‌ها قبل و پس از استانداردسازی میزان‌های خام مرگ، به‌ویژه در استان‌هایی که ترکیب سنی متفاوتی نسبت به ترکیب سنی جمعیت کل کشور دارند، ترجیح بر آن است که برای مقایسه استانی میزان‌های خام مرگ، از میزان‌های استاندارد شده خام مرگ استفاده شود.

جدول ۷. میزان‌های خام و استاندارد شدهٔ مرگ کل؛ مردان و زنان در سال ۱۳۹۸.

محدوده	کل		مردان		زنان	
	رتبه	میزان استاندارد شدهٔ خام	رتبه	میزان استاندارد شدهٔ خام	رتبه	میزان استاندارد شدهٔ خام
کشور	۴,۸	-	۵,۴	-	۴,۲	-
آذربایجان شرقی	۴,۹	۱۲	۵,۴	۱۳	۴,۴	۱۰
آذربایجان غربی	۴,۷	۱۷	۵,۳	۱۶	۴,۲	۱۷
اردبیل	۵,۱	۹	۵,۷	۹	۴,۵	۸
اصفهان	۴,۳	۲۹	۴,۸	۲۷	۳,۷	۲۹
البرز	۴,۵	۲۱	۵,۰	۲۰	۳,۹	۲۲
ایلام	۴,۴	۲۳	۴,۸	۲۸	۴,۱	۱۹
بوشهر	۴,۸	۱۶	۵,۳	۱۸	۴,۳	۱۳
تهران	۴,۲	۳۰	۴,۸	۳۰	۳,۶	۳۰
چهارمحال و بختیاری	۴,۲	۳۱	۴,۸	۲۹	۳,۶	۳۱
خراسان جنوبی	۴,۴	۲۶	۴,۷	۳۱	۴,۰	۲۰
خراسان رضوی	۵,۱	۱۰	۵,۶	۱۱	۴,۶	۷
خراسان شمالی	۵,۹	۳	۶,۲	۴	۵,۶	۱
خوزستان	۵,۳	۶	۵,۸	۸	۴,۷	۵
زنجان	۴,۴	۲۲	۵,۰	۲۱	۳,۹	۲۳
سمنان	۴,۸	۱۵	۵,۴	۱۵	۴,۲	۱۶
سیستان و بلوچستان	۵,۹	۲	۶,۵	۲	۵,۳	۳
فارس	۴,۳	۲۸	۵,۰	۲۲	۳,۷	۲۸
قزوین	۴,۹	۱۳	۵,۵	۱۲	۴,۳	۱۴
قم	۶,۲	۱	۶,۹	۱	۵,۵	۲
کردستان	۴,۴	۲۴	۴,۹	۲۵	۳,۹	۲۴
کرمان	۴,۸	۱۴	۵,۴	۱۴	۴,۳	۱۵
کرمانشاه	۵,۳	۵	۶,۲	۵	۴,۴	۹
کهگیلویه و بویر احمد	۴,۴	۲۵	۴,۸	۲۶	۴,۰	۲۱
گلستان	۵,۸	۴	۶,۴	۳	۵,۳	۴
گیلان	۵,۲	۷	۵,۸	۷	۴,۶	۶
لرستان	۵,۰	۱۱	۵,۷	۱۰	۴,۳	۱۱
مازندران	۴,۵	۱۸	۴,۹	۲۳	۴,۱	۱۸
مرکزی	۴,۵	۲۰	۵,۲	۱۹	۳,۸	۲۵
هرمزگان	۴,۵	۱۹	۵,۳	۱۷	۳,۸	۲۶
همدان	۵,۲	۸	۶,۱	۶	۴,۳	۱۲
یزد	۴,۳	۲۷	۴,۹	۲۴	۳,۷	۲۷

۳-۲-۴- میزان‌های مرگ‌ومیر کودکان

۶۳. برای محاسبه میزان‌های مرگ‌ومیر کودکان کمتر از یکسال، ۴-۱ سال و کمتر از ۵ سال، به‌جای جمعیت میانه سال در مخرج، تعداد متولدان زنده در طول سال قرار داده می‌شود. به‌عنوان مثال، میزان مرگ‌ومیر کودکان کمتر از یک سال از تقسیم تعداد سالانه مرگ‌ومیر کودکان کمتر از یک سال بر تعداد موالید زنده در طول همان سال به‌دست می‌آید و با ضریب ۱۰۰۰ بیان می‌شود.

۶۴. بر پایه مرگ‌های ثبت شده در سال ۱۳۹۸، ۱۴۷۰۶ کودک تولد پنج سالگی خود را ندیدند (۷۰۱۸ پسر: ۴۷٫۷ درصد و ۷۶۸۸ دختر: ۵۲٫۳ درصد از کل رویدادهای مرگ‌ومیر کودکان کمتر از پنج سال). این تعداد مرگ، حدوداً ۳٫۷ درصد از کل تعداد مرگ‌ومیرهای ثبت شده در سال ۱۳۹۸ را شامل می‌شود.

۶۵. از این تعداد از مرگ‌ها، ۹۱۸۵ رویداد (۴۴۹۱ پسر و ۴۶۹۴ دختر) مربوط به کودکان کمتر از یک سال (۶۲٫۵ درصد از کل مرگ‌ومیرهای کمتر از پنج سال) و ۵۵۲۱ (۲۵۲۷ پسر و ۲۹۹۴ دختر) مربوط به کودکان ۱ تا ۴ سال بوده است (۳۷٫۵ درصد از کل مرگ‌ومیرهای کمتر از پنج سال).

۶۶. بررسی روند میزان‌های مرگ‌ومیر کودکان در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸، به‌جز سال ۱۳۹۳ که طرح «ثبت ویژه فوت‌های معوقه» اجرا شد، روند تقریباً کاهشی میزان‌های مرگ‌ومیر کودکان کمتر از یکسال، ۱ تا ۴ و کمتر از پنج سال را نشان می‌دهد (نمودار ۱۲).

۶۷. با این وجود برخلاف گزارش‌های اعلام شده توسط گروه بین‌سازمانی سازمان ملل متحد در زمینه برآورد مرگ‌ومیر کودکان (UNIGME) مبنی بر روند کاهشی میزان‌های مرگ‌ومیر کودکان در سال‌های اخیر، نتایج به‌دست آمده بر پایه مرگ‌های ثبت شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور، افزایش روند میزان‌های مرگ‌ومیر کودکان کمتر از یکسال، ۱ تا ۴ و کمتر از پنج سال را در سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

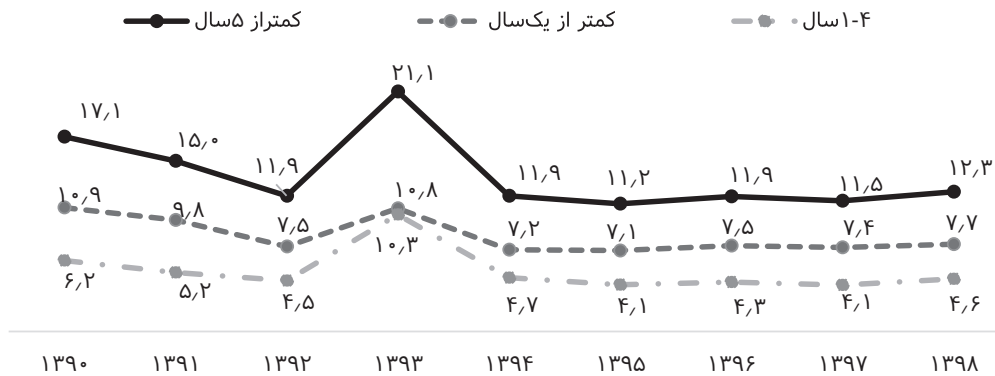
۶۸. با توجه به تفاوت قابل ملاحظه بین میزان‌های به‌دست آمده از داده‌های پایگاه اطلاعات کشور و میزان‌های برآورد شده توسط UNIGME (میزان‌های به‌دست آمده توسط داده‌های پایگاه برای کودکان کمتر از یک سال، ۱ تا ۴ سال و کودکان کمتر از پنج سال در سال ۱۳۹۷، به ترتیب برابر با ۷٫۴، ۴٫۱ و ۱۱٫۵ است، در حالی که بر پایه گزارش‌های UNIGME در سال ۲۰۱۸، این میزان‌ها برابر با ۱۲٫۴، ۲ و ۱۴٫۴ به ازاء هر هزار تولد زنده است) می‌توان افزایش میزان‌های مزبور را نشانه‌ای برای بهبود روند ثبت مرگ‌ومیر این

میزان مرگ‌ومیر
کمتر از پنج سال از
تقسیم تعداد سالانه
مرگ‌ومیر کودکان
کمتر از پنج سال بر تعداد
موالید زنده در طول
همان سال به‌دست
می‌آید و با ضریب
۱۰۰۰ بیان می‌شود.

UNIGME:
UN Inter-
agency Group
for Child
Mortality
Estimation

گروه بین‌سازمانی
برای برآورد
مرگ‌ومیر
کودکان

گروه‌های سنی و کاهش کم‌پوشانشی مرگ قلمداد کرد (جدول ۸).

نمودار ۱۲. روند میزان‌های مرگ‌ومیر کودکان در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸.

۶۹. محاسبه میزان‌های مرگ‌ومیر کودکان نیازمند شمارش یا تخمین تعداد مرگ‌ومیر آن‌ها و شمارش یا تخمین تعداد ولادت‌های سالانه است. با وجود آن‌که ثبت احوال بهترین منبع برای دستیابی به هر دو مقدار (مرگ‌ومیر و ولادت) می‌باشد، اما با توجه به فراگیر نبودن ثبت احوال در برخی کشورها و مشکلات پوشانش داده‌های ثبتی (به‌ویژه در مورد مرگ‌ومیر کودکان) در کشورهایی که ثبت احوال فراگیر دارند، محاسبه میزان‌های مرگ‌ومیر کودکان یک چالش جهانی محسوب می‌شود. در سطح بین‌المللی این شاخص با استفاده از منابع مختلف آماری از جمله داده‌های ثبت مدنی، سرشماری نفوس و آمارگیری‌های نمونه‌ای و مدل‌سازی آماری با هماهنگ‌سازی روندها در سطوح بین‌المللی برآورد می‌شوند.

۷۰. در ایران نظام ثبت احوال سال‌هاست امکان تولید داده‌ها به تفکیک سن را دارد. اما در مورد این داده‌ها مشکلاتی وجود دارد:

۱-۷۰. اولین مشکل عدم اعتماد به پوشانش کامل داده‌های ثبتی است. میزان پوشش این داده‌ها هنوز مورد تحقیق جدی قرار نگرفته و البته حجم قابل توجه ثبت‌های با تأخیر (با فاصله بیش از یک‌سال از رخداد) نشان‌دهنده صحت احتمالی این مدعاست.

۲-۷۰. مشکل دوم، دشواری بازبینی داده‌های مرگ‌ومیر با توجه به عدم وجود شماره ملی در اسناد وفات قدیمی است. مشکل اخیر البته با اجرای طرحی در حال رفع است.

۷۱. در این شرایط محاسبه میزان‌های مرگ‌ومیر کودکان با داده‌های ثبتی موجب مشکلی تازه می‌شود:

۷۲. شواهد موجود نشان می‌دهد که تعداد پسران در زمان تولد از مزیت عددی بیشتری نسبت به دختران برخوردارند ولی نوزادان پسر در دوران کودکی و پس از آن به دلیل درجه بالای آسیب‌پذیری بیولوژیکی این جنس نسبت به بیماری‌ها، در معرض خطر مرگ‌ومیر بیشتری قرار دارند. اما محاسبات با اتکاء به داده‌های ثبتی به خلاف این موضوع می‌انجامد: از تعداد ۱۱۹۶۱۳۳ ولادت زنده ثبت شده در سال ۱۳۹۸، سهم پسران ۵۱٫۵ درصد (۶۱۶۴۸۳ ولادت ثبت شده) و سهم دختران ۴۸٫۵ درصد (۵۷۹۶۵۰ ولادت ثبت شده) می‌باشد.

جدول ۸. میزان‌های مرگ‌ومیر پسران، دختران و کل در سال ۱۳۹۸.

محدوده	کل			پسران			دختران		
	کمتر از یک سال	۱-۴ سال	کمتر از ۵ سال	کمتر از یک سال	۱-۴ سال	کمتر از ۵ سال	کمتر از یک سال	۱-۴ سال	کمتر از ۵ سال
کشور	۷,۷	۴,۶	۱۲,۳	۷,۳	۴,۱	۱۱,۴	۸,۱	۵,۲	۱۳,۳
آذربایجان شرقی	۹,۵	۷,۴	۱۶,۹	۸,۶	۴,۸	۱۳,۴	۱۰,۴	۱۰,۲	۲۰,۶
آذربایجان غربی	۵,۳	۳,۷	۹,۱	۴,۱	۲,۸	۶,۹	۶,۷	۴,۷	۱۱,۳
اردبیل	۷,۴	۶,۷	۱۴,۱	۶,۸	۳,۷	۱۰,۵	۷,۹	۱۰,۰	۱۸,۰
اصفهان	۶,۷	۳,۵	۱۰,۲	۵,۶	۳,۱	۸,۷	۷,۹	۳,۹	۱۱,۸
البرز	۵,۷	۳,۰	۸,۷	۴,۹	۲,۴	۷,۳	۶,۵	۳,۶	۱۰,۱
ایلام	۷,۵	۳,۷	۱۱,۲	۴,۵	۳,۲	۷,۷	۱۰,۶	۴,۳	۱۴,۹
بوشهر	۶,۲	۳,۸	۱۰,۰	۶,۹	۴,۱	۱۱,۰	۵,۵	۳,۵	۹,۰
تهران	۵,۸	۲,۷	۸,۵	۵,۲	۲,۸	۷,۹	۶,۴	۲,۶	۹,۱
چهارمحال و بختیاری	۵,۵	۳,۴	۹,۰	۶,۰	۳,۵	۹,۵	۵,۰	۳,۳	۸,۳
خراسان جنوبی	۷,۸	۳,۸	۱۱,۶	۸,۵	۴,۲	۱۲,۷	۷,۱	۳,۳	۱۰,۴
خراسان رضوی	۸,۹	۵,۲	۱۴,۱	۸,۵	۴,۴	۱۲,۹	۹,۳	۶,۰	۱۵,۳
خراسان شمالی	۷,۸	۵,۰	۱۲,۸	۸,۳	۴,۵	۱۲,۹	۷,۲	۵,۵	۱۲,۷
خوزستان	۷,۳	۴,۷	۱۲,۰	۷,۱	۴,۰	۱۱,۱	۷,۶	۵,۴	۱۳,۰
زنجان	۷,۹	۵,۰	۱۲,۹	۵,۹	۳,۹	۹,۸	۱۰,۰	۶,۰	۱۶,۱
سمنان	۷,۴	۴,۴	۱۱,۷	۷,۱	۳,۲	۱۰,۳	۷,۶	۵,۵	۱۳,۱
سیستان و بلوچستان	۹,۴	۹,۳	۱۸,۸	۱۰,۱	۹,۴	۱۹,۴	۸,۷	۹,۳	۱۸,۰
فارس	۶,۹	۳,۶	۱۰,۵	۷,۱	۳,۷	۱۰,۹	۶,۷	۳,۴	۱۰,۰
قزوین	۱۱,۷	۶,۲	۱۷,۸	۱۱,۵	۵,۱	۱۶,۵	۱۱,۹	۷,۴	۱۹,۳
قم	۷,۲	۳,۸	۱۱,۰	۶,۲	۲,۹	۹,۱	۸,۲	۴,۸	۱۳,۰
کردستان	۵,۷	۳,۵	۹,۲	۵,۰	۳,۲	۸,۳	۶,۴	۳,۸	۱۰,۱
کرمان	۹,۸	۷,۰	۱۶,۸	۸,۷	۶,۶	۱۵,۲	۱۱,۰	۷,۵	۱۸,۵
کرمانشاه	۱۱,۱	۴,۱	۱۵,۲	۱۱,۰	۳,۴	۱۴,۵	۱۱,۳	۴,۸	۱۶,۰
کهگیلویه و بویر احمد	۶,۲	۳,۹	۱۰,۱	۶,۵	۳,۶	۱۰,۰	۶,۰	۴,۳	۱۰,۲
گلستان	۸,۱	۳,۵	۱۱,۵	۷,۶	۳,۳	۱۰,۹	۸,۶	۳,۷	۱۲,۲
گیلان	۴,۵	۲,۷	۷,۲	۴,۵	۲,۶	۷,۲	۴,۵	۲,۸	۷,۳
لرستان	۷,۰	۶,۴	۱۳,۴	۵,۹	۵,۴	۱۱,۲	۸,۲	۷,۶	۱۵,۸
مازندران	۵,۳	۲,۰	۷,۳	۵,۶	۱,۱	۶,۸	۵,۱	۲,۹	۷,۹
مرکزی	۹,۵	۳,۹	۱۳,۴	۷,۱	۲,۵	۹,۶	۱۱,۹	۵,۴	۱۷,۳
هرمزگان	۸,۱	۴,۰	۱۲,۰	۷,۹	۴,۴	۱۲,۲	۸,۳	۳,۶	۱۱,۸
همدان	۱۸,۱	۴,۹	۲۳,۰	۱۸,۷	۴,۳	۲۳,۰	۱۷,۵	۵,۵	۲۳,۰
یزد	۶,۴	۳,۱	۹,۵	۷,۴	۲,۹	۱۰,۳	۵,۴	۳,۴	۸,۷

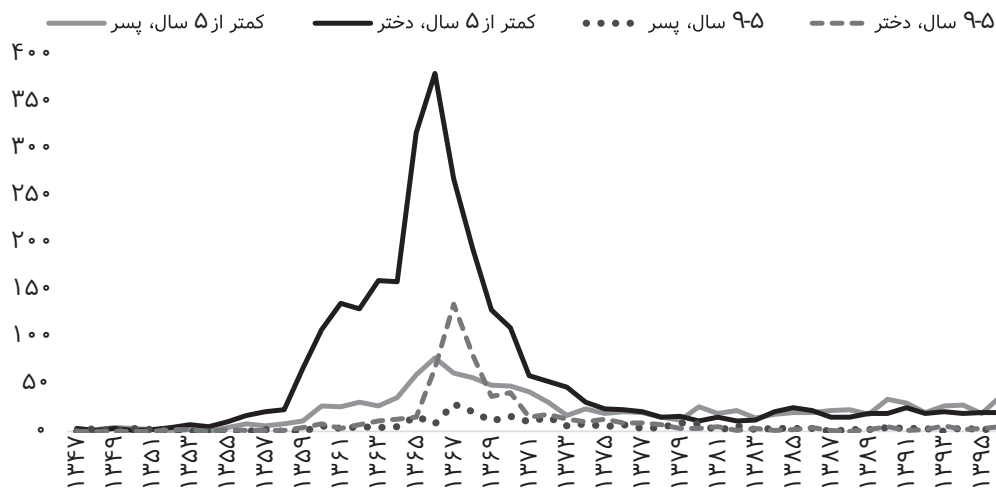
۷۳. با توجه به تعداد کل مرگومیر کمتر از پنج سال ثبت شده، میزان کل مرگومیر کودکان کمتر از پنج سال در سال ۱۳۹۸، برابر است با ۱۲٫۳. یعنی به ازاء هر ۱۰۰۰ تولد زنده ثبت شده در سال ۹۸، کم و بیش ۱۲ رویداد مرگومیر کمتر از پنج سال به ثبت رسیده است.

۷۴. میزان مرگومیر کودکان کمتر از پنج سال برای پسران ۱۱٫۴ و برای دختران ۱۳٫۳ به ازاء هر ۱۰۰۰ تولد زنده است (جدول ۸).

۷۵. همچنین بنابر آنچه در بند ۳۶ گفته شد، میزان مرگ ویژه جنسی پسران ۵-۹ سال کمتر از میزان مرگ ویژه جنسی دختران این گروه سنی است.

۷۶. آیا این شکاف جنسیتی با توجه به شواهد قابل پذیرش است؟ برای تحقیق این موضوع، ثبت‌های معوقه و ثبت‌های جاری جدا شد و عملاً داده‌ها تصحیح گردید. نمودار ۱۳ نشان‌گر ثبت‌های با تأخیر (معوقه) برحسب سال رخداد مرگومیر به تفکیک گروه‌های سنی کمتر از پنج سال و پنج تا نه سال و برای دو جنس است.

۷۷. چنان‌که ملاحظه می‌شود حجم مرگومیرهای رخ داده در دهه شصت شمسی که در سال ۱۳۹۸ اعلام و ثبت شده به وضوح بیشتر از زمان‌های دیگر است (۶۹٫۴ درصد مرگومیرهای معوقه دختران کمتر از پنج سال و ۳۹٫۴ درصد مرگومیرهای معوقه پسران کمتر از پنج سال) علاوه بر آن در دهه شصت شکاف جنسی آشکاری در زمینه مرگومیرهای دیرگزارش شده به چشم می‌خورد (مرگومیر دختران کمتر از پنج سال حدود ۴ برابر مرگومیر پسران این گروه سنی است: ۱۹۸۱ در برابر ۴۵۳). روند مشابهی در مورد مرگومیر کودکان پنج تا نه سال وجود دارد. ۶۵٫۷ درصد از مرگومیرهای معوقه دختران پنج تا نه سال که در سال ۱۳۹۸ ثبت شده‌اند در دهه شصت رخ داده‌است. این رقم برای پسران پنج تا نه سال، ۴۲٫۷ درصد است. همچنین مرگومیرهای دیرگزارش شده دختران پنج تا نه سال در این دوره، سه برابر بیشتر از مرگومیرهای معوقه پسران پنج تا نه سال است.

نمودار ۱۳. تعداد ثبت‌های معوقه مرگ‌ومیر کودکان کمتر از پنج سال، ۹ تا ۵ سال به تفکیک جنس در سال ۱۳۹۸.

۷۸. شواهدی برای اظهار نظر در مورد این دسته از مرگ‌ومیرهای دیر اعلام شده (رخ داده در دهه شصت) در دست نیست. اما دو احتمال می‌تواند قابل بررسی باشد:

۷۸-۱. اول، این مرگ‌ومیرها مربوط به کودکانی است که با افزایش میزان باروری و عدم توسعه نظام بهداشتی در آن زمان از دنیا رفته‌اند اما مرگ آنان به دلیل مشکلات نظام اداری، نبود پرونده‌های بهداشتی و یا خواست استمرار برخی مواهب اجتماعی (نظیر استفاده از کوپن) هیچ‌گاه گزارش نشده است. ۷۸-۲. دوم، این مرگ‌ومیرها در اصل مربوط به ابطال اسنادی است که از اساس با شهادت دروغ به ولادت طفل برای مقاصد خاص (گریز از خدمت سربازی در خط مقدم جبهه‌ها، استفاده از کوپن و...) تنظیم شده و حال و با گذشت زمان به دلایلی نظیر ضرورت ساماندهی وضعیت فرزندان، رسیدگی به آنها برای خانواده‌ها ضرورت یافته است. سهم بالاتر دختران به تصور این احتمال دامن می‌زند. و البته می‌توان رخداد توأمان هر دو احتمال را مد نظر قرار داد.

۷۹. این موضوع باعث شده تا در نتیجه محاسبه شاخص میزان مرگ‌ومیر کودکان برحسب داده‌های کل ثبت، اختلاف بین میزان‌های مرگ‌ومیر دختران و پسران حادث شود: به‌عنوان مثال، بالاترین ناهم‌سانی جنسی در میزان مرگ‌ومیر کودکان کمتر از پنج سال استان‌های مرکزی (۷٫۷ اختلاف)، اردبیل (۷٫۴ اختلاف)، ایلام (۷٫۲ اختلاف) و آذربایجان شرقی (۷٫۲ اختلاف) به چشم می‌خورد. با این حال در برخی استان‌ها شکاف چندان ملموس نیست: کمترین تفاوت‌ها در استان‌های همدان (۰٫۰۱ اختلاف)، گیلان (۰٫۲ اختلاف)،

کهگیلویه و بویراحمد (۰٫۲ اختلاف) و خراسان شمالی (۰٫۲ اختلاف) دیده می‌شود.

۸۰. برای حل مشکل شکاف جنسیتی و عدم انطباق تفاوت میزان‌های مرگ‌ومیر دختران و پسران با شواهد، تنها راه اقدام به تصحیح داده‌ها و استفاده از داده‌های ثبت جاری برای محاسبه میزان‌هاست. اما این تصحیح، باعث کاهش قابل ملاحظه در میزان‌های مرگ‌ومیر می‌شود: میزان مرگ‌ومیر کودکان کمتر از پنج سال در کل کشور بر پایه ثبت جاری ۸٫۹ در هزار، برای دختران ۸٫۳ در هزار و برای پسران ۹٫۵ محاسبه شده است. هر چند با این محاسبات، مشکل شکاف جنسیتی حل می‌شود اما مشکل پوشانش ثبت و فاصله میزان‌های حاصل از ثبت با ارقام مورد انتظار، به‌جای خود باقی می‌ماند.

۸۱. این موضوع البته در محاسبات انجام شده برای تولید سالنامه آمارهای جمعیتی سال ۱۳۹۶ مورد توجه قرار گرفت و در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ نیز تحقیق شد.

۸۲. بدیهی است با وجود این مشکلات، محاسبات این بخش، به لحاظ رعایت بند ۲۶۱ اصول و توصیه‌هایی برای نظام آمار حیاتی، منتشر شده است اما ضروری است استفاده از آن به‌ویژه در سطوح استانی با رعایت احتیاط صورت پذیرد.

۴- امید زندگی

۸۳. جداول عمر مردان و زنان بر پایه مرگ‌های ثبت شده در سال ۱۳۹۸ در جدول ۹ و ۱۰ ارائه شده است.

۸۴. با توجه به کم‌پوشانشی احتمالی، در محاسبه‌ای مجدد، برای گروه‌های سنی کمتر از یک سال و یک تا چهار سال به جای مرگ‌های ثبت شده در سال ۱۳۹۸، از تقریب مرگ‌ومیر کودکان سال ۲۰۱۸ که توسط UNIGME ارائه شده استفاده شد که نتایج آن در جداول ۱۱ و ۱۲ ارائه شده است.

۸۵. امید زندگی مردان در بدو تولد ۷۳٫۳ سال و امید زندگی زنان در بدو تولد ۷۶٫۵ سال است (جدول ۱۱ و ۱۲).

۸۶. اگر شرایط مرگ‌ومیر تغییر نکند، امید آن می‌رود که هر یک از مردان و زنان که تا ۲۰ سالگی زنده بمانند، به‌طور متوسط ۵۵٫۵ و ۵۸٫۶ سال دیگر هم زندگی کنند. (جدول ۱۱ و ۱۲).

امید زندگی در سن x
تعداد سال حیات
که احتمال می‌رود
هر یک افرادی
که به سن x در دست
رسیده اند تحت
قانون مرگ‌ومیر
خاص همان جمع
مورد مطالعه در آینده
زنده باشند

۸۷. همچنین انتظار می‌رود یک مرد سالمند در گروه سنی ۶۵ تا ۶۹ سال، ۱۵٫۴ سال و یک زن سالمند ۶۵ تا ۶۹ ساله، ۱۶٫۲ سال دیگر به حیات خود ادامه دهند (جدول ۱۱ و ۱۲).

۸۸. امیدزندگی زنان و مردانی که به ۸۰ سالگی برسند، حدود ۷/۵ سال است.

جدول ۹. جدول عمر مردان کشور در سال ۱۳۹۸.

سن	m_x	q_x	l_x	d_x	L_x	T_x	e_x^0
کمتر از یک سال	۰٫۰۰۸۴	۰٫۰۰۸۴	۱۰۰۰۰۰	۸۳۷	۹۹۰۶۱	۷۳۲۶۳۵۸	۷۳٫۲۶
۱-۴	۰٫۰۰۰۸	۰٫۰۰۳۴	۹۹۱۶۳	۳۳۵	۳۹۲۵۳۳	۷۲۲۷۲۹۷	۷۲٫۸۸
۵-۹	۰٫۰۰۰۵	۰٫۰۰۲۵	۹۸۸۲۸	۲۴۵	۴۸۸۶۶۴	۶۸۳۴۷۶۴	۶۹٫۱۶
۱۰-۱۴	۰٫۰۰۰۵	۰٫۰۰۲۴	۹۸۵۸۲	۲۳۹	۴۸۷۶۱۰	۶۳۴۶۱۰۰	۶۴٫۳۷
۱۵-۱۹	۰٫۰۰۱۲	۰٫۰۰۶۲	۹۸۳۴۳	۶۱۰	۴۸۵۵۴۱	۵۸۵۸۴۹۰	۵۹٫۵۷
۲۰-۲۴	۰٫۰۰۱۶	۰٫۰۰۷۹	۹۷۷۳۳	۷۶۸	۴۸۲۰۴۳	۵۳۷۲۹۴۹	۵۴٫۹۸
۲۵-۲۹	۰٫۰۰۱۵	۰٫۰۰۷۵	۹۶۹۶۵	۷۲۵	۴۷۸۳۱۲	۴۸۹۰۹۰۶	۵۰٫۴۴
۳۰-۳۴	۰٫۰۰۱۵	۰٫۰۰۷۴	۹۶۲۴۰	۷۱۵	۴۷۴۷۷۷	۴۴۱۲۵۹۴	۴۵٫۸۵
۳۵-۳۹	۰٫۰۰۱۷	۰٫۰۰۸۵	۹۵۵۲۵	۸۱۱	۴۷۱۰۴۷	۳۹۳۷۸۱۸	۴۱٫۲۲
۴۰-۴۴	۰٫۰۰۲۲	۰٫۰۱۰۹	۹۴۷۱۴	۱۰۳۳	۴۶۶۵۶۳	۳۴۶۶۷۷۱	۳۶٫۶۰
۴۵-۴۹	۰٫۰۰۳۳	۰٫۰۱۶۲	۹۳۶۸۱	۱۵۲۲	۴۶۰۳۲۳	۳۰۰۰۲۰۸	۳۲٫۰۳
۵۰-۵۴	۰٫۰۰۴۷	۰٫۰۲۳۴	۹۲۱۶۰	۲۱۵۴	۴۵۱۴۰۵	۲۵۳۹۸۸۴	۲۷٫۵۶
۵۵-۵۹	۰٫۰۰۸۰	۰٫۰۳۹۱	۹۰۰۰۶	۳۵۲۲	۴۳۷۵۸۴	۲۰۸۸۴۷۹	۲۳٫۲۰
۶۰-۶۴	۰٫۰۱۲۵	۰٫۰۶۰۹	۸۶۴۸۴	۵۲۶۷	۴۱۵۹۹۱	۱۶۵۰۸۹۵	۱۹٫۰۹
۶۵-۶۹	۰٫۰۱۹۱	۰٫۰۹۱۵	۸۱۲۱۷	۷۴۳۵	۳۸۴۸۲۹	۱۲۳۴۹۰۴	۱۵٫۲۰
۷۰-۷۴	۰٫۰۳۰۷	۰٫۱۴۳۲	۷۳۷۸۲	۱۰۵۶۸	۳۴۰۵۱۹	۸۵۰۰۷۴	۱۱٫۵۲
۷۵-۷۹	۰٫۰۴۹۶	۰٫۲۲۱۶	۶۳۲۱۴	۱۴۰۰۶	۱۴۳۸۸۷	۵۰۹۵۵۵	۸٫۰۶
۸۰+	۰٫۱۳۳۳	۱٫۰۰۰۰	۴۹۲۰۸	۴۹۲۰۸	۳۶۵۶۶۹	۳۶۵۶۶۹	۷٫۴۳

جدول ۱۰. جدول عمر زنان کشور در سال ۱۳۹۸.

e_x^0	T_x	L_x	d_x	l_x	q_x	m_x	سن
۷۶,۴۹	۷۶۴۸۶۷۸	۹۹۱۳۸	۹۲۰	۱۰۰۰۰۰	۰,۰۰۰۹۲	۰,۰۰۰۹۲	کمتر از یک سال
۷۶,۲۰	۷۵۴۹۵۳۹	۳۹۲۷۴۷	۴۱۶	۹۹۰۸۰	۰,۰۰۰۴۲	۰,۰۰۰۱۰	۱-۴
۷۲,۵۴	۷۱۵۶۷۹۲	۴۸۸۸۹۷	۲۴۹	۹۸۶۶۴	۰,۰۰۰۲۵	۰,۰۰۰۰۵	۵-۹
۶۷,۷۵	۶۶۶۷۸۹۵	۴۸۷۸۲۶	۲۱۵	۹۸۴۱۴	۰,۰۰۰۲۲	۰,۰۰۰۰۴	۱۰-۱۴
۶۲,۹۳	۶۱۸۰۰۷۰	۴۸۶۵۵۱	۲۹۹	۹۸۱۹۹	۰,۰۰۰۳۰	۰,۰۰۰۰۶	۱۵-۱۹
۵۸,۱۶	۵۶۹۳۵۱۸	۴۸۵۱۱۲	۲۷۴	۹۷۹۰۰	۰,۰۰۰۲۸	۰,۰۰۰۰۶	۲۰-۲۴
۵۳,۳۵	۵۲۰۸۴۰۶	۴۸۳۷۵۳	۲۸۱	۹۷۶۲۶	۰,۰۰۰۲۹	۰,۰۰۰۰۶	۲۵-۲۹
۴۸,۵۴	۴۷۲۴۶۵۴	۴۸۲۲۰۴	۳۴۷	۹۷۳۴۴	۰,۰۰۰۳۶	۰,۰۰۰۰۷	۳۰-۳۴
۴۳,۷۴	۴۲۴۲۴۵۰	۴۸۰۳۶۲	۴۰۲	۹۶۹۹۸	۰,۰۰۰۴۱	۰,۰۰۰۰۸	۳۵-۳۹
۳۸,۹۵	۳۷۶۲۰۸۸	۴۷۸۰۶۰	۵۴۲	۹۶۵۹۶	۰,۰۰۰۵۶	۰,۰۰۰۱۱	۴۰-۴۴
۳۴,۱۹	۳۲۸۴۰۲۸	۴۷۴۸۰۰	۷۹۴	۹۶۰۵۴	۰,۰۰۰۸۳	۰,۰۰۰۱۷	۴۵-۴۹
۲۹,۴۹	۲۸۰۹۲۲۸	۴۶۹۹۹۰	۱۱۹۱	۹۵۲۶۰	۰,۰۰۱۲۵	۰,۰۰۰۲۵	۵۰-۵۴
۲۴,۸۷	۲۳۳۹۲۳۸	۴۶۲۲۹۱	۱۹۹۰	۹۴۰۶۹	۰,۰۰۲۱۲	۰,۰۰۰۴۳	۵۵-۵۹
۲۰,۳۸	۱۸۷۶۹۴۷	۴۴۹۴۴۰	۳۳۱۵	۹۲۰۸۰	۰,۰۰۳۶۰	۰,۰۰۰۷۳	۶۰-۶۴
۱۶,۰۸	۱۴۲۷۵۰۷	۴۲۷۷۵۱	۵۶۱۸	۸۸۷۶۵	۰,۰۰۶۳۳	۰,۰۰۱۳۰	۶۵-۶۹
۱۲,۰۲	۹۹۹۷۵۷	۳۹۱۴۷۸	۹۲۳۴	۸۳۱۴۷	۰,۰۱۱۱۱	۰,۰۰۲۳۴	۷۰-۷۴
۸,۲۳	۶۰۸۲۷۹	۱۵۷۴۴۱	۱۴۳۲۸	۷۳۹۱۲	۰,۰۱۹۳۹	۰,۰۰۴۲۷	۷۵-۷۹
۷,۵۷	۴۵۰۸۳۸	۴۵۰۸۳۸	۵۹۵۸۴	۵۹۵۸۴	۱,۰۰۰۰۰	۰,۰۱۳۱۲	۸۰+

جدول ۱۱. جدول عمر مردان کشور در سال ۱۳۹۸.*

سن	m_x	q_x	l_x	d_x	L_x	T_x	e_x^0
کمتر از یک سال	۰,۰۰۸۴	۰,۰۱۳۰	۱۰۰۰۰۰	۱۲۹۸	۹۹۰۶۱	۷۳۲۶۳۵۸	۷۳,۲۶
۱-۴	۰,۰۰۰۸	۰,۰۰۰۸۵	۹۸۷۰۲	۸۳۴	۳۹۲۵۳۳	۷۲۲۷۲۹۷	۷۳,۲۲
۵-۹	۰,۰۰۰۵	۰,۰۰۰۲۵	۹۷۸۶۸	۲۴۳	۴۸۸۶۶۴	۶۸۳۴۷۶۴	۶۹,۸۴
۱۰-۱۴	۰,۰۰۰۵	۰,۰۰۰۲۴	۹۷۶۲۵	۲۳۷	۴۸۷۶۱۰	۶۳۴۶۱۰۰	۶۵,۰۰
۱۵-۱۹	۰,۰۰۱۲	۰,۰۰۰۶۲	۹۷۳۸۸	۶۰۴	۴۸۵۵۴۱	۵۸۵۸۴۹۰	۶۰,۱۶
۲۰-۲۴	۰,۰۰۱۶	۰,۰۰۰۷۹	۹۶۷۸۴	۷۶۱	۴۸۲۰۴۳	۵۳۷۲۹۴۹	۵۵,۵۱
۲۵-۲۹	۰,۰۰۱۵	۰,۰۰۰۷۵	۹۶۰۲۳	۷۱۸	۴۷۸۳۱۲	۴۸۹۰۹۰۶	۵۰,۹۳
۳۰-۳۴	۰,۰۰۱۵	۰,۰۰۰۷۴	۹۵۳۰۶	۷۰۸	۴۷۴۷۷۷	۴۴۱۲۵۹۴	۴۶,۳۰
۳۵-۳۹	۰,۰۰۱۷	۰,۰۰۰۸۵	۹۴۵۹۸	۸۰۳	۴۷۱۰۴۷	۳۹۳۷۸۱۸	۴۱,۶۳
۴۰-۴۴	۰,۰۰۲۲	۰,۰۰۱۰۹	۹۳۷۹۵	۱۰۲۳	۴۶۶۵۶۳	۳۴۶۶۷۷۱	۳۶,۹۶
۴۵-۴۹	۰,۰۰۳۳	۰,۰۰۱۶۲	۹۲۷۷۲	۱۵۰۷	۴۶۰۳۲۳	۳۰۰۰۲۰۸	۳۲,۳۴
۵۰-۵۴	۰,۰۰۴۷	۰,۰۰۲۳۴	۹۱۲۶۵	۲۱۳۳	۴۵۱۴۰۵	۲۵۳۹۸۸۴	۲۷,۸۳
۵۵-۵۹	۰,۰۰۸۰	۰,۰۰۳۹۱	۸۹۱۳۲	۳۴۸۷	۴۳۷۵۸۴	۲۰۸۸۴۷۹	۲۳,۴۳
۶۰-۶۴	۰,۰۰۱۲۵	۰,۰۰۶۰۹	۸۵۶۴۵	۵۲۱۶	۴۱۵۹۹۱	۱۶۵۰۸۹۵	۱۹,۲۸
۶۵-۶۹	۰,۰۰۱۹۱	۰,۰۰۹۱۵	۸۰۴۲۹	۷۳۶۳	۳۸۴۸۲۹	۱۲۳۴۹۰۴	۱۵,۳۵
۷۰-۷۴	۰,۰۰۳۰۷	۰,۰۱۴۳۲	۷۳۰۶۶	۱۰۴۶۶	۳۴۰۵۱۹	۸۵۰۰۷۴	۱۱,۶۳
۷۵-۷۹	۰,۰۰۴۹۶	۰,۰۲۲۱۶	۶۲۶۰۰	۱۳۸۷۰	۱۴۳۸۸۷	۵۰۹۵۵۵	۸,۱۴
۸۰+	۰,۰۱۳۳۳	۱,۰۰۰۰۰	۴۸۷۳۰	۴۸۷۳۰	۳۶۵۶۶۹	۳۶۵۶۶۹	۷,۵۰

تعمیرات انجام
شده در این جدول
از جایگذاری
میزان های
مرکب و میر
برآورده توسط
UNGGME برای
دو گروه سنی اول
بدرست گنبره است.

جدول ۱۲. جدول عمر زنان کشور در سال ۱۳۹۸.*

سن	m_x	q_x	l_x	d_x	L_x	T_x	e_x^0
کمتر از یک سال	۰,۰۰۹۲	۰,۰۱۲۳	۱۰۰۰۰۰	۱۲۳۱	۹۹۱۳۸	۷۶۴۸۶۷۸	۷۶,۴۹
۱-۴	۰,۰۰۱۰	۰,۰۰۰۸۶	۹۸۷۶۹	۸۵۲	۳۹۲۷۴۷	۷۵۴۹۵۳۹	۷۶,۴۴
۵-۹	۰,۰۰۰۵	۰,۰۰۰۲۵	۹۷۹۱۷	۲۴۷	۴۸۸۸۹۷	۷۱۵۶۷۹۲	۷۳,۰۹
۱۰-۱۴	۰,۰۰۰۴	۰,۰۰۰۲۲	۹۷۶۷۰	۲۱۳	۴۸۷۸۲۶	۶۶۶۷۸۹۵	۶۸,۲۷
۱۵-۱۹	۰,۰۰۰۶	۰,۰۰۰۳۰	۹۷۴۵۶	۲۹۷	۴۸۶۵۵۱	۶۱۸۰۰۷۰	۶۳,۴۱
۲۰-۲۴	۰,۰۰۰۶	۰,۰۰۰۲۸	۹۷۱۵۹	۲۷۲	۴۸۵۱۱۲	۵۶۹۳۵۱۸	۵۸,۶۰
۲۵-۲۹	۰,۰۰۰۶	۰,۰۰۰۲۹	۹۶۸۸۷	۲۷۹	۴۸۳۷۵۳	۵۲۰۸۴۰۶	۵۳,۷۶
۳۰-۳۴	۰,۰۰۰۷	۰,۰۰۰۳۶	۹۶۶۰۸	۳۴۴	۴۸۲۲۰۴	۴۷۲۴۶۵۴	۴۸,۹۱
۳۵-۳۹	۰,۰۰۰۸	۰,۰۰۰۴۱	۹۶۲۶۴	۳۹۹	۴۸۰۳۶۲	۴۲۴۲۴۵۰	۴۴,۰۷
۴۰-۴۴	۰,۰۰۱۱	۰,۰۰۰۵۶	۹۵۸۶۵	۵۳۸	۴۷۸۰۶۰	۳۷۶۲۰۸۸	۳۹,۲۴
۴۵-۴۹	۰,۰۰۱۷	۰,۰۰۰۸۳	۹۵۳۲۷	۷۸۸	۴۷۴۸۰۰	۳۲۸۴۰۲۸	۳۴,۴۵
۵۰-۵۴	۰,۰۰۲۵	۰,۰۰۱۲۵	۹۴۵۳۹	۱۱۸۲	۴۶۹۹۹۰	۲۸۰۹۲۲۸	۲۹,۷۱
۵۵-۵۹	۰,۰۰۴۳	۰,۰۰۲۱۲	۹۳۳۵۸	۱۹۷۵	۴۶۲۲۹۱	۲۳۳۹۲۳۸	۲۵,۰۶
۶۰-۶۴	۰,۰۰۷۳	۰,۰۰۳۶۰	۹۱۳۸۳	۳۲۹۰	۴۴۹۴۴۰	۱۸۷۶۹۴۷	۲۰,۵۴
۶۵-۶۹	۰,۰۱۳۰	۰,۰۰۶۳۳	۸۸۰۹۳	۵۵۷۵	۴۲۷۷۵۱	۱۴۲۷۵۰۷	۱۶,۲۰
۷۰-۷۴	۰,۰۰۲۳۴	۰,۰۱۱۱۱	۸۲۵۱۸	۹۱۶۴	۳۹۱۴۷۸	۹۹۹۷۵۷	۱۲,۱۲
۷۵-۷۹	۰,۰۰۴۲۷	۰,۰۱۹۳۹	۷۳۳۵۳	۱۴۲۲۰	۱۵۷۴۴۱	۶۰۸۲۷۹	۸,۲۹
۸۰+	۰,۰۱۳۱۲	۱,۰۰۰۰۰	۵۹۱۳۳	۵۹۱۳۳	۴۵۰۸۳۸	۴۵۰۸۳۸	۷,۶۲

جمعیت انجام شده در این جدول از جابجایی میزان های مرگ و میر برآورد شده توسط UNIGMA برای دو گروه سنی اول بدست آمده است.

۵- منابع

- [۱]. سرایی، حسن (۱۳۷۳) تبدیل نرخ مرکزی به نرخ احتمالی در جدول عمر خلاصه، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۵ و ۶.
- [۲]. سرایی، حسن (۱۳۷۴) محاسبه L_x در جدول عمر خلاصه، فصلنامه علوم اجتماعی شماره ۷ و ۸.
- [۳]. سرایی، حسن (۱۳۸۳) روش های مقدماتی تحلیل جمعیت (با تأکید بر باروری و مرگ و میر)، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- [۴]. مرکز آمار ایران (۱۳۹۵) نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵.
- [۵]. داده های مرگ و میر پایگاه اطلاعات جمعیت کشور.

[6]. <https://population.un.org/wpp/>

[7]. New York .ProfilesVolume II: Demographic Desa, U. N. (2019). World population prospects (2019). United Nations Department for Economic and Social Affairs

[8]. No. 141926, Levels and Trends in Child Mortality: Report 2019 World Health Organization. (2019). The World Bank.

از دواج و طلاق ایرانیان

ازدواج و طلاق ایرانیان

۱- نمای بین‌المللی ازدواج و طلاق

۱. زناشویی (Nuptiality) از منظر جمعیتی، به دلیل آن که باعث تحرکی در جمعیت نمی‌شود (نه به آن می‌افزاید به مانند ولادت و نه می‌کاهد به مانند مرگ) موضوعی واجد اولویت در تحلیل و بررسی نخواهد بود. اما در بسیاری از کشورها، از جمله ایران، ازدواج یگانه راه رسمی شکل‌گیری خانواده و ورود زنان (و البته مردان) به چرخهٔ زادآوری است. طلاق نیز یکی از دو راه گسست خانواده (راه دیگر: مرگ همسر) و خروج زنان از چرخهٔ مزبور قلمداد می‌گردد. از این‌رو مطالعهٔ بازار زناشویی (Marriage Market) و به طور ویژه رویدادهای ازدواج و طلاق، راهی برای درک بهتر رفتار باروری زنان است.

۲. این مطالعه از آن‌جا مهم‌تر می‌شود که در سالیان اخیر و متأثر از عوامل مختلف، از جمله ترکیب سنی جمعیت ایرانیان، بازار زناشویی شاهد تغییرات توجه‌برانگیزی بوده است.

۳. توجه ویژه به طلاق، به عنوان یک آسیب مهم اجتماعی، در سطح افکار عمومی، رسانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی مؤثر، اهمیت این بررسی‌ها را دوچندان می‌کند.

۴. در سال ۱۳۹۸ میزان عمومی ازدواج و طلاق در ایران، با حدود ۸۱ میلیون نفر جمعیت، $۰٫۰۲ \pm ۶٫۵$ ازدواج و $۰٫۰۱ \pm ۲٫۲$ طلاق به ازاء هزار نفر ایرانی ساکن کشور است.

۵. به عنوان نمونه، این میزان‌ها برای سال ۲۰۱۸ آمریکا با ۳۲۷ میلیون نفر جمعیت برای ازدواج، برابر با $۰٫۰۱ \pm ۶٫۵$ در هزار و برای طلاق برابر با $۰٫۰۱ \pm ۲٫۹$ طلاق به ازاء هر هزار نفر بوده است (جمعیت برای محاسبه میزان عمومی طلاق، ۲۷۱ میلیون نفر در نظر گرفته شده است).

۶. میزان طلاق زنان متأهل در ایران در سال ۱۳۹۸، با حدود ۲۱۶۰۰ هزار زن دارای همسر، $۰٫۰۴ \pm ۸٫۱$ ، طلاق به ازاء هر هزار زن متأهل در سال است. به عنوان نمونه، این میزان برای زنان دارای همسر آمریکایی در سال ۲۰۱۸ برابر با ۱۵٫۷ طلاق بوده است. البته میزان طلاق به ازاء زنان دارای همسر در آمریکا از ۱۶٫۱ در سال ۲۰۱۷ به ۱۵٫۷ در سال ۲۰۱۸ کاهش یافته است. به عنوان دو نمونهٔ دیگر، محاسبات شاخص‌های زناشویی سنگاپور و مالزی ارائه می‌گردد:

۱-۶. در سنگاپور میزان عمومی ازدواج با ۰٫۹ کاهش از ۶٫۸ در سال ۲۰۱۴ به ۵٫۹

در عمل، تمامی جوانان مجبور به فرزندآوری را از نظر اجتماعی محدود به زنان می‌دانند که به یونان جنسی نسبتاً پیر از قرار دارند که در بیشتر موارد ازدواج نمیده می‌شود. همین ارتباط بین ازدواج و فرزندبندی تولید مثل است که ازدواج را بدلی از بیره‌های بدلی‌های جمعیت شناختی تبدیل می‌کند. «دانشنامه جمعیت‌شناسی، ذیل ازدواج»

در سال ۲۰۱۹ رسیده است. این در حالی است که میزان عمومی طلاق در طول این سال‌ها بدون تغییر و برابر با ۱٫۹ در هزار بوده است. میزان طلاق مردان دارای همسر ۲۰ ساله و بیشتر از ۷٫۰ در هزار (۲۰۱۴) با ۰٫۱ کاهش به ۶٫۹ در هزار در سال ۲۰۱۹ رسیده است. میزان طلاق زنان دارای همسر ۲۰ ساله و بیشتر سنگاپوری در سال ۲۰۱۹، ۶٫۵ در هزار بوده است که نسبت به سال ۲۰۱۴ تغییری نداشته است. میزان ازدواج مردان و زنان ۱۵ تا ۴۹ ساله سنگاپوری ازدواج نکرده در طول سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۹ روندی کاهشی داشته است. میزان ازدواج زنان ازدواج نکرده با ۲٫۹ کاهش از ۴۰٫۸ در سال ۲۰۱۴ به ۳۷٫۹ در سال ۲۰۱۹ رسیده است. این میزان برای مردان ازدواج نکرده با تغییر از ۴۴٫۴ در هزار (سال ۲۰۱۴) به ۴۰٫۷ در هزار (سال ۲۰۱۹)، ۳٫۷ کاهش را تجربه کرده است.

۲-۶. میزان عمومی ازدواج و طلاق در مالزی در سال ۲۰۱۸ به ترتیب، ۶٫۴ و ۱٫۶ در هزار نفر جمعیت بوده است. تعداد طلاق‌ها با ۰٫۱ درصد افزایش از ۵۰۳۱۴ (۲۰۱۷) به ۵۰۳۵۶ (۲۰۱۸) رسیده است. تعداد ازدواج‌ها نیز با افزایش از ۲۰۳۷۴۱ (۲۰۱۷) به ۲۰۶۲۵۳ (۲۰۱۸) ۱٫۲ درصد افزایش را تجربه کرده است. علیرغم افزایش در تعداد ازدواج‌ها و طلاق‌ها در مالزی میزان عمومی ازدواج و طلاق در این کشور در فاصله ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۸ بدون تغییر بوده است. در سال ۲۰۱۸ تعداد ازدواج برای مسلمانان مالزی ثبت شده است. این تعداد در مقایسه با ۱۴۷۲۸۲ ازدواج سال ۲۰۱۷ افزایش ۱٫۹ درصدی را نشان می‌دهد. میزان عمومی ازدواج در میان مسلمانان ۷٫۶ در هزار برای سال ۲۰۱۸ بوده است. این میزان ۰٫۱ نسبت به میزان سال ۲۰۱۷ افزایش داشته است. تعداد طلاق‌های ضبط شده برای مسلمانان در مالزی در سال ۲۰۱۸ برابر با ۴۰۲۶۹ طلاق بوده است. این تعداد در مقایسه با تعداد ۳۹۷۰۹ طلاق سال ۲۰۱۷، ۱٫۴ درصد افزایش داشته است. علیرغم افزایش ۱٫۴ درصدی در تعداد طلاق‌ها، میزان عمومی طلاق بدون تغییر و برابر با ۲٫۰ در هزار نفر مسلمان باقی مانده است. میزان ازدواج مردان ازدواج نکرده ۱۸ ساله و بیشتر مالزیایی از ۴۷٫۲ در هزار سال ۲۰۱۷ به ۵۰٫۷ در هزار سال ۲۰۱۸ افزایش یافته است. در همین فاصله، میزان طلاق مردان دارای همسر این گروه سنی بدون تغییر و برابر با ۶٫۵ در هزار بوده است. در حالی که میزان طلاق زنان دارای همسر ۱۶ ساله و بیشتر مالزیایی تغییری کاهشی را تجربه کرده است، به طوری که میزان طلاق زنان دارای همسر از ۷٫۰ در هزار (۲۰۱۷) به ۶٫۹ در هزار (۲۰۱۸) رسیده است. ازدواج زنان ازدواج نکرده ۱۶ ساله و بیشتر از ۴۴٫۰ در هزار سال ۲۰۱۷ به ۴۷٫۰ در هزار سال ۲۰۱۸ افزایش یافته است.

۷. موضوع سن ازدواج یکی از موضوعات مهم در بررسی بازار زناشویی است. سن عروسی/دامادی، تابع عوامل متعددی است. عوامل مذهبی (مثلاً، در برخی

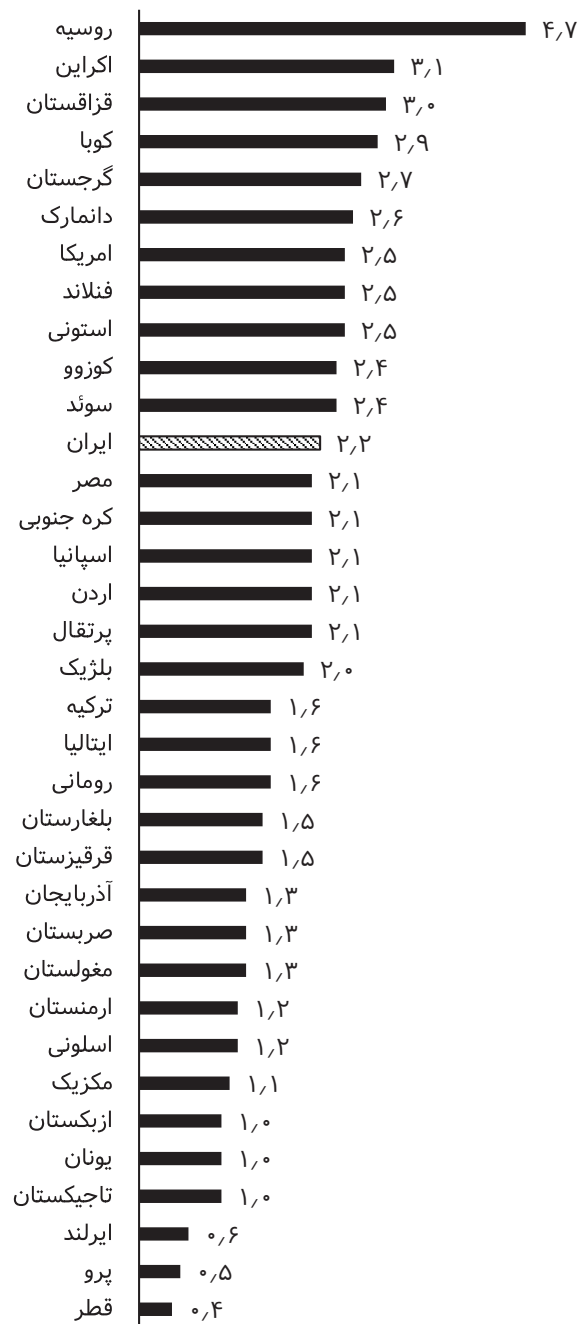
آیین‌ها و سنت‌ها ازدواج زود هنگام تشویق می‌شود)، عوامل اجتماعی (مثلاً، دخترانی که مشغول به تحصیل‌اند شاید ازدواج خود را به تعویق اندازند)، عوامل سنتی و قومی (مثلاً، الزام به درون‌همسری در برخی جوامع) و در سالیان اخیر، عوامل اقتصادی، بر تصمیم به تشکیل خانواده مؤثرند.

۸. چنان که در جدول ۱ پیداست، رفتار سنی ازدواج دختران در کشورهای اسلامی، چندان شباهتی ندارد. در مصر ۳۰ درصد عروسان در سنین کمتر از ۱۴ سالگی هستند، حال آن‌که در بسیاری از کشورهای اسلامی ازدواج در این سن اصولاً ممنوع است یا نسبتی به مراتب کمتر دارد.

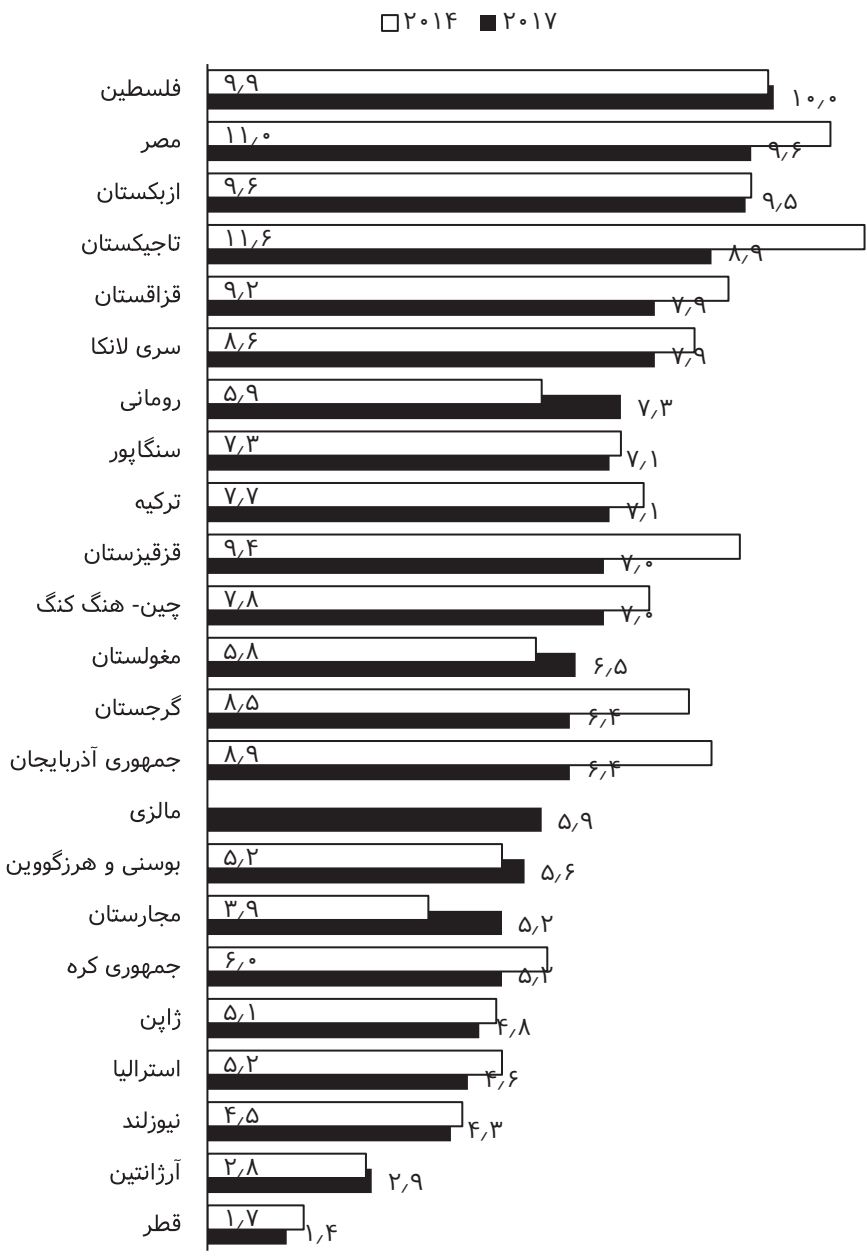
جدول ۱. توزیع سنی عروسان چند کشور اسلامی منتخب (داده‌های ۲۰۱۷).

کشور	۱۴-۰	۱۹-۱۵	۲۴-۲۰	۲۹-۲۵	۳۴-۳۰	۳۹-۳۵	۴۴-۴۰	۴۹-۴۵	۵۰+
مصر	۳۰٪	۳۸٪	۱۶٪	۷٪	۴٪	۲٪	۱٪	۱٪	۱٪
آذربایجان	۰٪	۲۲٪	۴۴٪	۲۰٪	۷٪	۳٪	۲٪	۱٪	۱٪
بحرین	۰٪	۱۵٪	۴۰٪	۲۴٪	۱۰٪	۵٪	۳٪	۲٪	۲٪
ایران	۶٪	۲۸٪	۲۷٪	۲۰٪	۱۰٪	۵٪	۲٪	۱٪	۱٪
سنگاپور	۰٪	۱٪	۱۲٪	۴۷٪	۲۳٪	۹٪	۴٪	۲٪	۲٪
فلسطین	۲٪	۴۰٪	۴۰٪	۱۲٪	۳٪	۲٪	۱٪	۰٪	۰٪
بوسنی و هرزگوین	۰٪	۱۰٪	۳۴٪	۳۲٪	۱۲٪	۵٪	۲٪	۲٪	۳٪
تاجیکستان	۰٪	۴۴٪	۳۹٪	۹٪	۴٪	۲٪	۱٪	۰٪	۰٪
ترکیه	۰٪	۱۶٪	۳۶٪	۲۸٪	۹٪	۵٪	۳٪	۱٪	۲٪

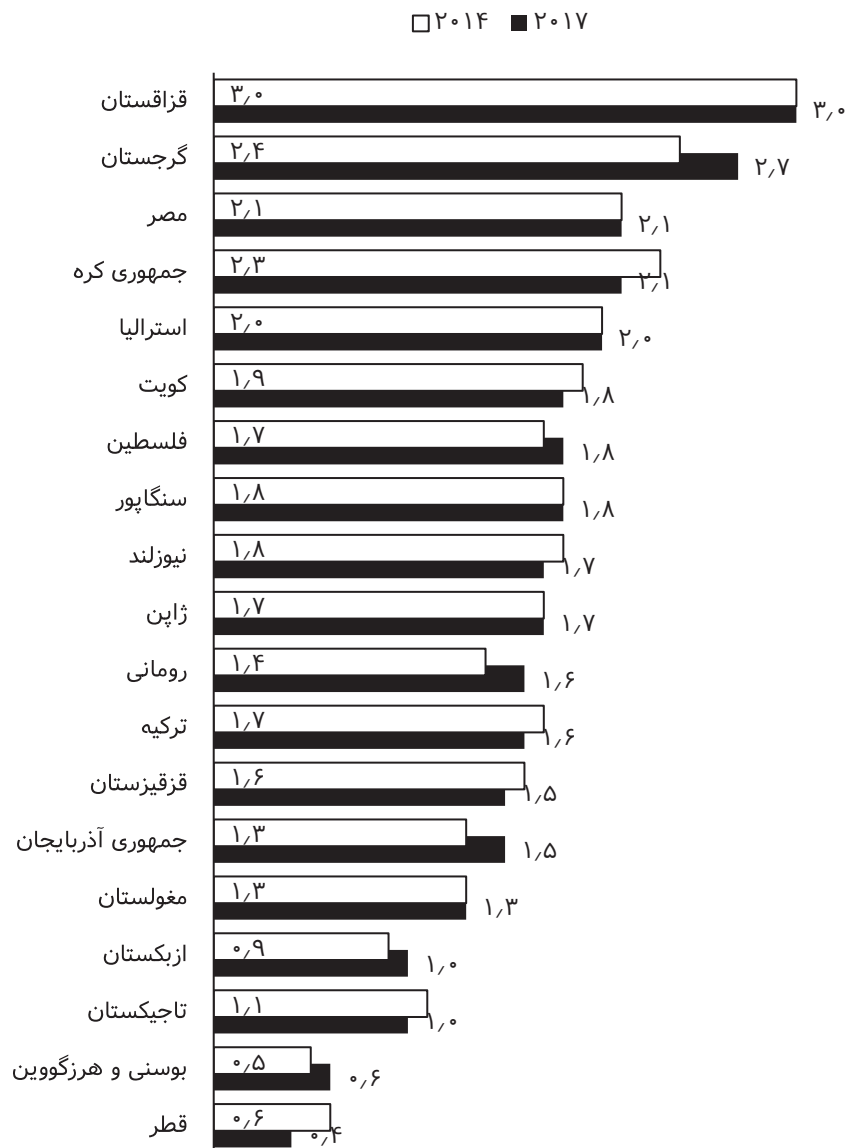
۹. میزان‌های ازدواج و طلاق در کشورهای مختلف، در نمودارهای ۱-۱، ۲-۱ و ۳-۱ مقایسه شده است:

نمودار ۱-۱. نمای میزان عمومی طلاق برخی کشورهای منتخب در سال ۲۰۲۰، سالنامه آمارهای جمعیتی سازمان ملل ۲۰۱۸.

نمودار ۲-۱. نمای میزان عمومی ازدواج برخی کشورهای منتخب، سالنامه آمارهای جمعیتی سازمان ملل ۲۰۱۸.

نمودار ۳-۱. نمای میزان عمومی طلاق برخی کشورهای منتخب، سالنامه آمارهای جمعیتی سازمان ملل ۲۰۱۸.

۲- نمای کیفیتی آمارهای ازدواج و طلاق

۲-۱- ثبت داده‌های ازدواج و طلاق در ایران

۱۰. ضبط رویدادهای ازدواج و طلاق برحسب بند د ماده ۱ قانون ثبت احوال یکی از وظایف سازمان ثبت احوال کشور است که شیوه اقدام آن در فصل پنجم قانون ثبت احوال آمده است.

۱۱. در فرآیند تولید آمار حیاتی، هیچ جایگزینی برای یک نظام ثبت احوال با

طراحی و مدیریت درست به‌عنوان منبع اطلاعات مربوط به رویدادها وجود ندارد (بند ۶۷ اصول و توصیه‌های بین‌المللی). جمع‌آوری و تهیه آمار انسانی سراسر کشور و انتشار آن از وظایف سازمان ثبت احوال کشور است (بند ۲ ماده یک قانون ثبت احوال کشور). شورای عالی آمار نیز در مصوبه نشست ۱۵۷ام خود (در سال ۱۳۹۷) بر مرجعیت رسمی سازمان ثبت احوال کشور در تولید و انتشار آمار رویدادهای حیاتی (ولادت، وفات، ازدواج و طلاق) و بخشی از آمارهای جمعیت تأکید نموده است.

۱۲. این گزارش برپایه ماده ۱۰ احکام دائمی برنامه‌های توسعه با هدف ارائه آمارهای رسمی ازدواج و طلاق تهیه شده است.

۲-۲- تاریخچه شیوه گردآوری آمارهای ازدواج و طلاق در ایران

۱۳. در گذشته ضبط ازدواج و طلاق در اسناد هویتی افراد، با عبارت «نقل تحولات» یا کامل‌تر آن «نقل تحولات به ظهر سند ثبت کل وقایع» توصیف می‌شده است. مراد از این عبارت آن است که مأموران ثبت احوال، به استناد اعلامیه دفاتر رسمی ازدواج و طلاق، شرحی به اختصار از رویدادهای ازدواج و طلاق مرتبط با هر فرد را در پشت سند ثبت کل وقایع فرد نوشته و امضاء می‌کردند. این شیوه ضبط از ابتدای شکل‌گیری ثبت مدنی تا ۱۳۹۰ استمرار داشت. از آن زمان و با توجه به الکترونیکی شدن آرشیو اسناد ثبت کل وقایع، فرآیند «نقل تحولات» الکترونیکی شد و عملاً به رکوردی برای الحاق به شماره ملی زوجین در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور تبدیل گردید.

۱۴. البته نقل همچنان متکی به اعلامیه‌های کاغذی بود. در فرجام تفاهم‌نامه‌ای که از ۱۳۸۹ بین سازمان‌های ثبت احوال و ثبت اسناد و املاک به امضاء رسیده بود؛ از مردادماه ۱۳۹۵، فرآیند ارسال اعلامیه‌های کاغذی متوقف و ارسال داده‌های ازدواج و طلاق‌های ثبت شده در دفترخانه‌های رسمی ازدواج و طلاق به صورت متمرکز و از طریق پایگاه داده سازمان ثبت اسناد و املاک کشور آغاز گردید.

۱۵. سابقه‌ای از تعداد رویدادهای حیاتی ثبت شده تا سال ۱۳۳۷ شمسی به تفکیک سال موجود نیست. رقم مجموع تعداد ازدواج و طلاق از بدو تأسیس ادارات ثبت احوال تا انتهای سال ۱۳۳۷، به صورت یکجا و پس از آن برای هر سال از ۱۳۳۸ تا انتهای سال ۱۳۶۳ به تفکیک سال برای استان و شهرستان (برپایه محدوده‌های جغرافیایی زمان ثبت و بدون بازسازی محدوده‌ها) وجود دارد.

۱۶. نکته قابل توجه این که، تا انتهای سال ۱۳۵۸ منبع تهیه این آمارها دفتری بوده که گزارش‌های سالیانه رویدادهای چهارگانه سراسر کشور در آنها درج می‌شده است. با استخراج آمار این دفاتر برای هر شهرستان شناسنامه‌ای که گویای مشخصات کمی رویدادهای چهارگانه ثبت شده در آن شهرستان بوده تهیه می‌شده است. پس از آن از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۷ این دفاتر به فرم‌های جمع‌آوری آمار ماهانه تبدیل شدند.

۱۷. گردآوری ماهانه داده‌ها تا ۱۳۹۰ استمرار داشت. از آن سال و با توجه به ضبط الکترونیکی اعلامیه‌های ازدواج و طلاق در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور، فرم‌های واسط آماری حذف شد و استخراج آمارها از پایگاه اطلاعات جمعیت کشور در دستور کار قرار گرفت.

۲-۳- تأخیر در اعلام رویدادها: چالش شیوه گردآوری

۱۸. با وجود الزام قانونی دفاتر ازدواج و طلاق به اعلام رویدادهای ازدواج و طلاق به ثبت احوال در مدت حداکثر هر ۱۵ روز و ایجاد بستر تبادل الکترونیک، همچنان تأخیر در اعلام و ضبط ازدواج و طلاق یک مشکل اساسی است.

۱۹. علاوه بر مشکل تأخیر در ضبط رویدادهای رخ داده، بدیهی است که تغییر رویکرد تولید داده‌های ازدواج و طلاق اثراتی بر نظام‌های ثبت مدنی و آمار حیاتی کشور گذاشته و مشکلاتی را در راه انتشار آمارها ایجاد نموده است. با این وجود دفتر آمار جمعیتی از سال ۱۳۹۵ اقدام به انتشار آمارهای خود در بازه‌های تعهد شده (۷۵ روز پس از سال مرجع و ۶۰ روز پس از بازه‌های فصلی) نموده است.

۲۰. باید توجه داشت به لحاظ زمینه‌های حقوقی، در نظام ثبت مدنی، همواره ثبت رویدادهای ازدواج و طلاق نسبت به ولادت و مرگ از اولویت کمتری برخوردار بوده‌اند. بخشی از این امر به این باور مرتبط بوده است که: «ثبت احوال متولی ثبت ولادت و مرگ است. اما در زمینه ازدواج و طلاق وظیفه‌ای برای ثبت رویداد ندارد و تنها نقل‌کننده آن به اسناد هویتی است.» لاجرم با این نگاه زمان‌بندی «نقل» چندان مهم به نظر نخواهد رسید مگر آن که باعث خللی در ارائه خدمات هویتی به افراد گردد. به عنوان نمونه، اگر شخصی برای دریافت شناسنامه المثنی به ثبت احوال مراجعه کند، وجود رویدادهای نقل شده در اسناد هویتی اهمیت می‌یابد.

۲۱. بر این مبنا نظارت بر ثبت (register) دقیق و تلاش برای ضبط (record) به‌هنگام این دو رویداد، هیچ‌گاه دغدغه جدی نظام ثبت مدنی نبوده است.

مظور از register (ثبت) داده: ورود اطلاعات به نظام ثبتی به‌عنوان، ارجح از کاغذی یا الکترونیکی است.

مظور از record (ضبط) داده: ورود اطلاعات متفق به پایگاه اطلاعاتی یک نظام ثبتی (در اینجا پایگاه اطلاعات جمعیت کشور) است.

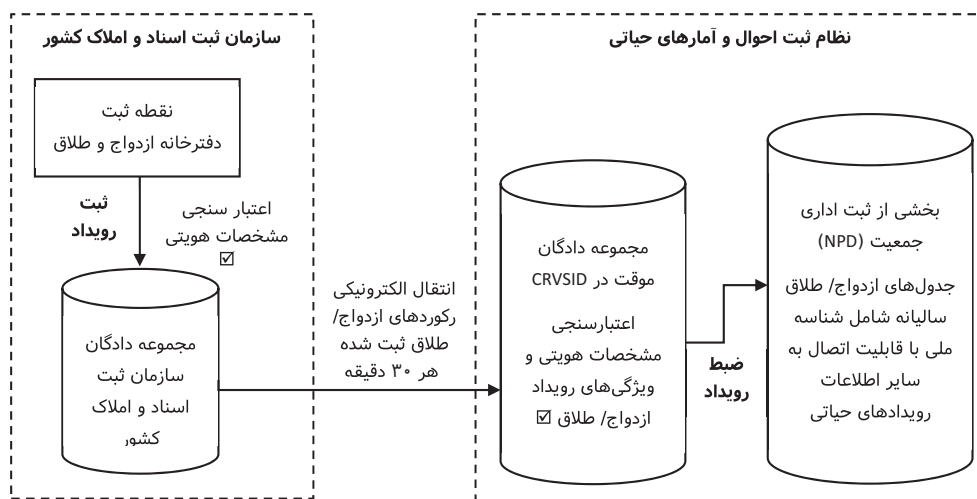
۲۲. بدیهی است این رویکرد باعث شده تا در هیچ بازه زمانی تعداد ازدواج و طلاق ثبت شده معادل ازدواج و طلاق رخ داده در آن بازه زمانی نباشد.

۲۳. طرح پوشش ثبت بهنگام رویدادهای حیاتی* نیز برای بهنگام‌سازی ثبت ولادت و مرگ طراحی شد و اعتنایی به رویدادهای ازدواج و طلاق نداشت.

۲۴. با توجه به اصول و توصیه‌هایی برای نظام آماری (سازمان ملل متحد، ۲۰۱۳) و برای کاهش مشکلات آماری ناشی از ثبت با تأخیر این دو رویداد، از سال ۱۳۹۶ استخراج داده‌ها و انتشار آمار ازدواج و طلاق، برحسب تاریخ رخداد (وقوع) و با تعیین آخرین بازه تاریخ ضبط قبل از انتشار آمار انجام می‌شود. این بازه زمانی از سال ۱۳۹۷ و با تأیید شورای عالی آمار، ۲ ماه بعد از هر دوره تعیین گردید.

۲۵. از آن‌جا که ازدواج فرآیندی قانونی است گزارش‌دهی آن معمولاً کامل است. دیرضبطی ناشی از مواردی است که اطلاعات مربوط به رویداد و صاحبان آن بلافاصله پس از رخداد وارد نظام ثبت احوال و آمارهای حیاتی نمی‌شود. در گذشته به دلیل کاغذی بودن و در حال حاضر ناشی از تأخیر دفاتر رسمی ازدواج و طلاق در ثبت الکترونیکی رویداد و برخی مشکلات ارتباطی بین دیتاسنتر سازمان ثبت اسناد و املاک و پایگاه اطلاعات جمعیت کشور.

* به‌رنگرد دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی سازمان ثبت احوال و مشارکت صندوق جمعیت ملل متحد از سال ۱۳۷۰ نسبت به طراحی و اجرای کن اقدام شد.

نمودار ۲. گردش اطلاعات رویدادهای ازدواج و طلاق از نقطه ثبت تا ضبط در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور (ثبت اداری جمعیت).

۲-۴- رویدادهای ازدواج و طلاق از منظر اقلام اطلاعاتی مرتبط با آنها

۳* میلیون و ۲۵۹
هزار و ۱۲۸ ازدواج
و ۶۵۱ هزار و ۴۲۵
طلاق

۲۶. تعداد رویدادهای ازدواج و طلاق ثبت شده با تفکیک استانی از ابتدای تأسیس ادارات ثبت احوال (۱۳۰۴) تا سال ۱۳۳۷، به صورت جمعی وجود دارد*.

۲۷. از سال ۱۳۳۸ تا ۱۳۴۶ تعداد سالانه ازدواج و طلاق به تفکیک استان و بعد از آن سال علاوه بر تفکیک استانی، تعداد رویدادهای مزبور به تفکیک شهری و روستایی نیز در دسترس هستند. هر چند دقت این اطلاع نیازمند بررسی است. چرا که با توجه به تفکیک دفترخانه‌های رسمی ازدواج و طلاق به شهری و روستایی، نمی‌توان مطمئن شد که جداسازی تعداد رویدادهای شهر و روستا با اعتنا به محل سکونت زوج انجام شده یا نوع دفترخانه.

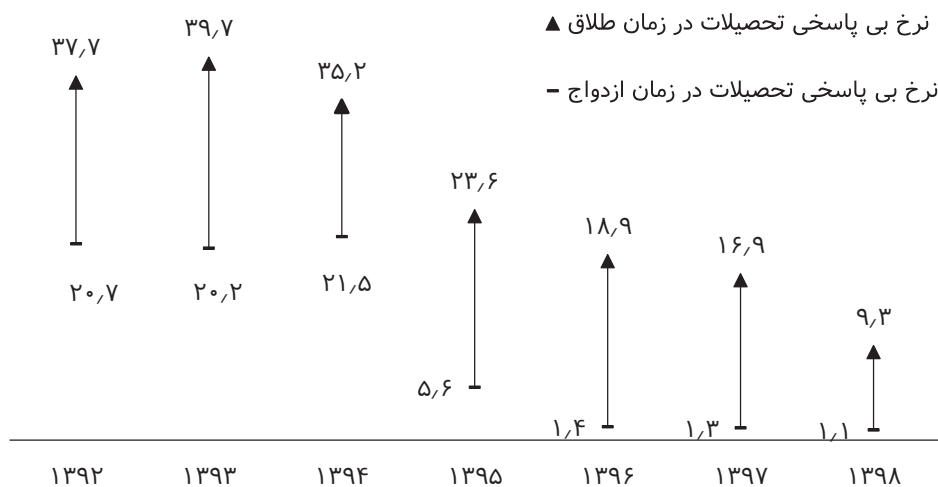
۲۸. از سال ۱۳۸۳ تا کنون ویژگی‌های بیشتری از رویدادهای ازدواج و طلاق شامل تاریخ ثبت، شغل و تحصیلات زن و مرد در زمان رویداد ازدواج/طلاق و تعداد دفعات ازدواج درباره ازدواج‌های ثبتی گردآوری و داده‌آمایی شده‌اند.

۲۹. تفاوت نرخ بی‌پاسخی قلم‌های اطلاعاتی (item-nonresponse rate) شغل و تحصیلات و تفاوت درستی (accuracy) قلم اطلاعاتی تعداد دفعات ازدواج با سایر اقلام باید همواره مورد توجه قرار گیرد. افزون بر این، در حال حاضر ملاحظاتی در مورد کامل بودن پوشانش ثبت و ضبط رویدادها و ویژگی‌های آنها (Coverage) وجود دارد.

۳۰. یکی از مؤلفه‌های کمی سنجش سطح کیفی مقادیر متغیرها اطمینان از دستیابی به پاسخ کامل نه تنها برای تک تک افراد که تمامی اقلام اطلاعاتی گردآوری شده از هر فرد است. زمانی که به شیوه ثبتی نسبت به گردآوری اطلاعات اقدام می‌شود، این شاخص با عنوان نرخ بی‌پاسخی و در هر بازه زمانی به صورت نسبت رویدادهایی که قلم اطلاعاتی مربوط به آنها اظهار نشده (قلم اطلاعاتی بدون اطلاع و سفید مانده) از کل رویدادهای ثبت و ضبط شده در بازه زمانی مورد نظر محاسبه می‌شود.

۳۱. بررسی کیفی رویدادهای ازدواج و طلاق ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور در فاصله سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ بهبود نسبی تکمیل این قلم اطلاعاتی را در زمان ازدواج و طلاق در طول ۷ سال نشان می‌دهد. نرخ بی‌پاسخی سطح تحصیلات در زمان طلاق همواره به طور متوسط ۱۵/۲ درصد بیشتر از زمان ازدواج بوده است. همچنین در داده‌های گردآوری شده بین زنان و مردان در اظهار سطح تحصیلات در زمان ازدواج و طلاق تفاوتی وجود ندارد. این نرخ با در نظر گرفتن وضعیت اظهار سطح تحصیلات به طور

هم‌زمان برای مردان و زنان؛ در زمان ازدواج از ۲۱٫۱ درصد در سال ۱۳۹۲ با ۱۹٫۶ درصد کاهش به ۱٫۱ درصد در سال ۱۳۹۸ رسیده است. رقم مشابه برای رویداد طلاق با اندکی بهبود بیشتر در همین زمان؛ از ۳۷٫۷ درصد با رسیدن به سطح ۹٫۳ درصد، کاهش ۲۸٫۴ درصدی را تجربه کرده است. بهبود اظهار سطح تحصیلات از سوی صاحبان رویدادهای ازدواج و طلاق در فاصله این سال‌ها اطمینان به یافته‌های به دست آمده از این قلم اطلاعاتی را به‌ویژه در سال‌های اخیر بیشتر نموده است.

نمودار ۳. تغییرات نرخ بی‌پاسخی سطح تحصیلات برای مردان و زنان در زمان ازدواج و طلاق، ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸.

۳۲. در سال ۱۳۹۲، در حدود ۲۰٫۷ درصد از ازدواج‌های ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور قلم‌های اطلاعاتی سطح تحصیلات مرد یا زن در زمان ازدواج بی‌پاسخ بوده است. در سال ۱۳۹۸، در ۱٫۱ درصد از ازدواج‌های ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور قلم‌های اطلاعاتی سطح تحصیلات مرد یا زن در زمان ازدواج بی‌پاسخ بوده است.

۳۳. در سال ۱۳۹۲، در ۳۷٫۴ درصد از طلاق‌های ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور سطح تحصیلات مرد یا زن در زمان طلاق بی‌پاسخ بوده است. در سال ۱۳۹۸، در ۸٫۸ درصد از طلاق‌های ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور سطح تحصیلات مرد یا زن در زمان طلاق بی‌پاسخ بوده است.

۳۴. کاهش محسوس نرخ بی‌پاسخی از ۱۳۹۵ به بعد نشان‌گر اثرگذاری مثبت تبادل الکترونیکی داده‌ها و حذف فرآیندهای میانی است. قبل از آن که مأموران ثبت احوال اقدام به ضبط داده‌های ازدواج و طلاق برپایه اعلامیه‌های دریافت

شده از دفترخانه‌های رسمی ازدواج و طلاق می‌کردند؛ ضبط اکثر فیلدهای اطلاعاتی اعلامیه‌ها (از جمله شغل و تحصیلات) برای مأموران اجباری نبود و بعید نیست که در مورد رویدادهای ضبط شده در آن زمان، با وجود مقادیر در اعلامیه‌های کاغذی، از ورود این داده‌ها اجتناب شده باشد.

۲-۵- وضعیت ثبت و ضبط آمارهای ازدواج و طلاق

۳۵. با توجه به مشکلات موجود در روند انتقال داده‌های ازدواج و طلاق از دفاتر رسمی به پایگاه اطلاعات جمعیت کشور، تعداد رویدادهای ثبتی ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور این‌همانی کاملی با رویدادهای ثبت شده در دفترخانه‌های ازدواج و طلاق ندارد. برخی رویدادهای ازدواج و طلاق نیز به دفاترخانه‌های رسمی جهت ثبت اعلام نمی‌شود. این موارد شامل ازدواج‌های شرعی غیرثبتی و طلاق‌های مرتبط با آن است: ازدواج‌های موقت، برخی ازدواج‌های زیر سن قانونی، ازدواج بدون پروانه زناشویی با اتباع خارجی. آشکار است که طلاق‌های مربوط به این ازدواج‌های غیرثبتی نیز قابل ثبت و ضبط نخواهند بود. از این رو تعداد رویدادهای ثبتی مرتبط با زناشویی عملاً با مشکل کم‌پوشانشی روبرو است و باید اذعان داشت آنچه به عنوان آمار ازدواج و طلاق ارائه می‌شود، همه خانواده‌های شکل گرفته و از هم‌گسسته کشور را شامل نمی‌شود.

۳۶. پایش منظم فاصله میان تاریخ رخداد و تاریخ ضبط رویدادهای ازدواج و طلاق در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور برای آگاهی از به‌هنگام بودن ضبط و کامل بودن گزارش‌دهی آماری ضروری است (بند ۵۹۲ اصول و توصیه‌های سازمان ملل برای نظام آمار حیاتی). بسته به طول مدت تأخیر، مواردی که دیر ضبط می‌شوند می‌توانند تأثیر قابل توجهی بر کامل بودن آمارهای حیاتی گزارش شده داشته باشند. تأخیر در انتقال اطلاعات مربوط به رویدادهای ازدواج و طلاق و ویژگی‌های صاحبان این رویدادها به پایگاه اطلاعات جمعیت کشور بر پوشانش کامل رویدادهای گزارش شده تحت عنوان آمارهای رسمی سالانه بر مبنای رخداد رویدادها مؤثر است (بند ۵۹۳، همان).

۳۷. بدیهی به نظر می‌رسد تا زمانی که میان رخداد (Occurrence)، ثبت رویدادهای مذکور در دفاتر رسمی ازدواج و طلاق، تا ضبط (Record) آن‌ها در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور فاصله وجود دارد، ناگزیر از بازبینی سالانه داده‌های ازدواج و طلاق باشیم.

۳۸. بررسی روندی رویدادهای ثبت و ضبط شده پس از زمان رخداد آن‌ها نشان می‌دهد که در حدود ۹۰ درصد از ازدواج‌های رخ داده در هر یک از سال‌های

۱۳۹۲، ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ به صورت جاری (به فاصله کمتر از یک سال از رخداد) در پایگاه ضبط شده‌اند. این سهم برای سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ به ترتیب برابر با ۹۶، ۹۴، ۹۶ و ۹۸ درصد از کل ازدواج‌های ضبط شده تا ۱۵ تیرماه ۱۳۹۸* برای هر سال (تعداد بازبینی‌شده ازدواج‌های ضبط شده سالانه) است.

۳۹. ۱۱ درصد از ازدواج‌های سال ۱۳۹۲ و ۱۰ درصد ازدواج‌های سال ۱۳۹۳ با تأخیر بیشتر از یک سال از رخداد ازدواج در پایگاه ضبط شده‌اند. این سهم از ۱۳۹۵ به بعد با الکترونیکی شدن شیوه انتقال رکوردهای رویدادهای ازدواج و طلاق از دفترخانه‌ها به پایگاه اطلاعات جمعیت کشور به ۴ درصد برای سال ۱۳۹۵، ۶ درصد در سال ۱۳۹۶، ۴ درصد برای سال ۱۳۹۷ و ۲ درصد برای سال ۱۳۹۸ رسیده است.

۴۰. در حدود ۸۴ درصد از طلاق‌های رخ داده در هر یک از سال‌های ۱۳۹۲، ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ به فاصله حداکثر یک سال پس از رخداد در پایگاه ضبط شده‌اند. این سهم برای سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ به ترتیب برابر با ۹۳، ۹۲، ۹۶ و ۹۸ درصد از کل طلاق‌های ضبط شده تا ۱۵ تیرماه ۱۳۹۸ برای هر سال (تعداد بازبینی شده طلاق‌های سالانه) است.

۴۱. در فاصله سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴ در حدود ۱۶ درصد از طلاق‌های سالانه با تأخیر بیشتر از یک سال از رخداد طلاق در پایگاه ضبط شده‌اند. این سهم از ۱۳۹۵ به بعد به ۷ درصد برای سال ۱۳۹۵، ۷ درصد برای سال ۱۳۹۶، ۴ درصد برای سال ۱۳۹۷ و ۲ درصد برای سال ۱۳۹۸ رسیده است. درصد رویدادهای باقی‌مانده‌ای که به مرور در فاصله سال سوم پس از رخداد تا زمان گزارش‌گیری ضبط می‌شوند، روندی کاهشی را تجربه کرده است.

جدول ۳. توزیع شمارش تعداد ازدواج‌های رخ داده در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ و وضعیت ضبط آن‌ها در سال‌های بعد از رخداد تا نیمه تیر ۱۳۹۹.

به دلیل شیوع همگیری و بروس کرونا و سوئین افراد به مانرن درخند و تاثیر احتمالی کن بر رخداد، ثبت و ضبط رویدادهای ماه فرصت بعد از بازه بازبینی اعلام شده ۷۵ روز، برای ضبط کامل تر رویدادهای ازدواج و طبق در پیگاه اطلاعات جمعیت کشور در نظر گرفته شده است.

۱۲,۸۲۹	۴۸۶	۲۲۸	۱۶۷	۱۶۶	۶۶۹	۱۷۶	۱۳۹۹	سال ضبط ازدواج
۵۱۸,۰۴۲	۱۹,۲۸۱	۱,۳۶۷	۹۲۱	۷۳۴	۱۳۸	۶۵۳	۱۳۹۸	
	۵۳۳,۳۴۸	۳۴,۸۲۰	۱,۵۴۹	۱,۱۰۷	۹۶۵	۸۲۱	۱۳۹۷	
		۵۷۳,۵۷۴	۲۲,۷۰۳	۲۸,۲۱۱	۲۵,۴۱۰	۳۴,۳۲۶	۱۳۹۶	
			۶۴۵,۲۱۸	۴۴,۷۹۱	۳,۴۶۶	۳,۸۱۵	۱۳۹۵	
				۶۲۵,۹۳۷	۴۸,۳۵۶	۴,۱۳۲	۱۳۹۴	
					۶۷۳,۶۰۸	۳۹,۶۸۶	۱۳۹۳	
						۷۱۰,۲۷۸	۱۳۹۲	
۵۳۰,۸۷۱	۵۵۳,۱۱۵	۶۰۹,۹۸۹	۶۷۰,۵۵۸	۷۰۰,۹۴۶	۷۵۲,۶۱۲	۷۹۳,۸۸۷	«شمارش رخداد»	
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲		
← سال رخداد ازدواج →								
۱۳۹۰... / ۱۲/۲۹ تا ۱۳۹۰... / ۱/۱							بازه رخداد	
۱۳۹۸/۱/۱	۱۳۹۷/۱/۱	۱۳۹۶/۱/۱	۱۳۹۵/۱/۱	۱۳۹۴/۱/۱	۱۳۹۳/۱/۱	۱۳۹۲/۱/۱	آغاز بازه ثبت	
۱۳۹۹/۴/۱۵							انتهای بازه ثبت	

جدول ۴. توزیع نسبی رخداد ازدواج‌های هر سال در سال‌های پس از رخداد تا نیمه تیر ۱۳۹۹.

۲,۴	۰,۱	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۱	۰,۰	۱۳۹۹	سال ضبط ازدواج
۹۷,۶	۳,۵	۰,۲	۰,۱	۰,۱	۰,۰	۰,۱	۱۳۹۸	
	۹۶,۴	۵,۷	۰,۲	۰,۲	۰,۱	۰,۱	۱۳۹۷	
		۹۴,۰	۳,۴	۴,۰	۳,۴	۴,۳	۱۳۹۶	
			۹۶,۲	۶,۴	۰,۵	۰,۵	۱۳۹۵	
				۸۹,۳	۶,۴	۰,۵	۱۳۹۴	
					۸۹,۵	۵,۰	۱۳۹۳	
						۸۹,۵	۱۳۹۲	
۵۳۰,۸۷۱	۵۵۳,۱۱۵	۶۰۹,۹۸۹	۶۷۰,۵۵۸	۷۰۰,۹۴۶	۷۵۲,۶۱۲	۷۹۳,۸۸۷	شمارش رخداد	
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲		
← سال رخداد ازدواج →								

جدول ۵. توزیع شمارش تعداد طلاق‌های رخ داده در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ و وضعیت ثبت آن‌ها در سال‌های بعد از رخداد تا نیمه تیر ۱۳۹۹.

۳,۳۹۸	۲۱۵	۹۶	۷۲	۴۸	۳۹	۵۲	۱۳۹۹	سال ضبط ازدواج
۱۷۲,۳۰۲	۶,۳۲۱	۷۵۱	۳۸۱	۲۳۹	۲۱۰	۲۹۰	۱۳۹۸	
	۱۷۰,۴۵۴	۱۲,۸۵۴	۶۲۸	۳۸۱	۲۷۰	۲۸۸	۱۳۹۷	
		۱۶۶,۵۹۴	۱۰,۴۶۳	۱۰,۸۸۹	۸,۲۸۸	۹,۹۰۸	۱۳۹۶	
			۱۶۳,۷۸۴	۱۷,۰۸۹	۹۱۴	۷۶۶	۱۳۹۵	
				۱۴۵,۶۷۳	۱۷,۷۱۰	۱,۳۰۸	۱۳۹۴	
					۱۴۸,۲۶۰	۱۵,۱۸۵	۱۳۹۳	
						۱۴۱,۱۴۲	۱۳۹۲	
۱۷۵,۷۰۰	۱۷۶,۹۹۰	۱۸۰,۲۹۵	۱۷۵,۳۲۸	۱۷۴,۳۱۹	۱۷۵,۶۹۱	۱۶۸,۹۳۹	«شمارش رخداد»	
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲		
← سال رخداد ازدواج								
۱۳۹... / ۱۲/۲۹ تا ۱۳۹... / ۱/۱								بازه رخداد
۱۳۹۸/۱/۱	۱۳۹۷/۱/۱	۱۳۹۶/۱/۱	۱۳۹۵/۱/۱	۱۳۹۴/۱/۱	۱۳۹۳/۱/۱	۱۳۹۲/۱/۱	آغاز بازه ثبت	
۱۳۹۹/۴/۱۵								انتهای بازه ثبت

جدول ۶. توزیع نسبی رخداد طلاق‌های هر سال در سال‌های پس از رخداد تا نیمه تیر ۱۳۹۹.

۱,۹	۰,۱	۰,۱	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۱۳۹۹	سال ضبط ازدواج
۹۸,۱	۳,۶	۰,۴	۰,۲	۰,۱	۰,۱	۰,۲	۱۳۹۸	
	۹۶,۳	۷,۱	۰,۴	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۱۳۹۷	
		۹۲,۴	۶,۰	۶,۲	۴,۷	۵,۹	۱۳۹۶	
			۹۳,۴	۹,۸	۰,۵	۰,۵	۱۳۹۵	
				۸۳,۶	۱۰,۱	۰,۸	۱۳۹۴	
					۸۴,۴	۹,۰	۱۳۹۳	
						۸۳,۵	۱۳۹۲	
۱۷۵,۷۰۰	۱۷۶,۹۹۰	۱۸۰,۲۹۵	۱۷۵,۳۲۸	۱۷۴,۳۱۹	۱۷۵,۶۹۱	۱۶۸,۹۳۹	شمارش رخداد	
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲		
← سال رخداد ازدواج								

۲-۶- انتشار آمارهای ازدواج و طلاق

۴۲. جدول‌های آماری باید به رویدادهای واقعاً رخ داده و نه ثبت/ضبط شده در بازه زمانی اشاره داشته باشد. (بند ۲۴۵ اصول و توصیه‌هایی برای نظام آمار حیاتی). در گذشته (قبل از سال ۱۳۹۶) این موضوع رعایت نشده است و با وجود آن که با توجه به این که فرآیند ثبت به‌هنگام و کامل نبوده اما آمارها برپایه تاریخ ثبت تولید و منتشر شده است. این رویه با توجه به بند ۲۴۷ اصول و توصیه‌هایی برای نظام آمار حیاتی از سال ۱۳۹۶ اصلاح شد. از این رو آمارهای سال‌های ۱۳۹۲ به بعد (که امکان تولید آن‌ها برپایه تاریخ روی داد و نیز بازبینی سالانه آن با توجه به الکترونیکی بودن داده‌ها فراهم است) با سال‌های قبل از آن که تاریخ ثبت ملاک تولید آمار بوده است، قابل مقایسه نیست.

۴۳. از منظر بازه انتشار، اصول و توصیه‌های بین‌المللی بر انتشار داده‌ها صرفاً در بازه سالانه تأکید دارد و بولتن‌های ماهانه و فصلی را صرفاً ابزاری برای آگاهی مقامات مسئول از تغییرات غیر معمول تعداد رویدادهای حیاتی در یک بازه زمانی مشخص، بررسی‌های اپیدمیولوژیکی و کنترل کیفیت آمارهای حیاتی می‌داند (بند ۲۶۵ اصول و توصیه‌هایی برای نظام آمار حیاتی). همچنین تأکید دارد که گزارش سالانه حاوی اطلاعاتی مربوط به ثبت با تأخیر برپایه سال رخ‌داد باشد تا امکان بازبینی (revise) مجموعه زمانی رویدادهای حیاتی را فراهم آورد.

۴۴. انتشار آمار نهایی شده (Final data) ازدواج و طلاق در کشورهای مختلف، وابسته به امکانات و سامانه‌های جمع‌آوری اطلاعات موجود و برپایه تقویم انتشار آمار، در فواصل زمانی گوناگونی پس از پایان سال آماری مرجع صورت می‌گیرد. در ایران به دلیل مشکلات در ضبط داده‌ها، بازه ۲ ماه و نیم پس از انتهای سال مرجع با هدف حصول اطمینان نسبی نسبت به تکمیل ضبط‌های پایگاه اطلاعات جمعیت کشور در نظر گرفته شده و آمار بازبینی شده تا انتهای ۱۵ خردادماه ۱۳۹۹ گزارش می‌شود*. با این حال آمار ارائه شده را نمی‌توان نهایی دانست. چون در سال‌های آتی به لحاظ توضیحات داده شده الزاماً بازبینی خواهد شد.

۴۵. این توضیح را در قیاس‌های سالانه باید لحاظ نمود. هرچند رویه جاری در دستگاه‌های اجرایی و رسانه‌ها که رویدادهای رخ داده/ثبت شده در دو بازه زمانی مشابه را مقایسه و از منظر درصد تغییرات به قضاوت می‌گذارند، رویه به ثوابی نیست. حداقل شرط مقایسه رویدادهای مرتبط با جمعیت، لحاظ تغییرات جمعیتی در آن میزان‌هاست که از این جهت مقایسه میزان‌ها (خام

* همچنین نگاه کنید به
کتاب *طلاق در ایران*
۱۳۹۶ انتشارات
ثبت احوال

یا خالص و یا بازتعریف شده) مورد توجه مراجع آماری و فنی است.

۴۶. اعلام آمار اولیه (Preliminary data) در برخی از کشورها، بسته به کیفیت نظام ثبتی، به صورت ماهانه/فصلی انجام می‌پذیرد. این امر در ایران توسط دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت ثبت احوال به صورت فصلی و از طریق درگاه ثبت احوال انجام می‌شود. بدیهی است در صورت نیاز به استناد به آمارهای ماهانه یا فصلی وضعیت رخداد ازدواج و طلاق در یک جمعیت، باید میزان عمومی آن (تعداد ازدواج/طلاق به ازاء هر هزار نفر جمعیت) در ۱۲ ماه گذشته را محاسبه و منتشر نمود (بند ۲۶۶ اصول و توصیه‌ها و نیز رجوع نماید به بخش ۴-۴-۵ همین فصل، صفحه ۱۵۴ سالنامه).

۴۷. عدم اجرای بند ۷۴ اصول و توصیه‌ها در مورد ضرورت انتشار آمارها برپایه تاریخ رخداد (وقوع) و انتشار داده‌ها برپایه «تاریخ ثبت» در سال‌های قبل از ۱۳۹۵ مشکلات مضاعفی در فرآیند انتشار آمارها ایجاد کرده است. در آمارهای منتشر شده برپایه تاریخ ثبت، رویدادهای رخ داده سالیان مختلف برحسب ثبت در مرجع زمانی هم‌سان با هم جمع و به‌عنوان آمار ازدواج/طلاق ثبت شده در آن بازه زمانی منتشر شده و دقیقاً معادل رویدادهای رخ داده در آن بازه قلمداد می‌شد. به‌ویژه که در سالیان بعد نیز بازبینی داده‌ها به‌عنوان یک رویه مهم در تحلیل‌های جمعیتی صورت نمی‌گرفت و اصولاً اعلام موارد ثبت شده با تأخیر مورد توجه نبود. این در حالی است که حتی با وجود سامانه‌های نوین ثبت رویدادهای ازدواج و طلاق، آمارهای منتشر شده ممکن است به دلایل مختلف نیازمند بازبینی و اصلاح باشند. در کشورهایی که به این موضوع اهمیت داده می‌شود، معمولاً بازبینی آمارهای طلاق دست کم ۲ تا ۳ سال بعد از سال آماری مرجع انجام و در صورتی که اختلاف در آمارها قابل توجه باشد، آمار بازبینی شده (revised figure) با همین عنوان منتشر می‌شود (انگلیس و ولز).

۴۸. شیوه بازبینی با توجه به تأخیرهای متداول در سیستم ثبت و ضبط ازدواج و طلاق به‌ویژه در دوران تغییر از شیوه سنتی به الکترونیکی به این صورت بوده است: تمامی رویدادهایی که تاریخ رخداد (وقوع) آن سال مرجع بوده و تاریخ ثبت آن از ابتدای سال رخداد تا زمان تولید آمارها (۱۵ تیر ماه ۱۳۹۹ در مقایسه‌های بخش ۳ و ۱۵ خردادماه ۱۳۹۹ در آمارهای رسمی) بوده است به سال رخداد ارجاع داده شد. به‌عنوان مثال، تعداد ازدواج‌های رخ داده در سال ۱۳۹۳ که از ۱۳۹۳/۱/۱ تا ۱۳۹۹/۳/۱۵ در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور ضبط شده (اعم از ضبط به‌هنگام و با تأخیر) به‌عنوان «آمار بازبینی شده ازدواج در سال ۱۳۹۳» لحاظ شده است.

۴۹. بدیهی است آمارهای این سال‌ها در بازبینی‌های آتی دست‌خوش تغییر خواهد شد. آمارهای بهینه زمانی در دسترس خواهد بود که دفاتر ازدواج و طلاق در اجرای ماده ۳۱ قانون ثبت احوال، هر رویداد ازدواج و طلاق را که در دفاتر خود به ثبت رسانده‌اند، در فاصله حداکثر ۱۵ روز جهت ضبط در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور اعلام و ارسال دارند.

۳- نمای توصیفی رویدادهای ازدواج و طلاق در سال ۱۳۹۸ از منظر ویژگی‌های رویدادها و صاحبانشان

۳-۱- آمارهای بازبینی شده

۵۰. سهم بالایی از رویدادهایی که در هر سال در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور ضبط می‌شوند در همان سال رخ داده‌اند. این سهم که از آن به‌عنوان سهم «رویدادهای جاری ضبط شده» یاد می‌شود در طول سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ افزایش یافته و از ۸۹٫۵ درصد رویدادهای ازدواج و ۸۳٫۵ درصد رویدادهای طلاق سال ۹۲ به ۹۷٫۶ درصد ازدواج‌ها و ۹۸٫۱ درصد طلاق‌های سال ۹۸ رسیده است. از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ که اعلامیه‌های ازدواج و طلاق به صورت برخط از دفترخانه‌های ازدواج و طلاق به پایگاه منتقل می‌شوند این سهم بیش از ۹۳ درصد از رویدادهای رخ داده در هر سال بوده است.

۵۱. ۲ درصد از رویدادهای ازدواج در ۷ استانی که سهم رویدادهای با تأخیر ضبط شده در آن‌ها بیشتر از ۲٫۷ درصد بوده است، ضبط شده‌اند. این استان‌ها به ترتیب شامل قم با ۲٫۷ درصد، اصفهان با ۲٫۷ درصد، هرمزگان با ۲٫۸ درصد، بوشهر با ۲٫۹ درصد، سیستان و بلوچستان با ۳٫۴ درصد، کهگیلویه و بویراحمد با ۳٫۹ درصد و کرمان با ۴٫۳ درصد سهم رویدادهای با تأخیر ضبط شده هستند.

۵۲. ۱۸٫۴ درصد از رویدادهای ازدواج در ۷ استان همدان، کردستان، مرکزی، گلستان، آذربایجان غربی، خراسان شمالی، و لرستان که سهم رویدادهای ازدواج با تأخیر ضبط شده در آن‌ها بین ۰٫۶ درصد در استان همدان تا ۱٫۸ درصد در استان لرستان در نوسان بوده است، ضبط شده‌اند.

۵۳. ۶۲٫۵ درصد از رویدادهای ازدواج در مابقی استان‌ها که سهم رویدادهای با تأخیر ضبط شده در آن‌ها بین ۱٫۸ تا ۲٫۷ درصد از کل رویدادهای ازدواج در نوسان بوده است ضبط شده‌اند.

جدول ۷. شمارش بازبینی شده طلاق.

سال	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
شمارش رخداد طلاق	۱۶۸,۹۳۹	۱۷۵,۶۹۱	۱۷۴,۳۱۹	۱۷۵,۳۲۸	۱۸۰,۲۹۵	۱۷۶,۹۹۰	۱۷۵,۷۰۰
درصد تغییر نسبت به سال قبل	-	۴,۰	-۰,۸	۰,۶	۲,۸	-۱,۸	-۰,۷
درصد تغییر نسبت به سال ۱۳۹۲	-	۴,۰	۳,۲	۳,۸	۶,۷	۴,۸	۴,۰

سال	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
شمارش بازبینی شده طلاق	۱۶۸۹۳۹	۱۷۵۶۹۱	۱۷۴۳۱۹	۱۷۵۳۲۸	۱۸۰۲۹۵	۱۷۶۹۹۰	۱۷۵۷۰۰
رخ داده و ضبط شده در همان سال (جاری)	۱۴۱۱۴۲	۱۴۸۲۶۰	۱۴۵۶۷۳	۱۶۳۷۸۴	۱۶۶۵۹۴	۱۷۰۴۵۴	۱۷۲۳۰۲
رخ داده در سال و ضبط شده از ابتدای سال بعد تا نیمه تیرماه ۱۳۹۹ (با تأخیر)	۲۷۷۹۷	۲۷۴۳۱	۲۸۶۴۶	۱۱۵۴۴	۱۳۷۰۱	۶۵۳۶	۳۳۹۸
سهم طلاق‌های رخ داده و ضبط شده در همان سال رخداد (جاری)	۸۳,۵	۸۴,۴	۸۳,۶	۹۳,۴	۹۲,۴	۹۶,۳	۹۸,۱
سهم طلاق‌های رخ داده و ضبط شده با تأخیر تا نیمه تیرماه ۱۳۹۹	۱۶,۵	۱۵,۶	۱۶,۴	۶,۶	۷,۶	۳,۷	۱,۹

شمارش طلاق‌های ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور

۵۴. ۱۷,۴ درصد از رویدادهای طلاق در ۸ استانی که سهم رویدادهای با تأخیر ضبط شده در آن‌ها بیشتر از ۱,۷ درصد بوده است، ضبط شده‌اند. این استان‌ها به ترتیب شامل ایلام با ۱,۷ درصد، قم با ۱,۹ درصد، مرکزی با ۲,۰ درصد، آذربایجان غربی، گلستان، و کهگیلویه و بویراحمد هر یک با ۲,۱ درصد، خوزستان با ۲,۹ درصد، و سیستان و بلوچستان با ۶,۰ درصد سهم رویدادهای با تأخیر ضبط شده هستند.

جدول ۸. شمارش بازبینی شده ازدواج.

سال	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
شمارش رخداد ازدواج	۷۹۳,۸۸۷	۷۵۲,۶۱۲	۷۰۰,۹۴۶	۶۷۰,۵۵۸	۶۰۹,۹۸۹	۵۵۳,۱۱۵	۵۳۰,۸۷۱
درصد تغییر نسبت به سال قبل	-	-۵,۲	-۶,۹	-۴,۳	-۹,۰	-۹,۳	-۴,۰
درصد تغییر نسبت به سال ۱۳۹۲	-	-۵,۲	-۱۱,۷	-۱۵,۵	-۲۳,۲	-۳۰,۳	-۲۷,۹

سال	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
شمارش ازدواج بازبینی شده	۷۹۳۸۸۷	۷۵۲۶۱۲	۷۰۰۹۴۶	۶۷۰۵۵۸	۶۰۹۹۸۹	۵۵۳۱۱۵	۵۳۰۸۷۱
رخ داده و ضبط شده در همان سال (جاری)	۷۱۰۲۷۸	۶۷۳۶۰۸	۶۲۵۹۳۷	۶۴۵۲۱۸	۵۷۳۵۷۴	۵۳۳۳۴۸	۵۱۸۰۴۲
رخ داده در سال و ضبط شده از ابتدای سال بعد تا نیمه تیرماه ۱۳۹۹ (با تاخیر)	۸۳۶۰۹	۷۹۰۰۴	۷۵۰۰۹	۲۵۳۴۰	۳۴۴۱۵	۱۹۷۶۷	۱۲۸۲۹
سهم ازدواج‌های رخ داده و ضبط شده در همان سال رخداد (جاری)	۸۹,۵	۸۹,۵	۸۹,۳	۹۶,۲	۹۴,۰	۹۶,۴	۹۷,۶
سهم ازدواج‌های رخ داده و ضبط شده با تاخیر تا نیمه تیرماه ۱۳۹۹	۱۰,۵	۱۰,۵	۱۰,۷	۳,۸	۶,۰	۳,۶	۲,۴

شمارش ازدواج‌های ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور

۵۵. ۱۷,۴ درصد از رویدادهای طلاق در ۷ استان همدان، چهارمحال و بختیاری، اردبیل، گیلان، آذربایجان شرقی، کردستان و یزد که سهم رویدادهای طلاق با تأخیر ضبط شده در آن‌ها بین ۰,۷ درصد در استان همدان تا ۱,۱ درصد در استان یزد در نوسان است؛ ضبط شده‌اند.

۵۶. ۶۵,۴ درصد از رویدادهای طلاق در مابقی استان‌ها که سهم رویدادهای با تأخیر ضبط شده در آن‌ها بین ۱,۲ تا ۱,۶ درصد از کل رویدادهای طلاق در نوسان بوده است ضبط شده‌اند.

۲-۳- میانگین سن در زمان ازدواج و طلاق

۵۷. در فاصله سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸، میانگین سن طلاق در کشور برای زنان و مردان به طور متوسط ۲ سال و ۵ ماه افزایش یافته است.

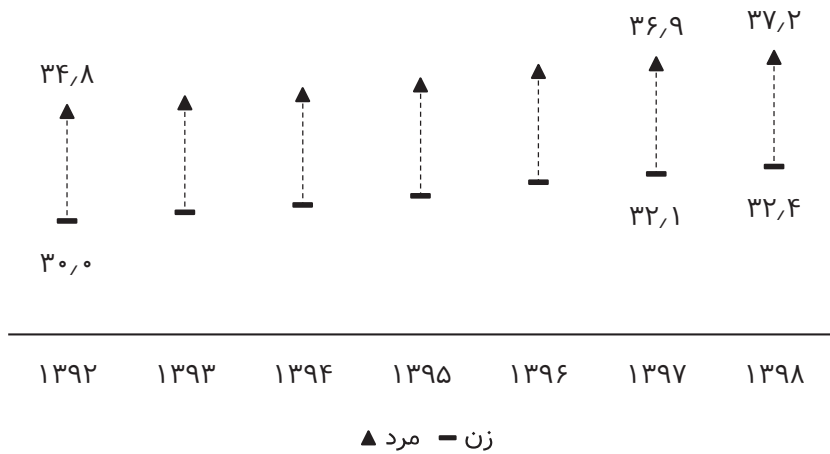
۵۸. چهارم‌حال و بختیاری با افزایش ۳ سال و ۵ ماه در میانگین سن طلاق برای زنان و افزایش ۳/۵ سال برای میانگین سن طلاق مردان بیشترین افزایش میانگین سن طلاق را در فاصله این ۷ سال داشته است.

۵۹. میانگین سن طلاق برای زنان در استان سیستان و بلوچستان با ۱/۵ سال افزایش از ۲۷/۳ در سال ۱۳۹۲ به ۲۸/۷ سال برای ۱۳۹۸ رسیده است. این استان کمترین تغییر در میانگین سن طلاق برای زنان را در طول این ۷ سال داشته است. میانگین سن طلاق برای مردان در استان سیستان و بلوچستان با ۱ سال و ۷ ماه افزایش از ۳۱/۸ در سال ۱۳۹۲ به ۳۳/۴ در سال ۱۳۹۸ رسیده است. این استان کمترین تغییر در میانگین سن طلاق برای مردان را در طول این ۷ سال داشته است.

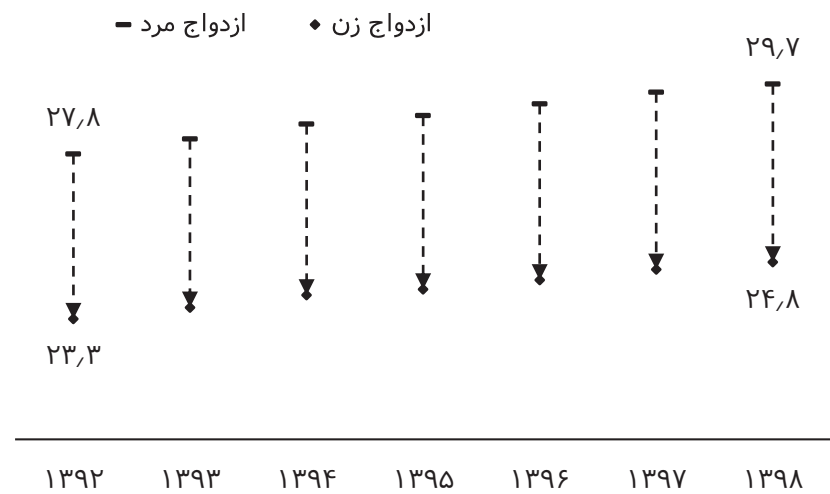
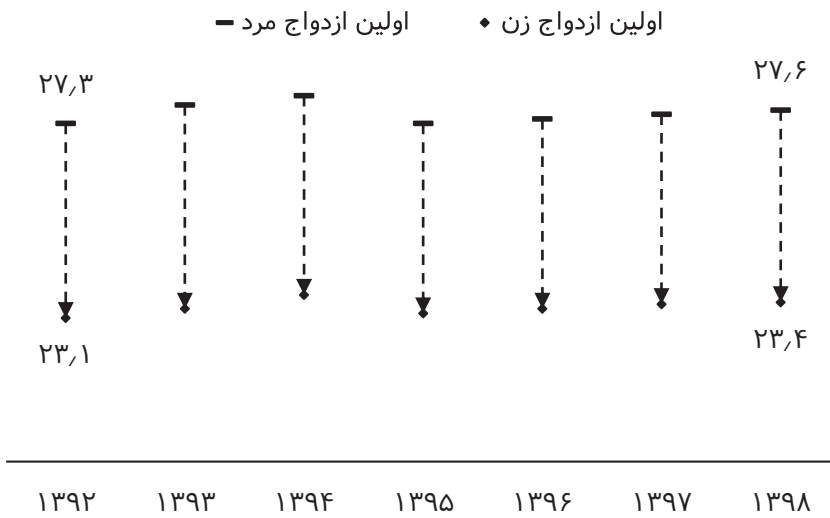
۶۰. در بازه ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸، میانگین سن در زمان ازدواج برای زنان ۱ سال و ۷ ماه و برای مردان ۱ سال و ۱۱ ماه افزایش یافته است.

۶۱. البته باید توجه داشت که در سال ۱۳۹۸، نسبت به سال ۱۳۹۲، سهم بیشتری از ازدواج‌ها، مرتبه دوم به بعد هستند: در سال ۱۳۹۸، ۱۷/۱ درصد از ازدواج‌های مردان مربوط به مردانی بوده که در دست کم برای بار دوم ازدواج می‌کردند. این سهم درباره زنان برابر با ۱۵/۴ درصد از ازدواج‌هاست. در سال ۱۳۹۸، ۸/۴ درصد از طلاق‌های زنان و ۸/۶ درصد از طلاق‌های مردان مربوط به تجربه‌های دوم و بیشتر طلاق توسط افراد بوده است. این الگو روی میانگین سن در زمان ازدواج و همچنین میانگین سن در زمان طلاق اثرگذار است.

۶۲. فاصله میانگین سن در اولین ازدواج با میانگین سن در زمان طلاق نزدیک به میانگین طول مدت ازدواج در زمان طلاق در کشور (۹ سال) است.

نمودار ۴. روند میانگین سن همسران در زمان طلاق، ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸.

نمودار ۵. روند میانگین سن همسران در زمان ازدواج و اولین ازدواج، ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸.

۳-۳- مقایسه استانی میانگین سن در زمان ازدواج اول

۶۳. در سال ۱۳۹۸، میانگین سن در زمان اولین ازدواج در کشور برای مردان و زنان به ترتیب برابر با ۲۷٫۶ سال و ۲۳٫۴ سال بوده است. نگاه استانی به میانگین سن در زمان اولین ازدواج مردان و زنان، ناهمگنی زمانی تجربه اولین ازدواج را برای مردان و زنان استان‌های مختلف نشان می‌دهد (نمودار ۷-۱).

۶۴. در سال ۱۳۹۸، ۵٫۵ درصد از ازدواج‌های بار اول مردان به‌طور متوسط در ۲۵ سالگی و ۵٫۷ درصد از ازدواج‌های بار اول زنان با میانگین سن ۲۰٫۸ سال در استان سیستان و بلوچستان رخ داده است. این در حالی است که در همین سال مردان و زنان ساکن تهران به ترتیب با میانگین سنی ۲۹٫۸ و ۲۶٫۰ سال برای بار اول ازدواج را تجربه می‌کردند. در این سال استان تهران بالاترین سهم ازدواج‌های بار اول مردان و زنان را داشته است (۱۲٫۳ درصد از ازدواج‌های بار اول مردان و ۱۱٫۸ درصد از ازدواج‌های بار اول زنان در تهران رخ داده است)*.

۶۵. ۳۲٫۹ درصد از ازدواج‌های بار اول مردان در ۹ استان تهران، ایلام، البرز، فارس، کهگیلویه و بویراحمد، اصفهان، کرمانشاه، چهارمحال و بختیاری و بوشهر رخ داده است. میانگین سن مردان در اولین ازدواج در این استان‌ها بین ۲۸٫۲ سال تا ۲۹٫۶ سال در نوسان بوده است.

۶۶. ۳۲٫۳ درصد دیگر از ازدواج‌های بار اول مردان در ۹ استان کرمان، آذربایجان غربی، یزد، گلستان، هرمزگان، خراسان‌های رضوی، شمالی و جنوبی و سیستان و بلوچستان با میانگین سن در زمان ازدواج بار اول بین ۲۵٫۰ تا ۲۶٫۸ سال رخ داده است.

۶۷. ۳۴٫۸ درصد از ازدواج‌های بار اول مردان نیز در ۱۴ استانی رخ داده که میانگین سن در زمان اولین ازدواج برای مردان در آن‌ها بین ۲۷٫۲ سال تا ۲۸٫۱ سال در نوسان بوده است.

۶۸. ۲۹٫۵ درصد از ازدواج‌های بار اول زنان در ۹ استان هرمزگان، اردبیل، زنجان، آذربایجان شرقی، یزد، خراسان‌های جنوبی، شمالی، و رضوی، و سیستان و بلوچستان با میانگین سن در زمان ازدواج بار اول بین ۲۰٫۸ در سیستان و بلوچستان و ۲۲٫۵ سال در هرمزگان رخ داده است.

۶۹. در سال ۱۳۹۸، ۳۶٫۰ درصد از ازدواج‌های بار اول مربوط به زنانی بوده که در ۹ استان تهران، ایلام، البرز، گیلان، کهگیلویه و بویراحمد، فارس، کرمانشاه، اصفهان و مازندران بودند و میانگین سن‌شان در اولین ازدواج بین ۲۴٫۳ سال تا ۲۶٫۰ سال در نوسان بوده است.

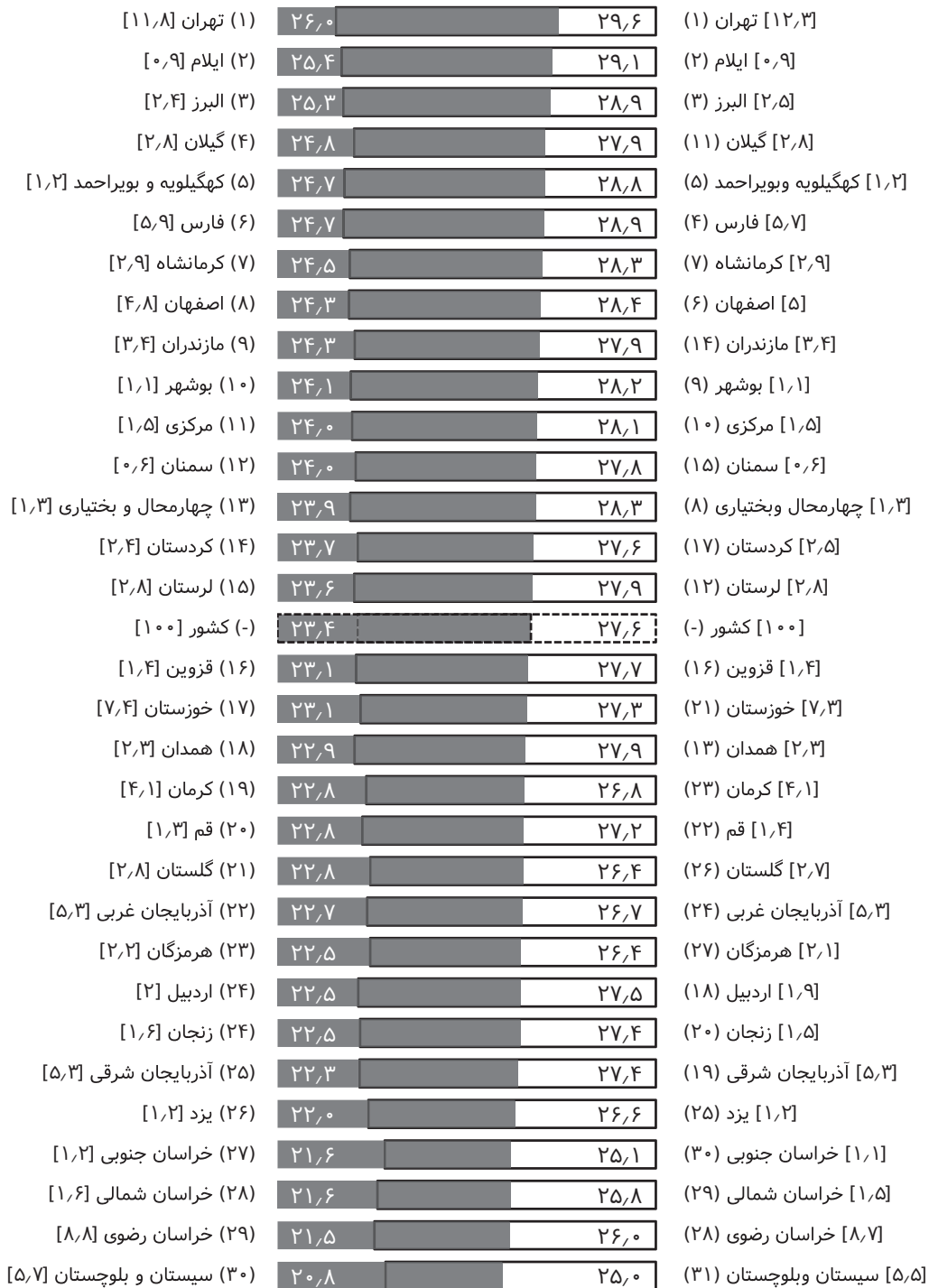
۷۰. ۳۴٫۵ درصد از ازدواج‌های بار اول در ۱۴ استانی رخ داده که میانگین سنی زنان در

* که این موضوع
با توجه به نسبت
جمعیت ساکن در
تهران نسبت به کل
کشور، قابل انتظار
بوده است.

اولین ازدواج برای آن استان‌ها بین ۲۲٫۷ تا ۲۴٫۱ سال در نوسان بوده است.

□ زن ■ مرد

سمت چپ: (رتبه میانگین سن ازدواج بار اول زنان) استان [سهام استان از کل ازدواج‌های بار اول زنان]
سمت راست: [سهام استان از کل ازدواج‌های بار اول مردان] استان (رتبه میانگین سن ازدواج بار اول مردان)

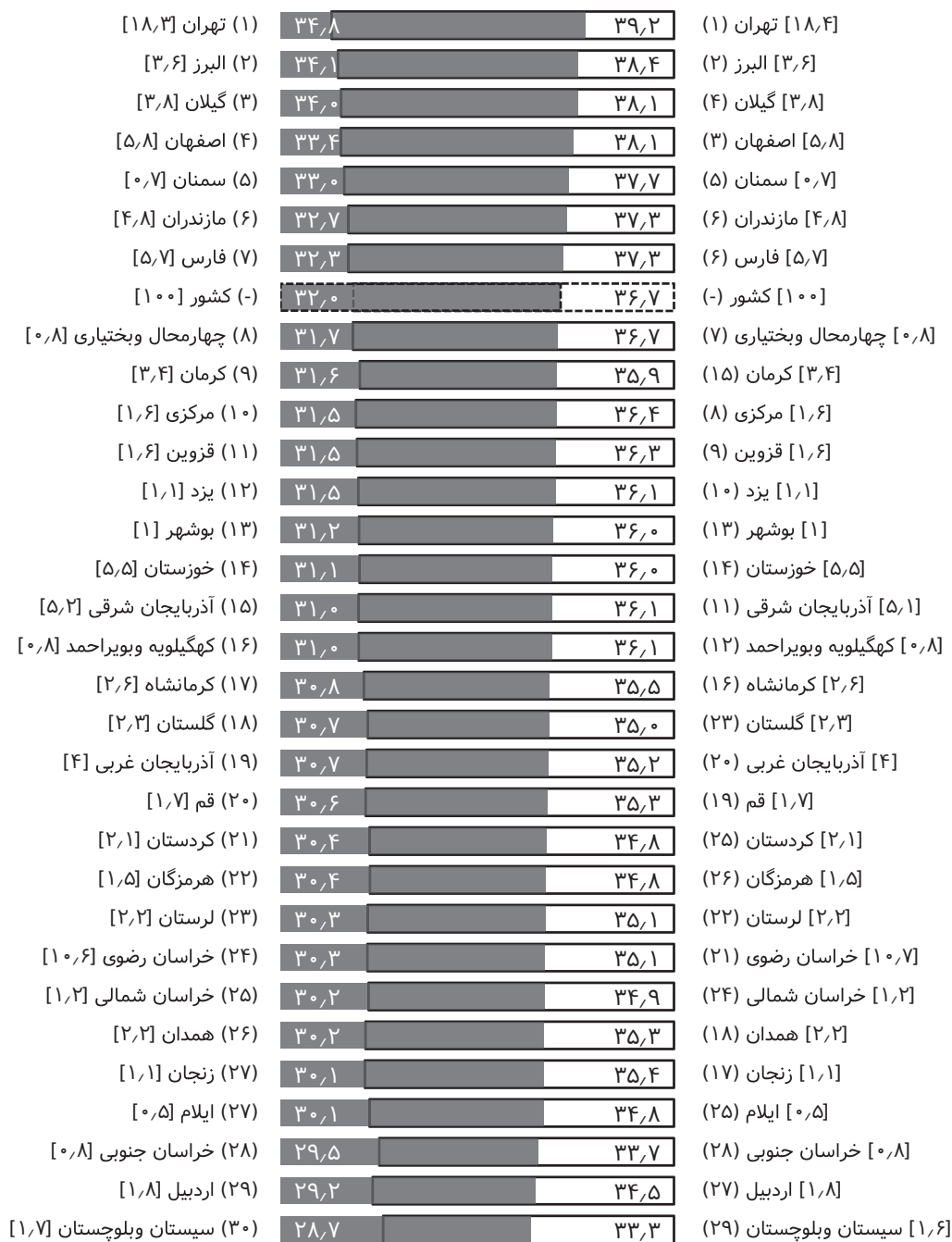
نمودار ۷-۱. نمای استانی میانگین سن در زمان تجربه اولین ازدواج مردان و زنان، ۱۳۹۸.

سمت راست:
تهران [۱۲٫۳]
(۱)

به این معناست که میانگین سن مردان در زمان اولین ازدواج در تهران بیشتر از دیگر استانها بوده است و این استان رتبه نخست را کسب کرده است. [۱۲٫۳] هم نشان می‌دهد سهم ۱۲٫۳ درصدی از ازدواج‌های بار اول مردان مربوط به استان تهران بوده است. میانگین سن مردان در زمان اولین ازدواج در تهران ۲۹٫۶ سال است یعنی ۱۲٫۳ درصد از ازدواج‌های بار اول مردان در میانگین سنی تهران رخ داده و ضبط شده است.

سمت چپ:
(۳۰) سیستان و بلوچستان [۵٫۷]:
(۳۰) به این معناست که میانگین سن زنان در زمان ازدواج بار اول در استان سیستان و بلوچستان از سایر استان کمتر است و این استان در رتبه ۳۰ام قرار گرفته است. [۵٫۷] هم نشان می‌دهد که تنها ۵٫۷ درصد از ازدواج‌های بار اول در این استان رخ داده و ضبط شده اند. یا به عبارت دیگر میانگین سنی ازدواج‌های اول زنان برابر با ۲۰٫۸ سال بوده است.

□ مرد ■ زن

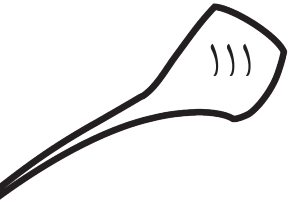

سمت چپ: (رتبه میانگین سن طلاق بار اول زنان) استان [سهم استان از کل طلاق‌های بار اول زنان]
سمت راست: [سهم استان از کل طلاق‌های بار اول مردان] استان (رتبه میانگین سن طلاق بار اول مردان)

نمودار ۷-۲. نمای استانی میانگین سن در زمان تجربه اولین طلاق مردان و زنان، ۱۳۹۸.

سمت راست:
[۴,۰] آذربایجان غربی (۲۰):
(۲۰) به این معناست که میانگین سن مردان در زمان اولین طلاق در آذربایجان غربی بیشتر یا مساوی ۱۱ استان دیگر بوده است و این استان رتبه ۲۰ام را کسب کرده است.
[۴,۰] هم نشان می‌دهد سهم ۴,۰ درصدی از طلاق‌های بار اول مردان مربوط به استان آذربایجان غربی بوده است.
میانگین سن مردان در زمان اولین طلاق در آذربایجان غربی ۳۵,۲ سال است یعنی ۴,۰ درصد از طلاق‌های بار اول مردان در میانگین سنی ۳۵,۲ سال در آذربایجان غربی رخ داده و ضبط شده است.

سمت چپ: (۲۰) قم [۱,۷]:
(۲۰) نشان دهنده رتبه استان قم از منظر میانگین سن زنان در زمان اولین طلاق است. [۱,۷] بیان می‌کند ۱,۷ درصد از طلاق‌های بار اول زنان در استان قم رخ داده است.
و چون میانگین سن زنان در زمان اولین طلاق در این استان ۳۰,۶ سال است یعنی ۱,۷ درصد از طلاق‌های بار اول زنان با میانگین سنی ۳۰,۶ سال در استان قم رخ داده و ضبط شده است.

۳-۴- مقایسه استانی میانگین سن در زمان طلاق بار اول

۷۱. در سال ۱۳۹۸، میانگین سن در زمان اولین طلاق در کشور برای مردان و زنان به ترتیب برابر با ۳۶٫۷ سال و ۳۲٫۰ سال بوده است. نگاه استانی به میانگین سن در زمان اولین طلاق برای مردان و زنان، ناهمگنی زمانی این تجربه را برای مردان و زنان در استان‌های مختلف نشان می‌دهد (نمودار ۷-۲).

۷۲. در سال ۱۳۹۸، ۱۸٫۴ درصد از طلاق‌های بار اول با میانگین سن ۳۹٫۲ سال برای مردان ساکن تهران رخ داده است. در همین سال، ۱٫۶ درصد از طلاق‌های بار اول در میانگین سنی ۳۳٫۳ سال برای مردان ساکن استان سیستان و بلوچستان رخ داده است.

۷۳. در همین سال، ۱٫۷ درصد از طلاق‌های بار اول زنان با میانگین سن ۲۸٫۷ سال در استان سیستان و بلوچستان رخ داده است. به این ترتیب این استان کمینه میانگین سن زنان در زمان تجربه اولین طلاق را داشته است. در همین سال، بیشینه میانگین سن زنان در زمان طلاق بار اول را زنان ساکن تهران با ۳۴٫۸ سال سن تجربه کرده‌اند. ۱۸٫۳ درصد از طلاق‌های بار اول زنان در استان تهران رخ داده است.

۷۴. ۴۳٫۷ درصد از طلاق‌های بار اول مردان در ۸ استان تهران، البرز، اصفهان، گیلان، سمنان، مازندران، فارس و چهارمحال و بختیاری رخ داده است. میانگین سن مردان در زمان اولین طلاق در این استان‌ها بیشتر از میانگین کشوری ۳۶٫۷ سال بوده است.

۷۵. ۱۱٫۸ درصد از طلاق‌های بار اول مردان در ۸ استان سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، اردبیل، هرمزگان، ایلام، کردستان، خراسان شمالی، و گلستان رخ داده است. میانگین سن طلاق برای مردان در اولین تجربه طلاق در این استان‌ها بین ۳۳٫۳ سال برای سیستان و بلوچستان و ۳۵٫۰ سال برای مردان گلستانی در نوسان بوده است.

۷۶. ۴۴٫۵ درصد از طلاق‌های بار اول مردان در ۱۵ استانی رخ داده که میانگین سن مردان در زمان تجربه اولین طلاق در آن استان‌ها بین ۳۵٫۱ سال در استان لرستان و ۳۶٫۴ سال در استان مرکزی متغیر بوده است.

۷۷. ۴۲٫۷ درصد از طلاق‌های بار اول زنان در ۹ استان، تهران، البرز، گیلان، اصفهان، سمنان، مازندران، و فارس رخ داده است. میانگین سن زنان در زمان تجربه اولین طلاق در این سهم از طلاق‌ها بیشتر از میانگین کشوری ۳۲٫۰ سال بوده است.

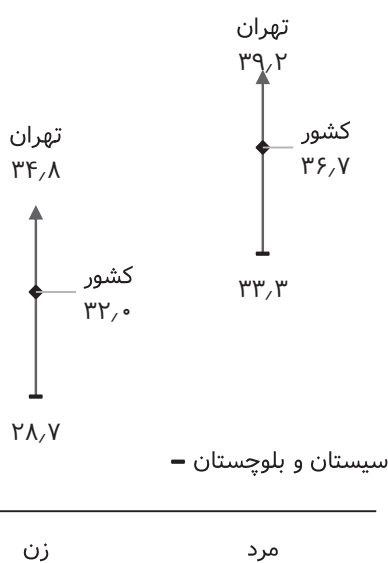

۷۸. ۲۲٫۱ درصد از طلاق‌های بار اول زنان در ۹ استان لرستان، خراسان رضوی و خراسان شمالی، همدان، زنجان، ایلام، خراسان جنوبی، اردبیل و سیستان و بلوچستان رخ داده است. میانگین سن زنان در زمان تجربه اولین طلاق در این استان‌ها کمتر از ۳۰٫۳ سال بوده است. کمینه میانگین سن زنان در زمان تجربه اولین طلاق مربوط به استان سیستان و بلوچستان با میانگین سن ۲۸٫۷ سال بوده است.

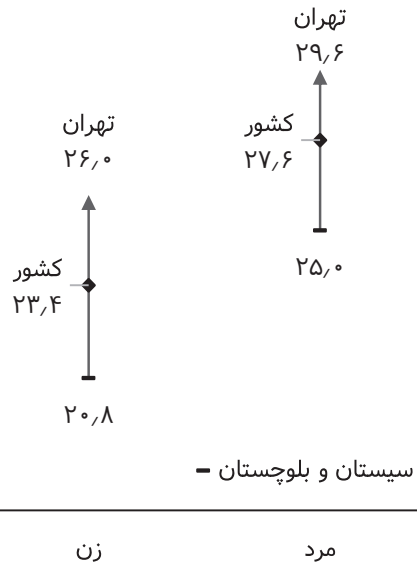
۷۹. ۳۵٫۲ درصد از طلاق‌های بار اول زنان در ۱۵ استانی رخ داده که میانگین سن زنان در زمان تجربه اولین طلاق در آن استان‌ها بین ۳۰٫۴ سال در هرمزگان و ۳۱٫۷ سال در استان چهارمحال و بختیاری در نوسان بوده است.

۸۰. گستره تفاوت میانگین سن در اولین ۸۳. گستره تفاوت میانگین سن در ازدواج بین تهران و سیستان و بلوچستان زمان تجربه اولین طلاق در تهران و برای زنان ۵٫۲ سال و برای مردان ۴٫۶ سال سیستان و بلوچستان برای زنان ۶٫۲ است. به این معنا که زنان ساکن تهران سال و برای مردان ۵٫۹ سال است. به طور متوسط ۵٫۲ سال دیرتر از زنان ۸۴. اولین تجربه طلاق مردان و زنان در استان سیستان و بلوچستان و مردان تهرانی به طور متوسط در حدود ۲٫۵ و سیستان و بلوچستان به طور میانگین ۴٫۶ سال دیرتر از مردان و زنان سایر استانها اتفاق می افتد.

۸۵. روند معکوسی درباره زمان ۸۱. اولین تجربه ازدواج مردان و زنان ساکن تهران به طور متوسط در حدود ۲٫۵ سال دیرتر از مردان و زنان سایر استانها اتفاق می افتد. ۸۲. روند معکوسی درباره زمان نخستین تجربه ازدواج مردان و زنان سیستان و بلوچستان وجود دارد به این معنا که خروج از ازدواج با تجربه اولین طلاق برای مردان و زنان آن استان به طور میانگین در حدود ۳٫۴ سال تجربه ازدواج مردان و زنان سیستان و بلوچستان وجود دارد به این معنا که ورود ۸-ب). به ازدواج برای مردان و زنان آن استان به طور میانگین در حدود ۲٫۵ سال زودتر از سایر استانها است (نمودار ۸-آ).

نمودار ۸-ب. نمای گستره میانگین سن در زمان تجربه اولین طلاق

نمودار ۸-آ. نمای گستره میانگین سن در زمان تجربه اولین ازدواج

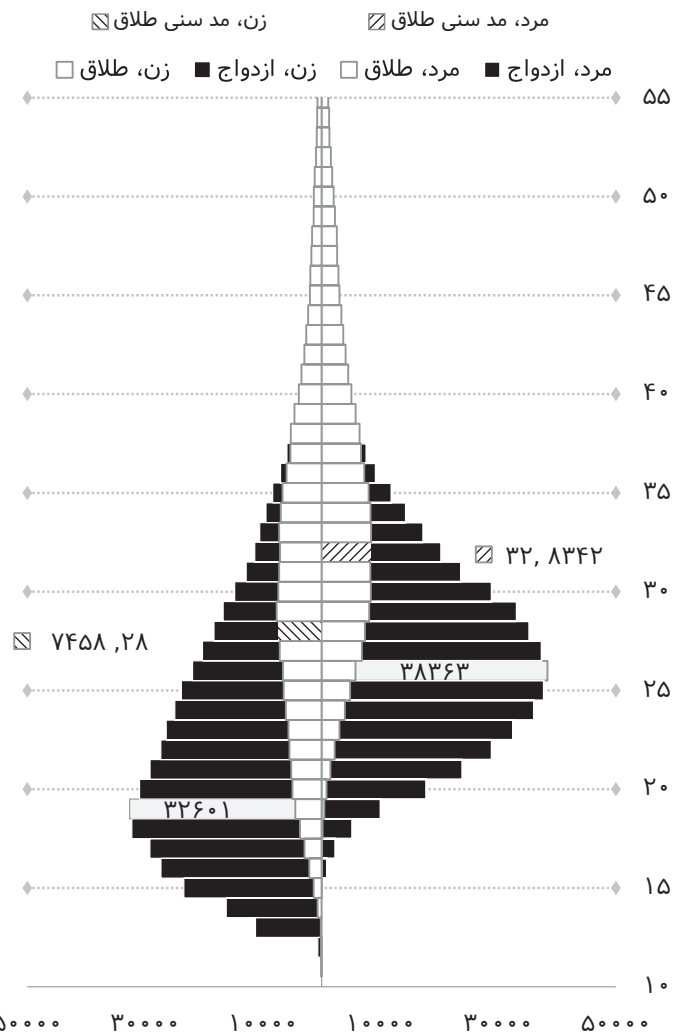
۸۶. این مقادیر، ضرورت توجه به برنامه‌ریزی‌های تسهیل‌گرانه با توجه به واقعیت‌های استانی (و حتی شهرستانی) را نمایان می‌کند. به عنوان نمونه، اگر قرار باشد محدودیت سنی برای اعطای وام ازدواج تعریف شود، آیا باید آن را برای تمامی کشور یکسان تعریف کرد؟

۸۷. کاهش سن در اولین ازدواج به عنوان یک هدف راهبردی ملی، علاوه بر اثراتی که (با کاهش سال‌های از دست رفته فرصت باروری) بر بهبود وضعیت میزان کلی باروری خواهد داشت، بر سن اولین تجربه طلاق نیز مؤثر بوده و شانس همسران برای بازازدواج پس از طلاق را افزایش می‌دهد.

۳-۵- هرم سنی افراد در زمان ازدواج و طلاق

۸۸. چنان که در نمودار ۹ نمایان است، در سال ۱۳۹۸، ۳۲٫۶ درصد زنان و ۳٫۵ درصد مردانی که ازدواج می‌کردند، سنی کمتر از ۲۰ سال داشتند. ۹۰٫۲ درصد زنان بین ۱۵ تا ۴۰ سالگی و ۸۸٫۸ درصد مردان بین ۲۰ تا ۴۰ سالگی ازدواج کردند.

۸۹. ۸۰٫۸ درصد زنان و ۶۹٫۳ درصد مردانی که طلاق می‌گیرند، در سن کمتر از ۴۰ سال قرار دارند. ۸٫۷ درصد از زنانی که طلاق گرفته‌اند و تنها ۰٫۴ درصد از مردان با این تجربه کمتر از ۲۰ سال داشتند.

نمودار ۹. هرم سنی افراد در زمان ازدواج و طلاق ۱۳۹۸، سمت راست مرد و سمت چپ زن.

۳-۶- توزیع سنی همسران در زمان ازدواج و طلاق

۹۰. در ۱۲ درصد از ازدواج‌های ضبط شده در سال ۱۳۹۸، عروس و داماد هم‌سن بوده‌اند (همسان همسری سنی)

۹۱. در ۱۱ درصد موارد، عروس از داماد بزرگتر بوده است.

۹۲. ۱٫۸ درصد از ازدواج‌های سال ۱۳۹۸ (۹۵۵۲ مورد) مربوط به مردان سالمند ۶۰ ساله و بیشتر و ۰٫۲۶ درصد (۱۳۵۸ مورد ازدواج) مربوط به ازدواج زنان سالمند بوده است.

۹۳. در ۱۲۵۶ ازدواج ضبط شده در سال ۱۳۹۸، مرد و زن هر دو سالمند ۶۰ ساله و بیشتر بوده‌اند. در بسیاری از این موارد، زن و شوهر به لحاظ شرعی در قید زوجیت هستند اما ازدواج خود را با تأخیر ثبت کرده‌اند.

۹۴. در ۲,۳ درصد از ازدواج‌های ضبط شده در سال ۱۳۹۸ (۱۱۹۹۴ مورد ازدواج) عروس ۱۳ ساله و کمتر بوده است. بدیهی است تمامی این موارد برپایه ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی، به اذن ولی و به شرط رعایت مصلحت به تشخیص دادگاه صالحه ثبت شده است.

جدول ۹. توزیع سنی همسران در زمان ازدواج، ۱۳۹۸.

مرد/زن	جمع	-۱۳	۱۴-۱۸	۱۹-۲۰	۲۱-۳۰	۳۱-۴۰	۴۱-۵۰	۵۱-۶۰	۶۱-۶۴	۶۰+	۶۵+
جمع	۵۳۰,۲۲۵	۱۱,۹۹۴	۱۲۸,۲۸۱	۶۳,۵۳۴	۲۲۳,۵۴۳	۷۹,۰۱۴	۱۷,۹۳۶	۴,۵۶۵	۶۷۰	۱,۳۵۸	۶۸۸
-۱۵	۳۲۸	۶۱	۲۳۸	۱۳	۱۵	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۱۶-۲۰	۳۶,۱۶۵	۲,۹۱۴	۲۳,۳۱۲	۵,۹۷۲	۳,۷۴۱	۲۰۹	۱۵	۲	۰	۰	۰
۲۱-۳۰	۳۳۲,۲۲۴	۸,۸۲۸	۹۹,۲۸۵	۵۲,۱۱۰	۱۵۶,۱۵۸	۱۵,۲۲۰	۵۹۷	۲۲	۲	۴	۲
۳۱-۴۰	۱۲۰,۹۱۱	۱۸۹	۵,۳۵۳	۵,۲۸۹	۶۰,۲۴۰	۴۶,۴۹۹	۳,۲۶۲	۷۶	۱	۳	۲
۴۱-۵۰	۲۱,۷۲۴	۲	۷۵	۱۱۰	۲,۸۴۸	۱۲,۸۴۴	۵,۵۷۵	۲۵۸	۷	۱۲	۵
۵۱-۶۰	۹,۳۲۱	۰	۱۴	۳۴	۳۹۱	۲,۹۲۶	۴,۵۸۶	۱,۲۸۷	۵۷	۸۳	۲۶
۶۱-۶۴	۲,۷۵۸	۰	۱	۲	۵۸	۵۰۸	۱,۲۹۶	۷۶۵	۹۶	۱۲۸	۳۲
۶۰+	۹,۵۵۲	۰	۴	۶	۱۵۰	۱,۳۱۵	۳,۹۰۱	۲,۹۲۰	۶۰۳	۱,۲۵۶	۶۵۳
۶۵+	۶,۷۹۴	۰	۳	۴	۹۲	۸۰۷	۲,۶۰۵	۲,۱۵۵	۵۰۷	۱,۱۲۸	۶۲۱

جدول ۱۰. توزیع سنی نامتعارف* همسران در زمان ازدواج در سال ۱۳۹۸.

سن زن	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
سن نامتعارف مرد		۳۲	۲۲×۳۳	۲۲×۳۴	۳۶×۳۵
			۲×۳۳	۶×۳۴	۲۲×۳۶
			۳۵	۴×۳۵	۱۴×۳۷
			۳۷	۶×۳۶	۶×۳۸
			۳۸	۲×۳۷	۵×۳۹
			۳۹	۳×۳۸	۴×۴۰
				۲×۳۹	۸×۴۱
				۴۰	۴۲
				۴۲	۴۶
				۴۷	۴۷
				۵۴	۵۰
					۷۴
جمع شمارش مردان		۷	۴۸	۶۹	۱۰۰

در این جدول به عنوان مثال ۲۲×۳۳ به معنای ازدواج ۲۲ دختر ۱۳ سال با مردان ۳۳ ساله است.

* اختلاف سن بیشتر از ۲۰ سال زن با مرد به عنوان اختلاف نامتعارف قلمداد شده است.

۹۵. در ۱۱ درصد از طلاق‌های ضبط شده در سال ۱۳۹۸ زن و شوهر هم‌سن بودند و در ۱۱ درصد موارد نیز زن بزرگتر از شوهر بوده است.

۹۶. سهم زنان سالمند ۶۰ ساله و بیشتر از طلاق‌های ضبط شده در سال ۱۳۹۸، ۱٫۰ معادل با ۱۸۱۸ طلاق بوده است. این سهم برای مردان سالمند همین گروه سنی ۳٫۵ درصد معادل با ۶۱۲۵ مورد طلاق ضبط شده بوده است. در ۰٫۹ درصد از طلاق‌های ضبط شده در سال ۱۳۹۸، ۱۶۰۰ مورد طلاق، مرد و زن هر دو سالمند بالای ۶۰ سال بوده‌اند.

۹۷. ۲۵٫۶ درصد از زنان ۶۰ ساله و بیشتر، زندگی مشترک در کنار مردان ۴۱ تا ۶۰ ساله را ترک کردند. ۷۲٫۸ درصدشان نیز از مردان ۶۵ ساله و بیشتر جدا شده‌اند. ۹۳٫۱ درصد از زنان ۶۵ ساله و بیشتر، زندگی مشترک در کنار مردان ۶۰ ساله و بیشتر را ترک کردند. ۱۴٫۷ درصد از زنان ۶۵ ساله و بیشتر، به دلیل طلاق از زندگی در کنار مردان ۴۱ تا ۶۰ ساله بازماندند.

۹۸. ۷٫۴ درصد از مردان ۶۵ ساله و بیشتر از ادامه زندگی با زنان ۳۱ تا ۴۰ ساله منصرف شدند. ۱۷٫۴ درصدشان زنان ۶۵ ساله و بیشتر را ترک کردند و ۵۲٫۷ درصد هم فرصت زندگی مشترک در کنار زنان ۵۱ تا ۶۵ ساله را به دلیل طلاق از دست داده‌اند.

۹۹. ۱۲٫۶ درصد از مردان ۶۰ ساله و بیشتر به دلیل طلاق، زندگی در کنار زنان ۶۵ ساله و بیشتر را ترک کردند. ۳۰٫۲ درصد از مردان ۶۰ ساله و بیشتر به دلیل طلاق از ادامه زندگی مشترک با زنان ۳۱ تا ۵۰ ساله بازماندند.

جدول ۱۱. توزیع سنی همسران در زمان طلاق، ۱۳۹۸.

مرد / زن	جمع	-۱۳	۱۴-۱۸	۱۹-۲۰	۲۱-۳۰	۳۱-۴۰	۴۱-۵۰	۵۱-۶۰	۶۱-۶۴	۶۰+	۶۵+
جمع	۱۷۴,۸۳۱	۱۴۷	۱۰,۶۶۴	۹,۴۱۸	۶۴,۸۴۶	۵۹,۹۷۲	۲۱,۱۳۸	۶,۸۲۸	۹۸۷	۱,۸۱۸	۸۳۱
-۱۵	۴	۰	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۶-۲۰	۱,۵۶۶	۱۶	۹۹۲	۲۸۸	۲۴۶	۲۱	۳	۰	۰	۰	۰
۲۱-۳۰	۵۲,۰۱۳	۱۲۵	۸,۸۹۳	۷,۷۴۹	۳۱,۳۹۴	۳,۶۳۵	۲۰۰	۱۵	۱	۲	۱
۳۱-۴۰	۷۲,۶۴۳	۶	۷۶۲	۱,۳۵۲	۳۱,۴۴۵	۳۶,۵۵۲	۲,۴۳۰	۹۲	۲	۴	۲
۴۱-۵۰	۳۱,۰۸۹	۰	۱۱	۲۵	۱,۵۹۵	۱۷,۶۱۸	۱۱,۰۴۷	۷۶۹	۱۷	۲۴	۷
۵۱-۶۰	۱۱,۳۹۱	۰	۲	۴	۱۱۵	۱,۶۸۳	۶,۰۷۴	۳,۳۲۵	۱۴۱	۱۸۸	۴۷
۶۱-۶۴	۲,۱۰۱	۰	۰	۰	۲۲	۱۶۴	۵۰۷	۱,۱۳۱	۲۰۲	۲۷۷	۷۵
۶۰+	۶,۱۲۵	۰	۰	۰	۵۱	۴۶۳	۱,۳۸۴	۲,۶۲۷	۸۲۶	۱,۶۰۰	۷۷۴
۶۵+	۴,۰۲۴	۰	۰	۰	۲۹	۲۹۹	۸۷۷	۱,۴۹۶	۶۲۴	۱,۳۲۳	۶۹۹

۱۰۰. در سال ۱۳۹۸، ۱۴۷ دختر ۱۳ ساله و کمتر به دلیل طلاق از همسر خود بیوه شده‌اند.

۱۰۱. در سال ۱۳۹۸، ۴ پسر کمتر از ۱۵ سال طلاق را تجربه کردند.

۱۰۲. هرچند تعریفی از اختلاف سنی متعارف/نامتعارف وجود ندارد. اما به نظر می‌رسد بررسی جداگانه رویدادهای با فاصله سنی زیاد (در این گزارش ۲۰ سال و بیشتر) متضمن نوعی آسیب‌شناسی شکل‌گیری و گسست خانواده‌های (شاید غیر معمول) باشد.

جدول ۱۲. توزیع سنی نامتعارف* همسران در زمان طلاق در سال ۱۳۹۸.

سن زن	۱۳	۱۴	۱۵
سن نامتعارف مرد	۲۴	۳×۳۴	۳۵
	۳۵	۲×۳۷	۳۷
		۳۹	۳۹
		۴۲	۴۰
جمع شمارش مردان	۲	۷	۴

در این جدول به عنوان مثال ۲×۳۷ به معنای طلاق ۲ دختر ۱۴ سال از مردان ۳۷ ساله است.

* اختلاف سن بیشتر از ۲۰ سال زن با مرد به عنوان اختلاف نامتعارف قلمداد شده است.

۳-۷- هم‌سانی و ناهم‌سانی سطح تحصیلی

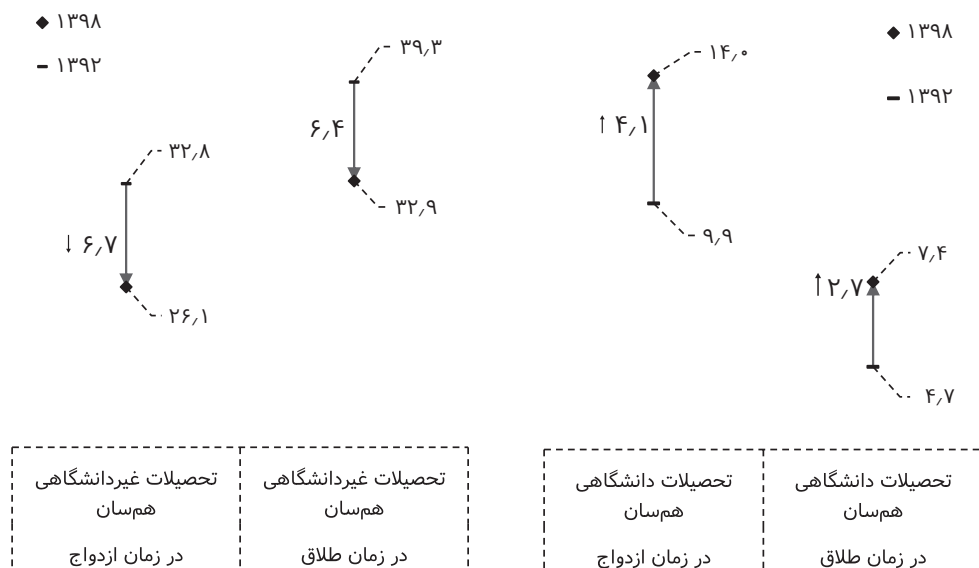
۱۰۳. سهم ازدواج‌هایی که مرد و زن تحصیلات هم‌سان داشته‌اند از ۴۶٫۴ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۴۱٫۴ در سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است. این کاهش ناشی از تغییر در میان زنان و مردانی که تحصیلات غیردانشگاهی هم‌سان داشتند؛ است.

۱۰۴. مردان و زنان دارای تحصیلات غیردانشگاهی بیشترین تغییر در سهم ازدواج‌های با تحصیلات هم‌سان را تجربه کرده‌اند. به طوری که سهم مردان و زنانی که در زمان ازدواج هر دو تحصیلات غیردانشگاهی داشته‌اند با ۶٫۷ درصد کاهش از سهم ۳۲٫۸ درصدی در سال ۱۳۹۲ به سهم ۲۶٫۱ درصدی در سال ۱۳۹۸ رسیده است. برای زنان و مردانی که تحصیلات دانشگاهی هم‌سان داشته‌اند این تغییر به صورت افزایش ۴٫۱ درصدی سهم ازدواج‌ها با تحصیلات دانشگاهی هم‌سان از ۹٫۹ در سال ۱۳۹۲ به ۱۴٫۰ درصد در سال ۱۳۹۸ است (نمودار ۱۰).

۱۰۵. در ۱۸۰ مورد ازدواج مرد و زن هر دو تحصیلات حوزوی داشتند. ۲ مورد مرد با تحصیلات دکترا با زن دارای تحصیلات حوزوی ازدواج کرده‌اند. در ۰٫۳

در زمینه هم‌گرایی
دو نظریه عمده
جمع‌شمارند و وجود
دارد:
۱. هم‌سان هم‌سری:
پسر و زن این نظریه
معتقدند که افراد
دارای ویژگی‌های
مشابه، بیشتر تمایل
دارند که با یکدیگر
ازدواج کنند.
۲. ناهم‌سان هم‌سری:
شخصیت و هم‌سانی بلند
تفاوت و ناهم‌سانی و
به ویژه صفات قابل
کننده است که افراد
را به وصلت با یکدیگر
واری دارد.

درصد از ازدواج دست کم یکی از همسران دارای تحصیلات حوزوی و ۴۷,۰ درصد از ازدواج‌ها مربوط به همسرانی است که دست‌کم یکی از آنان تحصیلات دانشگاهی دارند. ۱۲۲ مورد زن دارای تحصیلات دکترا با مرد دارای تحصیلات غیر دانشگاهی (ابتدایی تا پیش دانشگاهی) ازدواج کرده‌اند. ۱۱۲۰ مورد زن دارای تحصیلات دکترا با مردی دارای سطح تحصیلات لیسانس و کاردانی ازدواج کرده‌اند.

نمودار ۱۰. نمای تغییرات همسانی و ناهمسانی سطح تحصیلات مرد و زن در زمان ازدواج و طلاق، مقایسه ۱۳۹۲ با ۱۳۹۸.

۱۰۶. سهم طلاق‌هایی که در آن‌ها مرد و زن تحصیلات همسان داشته‌اند از ۴۹,۰ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۴۱,۲ درصد در سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است. این کاهش در میان زنان و مردانی که تحصیلات غیردانشگاهی همسان داشتند، بیشتر از دیگران است.

۱۰۷. مردان و زنان دارای تحصیلات غیردانشگاهی بیشترین تغییر در سهم طلاق‌های با تحصیلات همسان را تجربه کرده‌اند. به طوری که سهم مردان و زنانی که در زمان طلاق هر دو تحصیلات غیردانشگاهی داشته‌اند، با ۶,۴ درصد کاهش از سهم ۳۹,۳ درصدی در سال ۱۳۹۲ به سهم ۳۲,۹ درصدی در سال ۱۳۹۸ رسیده است. برای زنان و مردانی که تحصیلات دانشگاهی همسان داشته‌اند، این تغییر با ۲,۷ درصد تفاوت به صورت افزایش از سهم ۴,۷ درصدی در سال ۱۳۹۲ به سهم ۷,۴ درصدی در سال ۱۳۹۸ است (نمودار ۱۰).

۱۰۸. در ۱۱ مورد طلاق، مرد و زن هر دو تحصیلات حوزوی داشتند. در ۲۴۷ مورد

مرد و در ۶۱ مورد فقط زن دارای تحصیلات حوزوی بودند. ۲۹۷ مورد از طلاق‌ها (۱۹٪) مربوط به همسرانی است که حداقل یکی از همسران دارای تحصیلات حوزوی بوده است. ۳۴٫۹ درصد از طلاق‌ها مربوط به ازدواج‌هایی است که دست کم یکی از همسران دارای تحصیلات دانشگاهی بودند. ۸۸ مورد طلاق مربوط به ازدواج‌هایی است که زن دارای تحصیلات دکترا و مرد بدون تحصیلات دانشگاهی و ۸۵ مورد هم مرد دارای تحصیلات دکترا و زن دارای تحصیلات غیردانشگاهی بودند.

۳-۸- تجربه‌مندی در طلاق و ازدواج

۱۰۹. در این متن، مرتبه ازدواج و طلاق بیشتر از یک تحت عنوان تجربه‌مندی در ازدواج و طلاق صورت‌بندی شده است. با توجه به مرتبه ازدواج هر یک از طرفین رویدادهای مذکور، مفهومی به نام «بازازدواج (remarriage)» تعریف می‌شود. هر رویداد ازدواجی که در آن حداقل یکی از طرفین، عروس یا داماد یا هر دو، برای بار دوم به بعد ازدواج می‌کنند به‌عنوان بازازدواج در نظر گرفته می‌شود. در این بین توجه به مواردی که یکی از زن یا مرد در تجربه اول بوده، به تعبیری هرگز ازدواج نکرده بوده و دیگری بازازدواج را تجربه می‌کند، جالب توجه است.

۱۱۰. لازم به ذکر است که مرتبه ازدواج و طلاق بر مبنای پرسشی با این مضمون در فرم‌هایی به نام اعلامیه که در دفترخانه‌های ازدواج و طلاق به طور معمول توسط سردفتر تکمیل و برای ثبت احوال ارسال می‌شوند (در گذشته به صورت نسخه کاغذی و در حال حاضر به صورت الکترونیکی)؛ گردآوری می‌شود. بدیهی است با این شیوه در مواردی که فرد دارای تجربه ازدواج یا طلاقی باشد که در شناسنامه وی درج نشده است و توسط وی اظهار هم نشده باشد، مرتبه ازدواج یا طلاق کوچکتر از مقدار واقعی اندازه‌گیری می‌شود. چنانچه در سال‌های آتی با تکمیل شدن فرآیند گردآوری رکوردهای مربوط به رویدادهای ازدواج و طلاق با شناسه یکتا به‌گونه‌ای که امکان برقراری پیوند میان رکوردها در سال‌های مختلف فراهم باشد، امکان صحت‌سنجی مقدار این قلم اطلاعاتی بیشتر فراهم می‌شود.

۱۱۱. سهم یا نسبت مطالعه شده در اینجا حاصل تقسیم دو شمارشی است که هر دو متغیر هستند و در طول زمان به‌گونه‌ای تغییر می‌کنند که تفاضل مرتبه اول سری لگاریتم شمارش‌های صورت (تعداد بازازدواج‌ها) در طول سال‌های مورد بررسی تقریباً ثابت است (نواب‌پور و همکاران، ۱۳۹۷)؛ از این رو برای مقایسه آن سهم‌ها هر جا لازم بوده از رشد نمایی که به صورت زیر

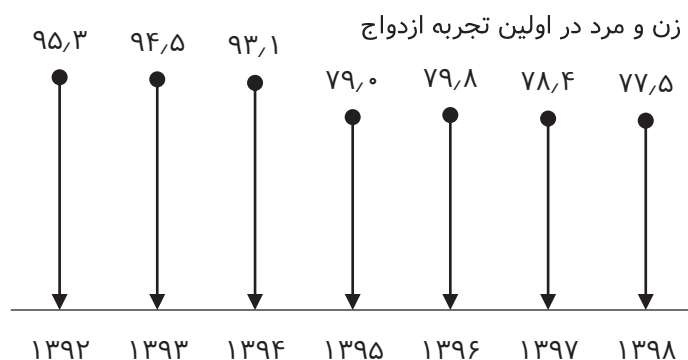
تعریف می‌شود، استفاده شده است. رشد متوسط سالانه و رشد دوره ۷ ساله (۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸) دو مفهومی هستند که در متن به آن‌ها اشاره شده است. توجه به تفاوت میان آن دو برای درک بهتر وضعیت توصیف شده ضروری است.

۱۱۲. سهم بازازدواج مردان با زنان هرگز ازدواج نکرده، حاصل تقسیم «تعداد ازدواج‌هایی که مرد در تجربه دوم به بعد با زن در اولین تجربه، ازدواج می‌کند» بر «کل ازدواج‌های سال» است. این سهم در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۸ به ترتیب برابر با ۲٫۱ و ۷٫۰ محاسبه شده است. بنابراین، متوسط رشد نمایی سالانه و متوسط رشد نمایی دوره ۷ ساله ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ با استفاده از روابط زیر محاسبه می‌شوند:

$$\text{متوسط رشد سالانه از ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸: } \frac{1}{7} \ln\left(\frac{7.0}{2.1}\right) = 0.2$$

$$\text{متوسط رشد دوره ۷ ساله از ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸: } \ln\left(\frac{7.0}{2.1}\right) = 1.2$$

۱۱۳. در سال ۱۳۹۸، ۷۷٫۵ درصد از ازدواج‌های ثبت‌شده مربوط به ازدواج‌هایی بوده که مرد و زن هر دو برای اولین بار ازدواج را تجربه می‌کردند. این درصد با رشد متوسط سالانه ۰٫۰۳- درصدی نسبت به ۷ سال قبل، ۱۳۹۲، ۰٫۸ برابر شده و از ۹۵٫۳ درصد از ازدواج‌های آن سال به ۷۷٫۵ درصد در سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است.

نمودار ۱۱. نمای سهم ازدواج‌هایی که زن و مرد در اولین تجربه ازدواج‌شان هستند از کل ازدواج‌های هر سال، ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸.

۱۱۴. در فاصله سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸، شاهد رشد سهم ازدواج‌هایی که مردان یا زنان برای چندمین بار ازدواج را تجربه می‌کردند، بوده‌ایم: سهم ازدواج مردان هرگز ازدواج نکرده با زنانی که قبلاً تجربه ازدواج داشتند از ۱ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۵٫۴ درصد در سال ۱۳۹۸ افزایش داشته است. در همین فاصله زمانی

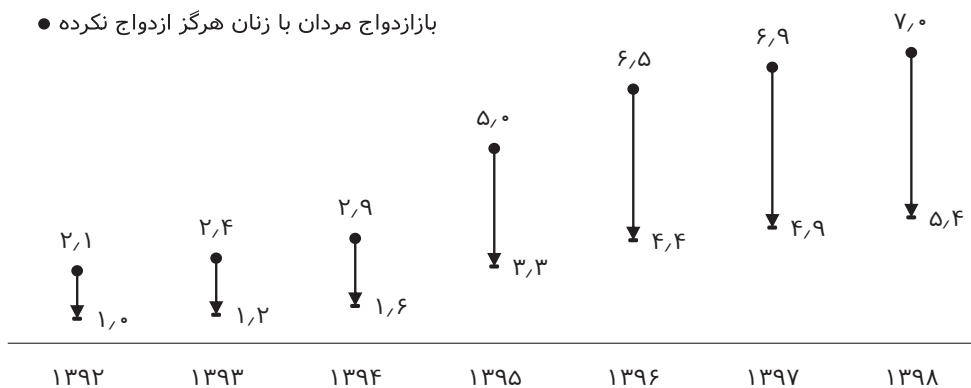
نسبت ازدواج‌هایی که دختران هرگز ازدواج نکرده با مردانی که قبلاً تجربه ازدواج داشته‌اند؛ ازدواج کردند با تغییر از ۲٫۱ درصد کل ازدواج‌های سال ۱۳۹۲ به سهم ۷٫۰ درصدی در سال ۱۳۹۸، ۳٫۴ برابر شده است.

۱۱۵. در تمام این سال‌ها نسبت بازازدواج زنان با مردان هرگز ازدواج نکرده، زنان با تجربه ازدواج قبلی با مردان در اولین تجربه ازدواج‌شان، بیشتر از سهم بازازدواج مردان با زنان هرگز ازدواج نکرده بوده است.

۱۱۶. رشد الگوی ازدواجی بازازدواج مردان با زنان هرگز ازدواج نکرده بیشتر از الگوی ازدواجی بازازدواج زنان با مردان هرگز ازدواج نکرده بوده است (فاصله بین نسبت بازازدواج مردان با زنان هرگز ازدواج نکرده و نسبت بازازدواج زنان با مردان هرگز ازدواج نکرده از ۱ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۱٫۷ درصد در سال ۱۳۹۸ رسیده است).

بازازدواج زنان با مردان هرگز ازدواج نکرده -

● بازازدواج مردان با زنان هرگز ازدواج نکرده

نمودار ۱۲. نمای سهم بازازدواج مردان با زنان هرگز ازدواج نکرده و زنان با مردان هرگز ازدواج نکرده از کل ازدواج‌های هر سال، ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸.

۱۱۷. سهم بازازدواج‌های مردان با زنان هرگز ازدواج نکرده با رشد دوره‌ای ۷ ساله ۱٫۲ درصدی، از ۲٫۱ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۷٫۰ درصد در سال ۱۳۹۸ رسیده است. رشد دوره ۷ ساله در ۹ استان البرز، تهران، ایلام، کرمان، سیستان و بلوچستان، آذربایجان شرقی، زنجان، هرمزگان، و اردبیل بیشتر از ۱٫۷ درصد در طول ۷ سال بوده است. این رشد در ۲ استان سمنان و خراسان شمالی کمتر از ۰٫۸ درصد در طول دوره بوده است. استان البرز با ۳٫۰ درصد رشد در طول ۷ سال بیشترین و سمنان با تنها ۰٫۴ درصد رشد کمترین تغییر در سهم بازازدواج‌های مردان با زنان هرگز ازدواج نکرده در فاصله سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ را داشته‌اند.

۱۱۸. در کل کشور، سهم بازازدواج‌های زنان با مردان هرگز ازدواج نکرده با ۱٫۶ درصد رشد در طول ۷ سال از ۱ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۵٫۴ درصد در سال ۱۳۹۸

افزایش یافته است. این سهم در طول دوره ۷ساله در ۹ استان البرز، تهران، کرمان، ایلام، آذربایجان شرقی، قم، هرمزگان، زنجان و کهگیلویه و بویراحمد بیشتر از ۲٫۱ درصد بوده و در ۱۱ استان سمنان، کردستان، خراسان شمالی، خوزستان، خراسان رضوی، بوشهر، گلستان، فارس، قزوین، یزد و گیلان کمتر از ۱٫۳ درصد بوده است. استان البرز با ۳٫۶ درصد رشد ۷ساله بالاترین و سمنان با ۰٫۶ درصد رشد دوره ۷ساله کمترین رشد سهم بازازدواج‌های زنان با مردان هرگز ازدواج نکرده را داشته‌اند.

۱۱۹. در طول دوره ۷ ساله ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ در کل کشور، سهم ازدواج‌هایی که مرد و زن هر دو برای اولین بار ازدواج را تجربه می‌کنند از کل ازدواج‌ها با ۰٫۲- رشد از ۹۵٫۳ درصد در ابتدای دوره به ۷۷٫۵ درصد در انتهای دوره کاهش یافته است. این سهم در استان البرز با ۰٫۳- رشد و بیشترین کاهش از ۹۹٫۱ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۷۲٫۸ درصد در سال ۱۳۹۸ رسیده است. نیمی از استان‌های کشور رشد دوره‌ای کاهش‌ی در حدود ۰٫۲ درصد را تجربه کرده‌اند.

۱۲۰. نکته توجه برانگیز این‌که در طول دوره ۷ ساله از ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸، سهم بازازدواج مردان با زنان هرگز ازدواج نکرده، سهم بازازدواج زنان با مردان هرگز ازدواج نکرده و سهم ازدواج‌هایی که مرد و زن هر دو برای اولین بار ازدواج می‌کردند در استان البرز به ترتیب ۳٫۰ درصد رشد، ۳٫۶ درصد رشد و ۰٫۳۱- درصد رشد منفی داشته است. به این ترتیب این استان بیشترین تغییر در الگوی ازدواجی زنان و مردان را از نظر مرتبه ازدواج و ترجیح همسرگزینی تجربه کرده است. در مقابل استان سمنان در سهم بازازدواج مردان با زنان هرگز ازدواج نکرده، سهم بازازدواج زنان با مردان هرگز ازدواج نکرده و سهم ازدواج‌های بار اول مرد و زن (هر دو تجربه اول) به ترتیب با داشتن ۰٫۴ درصد رشد، ۰٫۶ درصد رشد و ۰٫۱- درصد رشد، کمترین تغییر در الگوی ازدواجی زنان و مردان را از این نظر به خود اختصاص داده است.

۱۲۱. نسبت جنسی بازازدواج‌ها* در کل کشور برای سال ۱۳۹۸ برابر با ۱۱۰٫۸ بوده است. در مقابل هر ۱۰۰ زنی که بازازدواج را تجربه می‌کنند ۱۱۱ مرد برای مرتبه دوم و بیشتر ازدواج را تجربه می‌کنند. بیشینه این نسبت در استان سیستان و بلوچستان ۲۰۵٫۲ و کمینه آن به استان اصفهان با مقدار ۹۰٫۷ مربوط بوده است.

۱۲۲. مقایسه نسبت جنسی بازازدواج در سال ۱۳۹۲ و ۱۳۹۸ به ترتیب ۱۳۸٫۲ و ۱۱۰٫۸ نشان می‌دهد رواج بازازدواج بین زنان در این فاصله رشد داشته و نسبت به گذشته تفاوت تعداد زنانی که برای چندمین بار ازدواج می‌کنند با مردانی که پس از بی‌همسری به دلیل طلاق یا مرگ همسر برای بار دیگر ازدواج می‌کنند کمتر شده است.

*نسبت جنسی

بازازدواج به

صورت حاصل

تقسیم تعداد

ازدواج‌های مردان

با مرتبه ازدواج دوم

و بیشتر زنان در

اولین تجربه ازدواج

برازدواج‌های زنان

با مرتبه ازدواج دوم

و بیشتر مردان در

اولین مرتبه ازدواج

که در آن ضرب

می‌شود؛ تعریف و

محاسبه شده است.

جدول ۱۳. مقایسه استانی بازادواج‌های مردان و زنان، نسبت جنسی بازادواج، ۱۳۹۲ و ۱۳۹۸.

محدوده	سهم ازدواج‌هایی که زن و مرد در اولین ازدواج هستند، ۱۳۹۸ تا ۱۳۹۲			سهم بازادواج‌های زنان با مردان هرگز ازدواج نکرده، ۱۳۹۸ تا ۱۳۹۲			سهم بازادواج‌های مردان با زنان هرگز ازدواج نکرده، ۱۳۹۸ تا ۱۳۹۲			نسبت جنسی بازادواج‌ها
	۱۳۹۲	۱۳۹۸	رشد دوره ۷ساله* رتبه	۱۳۹۲	۱۳۹۸	رشد دوره ۷ساله* رتبه	۱۳۹۲	۱۳۹۸	رشد دوره ۷ساله* رتبه	
کشور	۹۵,۳	۷۷,۵	-۰,۲	۱,۰	۵,۴	-	۲,۱	۷,۰	-	۱۳۸,۲
آذربایجان شرقی	۹۷,۶	۷۸,۸	-۰,۲	۰,۵	۴,۷	۵	۱,۱	۶,۹	۱,۸	۱۴۴,۹
آذربایجان غربی	۹۶,۲	۸۰,۹	-۰,۲	۱,۰	۴,۸	۱۸	۱,۵	۶,۴	۱,۴	۱۲۵,۴
اردبیل	۹۷,۱	۷۶,۲	-۰,۲	۰,۸	۴,۲	۱۶	۱,۴	۷,۵	۱,۷	۱۴۱,۵
اصفهان	۹۶,۸	۷۹,۴	-۰,۲	۰,۹	۶,۱	۱۲	۱,۱	۴,۶	۱,۴	۱۰۸,۱
البرز	۹۹,۱	۷۲,۸	-۰,۳	۰,۲	۸,۰	۱	۰,۳	۷,۱	۳,۰	۱۲۱,۵
ایلام	۹۸,۶	۸۵,۶	-۰,۱	۰,۴	۴,۱	۴	۰,۷	۵,۹	۲,۲	۱۳۷,۸
بوشهر	۹۳,۷	۷۵,۵	-۰,۲	۱,۴	۴,۶	۲۶	۳,۴	۷,۳	۰,۸	۱۷۳,۱
تهران	۹۸,۲	۷۲,۶	-۰,۳	۰,۵	۷,۹	۲	۰,۵	۶,۵	۲,۶	۹۴,۰
چهارمحال و بختیاری	۹۷,۸	۷۹,۵	-۰,۲	۰,۴	۲,۸	۱۰	۱,۲	۶,۰	۱,۶	۱۷۶,۰
خراسان جنوبی	۹۳,۳	۸۲,۲	-۰,۱	۰,۷	۲,۸	۱۹	۴,۰	۹,۳	۰,۸	۲۱۹,۰
خراسان رضوی	۹۰,۶	۷۴,۵	-۰,۲	۱,۸	۵,۸	۲۷	۴,۱	۸,۸	۰,۸	۱۴۲,۸
خراسان شمالی	۹۰,۵	۷۹,۰	-۰,۱	۱,۳	۴,۰	۲۹	۵,۲	۹,۰	۰,۶	۱۸۸,۶
خوزستان	۹۴,۷	۸۱,۹	-۰,۱	۱,۲	۳,۸	۲۸	۲,۸	۷,۰	۰,۹	۱۶۱,۸
زنجان	۹۷,۱	۷۸,۵	-۰,۲	۰,۵	۴,۰	۸	۱,۴	۷,۹	۱,۷	۱۶۱,۰
سمنان	۸۶,۰	۷۷,۵	-۰,۱	۳,۰	۵,۵	۳۱	۴,۵	۶,۵	۰,۴	۱۱۵,۶
سیستان و بلوچستان	۹۸,۸	۹۰,۲	-۰,۱	۰,۲	۱,۶	۱۱	۰,۹	۵,۸	۱,۹	۳۱۳,۶
فارس	۹۴,۶	۷۸,۴	-۰,۲	۱,۲	۴,۵	۲۴	۲,۹	۷,۸	۱,۰	۱۶۵,۰
قزوین	۹۳,۸	۷۸,۴	-۰,۲	۱,۴	۵,۳	۲۳	۱,۹	۶,۹	۱,۳	۱۱۰,۸
قم	۹۶,۷	۷۸,۰	-۰,۲	۰,۷	۵,۶	۶	۱,۶	۶,۰	۱,۴	۱۵۱,۶
کردستان	۸۸,۱	۷۱,۲	-۰,۲	۳,۳	۸,۲	۳۰	۳,۹	۸,۳	۰,۸	۱۰۸,۲
کرمان	۹۸,۳	۸۱,۱	-۰,۲	۰,۴	۴,۷	۳	۱,۰	۷,۱	۱,۹	۱۹۹,۴
کرمانشاه	۹۳,۶	۷۴,۸	-۰,۲	۱,۸	۶,۹	۲۰	۲,۷	۸,۳	۱,۱	۱۲۴,۳
کهگیلویه و بویراحمد	۹۷,۳	۸۴,۳	-۰,۱	۰,۵	۴,۱	۹	۱,۶	۷,۴	۱,۵	۲۱۰,۱
گلستان	۹۳,۴	۷۷,۴	-۰,۲	۱,۳	۴,۴	۲۵	۳,۲	۷,۴	۰,۸	۱۵۶,۰
گیلان	۹۳,۰	۷۱,۵	-۰,۳	۱,۶	۵,۹	۲۱	۲,۶	۵,۶	۰,۸	۱۲۳,۴
لرستان	۹۷,۰	۸۱,۹	-۰,۲	۰,۸	۴,۷	۱۴	۱,۴	۶,۷	۱,۶	۱۳۷,۷
مازندران	۹۴,۵	۷۰,۶	-۰,۳	۱,۲	۷,۵	۱۳	۲,۵	۷,۸	۱,۲	۱۴۲,۸
مرکزی	۹۴,۳	۷۶,۶	-۰,۲	۱,۱	۵,۷	۱۷	۲,۵	۷,۲	۱,۱	۱۴۴,۱
هرمزگان	۹۷,۳	۷۳,۵	-۰,۳	۰,۶	۴,۹	۷	۱,۴	۸,۰	۱,۷	۱۶۳,۸
همدان	۹۵,۷	۷۵,۲	-۰,۲	۰,۹	۵,۱	۱۵	۱,۹	۷,۵	۱,۴	۱۴۴,۳
یزد	۹۴,۲	۸۳,۱	-۰,۱	۱,۲	۴,۶	۲۲	۱,۸	۴,۱	۰,۸	۱۱۵,۶

نرخ رشد با استفاده از رابطه رشد نمایی برای یک دوره ۷ساله در فاصله ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ محاسبه شده است. توجه شود که نرخ رشد مربوط به دوره ۷ساله است و بیانگر متوسط نرخ رشد سالانه در فاصله این ۷ سال نیست.

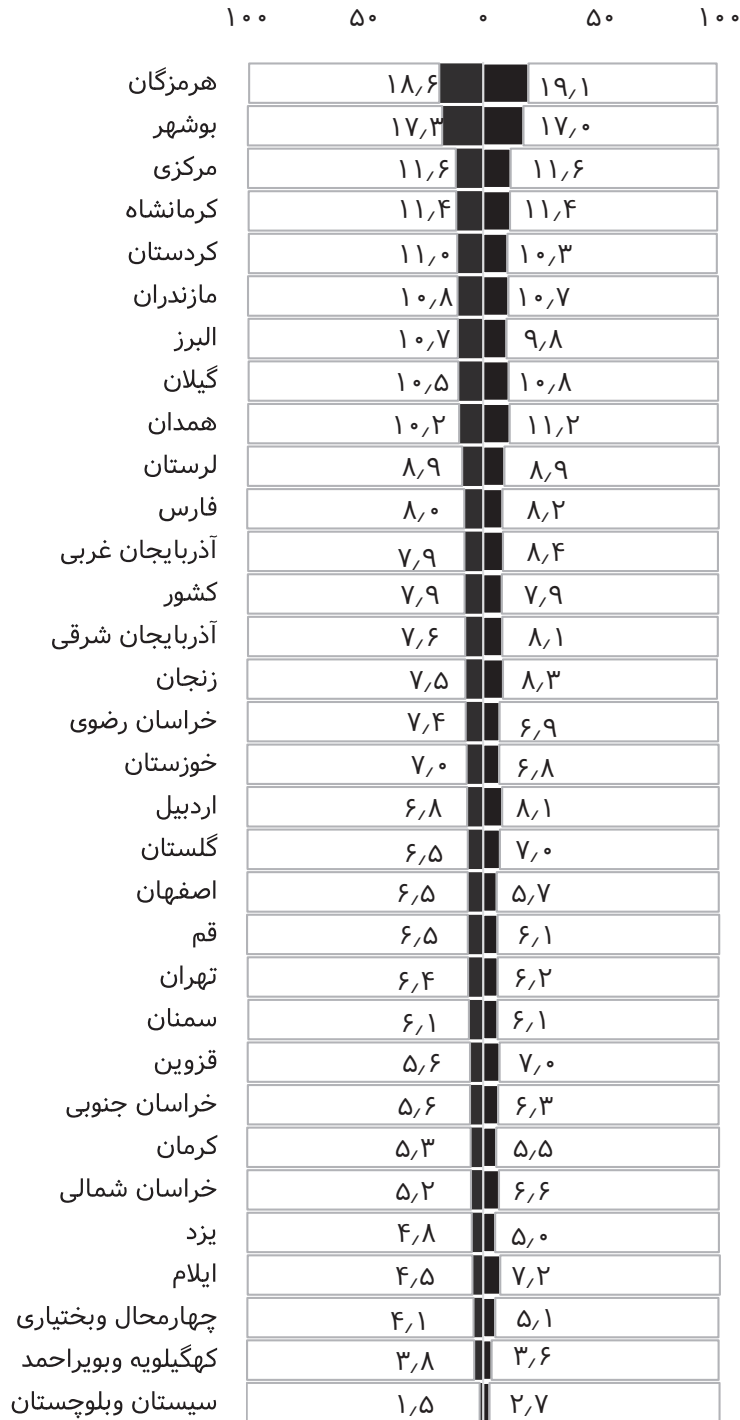
۱۲۳. در سال ۱۳۹۸، ۸٫۴ درصد از طلاق‌های ثبت شده زنان، مربوط به تجربه‌های دوم و بیشتر طلاق آن‌ها بوده است. از این تعداد ۶٫۰ درصد مربوط به تجربه سوم به بعد و ۹۴٫۰ درصد مابقی مربوط به دومین تجربه طلاق بوده است.

۱۲۴. در سال ۱۳۹۸، ۸٫۶ درصد از طلاق‌ها (۱۵۳۶۶ رویداد طلاق) مربوط به تجربه‌های دوم و بیشتر طلاق توسط مردان بوده است. از این تعداد ۷٫۵ درصد مربوط به تجربه سوم به بعد و ۹۲٫۵ درصد مابقی مربوط به دومین تجربه طلاق برای مردان بوده است.

۱۲۵. در سال ۱۳۹۸، ۲٫۸ درصد از طلاق‌ها برای مردان در دو استان بوشهر و هرمزگان ثبت شده است. در حدود ۱۷ درصد از طلاق‌های ثبت شده برای مردان/ زنان در استان بوشهر و حدود ۱۹ درصد از طلاق‌های ثبتی برای مردان/ زنان هرمزگانی مربوط به آن‌هایی بوده است که طلاق را برای بار دوم تجربه می‌کردند. این سهم برای سایر استان‌ها بین ۱٫۵ تا ۱۱٫۶ درصد از کل طلاق‌های ثبت شده برای زنان و بین ۲٫۷ تا ۱۱٫۶ درصد از کل طلاق‌های ثبتی برای مردان هر استان در نوسان بوده است.

۱۲۶. ۷۵٫۷ درصد از طلاق‌ها مربوط به استان‌هایی بوده که سهم زنانی که برای دومین بار طلاق را تجربه می‌کردند، کمتر از ۹ درصد کل طلاق‌های آن استان بوده است.

۱۲۷. ۲۰٫۶ درصد از طلاق‌های ثبت شده مربوط به مردان در ۸ استان هرمزگان، بوشهر، مرکزی، کرمانشاه، همدان، گیلان، مازندران، و کردستان ثبت شده است که سهم مردان در دومین تجربه طلاق در این استان‌ها بین ۱۰٫۳ تا ۱۹٫۱ درصد در نوسان بوده است. این سهم برای سایر استان‌ها (۷۹٫۴ درصد مابقی طلاق‌ها) کمتر از ۱۰ درصد بوده است.

■ دومین تجربه طلاق □ اولین تجربه طلاق

نمودار ۱۳: نمای استانی سهم اولین و دومین تجربه طلاق از کل طلاق‌های ثبتی هر استان، ۱۳۹۸
سمت راست مردان، سمت چپ زنان

۹-۳- دوام زندگی‌های منجر به طلاق

۱۲۸. برپایه داده‌های پایگاه اطلاعات جمعیت کشور، متوسط عمر ازدواج‌هایی که به طلاق منجر شده‌اند، ۹ سال بوده‌است.

۱۲۹. وضعیت دوام زندگی، یکی از موضوعات مورد علاقه فضای رسانه‌ای است. این وضعیت عموماً با محاسبه سهم ازدواج‌های با عمر کمتر از یک‌سال یا پنج‌سال و ... از کل طلاق‌های به ثبت رسیده طرح می‌شود. بدیهی است که با رخداد طلاق در هر سال ازدواج، از خانواده‌های با عمر مشابه در معرض طلاق کاسته می‌شود. یعنی وقتی طلاق در سال اول ازدواج رخ دهد، از تعداد خانواده‌های دو ساله در معرض طلاق در سال بعد کاسته می‌شود. به همین نسبت به تعداد طلاق‌های رخ داده در سال دوم ازدواج، از خانواده‌های سه ساله در معرض طلاق در سال بعد از آن کاسته می‌شود و به همین ترتیب. از این رو بالاتر بودن این نسبت در سال‌های اولیه زندگی کاملاً قابل قبول است. وقتی گفته می‌شود ۵۰ درصد طلاق‌ها در ۵ سال اول زندگی رخ داده است، صرفاً به این معناست که در نیمی از طلاق‌های رخ داده عمر ازدواج کمتر از ۵ سال است، نه این که وضع چنان است که زندگی‌ها به سال پنجم نرسیده به طلاق منجر شود!

۱۳۰. ایده‌آل‌ترین روش بررسی این موضوع، برآورد احتمال بقای ازدواج است.

۱۳۱. در شکل معمول‌تر نیز باید محاسبه متقاطع طول عمر ازدواج و سن افراد صورت پذیرد تا بتوان برپایه آن از سال‌های عمر سپری شده در زندگی مشترک و میزان آن در جمعیت آن سن سخن گفت.

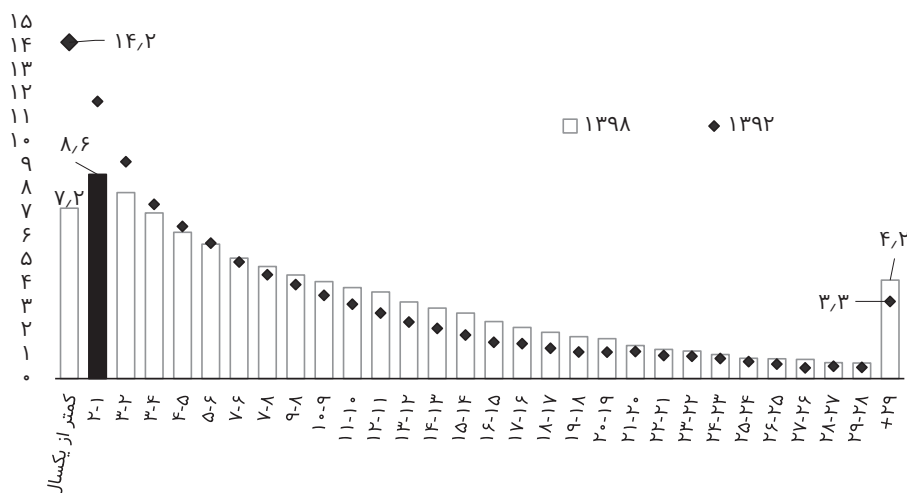
۱۳۲. در شکل حداقلی نیز باید نسبت طلاق‌ها با هر دوام ازدواج را با کل خانواده‌های شکل گرفته در همان مدت سنجید و آن‌گاه این نسبت‌ها را مقایسه نمود.

۱۳۳. در سال ۱۳۹۲، ۱۴٫۲ درصد از طلاق‌ها مربوط به ازدواج‌هایی با کمتر از یک سال عمر بوده است. در حالی که این سهم در سال ۱۳۹۸ به ۷٫۲ درصد از کل طلاق‌های آن سال کاهش یافته است. به این ترتیب سهم ازدواج‌هایی که با دوام کمتر از یک سال منجر به طلاق شدند، در طول این ۷ سال، تقریباً به نصف کاهش یافته است.

۱۳۴. در سال ۱۳۹۸، ۸٫۶ درصد از طلاق‌ها مربوط به همسرانی بوده که پس از تجربه ۱ تا ۲ سال زندگی مشترک با یکدیگر، طلاق را تجربه کردند.

۱۳۵. میانگین طول مدت زندگی در ازدواج‌های منجر به طلاق در فاصله

سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸، ۱٫۹ سال افزایش یافته است و از میانگین ۷٫۳ سال به میانگین ۹٫۲ سال رسیده است.

طول مدت ازدواج در زمان طلاق

نمودار ۱۴. سهم طلاق‌های رخ داده برای زندگی‌ها با دوام‌های مختلف (درصد)، مقایسه ۱۳۹۲ و ۱۳۹۸.

۴- مروری بر شیوه‌های آماری مطالعه ازدواج و طلاق

۱۳۶. با وجود سابقه دیرینه دسترسی به آمارهای ازدواج و طلاق در کشور (حداقل از سال ۱۳۳۸)، تأمل دقیقی در این حوزه تا قبل از ۱۳۹۶ و انتشار کتاب طلاق در ایران ۱۳۹۶ انتشارات سازمان ثبت احوال، صورت نگرفته بود.

۱۳۷. آیا این تأمل ضرورت داشت/دارد؟ با وجود این‌که مبنای علمی درستی وجود نداشت، نسبت ازدواج به طلاق به عنوان شاخص سنجش وضعیت زناشویی، نزد کارشناسان (مثلاً در گزارش‌های ارزیابی برنامه‌های توسعه در سازمان برنامه و بودجه)، رسانه‌های خبری و تحلیلی و نیز افواه عمومی، جا افتاده بود.

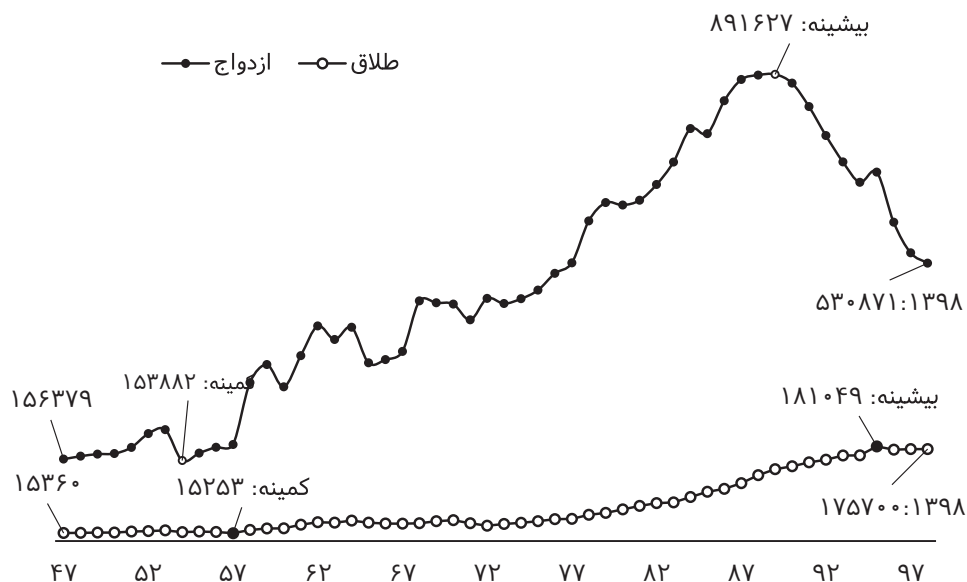
۱۳۸. در این فصل، گام‌به‌گام، شیوه‌های آماری مطالعه ازدواج و طلاق بررسی خواهد شد. بدیهی است شیوه‌های کارآمدتر و فنی‌تر در بخش‌های پایانی قرار دارند.

۴-۱- مطالعه برحسب روند تغییرات: شمارش رویدادهای ازدواج و طلاق

۱۳۹. در این روش اعداد خام تعداد ازدواج و طلاق سال‌های مختلف با نگاهی به میزان تغییرات آن‌ها ملاک بررسی و تصمیم‌گیری است. هر چند این بررسی نشان‌دهنده وضعیت رخداد ازدواج و طلاق در جامعه و افزایش و کاهش

شمارش آن است، اما در عین حال نمی‌تواند به‌عنوان تنها روش بررسی آماری ملاک عمل قرار گیرد.

۱۴۰. مشکل اصلی این کار بی‌توجهی به این واقعیت است که ازدواج و طلاق رویدادهایی اجتماعی/جمعیتی و تابع واقعیت‌های جمعیتی هستند. یعنی با توجه به ازدواج‌های سالانه، هر ساله بر تعداد افراد متأهل (به‌عنوان افراد «در معرض طلاق» یا افرادی که «ریسک طلاق» شامل آن‌ها می‌شود) اضافه می‌شود. از این‌رو هدف‌گذاری در حوزه طلاق صرفاً معطوف به تغییرات عددی آن (درصد افزایش یا کاهش)، نمی‌تواند تمامی واقعیت‌های جامعه را پوشش دهد.

نمودار ۱۵. روند سالانه تعداد ازدواج و طلاق ثبت شده در ایران: ۱۳۴۷ تا ۱۳۹۸.

۱۴۱. در سال ۱۳۸۹ تعداد ۸۹۱۶۲۷ رویداد ازدواج و در سال ۱۳۹۵ تعداد ۱۸۱۰۴۹ رویداد طلاق ثبت شده که بیشترین مقدار را طی ۵۰ سال اخیر به خود اختصاص داده‌اند.

۱۴۲. در سال ۱۳۵۴ تعداد ۱۵۳۸۸۲ رویداد ازدواج و در سال ۱۳۵۷ تعداد ۱۵۲۵۳ رویداد طلاق ثبت شده که کمترین مقدار را طی ۵۰ سال اخیر به خود اختصاص داده‌اند.

۱۴۳. بدیهی است این مطالعه به تنهایی، توضیح قابل‌اتکایی درباره روند شکل‌گیری و گسست خانواده ارائه نمی‌کند.

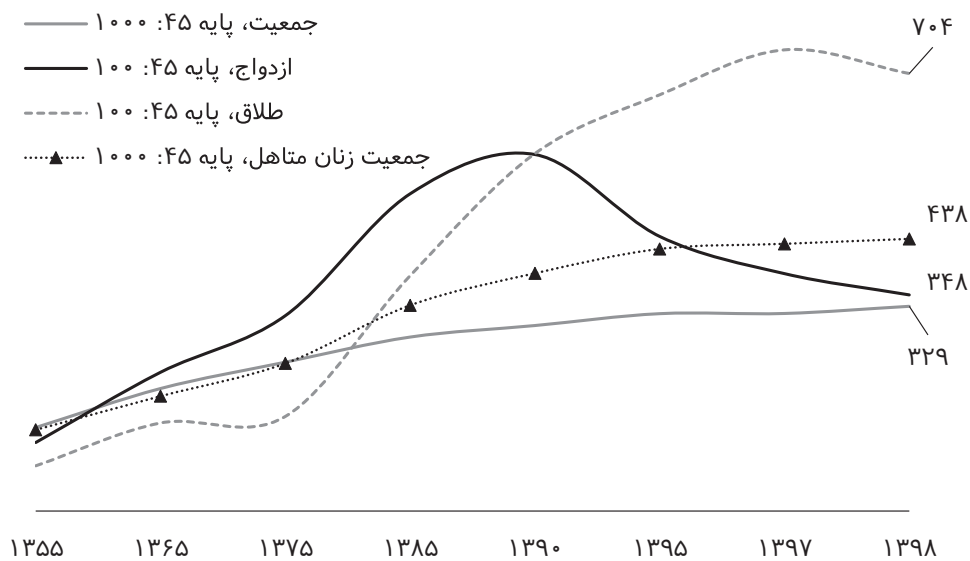
۱۴۴. به‌عنوان یک نمونه، می‌توان در کنار بررسی روند ازدواج و طلاق، آهنگ

رشد جمعیت را نیز مورد توجه قرار داد.

۱۴۵. با پایه قرار دادن سرشماری ۱۳۴۵ به عنوان یک تجربه آماری قابل اتکا (نسبت به سرشماری‌های ۱۳۳۵ و ۱۳۱۸)، بعد از گذشت نیم قرن از این سرشماری جمعیت کشور سه برابر شده (۳۲۹ درصد رشد) و همزمان شاهد رشد ۴ برابری جمعیت زنان متأهل (جمعیت در معرض رویداد طلاق)، و سه برابر شدن تعداد ازدواج‌های ثبت شده در یک سال و رشد ۷ برابری تعداد طلاق‌ها در این دوره بوده‌ایم.

۱۴۶. چنان که پیداست رشد طلاق سرعتی چشم‌گیرتر از رشد جمعیت (به عنوان مجموعه‌ای که طلاق در آن رخ می‌دهد) داشته است.

۱۴۷. آهنگ کاهشی ازدواج اما متأثر از ساخت سنی جمعیت است و انتظار روند همیشه افزایشی از آن نمی‌رود.

نمودار ۱۶. مقایسه روند رشد شمارش جمعیت، شمارش زنان متأهل و شمارش ازدواج و طلاق ثبتی، سال پایه ۱۳۴۵.

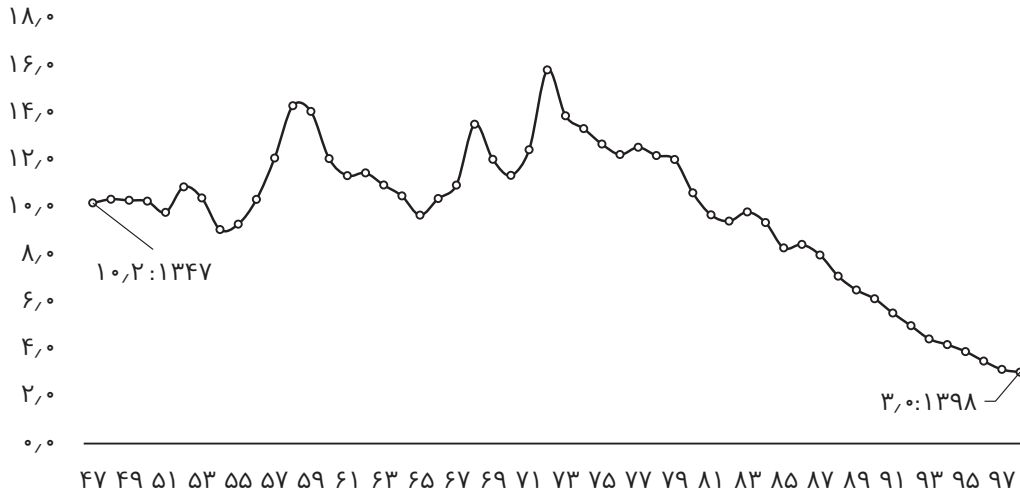
۲-۴- محاسبه روند نسبت ازدواج به طلاق: سنجه نسبت ازدواج به طلاق

۱۴۸. در شرایط حاضر جمعیتی ایران، باید به چند دلیل از تولید و انتشار این سنجه به طور کامل صرف نظر نمود. این موضوع البته در سال ۱۳۹۷ به تصویب کمیته بخشی جمعیت شورای عالی آمار رسیده و در مصوبات آن کمیته به تمامی مراجع اعلام شده تا از محاسبه و انتشار این شاخص اجتناب نمایند.

۱۴۹. دلیل اول: این شاخص در حقیقت برای مقایسه عملکرد سیستم ثبت در زمینه ثبت ازدواج و طلاق در یک بازه زمانی کاربرد دارد. اما در عمل به مفهوم «تعداد زندگی‌های خاتمه یافته در اثر طلاق» قرائت می‌شود. این قرائت نادرست، این سنجه را از حیز انتفاع خارج نموده است. به‌عنوان نمونه، در شرایط فعلی که نسبت طلاق به ازدواج ۳۳ درصد است، به جای آن که گفته شود در نظام ثبت احوال نسبت طلاق‌های ثبت شده به ازدواج‌ها ۳۳ درصد است، چنین گزاره‌ای بیان می‌شود: در حال حاضر ۳۳ درصد ازدواج‌ها به طلاق ختم می‌شود. به شکل بدتر، وقتی از نسبت ازدواج به طلاق استفاده می‌شود، به جای آن که گفته شود در نظام ثبت احوال تعداد ازدواج‌های ثبت شده حدوداً ۳ برابر طلاق‌هاست، چنین گزاره‌ای بیان می‌شود: در حال حاضر از هر ۳ ازدواج یکی به طلاق ختم می‌شود.

۱۵۰. دلیل دوم: این شاخص در کاربرد برای توصیف وضعیت طلاق در طول زمان دچار مشکل است. به دلیل آن که برخه‌شمار (صورت کسر) متعلق به افرادی است که در بازه زمانی مورد نظر ازدواج کرده‌اند و برخه‌نام (مخرج کسر) متعلق به جامعه متاهلان است: افرادی که در بازه زمانی مورد نظر طلاق گرفته‌اند.

۱۵۱. دلیل سوم: تعداد ازدواج تابعی از ساخت سنی جمعیت و وابسته به جمعیت در معرض ازدواج است و به طور بدیهی در کشوری نظیر ایران که نوسان‌های بزرگ جمعیتی را تجربه کرده است، تعداد ازدواج دچار نوسان‌های بزرگ خواهد بود. از این رو این شاخص به جای آن که نمایی از وضعیت طلاق ارائه نماید، بیشتر متأثر از تغییرات وضعیت ازدواج است. یعنی عملاً، این شاخص همان کارآیی نسبی را که در شرایط ثبات جمعیتی ممکن است داشته باشد، عملاً با تحولات ساخت سنی جمعیت از دست می‌دهد.

نمودار ۱۷. روند نسبت ازدواج به طلاق ثبت شده در ایران: ۱۳۴۷ تا ۱۳۹۸.

۳-۴- نمای رویدادها بر مبنای تغییرات جمعیتی: میزان ناخالص ازدواج و طلاق

۱۵۲. بند ۲۶۶ اصول و توصیه‌هایی برای نظام آمار حیاتی (سازمان ملل، ۲۰۱۳): برای تحلیل‌گران و سایر کاربران بررسی میزان‌های آمارهای حیاتی در بازه زمانی سالانه دارای ارزش است.

۱۵۳. در نبود جمعیت واقعی در معرض یک رویداد (زنان هرگز ازدواج نکرده و مردان بالای ده سال برای ازدواج و زنان و مردان دارای همسر برای طلاق) در دسترس‌ترین میزان ازدواج و طلاق میزان‌های ناخالص (خام) است که از تقسیم تعداد رویدادهای رخ داده در یک سال به جمعیت میانه آن سال به دست می‌آید.

۱۵۴. جدول زیر میزان‌های عمومی ازدواج و طلاق را برای برخی کشورهای منتخب* نشان می‌دهد.

*کشورهایی انتخاب
شوند که برای
دست‌کم دو سال
مورد نظر میزان ناخالص
در دسترس باشند تا
بتوان تغییر را مشاهده
نمود. در مرصده بعدی
مبارجایی همچون
منطقه فرعی،
میزان جمعیتی و جغرافیایی
مورد نظر بوده است.
چندین کشور بیرون
شماره هم‌گروه
تفاوت بسیار زیاد
کن‌ها با ایران دیده
شود.

جدول ۱۴. میزان عمومی ازدواج و طلاق در کشورهای منتخب*.

کشور	میزان عمومی طلاق			میزان عمومی ازدواج			کشور	
	سال	۲۰۱۴	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۴	۲۰۱۷		۲۰۱۸
قطر		۰٫۶	۰٫۴	-	۱٫۷	۱٫۴	۱٫۴	قطر
بوسنی		۰٫۵	۰٫۶	-	۲٫۸	۲٫۹	-	آرژانتین
تاجیکستان		۱٫۱	۱٫۰	۱٫۱	۴٫۵	۴٫۳	۴٫۳	نیوزلند
ازبکستان		۰٫۹	۱٫۰	-	۵٫۲	۴٫۶	-	استرالیا
مغولستان		۱٫۳	۱٫۳	-	۵٫۱	۴٫۸	-	ژاپن
جمهوری آذربایجان		۱٫۳	۱٫۵		۶٫۰	۵٫۲	۵٫۰	جمهوری کره
قرقیزستان		۱٫۶	۱٫۵	۱٫۷	۳٫۹	۵٫۲	۵٫۲	مجارستان
ترکیه		۱٫۷	۱٫۶	-	۵٫۲	۵٫۶	-	بوسنی
رومانی		۱٫۴	۱٫۶	-	-	۵٫۹	-	مالزی
نیوزلند		۱٫۸	۱٫۷	۱٫۵	۸٫۹	۶٫۴	-	جمهوری آذربایجان
ژاپن		۱٫۷	۱٫۷		۸٫۵	۶٫۴	۶٫۲	گرجستان
سنگاپور		۱٫۸	۱٫۸	۱٫۸	۵٫۸	۶٫۵	۶٫۶	مغولستان
فلسطین		۱٫۷	۱٫۸	-	۹٫۴	۷٫۰	۷٫۸	قرقیزستان
کویت		۱٫۹	۱٫۸	-	۷٫۸	۷٫۰	۶٫۶	چین- هنگ کنگ
استرالیا		۲٫۰	۲٫۰	-	۷٫۳	۷٫۱	۶٫۸	سنگاپور
جمهوری کره		۲٫۳	۲٫۱	۲٫۱	۷٫۷	۷٫۱	-	ترکیه
مصر		۲٫۱	۲٫۱	-	۵٫۹	۷٫۳	-	رومانی
گرجستان		۲٫۴	۲٫۷	۲٫۸	۹٫۲	۷٫۹	۷٫۵	قزاقستان
قزاقستان		۳٫۰	۳٫۰	۳٫۰	۸٫۶	۷٫۹	۷٫۸	سری لانکا
آرژانتین		-	-	-	۱۱٫۶	۸٫۹	-	تاجیکستان
مجارستان		-	-	-	۹٫۶	۹٫۵	-	ازبکستان
مالزی		-	-	-	۱۱٫۰	۹٫۶	-	مصر
چین- هنگ کنگ		-	-	-	۹٫۹	۱۰٫۰	-	فلسطین
سری لانکا		-	-	-	-	-	-	کویت

۱۵۵. در سال ۱۳۹۸ در کشور به ازاء هر هزار نفر از جمعیت در حدود ۶ ازدواج و ۲ طلاق رخ داده است.

جدول ۱۵. نمای استانی میزان عمومی ازدواج و طلاق ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸.

محدوده	سال							میزان عمومی طلاق							میزان عمومی ازدواج							
	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	
کشور	۲,۲	۲,۳	۲,۳	۲,۲	۲,۳	۲,۲	۲,۲	۱۰,۵	۹,۹	۹,۱	۸,۶	۷,۷	۶,۹	۶,۵	۲,۲	۲,۲	۲,۳	۲,۳	۲,۲	۲,۳	۲,۲	۲,۳
آذربایجان شرقی	۲,۱	۲,۲	۲,۲	۲,۲	۲,۳	۲,۴	۲,۳	۱۱,۹	۱۰,۷	۹,۵	۸,۸	۸,۱	۷,۲	۷,۱	۲,۳	۲,۴	۲,۳	۲,۲	۲,۱	۲,۲	۲,۳	۲,۲
آذربایجان غربی	۲,۰	۲,۲	۲,۰	۲,۰	۲,۰	۲,۱	۲,۰	۱۱,۲	۱۱,۲	۱۰,۰	۹,۵	۸,۷	۷,۹	۷,۸	۲,۰	۲,۱	۲,۰	۲,۰	۲,۰	۲,۲	۲,۰	۲,۰
اردبیل	۲,۲	۲,۳	۲,۲	۲,۴	۲,۵	۲,۶	۲,۴	۱۴,۲	۱۲,۹	۱۱,۸	۱۱,۸	۱۰,۶	۱۰,۰	۸,۲	۲,۴	۲,۶	۲,۵	۲,۴	۲,۲	۲,۳	۲,۳	۲,۲
اصفهان	۱,۸	۲,۰	۲,۱	۲,۱	۲,۲	۲,۲	۲,۰	۹,۴	۸,۸	۸,۰	۷,۲	۶,۵	۵,۵	۵,۲	۲,۰	۲,۲	۲,۲	۲,۱	۲,۱	۲,۰	۲,۰	۱,۸
البرز	۲,۹	۲,۸	۲,۸	۲,۶	۲,۴	۲,۳	۲,۴	۸,۲	۷,۷	۷,۰	۶,۸	۵,۹	۵,۴	۵,۱	۲,۴	۲,۳	۲,۴	۲,۶	۲,۸	۲,۸	۲,۸	۲,۹
ایلام	۱,۱	۱,۱	۱,۳	۱,۴	۱,۵	۱,۵	۱,۴	۱۱,۳	۱۰,۲	۱۰,۱	۹,۷	۸,۷	۷,۵	۶,۸	۱,۴	۱,۵	۱,۵	۱,۴	۱,۳	۱,۱	۱,۱	۱,۱
بوشهر	۲,۱	۱,۸	۱,۸	۱,۸	۱,۷	۱,۶	۱,۶	۹,۵	۸,۳	۷,۸	۷,۴	۶,۳	۵,۵	۵,۲	۱,۶	۱,۶	۱,۷	۱,۸	۱,۸	۱,۸	۱,۸	۲,۱
تهران	۲,۹	۲,۹	۲,۹	۲,۹	۲,۹	۲,۵	۲,۴	۸,۳	۸,۰	۷,۵	۷,۱	۶,۳	۵,۵	۵,۲	۲,۴	۲,۵	۲,۹	۲,۹	۲,۹	۲,۹	۲,۹	۲,۹
چهارمحال و بختیاری	۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱,۵	۱,۵	۱,۴	۱۳,۱	۱۱,۵	۱۰,۴	۹,۹	۸,۹	۷,۷	۶,۹	۱,۴	۱,۵	۱,۵	۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱,۴
خراسان جنوبی	۱,۴	۱,۴	۱,۵	۱,۶	۱,۶	۱,۶	۱,۷	۱۱,۳	۱۰,۲	۹,۵	۸,۵	۷,۶	۷,۵	۷,۵	۱,۷	۱,۶	۱,۶	۱,۶	۱,۵	۱,۴	۱,۴	۱,۴
خراسان رضوی	۳,۱	۳,۱	۳,۱	۲,۷	۲,۶	۲,۶	۲,۹	۱۲,۵	۱۱,۵	۱۰,۲	۹,۶	۸,۶	۷,۷	۷,۴	۲,۹	۲,۹	۲,۶	۲,۷	۲,۹	۳,۱	۳,۱	۳,۱
خراسان شمالی	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۲	۲,۳	۲,۳	۲,۳	۱۳,۲	۱۲,۱	۱۱,۳	۱۰,۹	۱۰,۶	۹,۴	۸,۷	۲,۳	۲,۳	۲,۳	۲,۲	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۱
خوزستان	۱,۹	۱,۹	۱,۸	۱,۹	۲,۰	۲,۰	۲,۰	۱۰,۷	۱۰,۵	۱۰,۲	۹,۳	۸,۳	۷,۶	۷,۶	۲,۰	۲,۰	۲,۰	۱,۹	۱,۸	۱,۹	۱,۹	۱,۹
زنجان	۲,۰	۲,۱	۲,۲	۲,۳	۲,۴	۲,۲	۱,۸	۱۳,۱	۱۱,۶	۱۰,۶	۹,۷	۸,۹	۸,۰	۷,۳	۱,۸	۲,۲	۲,۴	۲,۳	۲,۲	۲,۱	۲,۰	۲,۰
سمنان	۱,۹	۱,۹	۱,۶	۱,۴	۲,۰	۱,۷	۱,۷	۸,۹	۸,۴	۷,۲	۶,۴	۵,۸	۵,۲	۵,۰	۱,۷	۱,۹	۲,۰	۱,۴	۱,۶	۱,۹	۱,۹	۱,۹
سیستان و بلوچستان	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۷	۰,۷	۰,۷	۸,۹	۸,۹	۸,۹	۷,۸	۸,۱	۷,۹	۸,۱	۰,۷	۰,۷	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۸
فارس	۲,۱	۲,۰	۱,۸	۱,۸	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۱۰,۳	۹,۶	۹,۰	۸,۶	۷,۴	۶,۵	۶,۱	۲,۱	۲,۰	۲,۱	۱,۸	۱,۸	۲,۰	۲,۱	۲,۱
قزوین	۲,۱	۲,۱	۲,۲	۲,۳	۲,۳	۲,۱	۲,۲	۱۰,۷	۹,۴	۸,۷	۸,۱	۷,۳	۶,۳	۶,۰	۲,۲	۲,۱	۲,۴	۲,۳	۲,۲	۲,۱	۲,۱	۲,۱
قم	۲,۴	۲,۸	۲,۷	۲,۷	۲,۵	۲,۴	۲,۴	۱۰,۹	۱۰,۰	۹,۱	۸,۳	۷,۲	۶,۳	۵,۹	۲,۴	۲,۵	۲,۷	۲,۸	۲,۷	۲,۸	۲,۸	۲,۴
کردستان	۲,۵	۲,۶	۲,۶	۲,۶	۲,۷	۲,۷	۲,۳	۱۲,۹	۱۲,۴	۱۰,۸	۱۰,۳	۹,۴	۸,۵	۸,۴	۲,۳	۲,۷	۲,۷	۲,۶	۲,۶	۲,۶	۲,۶	۲,۵
کرمان	۱,۵	۱,۷	۱,۷	۱,۸	۱,۸	۱,۸	۱,۸	۱۰,۱	۹,۴	۹,۱	۸,۴	۷,۸	۶,۹	۶,۷	۱,۸	۱,۸	۱,۸	۱,۸	۱,۷	۱,۷	۱,۷	۱,۵
کرمانشاه	۲,۸	۲,۸	۲,۸	۲,۶	۲,۶	۲,۷	۲,۴	۱۱,۸	۱۱,۳	۱۰,۴	۹,۸	۸,۸	۸,۴	۷,۸	۲,۴	۲,۳	۲,۷	۲,۶	۲,۸	۲,۸	۲,۸	۲,۸
کهگیلویه و بویراحمد	۱,۶	۱,۸	۲,۲	۲,۴	۲,۲	۲,۲	۱,۸	۱۱,۲	۱۰,۴	۱۰,۰	۱۰,۵	۹,۰	۸,۰	۷,۶	۱,۸	۱,۹	۲,۲	۲,۴	۲,۲	۱,۸	۱,۸	۱,۶
گلستان	۱,۹	۲,۰	۱,۹	۲,۰	۲,۰	۲,۰	۲,۰	۱۱,۶	۱۰,۸	۹,۸	۹,۶	۸,۶	۷,۹	۷,۴	۲,۰	۲,۰	۱,۹	۲,۰	۱,۹	۲,۰	۲,۰	۱,۹
گیلان	۲,۷	۲,۹	۲,۶	۲,۶	۲,۶	۲,۶	۲,۸	۱۰,۳	۹,۴	۸,۸	۸,۲	۷,۵	۶,۹	۶,۵	۲,۸	۲,۶	۲,۶	۲,۶	۲,۸	۲,۹	۲,۹	۲,۷
لرستان	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۱۲,۶	۱۱,۸	۱۱,۱	۱۰,۵	۹,۳	۸,۵	۷,۷	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۰	۲,۱	۲,۱	۲,۱
مازندران	۲,۴	۲,۴	۲,۵	۲,۵	۲,۵	۲,۳	۲,۶	۹,۸	۹,۴	۸,۶	۷,۷	۷,۰	۶,۲	۵,۹	۲,۶	۲,۳	۲,۵	۲,۵	۲,۵	۲,۴	۲,۴	۲,۴
مرکزی	۲,۵	۲,۶	۲,۵	۲,۳	۲,۴	۲,۳	۲,۱	۱۰,۲	۹,۴	۸,۸	۷,۹	۶,۹	۵,۹	۵,۵	۲,۱	۲,۰	۲,۴	۲,۳	۲,۵	۲,۶	۲,۶	۲,۵
هرمزگان	۱,۶	۱,۸	۱,۶	۱,۶	۱,۶	۱,۷	۱,۶	۹,۷	۹,۱	۸,۲	۸,۰	۷,۱	۶,۶	۶,۳	۱,۶	۱,۷	۱,۶	۱,۶	۱,۸	۱,۸	۱,۸	۱,۶
همدان	۲,۲	۲,۳	۲,۴	۲,۳	۲,۳	۲,۳	۲,۳	۱۲,۵	۱۱,۶	۱۰,۳	۹,۶	۸,۷	۷,۸	۷,۲	۲,۳	۲,۳	۲,۳	۲,۳	۲,۴	۲,۳	۲,۳	۲,۲
یزد	۱,۲	۱,۳	۱,۵	۱,۴	۱,۶	۱,۷	۱,۶	۹,۶	۸,۸	۸,۴	۷,۵	۶,۷	۵,۸	۵,۶	۱,۶	۱,۷	۱,۶	۱,۴	۱,۵	۱,۳	۱,۲	۱,۲

۴-۴-۴- نمای رویدادها بر مبنای تغییرات جمعیت‌های در معرض: میزان بازتعریف‌شده ازدواج و طلاق

۴-۴-۱- میزان بازتعریف‌شده طلاق: میزان طلاق متأهلان

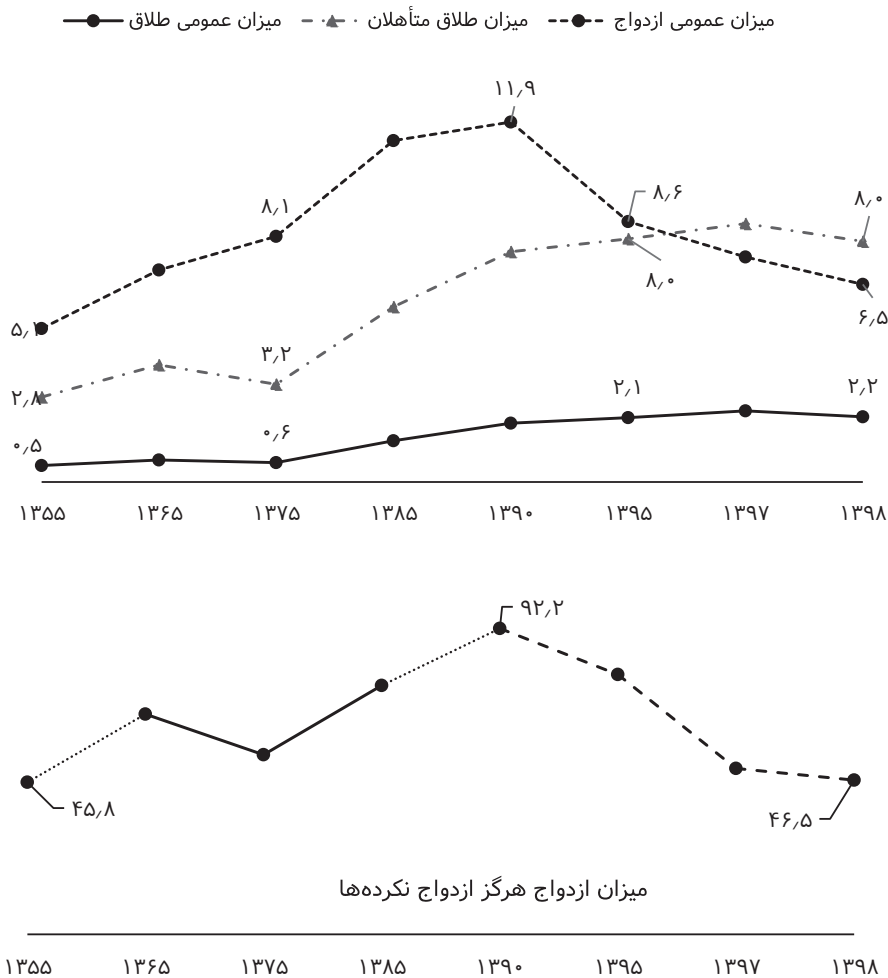
۱۵۶. مشکل اصلی میزان ناخالص طلاق آن است که به تسامح تمامی جمعیت را در معرض رویداد تلقی می‌کند. حال آن که طلاق صرفاً در مورد مردان و زنان دارای همسر واجد تعریف است.

۱۵۷. میزان طلاق متأهلان اما برعکس میزان ناخالص طلاق، به دقت به گسست یک خانواده زوجی اشاره دارد. از این رو به وضوح بر میزان ناخالص طلاق که کل جمعیت را به عنوان جمعیت در معرض رویداد لحاظ می‌کند، برتری دارد و عملاً یک روش برای تصحیح میزان ناخالص طلاق است. این شاخص نیز به صورت سالانه (۱۲ ماه گذشته) محاسبه و با ضرب هزار بیان می‌شود.

۴-۴-۲- میزان بازتعریف‌شده ازدواج: میزان ازدواج هرگز ازدواج‌نکرده‌ها

۱۵۸. میزان بازتعریف شده ازدواج با هدف تصحیح جمعیت در معرض ازدواج در محاسبه میزان ازدواج تعریف شده است. رویداد ازدواج بار اول تنها برای زنان/ مردانی رخ می‌دهد که هرگز ازدواج نکرده‌اند. میزان ازدواج بازتعریف‌شده، حاصل تقسیم تعداد ازدواج‌های بار اول زنان/مردان به تعداد زنان/مردان هرگز ازدواج نکرده است.

۱۵۹. بدیهی است این میزان به دقت به شکل‌گیری خانواده‌های زوجی اشاره دارد.

نمودار ۱۸. روند میزان ناخالص طلاق و ازدواج و میزان طلاق متأهلان و میزان ازدواج هرگز ازدواج نکرده‌ها در ایران: ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۸.

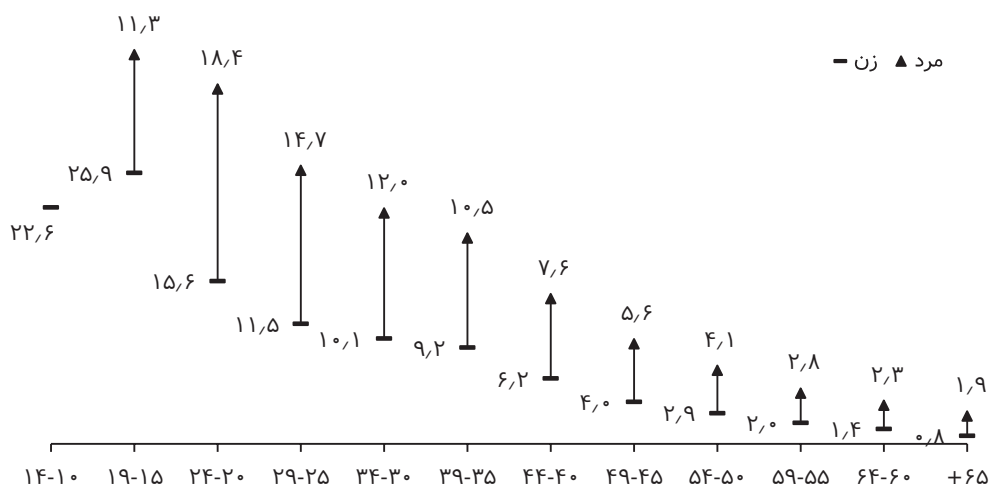
۱۶۰. توجه: محاسبه میزان‌های بازتعریف‌شده و استانداردشده ازدواج ۱۳۹۸ برپایه داده‌های ازدواج مرتبه اول از پایگاه اطلاعات جمعیت کشور (در برخط شماره) و محاسبه جمعیت زنان هرگز ازدواج نکرده در میانه سال ۱۳۹۸ داده‌های سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵ و تعدیل با استفاده از تعداد ازدواج‌های بار اول رخ داده در فاصله سرشماری تا نیمه سال ۱۳۹۸ (در برخط نام) انجام شده است. با این توضیح که مرتبه اول بودن ازدواج (با توجه به بی‌دقتی‌های مرسوم در دفاتر ثبت ازدواج و الکترونیکی نبودن داده‌های ازدواج قبل از ۱۳۹۱ که صحت سنجی رتبه ازدواج را ناممکن می‌کند) به‌ویژه در گروه‌های سنی بالاتر می‌تواند مورد شک و تردید باشد. همچنین ابزاری برای صحت سنجی داده‌های زنان هرگز ازدواج نکرده در دسترس نیست. با این حال به استناد بند ۲۶۱ اصول و توصیه‌هایی برای نظام ثبت احوال و آمار حیاتی، محاسبات این بخش با این احتیاط که در استفاده از آمارها، شرط احتیاط الزامی است، ارائه شده است.

جدول ۱۶: نمای استانی میزان عمومی و بازتعریف‌شده طلاق و ازدواج در سال ۱۳۹۸

محدوده	میزان طلاق ناخالص	بازه اطمینان ۹۵ درصد*	میزان طلاق متاهلان	بازه اطمینان ۹۵ درصد*	میزان ازدواج ناخالص	بازه اطمینان ۹۵ درصد*	میزان ازدواج بازتعریف‌شده	بازه اطمینان ۹۵ درصد*
کشور	۲,۲	(۲,۱۶, ۲,۱۸)	۸,۱	(۸, ۸,۱)	۶,۵	(۶,۵۳, ۶,۵۷)	۴۶,۵	(۴۶,۴, ۴۶,۷)
آذربایجان شرقی	۲,۳	(۲,۲۲, ۲,۳۲)	۸,۰	(۷,۹, ۸,۲)	۷,۱	(۶,۹۸, ۷,۱۴)	۵۸,۸	(۵۸,۱, ۵۹,۷)
آذربایجان غربی	۲,۰	(۱,۹۸, ۲,۰۸)	۷,۵	(۷,۴, ۷,۷)	۷,۸	(۷,۶۹, ۷,۸۸)	۶۰,۰	(۵۹,۳, ۶۰,۹)
اردبیل	۲,۴	(۲,۳۴, ۲,۵۱)	۸,۹	(۸,۷, ۹,۳)	۸,۲	(۸,۰۸, ۸,۴)	۶۴,۴	(۶۳,۳, ۶۶,۱)
اصفهان	۲,۰	(۱,۹۴, ۲,۰۲)	۷,۰	(۶,۹, ۷,۲)	۵,۲	(۵,۰۹, ۵,۲۱)	۳۹,۸	(۳۹,۳, ۴۰,۴)
البرز	۲,۴	(۲,۳۶, ۲,۴۸)	۸,۴	(۸,۳, ۸,۷)	۵,۱	(۵,۰۶, ۵,۲۴)	۳۳,۶	(۳۳, ۳۴,۳)
ایلام	۱,۴	(۱,۲۷, ۱,۴۶)	۵,۵	(۵,۱, ۵,۹)	۶,۸	(۶,۶۱, ۷,۰۳)	۴۳,۷	(۴۲,۴, ۴۵,۳)
بوشهر	۱,۶	(۱,۵۷, ۱,۷۲)	۶,۵	(۶,۲, ۶,۸)	۵,۲	(۵,۱۱, ۵,۳۷)	۳۴,۴	(۳۳,۵, ۳۵,۴)
تهران	۲,۴	(۲,۴۱, ۲,۴۶)	۸,۶	(۸,۶, ۸,۸)	۵,۲	(۵,۲, ۵,۲۸)	۳۲,۸	(۳۲,۵, ۳۳,۱)
چهارمحال و بختیاری	۱,۴	(۱,۳۵, ۱,۵)	۵,۵	(۵,۲, ۵,۸)	۶,۹	(۶,۷۳, ۷,۰۵)	۴۹,۱	(۴۷,۸, ۵۰,۴)
خراسان جنوبی	۱,۷	(۱,۶۱, ۱,۷۹)	۶,۱	(۵,۸, ۶,۵)	۷,۵	(۷,۲۷, ۷,۶۵)	۶۱,۴	(۵۹,۸, ۶۳,۳)
خراسان رضوی	۲,۹	(۲,۸۵, ۲,۹۴)	۱۰,۴	(۱۰,۴, ۱۰,۷)	۷,۴	(۷,۳۷, ۷,۵۱)	۵۸,۷	(۵۸,۲, ۵۹,۴)
خراسان شمالی	۲,۳	(۲,۲۴, ۲,۴۴)	۹,۰	(۸,۷, ۹,۵)	۸,۷	(۸,۵۵, ۸,۹۴)	۷۰,۴	(۶۸,۹, ۷۲,۴)
خوزستان	۲,۰	(۱,۹۲, ۲)	۸,۰	(۷,۹, ۸,۲)	۷,۶	(۷,۵۲, ۷,۶۸)	۵۱,۸	(۵۱,۳, ۵۲,۴)
زنجان	۱,۸	(۱,۷۱, ۱,۸۷)	۶,۴	(۶,۱, ۶,۷)	۷,۳	(۷,۱۵, ۷,۴۷)	۵۸,۷	(۵۷,۵, ۶۰,۵)
سمنان	۱,۷	(۱,۶۵, ۱,۸۵)	۶,۵	(۶,۲, ۶,۹)	۵,۰	(۴,۷۹, ۵,۱۲)	۳۱,۳	(۳۰,۲, ۳۲,۶)
سیستان و بلوچستان	۰,۷	(۰,۶۵, ۰,۷)	۳,۲	(۳,۱, ۳,۴)	۸,۱	(۸, ۸,۲)	۵۸,۹	(۵۸,۱, ۵۹,۷)
فارس	۲,۱	(۲,۰۲, ۲,۱)	۷,۸	(۷,۷, ۸)	۶,۱	(۶,۰۱, ۶,۱۵)	۴۰,۷	(۴۰,۱, ۴۱,۲)
قزوین	۲,۲	(۲,۱۲, ۲,۲۹)	۷,۷	(۷,۵, ۸)	۶,۰	(۵,۸۴, ۶,۱۱)	۴۷,۳	(۴۶,۲, ۴۸,۶)
قم	۲,۴	(۲,۳, ۲,۴۸)	۸,۶	(۸,۴, ۹)	۵,۹	(۵,۷۶, ۶,۰۳)	۴۴,۹	(۴۳,۸, ۴۶,۲)
کردستان	۲,۳	(۲,۲۶, ۲,۴)	۸,۴	(۸,۲, ۸,۸)	۸,۴	(۸,۲۲, ۸,۵)	۵۷,۱	(۵۶, ۵۸,۳)
کرمان	۱,۸	(۱,۷۴, ۱,۸۴)	۷,۰	(۶,۹, ۷,۲)	۶,۷	(۶,۶۲, ۶,۸)	۴۶,۸	(۴۶,۲, ۴۷,۶)
کرمانشاه	۲,۴	(۲,۳۲, ۲,۴۶)	۹,۳	(۹,۲, ۹,۷)	۷,۸	(۷,۶۹, ۷,۹۴)	۴۸,۴	(۴۷,۶, ۴۹,۴)
کهگیلویه و بویراحمد	۱,۸	(۱,۷۱, ۱,۹)	۷,۴	(۷,۱, ۷,۹)	۷,۶	(۷,۳۵, ۷,۷۵)	۴۹,۰	(۴۷,۷, ۵۰,۵)
گلستان	۲,۰	(۱,۹۵, ۲,۰۷)	۷,۶	(۷,۴, ۷,۹)	۷,۴	(۷,۲۹, ۷,۵۳)	۵۴,۷	(۵۳,۷, ۵۵,۷)
گیلان	۲,۸	(۲,۶۹, ۲,۸۲)	۹,۴	(۹,۳, ۹,۷)	۶,۵	(۶,۴۱, ۶,۶)	۴۳,۸	(۴۳, ۴۴,۶)
لرستان	۲,۱	(۲,۰۸, ۲,۲۱)	۸,۶	(۸,۴, ۸,۹)	۷,۷	(۷,۵۹, ۷,۸۵)	۵۳,۱	(۵۲,۱, ۵۴,۱)
مازندران	۲,۶	(۲,۵۶, ۲,۶۷)	۸,۶	(۸,۵, ۸,۹)	۵,۹	(۵,۸۴, ۶,۰۱)	۴۱,۶	(۴۰,۹, ۴۲,۳)
مرکزی	۲,۱	(۲,۰۵, ۲,۲)	۷,۶	(۷,۴, ۷,۹)	۵,۵	(۵,۴۲, ۵,۶۶)	۴۰,۶	(۳۹,۷, ۴۱,۷)
هرمزگان	۱,۶	(۱,۵۴, ۱,۶۵)	۶,۳	(۶,۱, ۶,۵)	۶,۳	(۶,۱۴, ۶,۳۷)	۳۹,۸	(۳۹, ۴۰,۷)
همدان	۲,۳	(۲,۱۹, ۲,۳۳)	۸,۳	(۸,۱, ۸,۷)	۷,۲	(۷,۰۷, ۷,۳۲)	۵۵,۱	(۵۴,۱, ۵۶,۳)
یزد	۱,۶	(۱,۵۲, ۱,۶۶)	۵,۸	(۵,۶, ۶,۱)	۵,۶	(۵,۴۵, ۵,۷۳)	۵۰,۹	(۴۹,۶, ۵۲,۳)

۳-۴-۴- مطالعۀ طلاق و ازدواج بر حسب میزان‌های سن-ویژه ۱-۳-۴-۴- میزان طلاق متأهلان در هر گروه سنی، میزان ویژه سنی زنان و مردان متأهل

۱۶۱. در سال ۱۳۹۸ بالاترین میزان طلاق متأهلان ویژه سنی مربوط به زنان دارای همسر ۱۹-۱۵ ساله و مردان دارای همسر ۲۴-۲۰ ساله به ترتیب با میزان ۲۵٫۹ و ۱۸٫۴ رخداد طلاق به ازاء هر هزار زن/ مرد دارای همسر بوده است.

نمودار ۱۹. نمای کشوری میزان طلاق ویژه سنی مردان و زنان متأهل در سال ۱۳۹۸

۱۶۲. بررسی چند سال اخیر نشان می‌دهد، پایین بودن میزان کلی طلاق متأهلان، ناشی از ارقام پایین میزان‌های سن-ویژه در گروه‌های سنی بالاتر از ۴۰ است که سهم زیادی از متأهلان را شامل می‌شوند. با وجود ثبات نسبی میزان‌های طلاق در سال‌های اخیر، در صورتی که افراد کمتر از سی ساله فعلی، میزان‌های سن-ویژه طلاق را در سال‌های آتی عمر خود تکرار کنند، آنگاه باید در انتظار افزایش میزان کلی طلاق متأهلان بود.

۱۶۳. در الگوی سنی غالب همسرگزینی در کشور، سن مردان به طور میانگین ۵ تا ۸ سال بیشتر از سن زنان است. یعنی، مردان در یک گروه سنی بالاتر از زنان به بازار ازدواج وارد می‌شوند. از این رو آمار مردان ازدواج کرده در گروه سنی ۱۴-۱۰ سال نسبت به زنان آن گروه سنی قابل اغماض است. با توجه به این واقعیت، می‌توان انتظار داشت که میزان‌های طلاق ویژه سنی مردان در هر یک از گروه‌ها نزدیک به یک گروه سنی پایین‌تر در زنان باشد برای نمونه در سال ۱۳۹۸ در کل کشور به ازاء هر هزار مرد متأهل ۲۵ تا ۲۹ ساله، ۱۴٫۷ طلاق رخ داده است. که این نزدیک به رقم مربوط به زنان متأهل

۲۰ تا ۲۴ ساله (با رقم ۱۵/۶) می‌باشد.

۱۶۴. مقایسه‌ی نمای استانی میزان طلاق ویژه‌ی سنی مردان و زنان متأهل الگوی مشابه کشور را برای رخداد طلاق در میان گروه‌های سنی نشان می‌دهد: بالاترین رخداد طلاق در میان زنان ۱۹-۱۵ ساله و مردان ۲۴-۲۰ ساله بوده است و با افزایش سن از میزان طلاق متأهلان مرد و زن کاسته می‌شود. براین اساس، تقریباً در تمامی گروه‌های سنی میزان طلاق مردان متأهل کمتر از زنان متأهل بوده است.

۱۶۵. استان سیستان و بلوچستان با ۶/۸ و ۵/۹ طلاق به ازاء هزار زن متأهل ۱۹-۱۵ و هزار مرد متأهل ۲۴-۲۰ ساله کمترین میزان‌های طلاق متأهلان ویژه‌ی سنی را داشته است. بالاترین میزان طلاق به ازاء هزار زن متأهل ۱۹-۱۵ ساله با رقم ۴۳/۳ مربوط به استان کرمانشاه بوده است. بالاترین میزان طلاق به ازاء هزار مرد متأهل ۲۴-۲۰ ساله در استان اردبیل رخ داده است.

۱۶۶. دو نکته‌ی مهم:

۱-۱۶۶. توجه به تعداد کم افراد دارای همسر در گروه‌های سنی قبل از ۲۰ سال و تأثیر آن بر میزان طلاق متأهلان ویژه‌ی سنی، تحلیل برپایه‌ی این میزان‌ها ممکن است راه به خطا ببرد.

۲-۱۶۶. در مقایسه‌های بین استانی توجه به تفاوت‌های ساختار سنی دارای اهمیت است. عملاً بهترین شیوه‌ی مقایسه «استانداردسازی» مقدارهاست.

جدول ۱۷: میزان طلاق زنان متأهل (بازتعریف شده) ویژه سنی در سال ۱۳۹۸.

گروه سنی	۱۰-۱۴	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۴	۳۵-۳۹	۴۰-۴۴	۴۵-۴۹	۵۰-۵۴	۵۵-۵۹	۶۰-۶۴	۶۵+
کشور	۲۲,۶	۲۵,۹	۱۵,۶	۱۱,۵	۱۰,۱	۹,۲	۶,۲	۴,۰	۲,۹	۲,۰	۱,۴	۰,۸
آذربایجان شرقی	۳۱,۶	۳۱,۰	۱۷,۲	۱۱,۲	۹,۹	۸,۳	۵,۷	۳,۸	۲,۷	۲,۰	۱,۴	۰,۸
آذربایجان غربی	۲۸,۹	۲۷,۵	۱۵,۱	۱۱,۴	۸,۹	۷,۳	۴,۹	۳,۳	۲,۳	۲,۲	۱,۲	۰,۸
اردبیل	۵۱,۹	۳۶,۹	۱۹,۹	۱۲,۹	۱۰,۴	۸,۰	۵,۴	۳,۲	۲,۱	۱,۵	۰,۷	۰,۶
اصفهان	۱۱,۰	۱۹,۹	۱۴,۹	۱۰,۳	۹,۲	۹,۳	۶,۰	۴,۰	۲,۷	۱,۶	۱,۳	۰,۷
البرز	۱۲,۲*	۲۱,۲	۱۵,۲	۱۱,۵	۱۰,۷	۱۰,۴	۸,۱	۵,۵	۳,۸	۳,۰	۱,۷	۱,۰
ایلام	۷,۴*	۲۸,۲	۱۵,۸	۸,۹	۷,۱	۵,۰	۲,۳	۲,۱	۱,۳	۰,۵*	۰,۲*	۰,۵*
بوشهر	۲۵,۰	۲۵,۸	۱۱,۸	۷,۸	۷,۲	۷,۲	۵,۲	۲,۹	۲,۲	۱,۹	۰,۸*	۰,۶*
تهران	۱۹,۶	۲۱,۲	۱۴,۶	۱۱,۹	۱۱,۶	۱۱,۹	۸,۵	۵,۳	۴,۰	۲,۸	۲,۱	۱,۱
چهارمحال و بختیاری	۱۴,۷*	۱۹,۴	۱۰,۷	۸,۶	۶,۲	۶,۳	۳,۷	۳,۱	۱,۹	۰,۷	۰,۹	۰,۷*
خراسان جنوبی	۹,۲*	۲۲,۶	۱۴,۸	۸,۹	۶,۹	۶,۰	۳,۵	۱,۸	۱,۹	۱,۰	۰,۷*	۰,۸
خراسان رضوی	۱۶,۵	۳۰,۷	۲۰,۹	۱۴,۲	۱۲,۲	۱۱,۱	۷,۲	۴,۷	۳,۰	۲,۰	۱,۴	۰,۸
خراسان شمالی	۱۳,۷	۲۲,۶	۱۸,۸	۱۳,۸	۱۱,۶	۸,۵	۵,۳	۴,۰	۲,۳	۱,۸	۲,۱	۰,۷*
خوزستان	۴۲,۱	۳۶,۱	۱۵,۱	۱۰,۴	۸,۴	۷,۵	۵,۷	۴,۰	۳,۰	۲,۲	۱,۷	۱,۱
زنجان	۲۷,۴	۲۳,۲	۱۱,۸	۹,۷	۷,۸	۶,۲	۴,۲	۳,۱	۲,۰	۱,۱	۰,۷	۰,۵*
سمنان	۴,۸*	۱۹,۸	۱۳,۱	۹,۵	۸,۹	۷,۳	۴,۷	۳,۴	۳,۳	۱,۵	۱,۶	۱,۳
سیستان و بلوچستان	۴,۲	۶,۸	۵,۸	۴,۳	۳,۲	۲,۴	۱,۸	۱,۰	۰,۸	۰,۷	۰,۵*	۰,۲*
فارس	۲۲,۳	۲۸,۲	۱۵,۸	۱۱,۴	۱۰,۱	۹,۱	۶,۲	۳,۶	۲,۹	۱,۷	۱,۲	۰,۶
قزوین	۲۰,۵	۲۴,۷	۱۲,۷	۱۱,۷	۱۰,۱	۸,۹	۵,۹	۳,۴	۲,۳	۱,۹	۰,۹	۰,۵*
قم	۴۰,۰	۳۰,۷	۱۷,۲	۱۲,۰	۹,۸	۹,۱	۶,۱	۳,۱	۲,۲	۱,۹	۱,۱	۰,۸
کردستان	۳۳,۱	۳۷,۱	۱۹,۸	۱۲,۴	۱۰,۱	۷,۵	۴,۴	۳,۵	۳,۳	۱,۷	۱,۳	۱,۵
کرمان	۱۲,۲	۲۰,۴	۱۳,۱	۹,۶	۸,۳	۷,۷	۵,۳	۳,۳	۲,۶	۱,۸	۱,۱	۰,۶
کرمانشاه	۶۶,۲	۴۳,۳	۲۱,۴	۱۶,۵	۱۲,۱	۹,۶	۶,۰	۳,۷	۲,۵	۱,۸	۱,۱	۰,۴
کهگیلویه و بویراحمد	۲۷,۰*	۳۰,۵	۱۳,۸	۱۲,۳	۸,۹	۸,۳	۴,۱	۲,۶	۱,۹	۱,۳	۰,۵*	۰,۶*
گلستان	۱۴,۹	۲۴,۹	۱۵,۷	۱۱,۱	۹,۲	۷,۸	۴,۹	۳,۳	۲,۰	۱,۵	۱,۲	۰,۵
گیلان	۲۲,۰	۲۴,۸	۱۹,۳	۱۸,۱	۱۴,۳	۱۳,۲	۸,۲	۵,۱	۴,۰	۲,۴	۱,۸	۰,۶
لرستان	۴۲,۳	۳۳,۴	۱۷,۹	۱۳,۹	۱۱,۱	۷,۹	۵,۹	۲,۸	۲,۰	۱,۳	۱,۱	۰,۶
مازندران	۱۳,۴	۲۸,۴	۱۸,۶	۱۳,۲	۱۲,۴	۱۱,۷	۷,۲	۴,۲	۲,۹	۲,۱	۱,۷	۰,۴
مرکزی	۱۴,۱*	۲۴,۹	۱۶,۱	۱۲,۴	۱۰,۹	۸,۴	۵,۵	۳,۴	۲,۷	۱,۴	۰,۹	۰,۵
هرمزگان	۱۲,۸*	۱۹,۴	۹,۹	۸,۲	۷,۰	۶,۳	۴,۵	۲,۸	۱,۳	۱,۷	۱,۱	۰,۵*
همدان	۳۳,۰	۳۰,۷	۱۷,۶	۱۳,۰	۱۰,۸	۸,۷	۵,۶	۳,۳	۲,۴	۱,۳	۰,۶	۰,۵
یزد	۱۶,۸*	۱۸,۰	۱۱,۱	۷,۸	۷,۶	۶,۰	۴,۱	۳,۳	۱,۹	۱,۰	۰,۸	۰,۴*

* تعداد رویدادهای طلاق کمتر از ۱۰ مورد است.

جدول ۱۸: میزان طلاق مردان متأهل (بازتعریف شده) ویژه سنی در سال ۱۳۹۸.

گروه سنی	۱۰-۱۴	۱۵-۱۹	۲۰-۲۴	۲۵-۲۹	۳۰-۳۴	۳۵-۳۹	۴۰-۴۴	۴۵-۴۹	۵۰-۵۴	۵۵-۵۹	۶۰-۶۴	۶۵+
کشور	۰٫۰	۱۱٫۳	۱۸٫۴	۱۴٫۷	۱۲٫۰	۱۰٫۵	۷٫۶	۵٫۶	۴٫۱	۲٫۸	۲٫۳	۱٫۹
آذربایجان شرقی	۰٫۰	۱۷٫۸	۲۵٫۱	۱۷٫۰	۱۲٫۹	۹٫۷	۷٫۰	۵٫۳	۳٫۷	۲٫۴	۲٫۰	۲٫۰
آذربایجان غربی	۰٫۰	۲۰٫۶	۲۰٫۴	۱۴٫۳	۱۱٫۷	۸٫۲	۵٫۹	۴٫۵	۳٫۵	۲٫۳	۲٫۰	۲٫۲
اردبیل	۰٫۰	۲۲٫۴	۲۹٫۸	۲۱٫۲	۱۳٫۸	۱۰٫۵	۷٫۴	۳٫۹	۳٫۳	۲٫۲	۱٫۹	۱٫۸
اصفهان	۰٫۰	۵٫۹	۱۵٫۲	۱۳٫۰	۱۱٫۳	۱۰٫۱	۷٫۴	۵٫۶	۳٫۸	۲٫۷	۲٫۱	۱٫۸
البرز	۰٫۰	۶٫۵*	۱۶٫۱	۱۳٫۱	۱۲٫۳	۱۰٫۸	۸٫۹	۷٫۰	۵٫۴	۳٫۷	۳٫۲	۲٫۴
ایلام	۰٫۰	۱۴٫۹*	۱۶٫۹	۱۲٫۹	۱۰٫۳	۷٫۹	۳٫۵	۲٫۸	۱٫۵	۰٫۹	۰٫۸*	۰٫۷
بوشهر	۰٫۰	۶٫۹*	۱۲٫۶	۷٫۹	۶٫۸	۶٫۱	۵٫۲	۴٫۱	۳٫۶	۲٫۱	۲٫۰	۱٫۴
تهران	۰٫۰	۶٫۲	۱۵٫۳	۱۳٫۶	۱۲٫۵	۱۲٫۹	۹٫۹	۷٫۳	۵٫۹	۴٫۱	۳٫۰	۲٫۰
چهارمحال و بختیاری	۰٫۰	۱٫۷*	۱۳٫۰	۱۰٫۰	۸٫۹	۷٫۴	۵٫۲	۳٫۵	۲٫۱	۱٫۴	۱٫۶	۱٫۷
خراسان جنوبی	۰٫۰	۱۱٫۸	۱۸٫۲	۱۳٫۶	۷٫۷	۶٫۶	۴٫۹	۲٫۸	۱٫۹	۱٫۵	۱٫۲	۱٫۷
خراسان رضوی	۰٫۰	۱۴٫۹	۲۴٫۲	۱۹٫۴	۱۵٫۰	۱۲٫۴	۹٫۴	۶٫۳	۴٫۵	۳٫۲	۲٫۷	۲٫۵
خراسان شمالی	۰٫۰	۷٫۸*	۱۹٫۷	۱۷٫۶	۱۴٫۶	۱۰٫۶	۷٫۹	۴٫۹	۳٫۳	۲٫۵	۲٫۳	۲٫۳
خوزستان	۰٫۰	۲۹٫۴	۲۲٫۹	۱۴٫۸	۱۰٫۳	۸٫۷	۶٫۷	۵٫۶	۴٫۶	۳٫۰	۲٫۹	۲٫۱
زنجان	۰٫۰	۱۵٫۶	۱۸٫۲	۱۲٫۵	۱۰٫۳	۶٫۸	۵٫۴	۴٫۱	۲٫۴	۱٫۹	۱٫۶	۱٫۷
سمنان	۰٫۰	۳٫۹*	۱۴٫۹	۱۰٫۹	۹٫۹	۹٫۲	۶٫۵	۴٫۸	۳٫۰	۲٫۱	۲٫۵	۲٫۳
سیستان و بلوچستان	۰٫۰	۳٫۴	۵٫۹	۵٫۵	۳٫۹	۳٫۳	۲٫۳	۱٫۵	۱٫۶	۰٫۹	۱٫۱	۰٫۷
فارس	۰٫۰	۵٫۹	۱۸٫۷	۱۵٫۰	۱۲٫۳	۱۰٫۹	۷٫۸	۵٫۴	۴٫۲	۲٫۹	۲٫۰	۱٫۴
قزوین	۰٫۰	۳٫۶*	۱۶٫۷	۱۳٫۹	۱۱٫۸	۱۰٫۶	۷٫۰	۵٫۲	۳٫۱	۲٫۵	۱٫۶	۱٫۵
قم	۰٫۰	۱۱٫۳	۲۰٫۶	۱۵٫۳	۱۳٫۱	۱۰٫۵	۷٫۲	۵٫۵	۳٫۷	۲٫۲	۱٫۸	۱٫۹
کردستان	۰٫۰	۲۲٫۲	۲۳٫۰	۱۸٫۷	۱۳٫۶	۹٫۱	۶٫۲	۴٫۶	۳٫۶	۲٫۴	۲٫۱	۲٫۲
کرمان	۰٫۰	۶٫۲	۱۳٫۸	۱۱٫۵	۱۰٫۰	۸٫۴	۶٫۴	۴٫۴	۳٫۳	۲٫۳	۱٫۷	۱٫۸
کرمانشاه	۰٫۰	۱۳٫۱	۲۹٫۳	۲۲٫۲	۱۷٫۲	۱۳٫۳	۶٫۹	۵٫۲	۳٫۸	۱٫۹	۱٫۹	۱٫۷
کهگیلویه و بویراحمد	۰٫۰	۴٫۷*	۱۷٫۹	۱۳٫۶	۱۳٫۰	۹٫۳	۶٫۹	۴٫۹	۳٫۰	۱٫۹	۲٫۰	۱٫۲
گلستان	۰٫۰	۱۳٫۲	۱۸٫۳	۱۴٫۰	۱۰٫۷	۹٫۶	۶٫۵	۴٫۴	۳٫۲	۱٫۹	۱٫۸	۱٫۹
گیلان	۰٫۰	۷٫۳	۱۷٫۴	۱۸٫۴	۱۷٫۲	۱۵٫۷	۱۰٫۶	۶٫۹	۴٫۸	۳٫۹	۲٫۳	۱٫۸
لرستان	۰٫۰	۱۳٫۳	۲۴٫۸	۱۹٫۶	۱۴٫۹	۱۰٫۵	۶٫۶	۴٫۵	۳٫۱	۱٫۹	۱٫۶	۱٫۶
مازندران	۰٫۰	۱۲٫۰	۲۰٫۴	۱۶٫۶	۱۳٫۹	۱۳٫۲	۸٫۹	۶٫۰	۳٫۷	۲٫۹	۲٫۲	۲٫۳
مرکزی	۰٫۰	۳٫۷*	۱۸٫۰	۱۶٫۵	۱۲٫۳	۱۱٫۴	۷٫۴	۵٫۰	۲٫۵	۲٫۱	۱٫۷	۱٫۹
هرمزگان	۰٫۰	۷٫۴	۱۲٫۹	۱۰٫۰	۷٫۳	۷٫۵	۵٫۳	۴٫۲	۲٫۸	۱٫۸	۲٫۳	۱٫۱
همدان	۰٫۰	۱۴٫۴	۲۴٫۹	۱۹٫۵	۱۴٫۲	۱۰٫۵	۷٫۳	۵٫۱	۳٫۰	۲٫۲	۱٫۵	۱٫۸
یزد	۰٫۰	۴٫۳	۱۱٫۲	۱۰٫۴	۷٫۹	۷٫۵	۵٫۶	۴٫۳	۲٫۶	۱٫۵	۱٫۷	۱٫۳

* تعداد رویدادهای طلاق کمتر از ۱۰ مورد است.

۲-۳-۴-۴- میزان ازدواج هرگز ازدواج نکرده‌ها در هر گروه سنی، میزان ویژه سنی زنان و مردان هرگز ازدواج نکرده

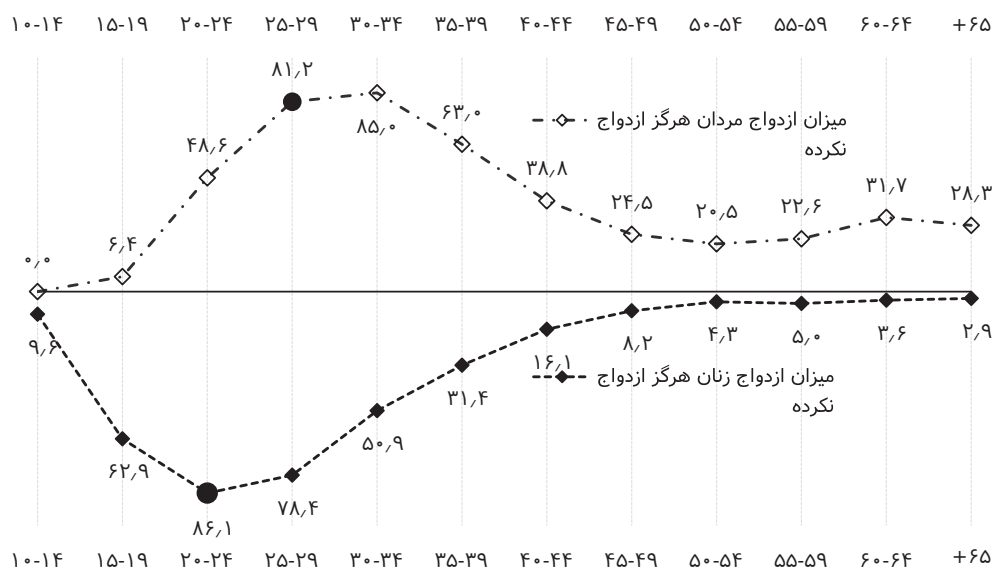
۱۶۷. میزان ازدواج ویژه سنی زنان هرگز ازدواج نکرده تا سن ۲۴-۲۰ سال، روندی افزایشی و پس از آن سن روندی کاهشی دارد.

۱۶۸. الگوی نسبتاً مشابهی برای مردان با شروع از یک گروه سنی بالاتر نسبت به زنان، تا رسیدن به سن ۲۹-۲۵ سالگی مشاهده می‌شود.

۱۶۹. ازدواج مردان هرگز ازدواج نکرده از سن ۵۵ سالگی به بعد برخلاف زنان روند رو به رشدی داشته و از ۲۰٫۵ برای مردان هرگز ازدواج نکرده ۵۴-۵۰ ساله به ۲۸٫۳ برای مردان مشابه در گروه سنی ۶۵ ساله و بیشتر می‌رسد.

۱۷۰. میزان ازدواج مردان هرگز ازدواج نکرده از سن ۲۵ سالگی به بعد در همه گروه‌های سنی بیشتر از این میزان برای زنان بوده است.

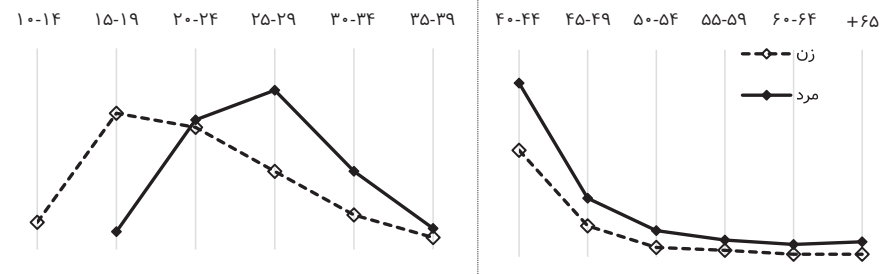
۱۷۱. میزان ازدواج مردان ۶۵ ساله و بیشتر هرگز ازدواج نکرده بالاتر از میزان ازدواج زنان مشابه در این گروه سنی است (مقایسه ۲۸٫۳ ازدواج به ازاء هزار مرد ۶۵ ساله و بیشتر هرگز ازدواج نکرده در مقایسه با ۲٫۹ ازدواج برای زنان هرگز ازدواج نکرده این گروه سنی).

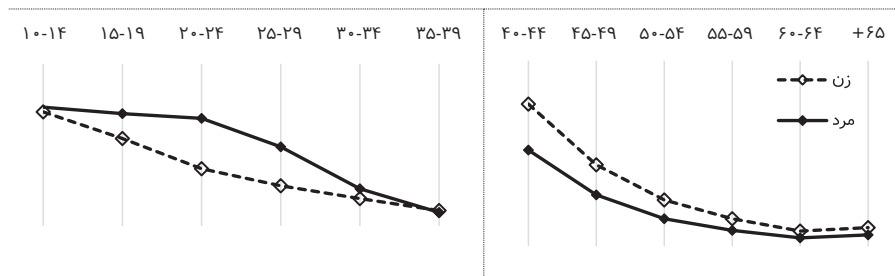
نمودار ۲۰. نمای کشوری میزان ازدواج سن-ویژه مردان و زنان هرگز ازدواج نکرده در سال ۱۳۹۸.

۱۷۲. تعداد ازدواج‌های بار اول مردان در همه گروه‌های سنی به جز گروه سنی زیر ۲۰ سال بیشتر از زنان است. تعداد ازدواج‌های بار اول زنان زیر ۲۰ سال، ۱۶۲۵۷۸، و این رقم برای مردان برابر با ۱۷۷۸۱ ازدواج است (نمودار ۲۱-آ). تعداد زنان هرگز ازدواج

نکرده در تمام گروه‌های سنی بعد از ۴۰ سال بیشتر از مردان هرگز ازدواج نکرده در این گروه‌های سنی است. این در حالی است که تقریباً در تمام گروه‌های سنی زیر ۴۰ سال تعداد زنان هرگز ازدواج نکرده کمتر از مردان با این ویژگی بوده است (نمودار ۲۱-ب).

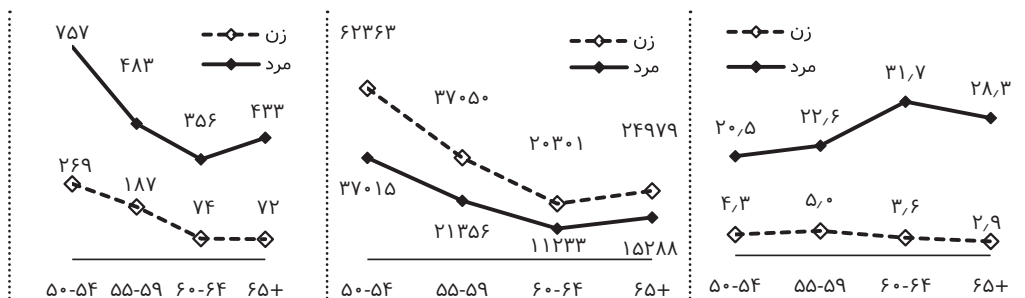

نمودار ۲۱-آ. توزیع سنی جنسی ازدواج‌های بار اول در سال ۱۳۹۸.

نمودار ۲۱-ب. توزیع سنی جنسی جمعیت هرگز ازدواج نکرده در سال ۱۳۹۸.

۱۷۳. تعداد ازدواج‌های ضبط‌شده به‌عنوان ازدواج مرتبه اول، برای مردان ۵۰ساله و بیشتر بالاتر از زنان این گروه سنی است (نمودار ۲۲-پ). در حالی که الگوی معکوسی درباره تعداد زنان هرگز ازدواج نکرده نسبت به جمعیت مردان هرگز ازدواج نکرده در این گروه سنی وجود دارد (نمودار ۲۲-ب)، میزان ازدواج مردان هرگز ازدواج نکرده از ۵۰ سالگی به بعد روند روبه‌رشدی را نشان می‌دهد. الگویی که برای زنان بعد از اتمام سن باروری، ۵۰سالگی به بعد، روندی کاهشی دارد (نمودار ۲۲-آ).

نمودار ۲۲-پ. تعداد ازدواج‌های بار اول مردان و زنان.

نمودار ۲۲-ب. جمعیت مردان و زنان هرگز ازدواج نکرده.

نمودار ۲۲-آ. میزان ازدواج مردان و زنان هرگز ازدواج نکرده.

۱۷۴. در سال ۱۳۹۸، میزان ازدواج زنان هرگز ازدواج نکرده ۲۴-۲۰ ساله در کشور برابر با ۸۶٫۱ (ازدواج به ازاء هزار نفر زن هرگز ازدواج نکرده در این سن) بوده است. بیشینه میزان ازدواج زنان هرگز ازدواج نکرده ۲۴-۲۰ ساله مربوط به استان خراسان جنوبی با رقم ۱۳۴٫۸ و کمینه آن مربوط به استان سمنان با رقم ۵۰٫۸ بوده است.

۱۷۵. در سال ۱۳۹۸، میزان ازدواج مردان هرگز ازدواج نکرده ۲۹-۲۵ ساله در کشور ۸۱٫۲ (ازدواج برای هزار مرد هرگز ازدواج نکرده این گروه سنی) بوده است. بیشینه و کمینه این میزان ویژه سنی به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان با رقم ۱۵۷٫۸ و بوشهر با میزان ۵۴٫۲ اختصاص داشته است.

۱۷۶. میزان ازدواج مردان ۶۵ ساله و بیشتر در کشور ۲۸٫۳ بوده است.

۱۷۷. البته در تحلیل این بخش به ویژه در برنامه‌ریزی‌های حمایتی، باید به مشکلات پیش‌گفته متغیر رتبه ازدواج که صرفاً برپایه اطلاع دفترخانه‌های رسمی ازدواج و طلاق در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور «ضبط» شده و راستی آزمایی نشده است، توجه داشت. به ویژه در سن‌های بالاتر، ممکن است ازدواج ثبت شده به عنوان اولین ازدواج، عملاً ازدواج دوم یا بیشتر فرد باشد. با استفاده از داده‌های فعلی، به گزاره‌های بعضاً تردیدبرانگیزی برای سنین بالا خواهیم رسید. از جمله؛

۱-۱۷۷. بیشینه میزان این گروه سنی به مردان استان کهگیلویه و بویراحمد با رقم ۲۰۳٫۷ ازدواج برای مردان هرگز ازدواج نکرده گروه سنی اختصاص داشته است.

۱۷۸. پیرو نکته ذکر شده در بند ۱۷۷ و به‌طور کلی در تحلیل میزان‌های ازدواج مردان، باید به این نکته کلیدی توجه داشت که: با توجه به مشروعیت تعدد زوجات در ایران، کاربست داده‌ها و میزان‌های مربوط به مردان نیازمند احتیاط‌های افزون‌تر است. چرا که: اگر ازدواج مردان، اولین ازدواج نباشد، آنگاه ممکن است به جای بازازدواج، ازدواج مجدد (تجدید فراش) فرد باشد و عملاً این ازدواج منجر به بروز پدیده چند همسری شده باشد. که متأسفانه به دلیل شیوه ضبط داده‌ها، آماری از شیوع آن در جامعه ایرانی در دست نیست.

۱۷۹. پیرو بندهای ۴۰، ۱۷۷ و ۱۷۸: میزان‌های ازدواج، به ویژه در مورد مردان، به تمامی نماینده وضعیت بازار زناشویی در کشور نیستند. علاوه بر عدم دسترسی به آمار تعدد زوجات، آماری از میزان ازدواج‌های شرعی غیرثبیتی در دست نیست. از این‌رو، تعمیم این میزان‌ها به تمامی روابط شرعی بین زنان

و مردان ایرانی، خالی از اشکال نخواهد بود. هرچند هنوز مشخص نیست که ازدواج‌های شرعی اما غیرثبتي (اعم از عقد دائم یا موقت) را باید «به لحاظ آماری» جزو روابط «رسمی» زناشویی دانست یا نه. به لحاظ عرف/شرع/قانون این روابط رسمی قلمداد شده و ثبت آن اجباری است، اما عدم ثبت رسمی این نوع از ازدواج، با وجود نواهی قانونی، موجب پی‌گرد نمی‌گردد. بنابراین این ابهام باقی می‌ماند: روابط رسمی زناشویی (در قالب عقد دائم یا موقت) در کشور وجود دارد که (با وجود محمل قانونی) سازوکار عملی برای ثبت و ضبط و تولید آمار آن تمهید نشده است. از این‌رو یا اساساً باید آمارهای زناشویی را به موارد «عقد دائم ثبتی» منحصر کرد و یا از مطالعه آماری «عقد دائم و موقت غیر ثبتی» به عنوان نوعی از ازدواج، چشم‌پوشی کرد.

۱۸۰. دیگر آن‌که در این تحلیل‌ها، به ازدواج‌های زنان ایرانی به مردان خارجی و بالعکس پرداخته نشده است. یکی از دلایل آن، به حسب شواهد، شرعی و غیرثبتي بودن بسیاری از این ازدواج‌هاست. با توجه به اعطای تابعیت به فرزندان زنان ایرانی، برپایه قانونی که اخیراً در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید، و شروط آن، می‌توان امیدوار بود از میزان ازدواج‌های شرعی غیرثبتي کاسته شده و ثبت ازدواج رواج بیشتری یابد.

۱۸۱. البته در سالیان اخیر، به نظر می‌رسد در برخی مناطق که ازدواج شرعی مقدم بر ازدواج ثبتی شمرده می‌شده است، این روند رو به تغییر است. برای سنجش این موضوع، یکی از راه‌ها بررسی تغییرات ولادت‌های اعلام شده‌ای است که پدر و مادر متفقاً اقدام به اعلام و امضاء سند ثبت کل وقایع کرده‌اند (یعنی مطابق تبصره ماده ۱۶ قانون ثبت احوال، چون ازدواج آنان ثبتی نبوده است، مجبور به اتفاق در اعلام شده‌اند). بدیهی است کاهش این نسبت به معنای کاهش ازدواج‌های شرعی غیرثبتي (حداقل بخشی که منجر به ولادت طفل شده) خواهد بود. از منظر آماری:

۱-۱۸۱. در سال ۱۳۹۸، ۱٫۸ درصد ولادت‌های ثبت شده در کشور، برپایه اعلام توأمان پدر و مادر بوده است (یعنی، ازدواج پدر و مادر شرعی غیرثبتي بوده است). این در حالی است، که این رقم در سال ۱۳۸۵، سال فراگیر شدن طرح پوشش ثبت به‌هنگام رویدادهای حیاتی در تمامی استان‌های کشور، ۵٫۷ درصد بود.

۲-۱۸۱. نسبت اخیر در شهرستان مراوه‌تپه در استان گلستان از ۱۷٫۵ درصد در سال ۱۳۸۸ به ۴ درصد در سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است.

۳-۱۸۱. نسبت اخیر در شهرستان ایرانشهر در استان سیستان و بلوچستان از ۲۸ درصد در سال ۱۳۸۸ به ۹ درصد در سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است.

جدول ۱۹: میزان ازدواج زنان هرگز ازدواج نکرده (بازتعریف شده) ویژه سنی در سال ۱۳۹۸

گروه سنی	۱-۱۰	۱۱-۱۵	۱۶-۲۰	۲۱-۲۵	۲۶-۳۰	۳۱-۳۵	۳۶-۴۰	۴۱-۴۵	۴۶-۵۰	۵۱-۵۵	۵۶-۶۰	۶۱-۶۵	۶۶-۷۰
کشور	۹,۶	۶۲,۹	۸۶,۱	۷۸,۴	۵۰,۹	۳۱,۴	۱۶,۱	۸,۲	۴,۳*	۵,۰*	۳,۶*	۲,۹*	
آذربایجان شرقی	۲۳,۳	۹۳,۶	۹۵,۷	۸۹,۵	۵۷,۶	۳۳,۴	۱۶,۹	۸,۹	۵,۷	۳,۲*	۱,۲*	۴,۳*	
آذربایجان غربی	۱۰,۰	۸۱,۳	۱۱۸,۶	۱۱۲,۰	۶۳,۲	۳۲,۲	۱۷,۶	۹,۸	۶,۲	۵,۸*	۴,۰*	۶,۳*	
اردبیل	۲۷,۳	۹۵,۴	۱۰۱,۷	۹۹,۰	۶۴,۴	۲۶,۸	۱۷,۲	۹,۳	۶,۳*	۳,۴*	۰,۰*	۵,۱*	
اصفهان	۲,۴	۳۹,۴	۸۶,۹	۷۹,۵	۵۴,۴	۳۲,۸	۱۶,۳	۶,۵	۳,۸	۳,۴*	۴,۳*	۱,۶*	
البرز	۲,۷	۳۰,۹	۶۴,۶	۶۸,۰	۴۷,۴	۳۱,۴	۱۷,۱	۹,۴	۵,۸	۴,۶*	۳,۱*	۷,۰*	
ایلام	۴,۵	۴۸,۸	۶۷,۹	۷۸,۱	۶۱,۳	۲۶,۵	۱۰,۰	۳,۸*	۲,۹*	۱۶,۳*	۰,۰*	۰,۰*	
بوشهر	۳,۸	۵۰,۹	۷۶,۴	۶۲,۷	۳۸,۳	۱۹,۷	۱۱,۱	۷,۵	۳,۳*	۴,۵*	۰,۰*	۰,۰*	
تهران	۲,۳	۲۶,۶	۶۰,۰	۶۷,۲	۴۹,۶	۳۶,۱	۱۷,۷	۷,۵	۳,۰	۳,۲	۲,۳	۰,۹*	
چهارمحال و بختیاری	۴,۳	۵۸,۷	۹۰,۷	۱۰۰,۰	۶۷,۹	۳۵,۹	۱۶,۰	۲,۳*	۲,۱*	۰,۰*	۰,۰*	۷,۰*	
خراسان جنوبی	۱۱,۲	۹۸,۲	۱۳۴,۸	۸۸,۲	۴۲,۷	۲۰,۴	۱۴,۲	۵,۰*	۳,۵*	۰,۰*	۰,۰*	۰,۰*	
خراسان رضوی	۲۱,۱	۹۶,۹	۱۱۰,۲	۷۷,۹	۴۸,۱	۲۹,۶	۱۹,۵	۸,۲	۴,۳	۱۰,۰	۳,۷*	۰,۰*	
خراسان شمالی	۲۷,۱	۱۰۹,۳	۱۲۲,۱	۹۱,۹	۵۵,۹	۳۲,۹	۲۰,۵	۱۲,۱*	۲۶,۲*	۵۳,۶*	۵۸,۸*	۴۷,۶*	
خوزستان	۱۱,۰	۷۴,۳	۹۰,۱	۸۴,۶	۵۳,۶	۳۰,۶	۱۳,۳	۶,۵	۲,۸	۳,۴	۱,۳*	۲,۷*	
زنجان	۳۰,۱	۹۳,۶	۸۶,۶	۷۷,۳	۴۴,۸	۲۵,۴	۱۳,۵	۱۷,۱	۴,۱*	۶۸,۲	۶۴,۵*	۹۴,۳	
سمنان	۳,۰	۳۷,۳	۵۰,۸	۵۱,۴	۳۶,۵	۲۱,۹	۹,۳	۴,۴*	۲,۰*	۳,۲*	۵,۱*	۰,۰*	
سیستان و بلوچستان	۱۲,۳	۱۰۴,۰	۱۱۵,۰	۷۶,۴	۴۵,۳	۳۰,۷	۲۲,۶	۲۰,۸	۶,۳*	۱۳,۲*	۰,۰*	۱,۹*	
فارس	۶,۱	۵۲,۷	۷۳,۸	۷۰,۹	۴۸,۱	۲۹,۵	۱۵,۱	۷,۴	۵,۲	۱,۷*	۱,۴*	۱,۳*	
قزوین	۱۳,۱	۶۹,۱	۸۷,۳	۸۱,۷	۴۹,۰	۲۴,۴	۱۳,۵	۸,۵	۴,۱*	۸,۰*	۲۹,۶*	۱۱,۳*	
قم	۷,۲	۶۳,۰	۹۷,۲	۷۱,۳	۴۰,۵	۳۱,۴	۱۸,۳	۱۱,۴	۱۳,۰*	۲۸,۷*	۲۱,۴*	۱۷,۸*	
کردستان	۵,۹	۷۳,۸	۱۰۸,۰	۱۰۱,۳	۶۱,۴	۳۸,۷	۲۲,۸	۲۰,۳	۵,۱*	۱۰,۱*	۰,۰*	۸,۷*	
کرمان	۸,۲	۶۶,۹	۸۹,۶	۷۳,۸	۴۵,۲	۳۱,۴	۲۰,۹	۹,۷	۵,۶*	۴,۱*	۰,۰*	۱,۰*	
کرمانشاه	۷,۲	۶۳,۸	۸۵,۱	۸۰,۷	۵۲,۶	۲۹,۲	۱۰,۹	۵,۳	۲,۴*	۲,۶*	۳,۵*	۱,۶*	
کهگیلویه و بویراحمد	۵,۰	۵۷,۴	۷۸,۸	۸۸,۶	۶۲,۴	۳۶,۹	۲۳,۳	۲۰,۵	۲۹,۱*	۱۹,۷*	۶۹,۰*	۱۹,۲*	
گلستان	۱۰,۰	۹۱,۵	۱۰۶,۵	۸۳,۰	۴۹,۱	۳۲,۲	۱۸,۴	۹,۵	۶,۶*	۱۰,۳*	۸,۷*	۱۶,۰*	
گیلان	۴,۷	۴۳,۰	۸۶,۸	۹۴,۹	۵۶,۹	۳۴,۳	۱۷,۸	۸,۰	۴,۶	۲,۲*	۳,۶*	۳,۴*	
لرستان	۱۲,۹	۷۷,۸	۸۹,۴	۸۱,۹	۵۴,۳	۲۸,۲	۱۷,۴	۱۰,۹	۷,۱*	۱۵,۰	۲,۷*	۵,۶*	
مازندران	۴,۷	۵۲,۵	۸۸,۶	۸۰,۶	۴۹,۶	۳۰,۳	۱۰,۱	۴,۸	۲,۳*	۱,۱*	۴,۶*	۳,۴*	
مرکزی	۵,۹	۵۰,۲	۸۷,۲	۸۳,۹	۴۶,۲	۲۵,۰	۶,۳	۳,۵*	۲,۸*	۱۱,۱*	۸,۵*	۲,۳*	
هرمزگان	۴,۸	۶۱,۲	۸۴,۳	۶۳,۳	۳۴,۳	۲۲,۸	۱۴,۷	۹,۲	۲,۱*	۰,۰*	۰,۰*	۰,۰*	
همدان	۲۰,۶	۸۳,۵	۸۸,۴	۸۰,۹	۴۹,۲	۳۱,۵	۱۷,۶	۸,۸	۸,۵*	۱۳,۶*	۳,۵*	۶,۲*	
یزد	۴,۶	۷۵,۲	۱۱۶,۴	۹۵,۶	۶۲,۱	۵۰,۷	۲۳,۲	۲۶,۶	۸,۲*	۱۸,۹*	۲۱,۷*	۰,۰*	

* تعداد رویدادهای طلاق کمتر از ۱۰ مورد است.

جدول ۲۰: میزان ازدواج مردان هرگز ازدواج نکرده (بازتعریف شده) ویژه سنی در سال ۱۳۹۸

گروه سنی	۱-۱۰	۱۱-۱۵	۱۶-۲۰	۲۱-۲۵	۲۶-۳۰	۳۱-۳۵	۳۶-۴۰	۴۱-۴۵	۴۶-۵۰	۵۱-۵۵	۵۶-۶۰	۶۱-۶۵
محدوده کشور	۰,۰	۶,۴	۴۸,۶	۸۱,۲	۸۵,۰	۶۳,۰	۳۸,۸	۲۴,۵	۲۰,۵	۲۲,۶	۳۱,۷	۲۸,۳
آذربایجان شرقی	۰,۰*	۸,۸	۵۷,۴	۹۳,۷	۱۰۹,۲	۷۵,۷	۴۸,۳	۳۳,۱	۲۳,۲	۲۵,۹	۲۸,۳	۲۳,۱
آذربایجان غربی	۰,۰*	۸,۹	۶۵,۶	۱۲۱,۳	۱۳۳,۵	۸۰,۷	۵۱,۶	۲۹,۲	۲۳,۹	۳۰,۵	۳۶,۷	۱۶,۳
اردبیل	۰,۰*	۷,۸	۵۱,۱	۱۰۲,۷	۱۲۷,۰	۱۰۱,۵	۵۵,۲	۲۷,۵	۳۱,۳	۲۳,۴*	۳۱,۹*	۲۵,۵*
اصفهان	۰,۰*	۲,۳	۳۳,۲	۶۵,۸	۶۹,۷	۴۸,۱	۲۵,۳	۱۳,۱	۹,۵	۱۵,۷	۱۳,۲*	۲۵,۶
البرز	۰,۰*	۲,۰	۲۸,۱	۵۷,۴	۶۲,۰	۴۹,۹	۲۵,۷	۱۵,۵	۱۶,۴	۱۳,۱*	۲۵,۵*	۲۹,۰
ایلام	۰,۰*	۳,۵	۲۷,۹	۶۴,۳	۸۹,۲	۸۵,۸	۴۰,۱	۲۷,۵	۰,۰*	۸,۵*	۵۸,۰*	۱۸,۳*
بوشهر	۰,۰*	۳,۸	۳۱,۰	۵۴,۲	۶۲,۲	۴۵,۹	۳۰,۳	۲۳,۲	۲۴,۷	۳۷,۰	۴۱,۵*	۵۱,۷
تهران	۰,۰*	۱,۸	۲۵,۲	۵۴,۸	۶۳,۵	۵۵,۸	۳۳,۲	۱۸,۰	۱۳,۱	۱۴,۴	۱۴,۱	۱۱,۱
چهارمحال و بختیاری	۰,۰*	۲,۷	۳۴,۰	۸۹,۳	۱۲۳,۰	۸۸,۵	۴۵,۵	۴۰,۰	۲۰,۷*	۱۹,۰*	۴۴,۴*	۱۱۶,۷
خراسان جنوبی	۰,۰*	۱۰,۴	۹۲,۳	۱۵۴,۷	۱۴۵,۴	۶۶,۲	۲۸,۶	۲۰,۰*	۱۹,۱*	۱۶,۳*	۳۳,۳*	۲۲,۹*
خراسان رضوی	۰,۰*	۱۰,۸	۸۶,۶	۱۱۳,۰	۱۰۲,۶	۷۰,۱	۴۶,۲	۳۰,۶	۴۱,۱	۳۵,۰	۲۵,۵	۳۴,۶
خراسان شمالی	۰,۰*	۱۳,۷	۹۸,۶	۱۴۹,۶	۱۳۸,۸	۹۲,۵	۶۱,۷	۷۲,۷	۶۲,۹*	۱۰۱,۱*	۱۹,۶*	۱۲۱,۶*
خوزستان	۰,۰*	۱۰,۰	۵۵,۳	۹۳,۵	۱۰۱,۵	۷۳,۸	۴۶,۲	۳۱,۲	۲۹,۱	۲۷,۶	۵۰,۱	۴۱,۲
زنجان	۰,۰*	۵,۸	۵۹,۷	۱۰۵,۲	۱۱۱,۹	۷۴,۲	۵۲,۸	۴۰,۶	۴۷,۸	۵۴,۲*	۱۹۱,۹	۱۵۲,۴
سمنان	۰,۰*	۳,۲	۲۴,۶	۵۵,۵	۶۵,۵	۳۸,۵	۲۷,۵	۱۳,۱*	۱۲,۵*	۱۵,۰*	۹,۷*	۰,۰*
سیستان و بلوچستان	۰,۱*	۱۸,۶	۱۱۱,۵	۱۵۷,۸	۱۲۳,۹	۸۴,۱	۸۲,۳	۶۳,۸	۷۴,۲	۷۴,۲	۸۴,۵	۱۰۹,۲
فارس	۰,۰*	۳,۱	۳۰,۸	۶۲,۸	۷۸,۲	۶۳,۵	۴۲,۵	۲۶,۷	۲۲,۷	۱۹,۴	۲۸,۸	۳۰,۹
قزوین	۰,۰*	۳,۶	۴۲,۱	۸۰,۹	۸۸,۸	۶۰,۱	۴۰,۹	۱۶,۱	۳۶,۰	۵۰,۳	۹۹,۱	۲۵,۶*
قم	۰,۰*	۵,۳	۵۰,۴	۸۳,۱	۸۲,۷	۵۶,۰	۳۷,۲	۳۲,۲	۲۲,۰*	۲۵,۵	۵۷,۷*	۴۷,۹*
کردستان	۰,۰*	۴,۶	۴۹,۳	۱۰۶,۹	۱۲۰,۴	۸۳,۷	۶۵,۷	۴۹,۷	۳۱,۱	۱۷,۷*	۳۱,۴*	۲۱,۲*
کرمان	۰,۰*	۹,۱	۵۶,۲	۸۵,۷	۸۹,۰	۵۹,۳	۴۱,۹	۲۳,۴	۳۰,۳	۱۹,۴	۲۵,۶	۳۰,۵
کرمانشاه	۰,۰*	۴,۲	۳۹,۰	۸۰,۲	۹۰,۱	۷۳,۱	۳۸,۷	۲۶,۸	۱۱,۷	۸,۵*	۲۰,۶*	۱۳,۳*
کهگیلویه و بویراحمد	۰,۰*	۴,۵	۳۵,۸	۷۸,۰	۱۲۰,۵	۱۱۰,۹	۷۹,۹	۵۱,۷	۱۱۵,۷	۱۷۵,۴	۱۸۳,۷*	۲۰۳,۷
گلستان	۰,۰*	۱۰,۹	۷۶,۰	۱۰۵,۰	۱۰۳,۹	۶۷,۷	۴۴,۹	۳۷,۱	۵۰,۱	۴۱,۵	۶۷,۶	۱۰۱,۳
گیلان	۰,۰*	۴,۷	۴۲,۷	۸۲,۵	۷۶,۱	۵۱,۴	۲۸,۴	۱۶,۷	۱۰,۷	۱۶,۰	۲۱,۹	۱۷,۵
لرستان	۰,۰*	۶,۱	۴۸,۶	۸۷,۷	۹۹,۰	۷۶,۸	۴۵,۱	۴۲,۵	۱۹,۶	۳۳,۱	۵۹,۷	۵۷,۵
مازندران	۰,۰*	۴,۶	۳۹,۶	۷۲,۶	۷۷,۵	۶۲,۱	۳۵,۸	۲۰,۶	۱۸,۰	۱۹,۹	۳۰,۷	۳۵,۲
مرکزی	۰,۰*	۲,۳	۳۲,۹	۷۲,۷	۸۲,۶	۴۵,۵	۲۶,۲	۲۷,۷	۱۷,۵*	۱۸,۴*	۴۹,۱*	۲۹,۹*
هرمزگان	۰,۰*	۵,۹	۵۱,۱	۸۶,۸	۷۵,۰	۴۹,۲	۳۹,۵	۲۷,۸	۲۳,۰	۳۵,۲	۶,۷*	۷,۷*
همدان	۰,۰*	۴,۰	۴۵,۳	۹۳,۳	۱۰۳,۶	۷۵,۳	۴۳,۱	۴۰,۶	۲۱,۱	۲۵,۱	۵۲,۴	۳۸,۲
یزد	۰,۰*	۷,۳	۵۷,۵	۹۵,۵	۹۰,۵	۶۱,۱	۴۱,۸	۱۷,۵*	۱۵,۱*	۱۸,۸*	۴۳,۵*	۶۵,۷*

* تعداد رویدادهای طلاق کمتر از ۱۰ مورد است.

۴-۴-۴- میزان بازتعریف شده استاندارد شده

۱۸۲. نگاه دیگری به میزان بازتعریف شده می‌تواند مبتنی بر میانگین وزنی میزان‌های سن-ویژه باشد که در آن وزن‌های به کار گرفته شده نسبت و سهم جمعیت هر گروه سنی از کل جمعیت زن دارای همسر دار ایرانی درباره طلاق و جمعیت زن هرگز ازدواج نکرده ایرانی درباره ازدواج است. میزان طلاق/ازدواج ویژه سنی عبارت است از نسبت طلاق‌ها/ازدواج‌ها به ازاء هر ۱۰۰۰ زن متأهل/هرگز ازدواج نکرده در هر گروه سنی (یعنی محاسبه میزان بازتعریف شده به صورت ویژه در هر گروه سنی).

۱۸۳. مشکل اصلی میزان بازتعریف شده طلاق/ازدواج آن است که این نرخ به تغییرات در ترکیب سنی جمعیت در معرض رویدادها، برای میزان بازتعریف شده طلاق جمعیت متأهل و برای میزان بازتعریف شده ازدواج جمعیت هرگز ازدواج نکرده، حساس نیست. از این رو چنانچه بخواهیم دو استان با دو ساختار سنی متفاوت را مورد مقایسه قرار دهیم وزن‌های به کار گرفته برای دو استان کاملاً متفاوت خواهند بود. از این رو شاخص‌های میزان طلاق متأهلان در مقایسه طلاق و میزان ازدواج هرگز ازدواج نکرده‌ها در مقایسه ازدواج بار اول بین دو یا چند استان می‌توانند بسیار گمراه کننده باشند.

۱۸۴. به بیان دیگر: میزان بازتعریف شده، تحت تأثیر ساختمان سنی جمعیت است و از زمانی به زمان دیگر و یا از استانی به استان دیگر تحت تأثیر تغییرات در ساختمان سنی جمعیت تغییر می‌یابد. بنابراین ممکن است دو استان با داشتن میزان ویژه سنی مشابه، به سبب ساختمان و توزیع سنی متفاوت، میزان بازتعریف شده متفاوت داشته باشند.

۱۸۵. یک روش برای خالص کردن میزان بازتعریف شده، این است که تأثیر ساختار سنی را در آن حذف کنیم. برای این منظور باید برای تمام مواردی که مورد مقایسه قرار می‌گیرند، ساختمان سنی یکسان در نظر گرفت. برای این کار هنگامی که میزان بازتعریف شده هر گروه سنی، در نسبت گروه سنی جمعیت آن گروه ضرب می‌شود، در تمام موارد ساختمان جمعیتی واحدی را به عنوان استاندارد انتخاب نموده و بدین ترتیب ساختمان‌های سنی یکسان شده و میزان بازتعریف شده استاندارد می‌شود. توزیع سنی استاندارد را جمعیت کشور انتخاب می‌کنیم.

۱۸۶. انتظار می‌رود استان‌هایی که ساختار سنی متفاوت از ساختار کل کشور (تفاوت آشکار در ساختار سالمندی یا جوانی نسبت به کل کشور) دارند بعد از استانداردسازی، جابه‌جایی رتبه میزان را نسبت به قبل از استانداردسازی

تجربه کنند. از این رو در مطالعه وضعیت رخداد رویدادهای ازدواج و طلاق در استان‌ها و برای تعیین جایگاه استان‌ها نسبت به یکدیگر (رتبه‌بندی) از میزان‌های استاندارد شده استفاده شده است.

۱۸۷. میزان‌های استاندارد شده بازتعریف شده صرفاً ارزش مقایسه‌ای دارند و تنها برای مقایسه سطح ازدواج/ طلاق بین چند جمعیت به کار می‌روند. از این رو نباید آن‌را به عنوان میزان‌های ازدواج/ طلاق به کار برد.

۱۸۸. در سال ۱۳۹۸ برای کشور، میزان طلاق متأهلان (بازتعریف شده) برای مردان برابر با رخداد ۸٫۰ طلاق به ازاء هزار مرد دارای همسر و همین میزان برای زنان برابر با رخداد ۸٫۱ طلاق به ازاء هزار زن دارای همسر بوده است.

۱۸۹. بیشینه میزان طلاق متأهلان مربوط به زنان و مردان استان خراسان رضوی بوده است. این میزان به ترتیب برای مردان و زنان متأهل استان برابر با ۱۰٫۵ و ۱۰٫۴ در هزار بوده است. اما خراسان رضوی، بعد از استانداردسازی، با توجه به رقم میزان‌های استاندارد شده جنسی، از رتبه اول در کشور به رتبه سوم پایین آمده است. (جدول ۲۱).

۱۹۰. ۹٫۴ طلاق به ازاء هزار مرد/زن در استان گیلان رخ داده است (میزان طلاق مردان و زنان متأهل در استان هر یک برابر با ۹٫۴ بوده است). به این ترتیب رتبه گیلان پس از استانداردسازی سنی، در هر دو جنس، از اول به دوم تغییر یافته است.

۱۹۱. در سال ۱۳۹۸ برای کشور، میزان ازدواج بازتعریف شده برای مردان برابر با رخداد ۳۴٫۹ ازدواج به ازاء هزار مرد ازدواج نکرده و همین میزان برای زنان برابر با رخداد ۴۶٫۵ ازدواج به ازاء هزار زن ازدواج نکرده بوده است.

۱۹۲. استانداردسازی میزان ازدواج بازتعریف شده باعث شده تا رتبه استان اردبیل از این نظر برای مردان از ۵ به ۸ تغییر یابد. اما برای زنان، استان اردبیل قبل و بعد از استانداردسازی در رتبه دوم است. این تغییرات رتبه در یزد، برای زنان از ۱۰ به ۱۴ و برای مردان، از ۱۲ به ۱۸ بوده است.

جدول ۲۱. نمای استانی میزان طلاق مردان و زنان متأهل در سال ۱۳۹۸، بازتعریف شده و استاندارد شده.

محدوده	زنان		مردان	
	رتبه	طلاق متأهلان بازه اطمینان ۹۵ درصد	رتبه	طلاق متأهلان بازه اطمینان ۹۵ درصد
کشور	۸,۱	-	۸,۰	-
آذربایجان شرقی	۱۳	۸,۰	۱۱	۸,۲
آذربایجان غربی	۱۹	۷,۳	۲۰	۷,۲
اردبیل	۸	۸,۴	۶	۸,۹
اصفهان	۱۸	۷,۴	۱۸	۷,۴
البرز	۶	۸,۶	۱۰	۸,۴
ایلام	۲۷	۵,۷	۲۵	۵,۷
بوشهر	۲۴	۶,۱	۳۰	۵,۰
تهران	۵	۹,۰	۵	۹,۰
چهارمحال و بختیاری	۳۰	۵,۵	۲۸	۵,۵
خراسان جنوبی	۲۶	۵,۸	۲۶	۵,۶
خراسان رضوی	۳	۹,۷	۳	۹,۸
خراسان شمالی	۷	۸,۵	۹	۸,۶
خوزستان	۱۶	۷,۶	۱۶	۷,۶
زنجان	۲۵	۶,۱	۲۴	۶,۲
سمنان	۲۲	۶,۷	۲۲	۶,۶
سیستان و بلوچستان	۳۱	۲,۶	۳۱	۲,۶
فارس	۱۴	۸,۰	۱۴	۸,۰
قزوین	۱۷	۷,۵	۱۷	۷,۵
قم	۱۲	۸,۱	۱۳	۸,۱
کردستان	۱۰	۸,۳	۱۲	۸,۲
کرمان	۲۳	۶,۷	۲۳	۶,۴
کرمانشاه	۲	۹,۹	۲	۱۰,۰
کهگیلویه و بویراحمد	۲۱	۷,۲	۱۹	۷,۴
گلستان	۲۰	۷,۲	۲۱	۷,۱
گیلان	۱	۱۰,۹	۱	۱۰,۵
لرستان	۹	۸,۴	۸	۸,۶
مازندران	۴	۹,۴	۴	۹,۱
مرکزی	۱۵	۷,۹	۱۵	۸,۰
هرمزگان	۲۹	۵,۵	۲۹	۵,۴
همدان	۱۱	۸,۳	۷	۸,۷
یزد	۲۸	۵,۶	۲۷	۵,۵

* برای ساختن بازه اطمینان ۹۵ درصد برای میزان‌ها، از تقریب نرمال توزیع پواسون و برآورد آریبی تصحیح شده خطای استاندارد استفاده شده است.

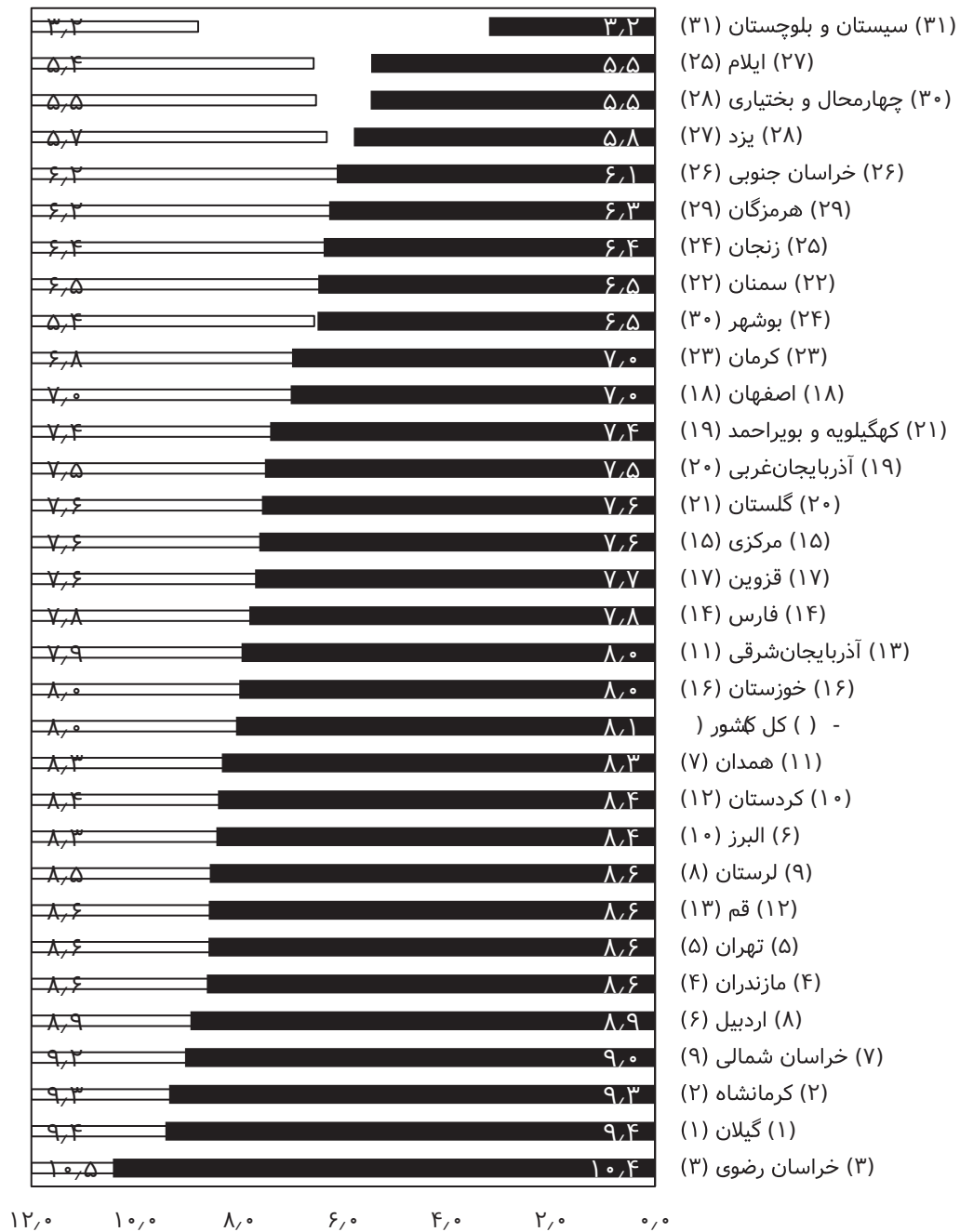
$$\left[\left(\frac{1.96}{\sqrt{y}} \right) \left(\frac{1.96}{\sqrt{y}} + \sqrt{y+1} \right) \right]$$

Bias corrected normal approximation Poisson interval for count

بازه اطمینان برای تعداد رویدادهایی که از توزیع پواسون پیروی می‌کنند (Y) ساخته می‌شود سپس نتیجه بر جمعیت در معرض رویداد تقسیم و در ضرب ثابت مورد نظر، در اینجا ۱,۰۰۰ ضرب شده است.
https://influentialpoints.com/Training/confidence_intervals_of_proporions-principles-properties-assumptions.htm#nor

■ میزان طلاق زنان متأهل □ میزان طلاق مردان متأهل

نمودار ۲۳. نمای استانی میزان طلاق مردان و زنان متأهل، ۱۳۹۸.

راهنما: (رتبه میزان طلاق زنان متأهل) نام استان (رتبه میزان طلاق مردان متأهل) (۶) البرز (۱۰): میزان طلاق زنان متأهل در استان البرز ۸٫۴ در هزار است. با توجه به رقم مربوط به میزان استاندارد شده طلاق بازتعریف شده برای زنان دارای همسر، در مقایسه استانی در جایگاه ۱۶م قرار دارد. میزان طلاق متأهلان برای مردان دارای همسر استان ۸٫۳ در هزار است. از منظر میزان استاندارد شده طلاق بازتعریف شده مردان دارای همسر، این استان در جایگاه دهم نسبت به سایر استانها قرار دارد.

رتبه استانها بر پایه میزان استاندارد شده طلاق متأهلان برای هر جنس به صورت مجزا با استفاده از ساختار سنی کشور متناظر با آن جنس تعیین شده است.

جدول ۲۲. نمای استانی میزان ازدواج مردان و زنان هرگز ازدواج نکرده در سال ۱۳۹۸، بازتعریف شده و استاندارد شده.

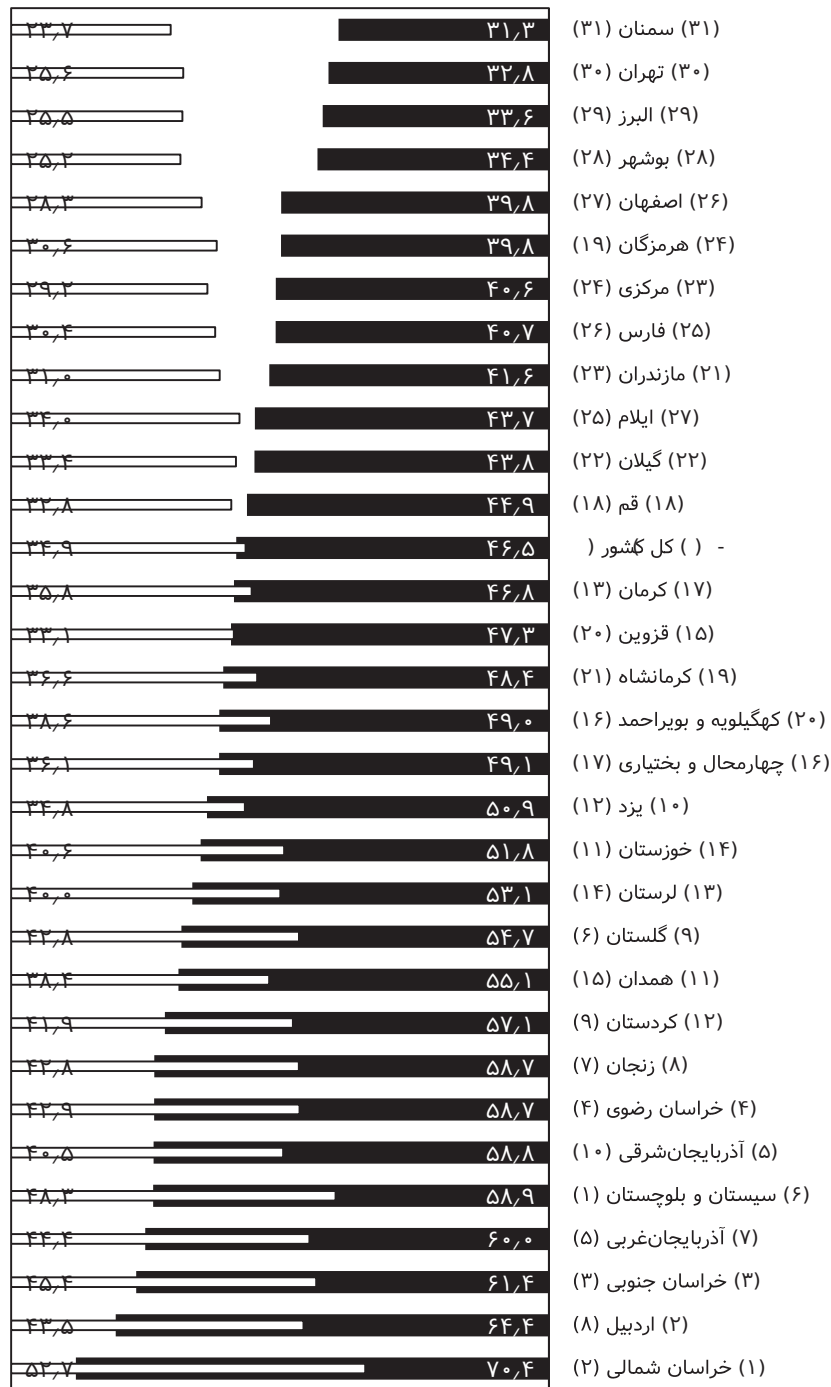
محدوده	زنان		مردان	
	بازتعریف شده رتبه	بازه اطمینان ۹۵ درصد	بازتعریف شده رتبه	بازه اطمینان ۹۵ درصد
کشور	۴۶,۵	۴۶,۵ (۴۶,۴, ۴۶,۷)	۳۴,۹	۳۴,۹ (۳۴,۸, ۳۵)
آذربایجان شرقی	۶۱,۷	۵۸,۸ (۵۸,۱, ۵۹,۷)	۴۱,۸	۴۱,۸ (۳۹,۹, ۴۱)
آذربایجان غربی	۶۱,۱	۶۰,۰ (۵۹,۳, ۶۰,۹)	۵۰,۳	۴۴,۴ (۴۳,۸, ۴۵)
اردبیل	۶۵,۷	۶۴,۴ (۶۳,۳, ۶۶,۱)	۴۳,۹	۴۳,۵ (۴۲,۶, ۴۴,۴)
اصفهان	۳۹,۱	۳۹,۸ (۳۹,۳, ۴۰,۴)	۲۶,۰	۲۸,۳ (۲۸, ۲۸,۷)
البرز	۳۱,۸	۳۳,۶ (۳۳, ۳۴,۳)	۲۲,۹	۲۵,۵ (۲۵, ۲۶)
ایلام	۳۹,۰	۴۳,۷ (۴۲,۴, ۴۵,۳)	۲۷,۷	۳۴,۰ (۳۲,۹, ۳۵,۱)
بوشهر	۳۶,۸	۳۴,۴ (۳۳,۵, ۳۵,۴)	۲۳,۶	۲۵,۲ (۲۴,۵, ۲۵,۹)
تهران	۳۰,۱	۳۲,۸ (۳۲,۵, ۳۳,۱)	۲۲,۱	۲۵,۶ (۲۵,۴, ۲۵,۸)
چهارمحال و بختیاری	۴۸,۳	۴۹,۱ (۴۷,۸, ۵۰,۴)	۳۶,۰	۳۶,۱ (۳۵,۲, ۳۷,۱)
خراسان جنوبی	۶۳,۲	۶۱,۴ (۵۹,۸, ۶۳,۳)	۶۲,۳	۴۵,۴ (۴۴,۱, ۴۶,۷)
خراسان رضوی	۶۲,۰	۵۸,۷ (۵۸,۲, ۵۹,۴)	۵۱,۴	۴۲,۹ (۴۲,۵, ۴۳,۳)
خراسان شمالی	۷۱,۷	۷۰,۴ (۶۸,۹, ۷۲,۴)	۶۴,۹	۵۲,۷ (۵۱,۴, ۵۴)
خوزستان	۵۱,۱	۵۱,۸ (۵۱,۳, ۵۲,۴)	۴۱,۰	۴۰,۶ (۴۰,۲, ۴۱,۱)
زنجان	۶۰,۴	۵۸,۷ (۵۷,۵, ۶۰,۵)	۴۴,۲	۴۲,۸ (۴۱,۷, ۴۳,۹)
سمنان	۲۷,۸	۳۱,۳ (۳۰,۲, ۳۲,۶)	۲۲,۰	۲۳,۷ (۲۲,۸, ۲۴,۷)
سیستان و بلوچستان	۶۱,۶	۵۸,۹ (۵۸,۱, ۵۹,۷)	۶۹,۳	۴۸,۳ (۴۷,۶, ۴۸,۹)
فارس	۳۹,۸	۴۰,۷ (۴۰,۱, ۴۱,۲)	۲۶,۶	۳۰,۴ (۳۰, ۳۰,۷)
قزوین	۴۹,۳	۴۷,۳ (۴۶,۲, ۴۸,۶)	۳۳,۰	۳۳,۱ (۳۲,۳, ۳۴)
قم	۴۶,۳	۴۴,۹ (۴۳,۸, ۴۶,۲)	۳۵,۱	۳۲,۸ (۳۱,۹, ۳۳,۶)
کردستان	۵۵,۵	۵۷,۱ (۵۶, ۵۸,۳)	۴۲,۶	۴۱,۹ (۴۱,۱, ۴۲,۸)
کرمان	۴۶,۸	۴۶,۸ (۴۶,۲, ۴۷,۶)	۳۸,۲	۳۵,۸ (۳۵,۲, ۳۶,۳)
کرمانشاه	۴۵,۹	۴۸,۴ (۴۷,۶, ۴۹,۴)	۳۲,۶	۳۶,۶ (۳۵,۹, ۳۷,۳)
کهگیلویه و بویراحمد	۴۵,۶	۴۹,۰ (۴۷,۷, ۵۰,۵)	۳۶,۷	۳۸,۶ (۳۷,۶, ۳۹,۸)
گلستان	۵۷,۴	۵۴,۷ (۵۳,۷, ۵۵,۷)	۴۸,۰	۴۲,۸ (۴۲, ۴۳,۶)
گیلان	۴۲,۷	۴۳,۸ (۴۳, ۴۴,۶)	۳۲,۱	۳۳,۴ (۳۲,۸, ۳۴)
لرستان	۵۲,۳	۵۳,۱ (۵۲,۱, ۵۴,۱)	۳۷,۶	۴۰,۰ (۳۹,۳, ۴۰,۸)
مازندران	۴۲,۷	۴۱,۶ (۴۰,۹, ۴۲,۳)	۳۰,۳	۳۱,۰ (۳۰,۵, ۳۱,۵)
مرکزی	۴۲,۲	۴۰,۶ (۳۹,۷, ۴۱,۷)	۲۸,۲	۲۹,۲ (۲۸,۵, ۳۰)
هرمزگان	۴۰,۹	۳۹,۸ (۳۹, ۴۰,۷)	۳۵,۱	۳۰,۶ (۳۰, ۳۱,۲)
همدان	۵۵,۷	۵۵,۱ (۵۴,۱, ۵۶,۳)	۳۷,۵	۳۸,۴ (۳۷,۶, ۳۹,۲)
یزد	۵۶,۸	۵۰,۹ (۴۹,۶, ۵۲,۳)	۳۹,۸	۳۴,۸ (۳۳,۸, ۳۵,۷)

* برای ساختن بازه اطمینان ۹۵ درصد برای میزان‌ها، از تقریب نرمال توزیع پواسون و برآورد آربینی تصحیح شده استاندارد استفاده شده است.

$$\text{Bias corrected normal approximation Poisson interval for count } \left[\left(\frac{\sqrt{96}}{3} - \sqrt{y} \right), \left(\frac{\sqrt{96}}{3} + \sqrt{y+1} \right) \right]$$

بازه اطمینان برای تعداد رویدادهایی که از توزیع پواسون پیروی می‌کنند (Y) ساخته می‌شود سپس نتیجه بر جمعیت در معرض رویداد تقسیم و در ضرب ثابت مورد نظر، در اینجا ۱۰۰۰ ضرب شده است. https://influenzainpoints.com/Training/confidence_intervals_of_proportions-principles-properties-assumptions.htm#nor

میزان ازدواج مردان ازدواج نکرده □ میزان ازدواج زنان ازدواج نکرده ■

۸۰٫۰ ۷۰٫۰ ۶۰٫۰ ۵۰٫۰ ۴۰٫۰ ۳۰٫۰ ۲۰٫۰ ۱۰٫۰ ۰٫۰

نمودار ۲۴. نمای استانی میزان ازدواج مردان و زنان ازدواج نکرده، ۱۳۹۸.

راه‌نما: (رتبه میزان ازدواج زنان ازدواج نکرده) نام استان (رتبه میزان ازدواج مردان ازدواج نکرده) (۶) سیستان و بلوچستان (۱): میزان ازدواج زنان ازدواج نکرده در استان سیستان و بلوچستان ۵۸٫۹ در هزار است. با توجه به رقم مربوط به میزان استاندارد شده ازدواج بازتعریف شده برای زنان ازدواج نکرده، در مقایسه استانی در جایگاه ۶ام قرار دارد. میزان ازدواج بازتعریف شده برای مردان ازدواج نکرده استان ۴۸٫۳ در هزار است. از منظر میزان استاندارد شده ازدواج زنان ازدواج نکرده، این استان در جایگاه نخست نسبت به سایر استان‌ها قرار دارد.

رتبه استان‌ها بر پایه میزان استاندارد شده طلاق متأهلان برای هر جنس به صورت مجزا با استفاده از ساختار سنی کشور متناظر با آن جنس تعیین شده است.

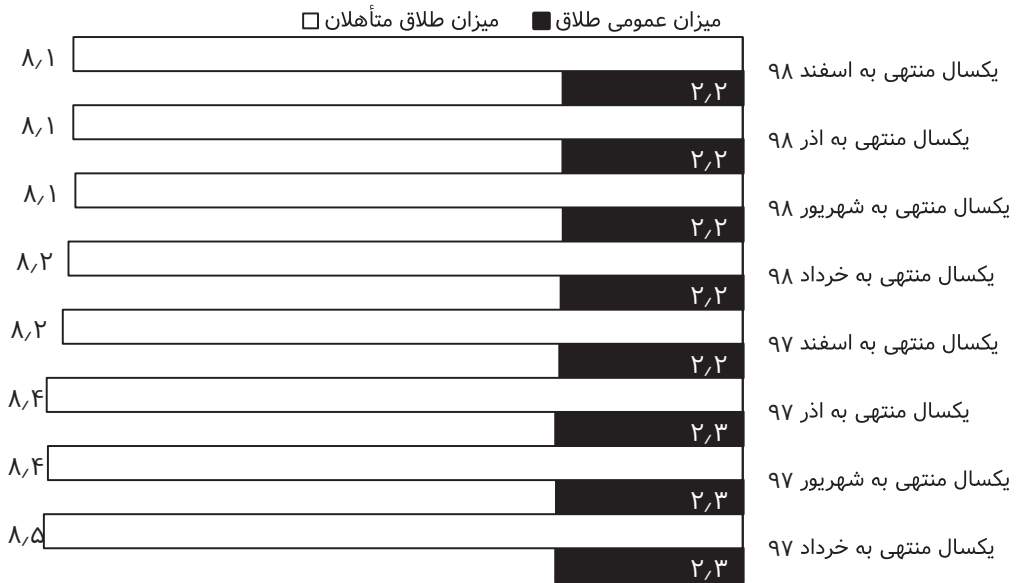
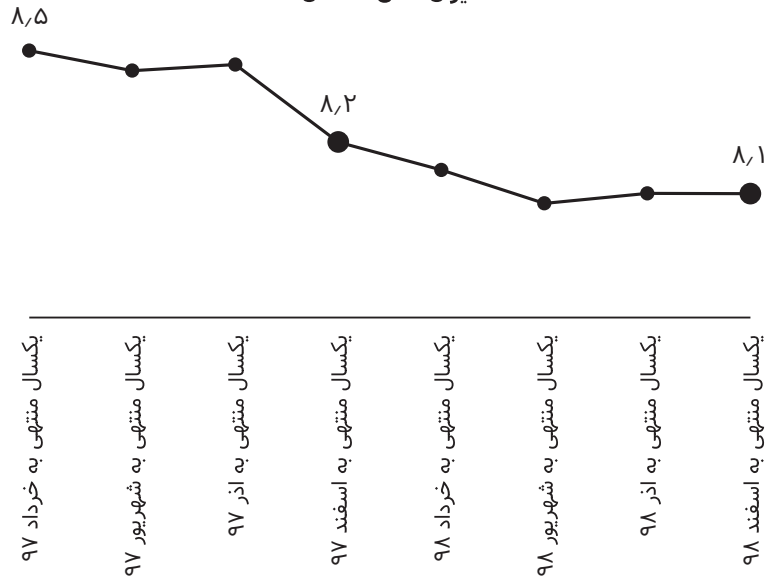
۴-۴-۵- میزان‌های ۱۲ ماه گذشته منتهی به تاریخ موردنظر

۱۹۳. برای پژوهش‌گران و سایر کاربران، بررسی میزان‌های حیاتی، محاسبه میزان در بازه زمانی سالانه (۱۲ ماه) دارای ارزش است. برپایه بند ۲۶۶ اصول و توصیه‌های سازمان ملل برای نظام آمار حیاتی، برای محاسبه این میزان‌ها، می‌توان هر ماه با کنار گذاشتن متناوب قدیمی‌ترین ماه و جایگزین کردن آن با تازه‌ترین مقدار (مربوط به ماه حاضر) اقدام نمود.

۱۹۴. از این میزان‌ها برای نمایش وضعیت رخداد رویدادها در بازه‌های زمانی مشخص فصلی یا سالانه و مقایسه وضعیت میان فصل‌های مختلف یکسال یا یک فصل در چند سال استفاده می‌شود. میزان‌های یاد شده جایگزین مناسبی برای تعداد رویداد و مقایسه میزان تغییر آن در مدت زمان مشابه در سال‌های قبل هستند که در گذشته برای نمایش چگونگی تغییر رخداد/ثابت رویدادها از آن استفاده می‌شده است.

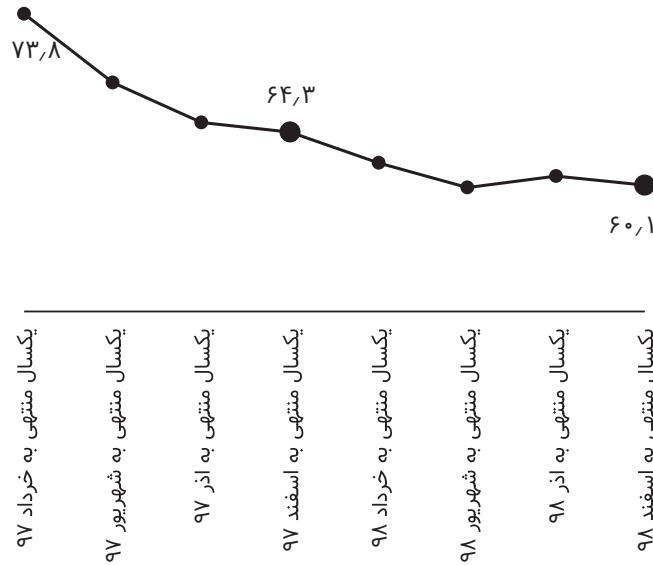
۱۹۵. برای محاسبه این میزان‌ها، در هر ماه با کنار گذاشتن متناوب قدیمی‌ترین ماه و جایگزین کردن آن با مقدار ماه حاضر، تعداد رویدادها در بازه زمانی ۱۲ ماه گذشته، و جمعیت در معرض در میانه همان سال (دوره زمانی ۱۲ ماهه) در نظر گرفته می‌شود (بند ۲۰۹ اصول و توصیه‌های سازمان ملل برای نظام آمار حیاتی).

میزان طلاق متأهلان

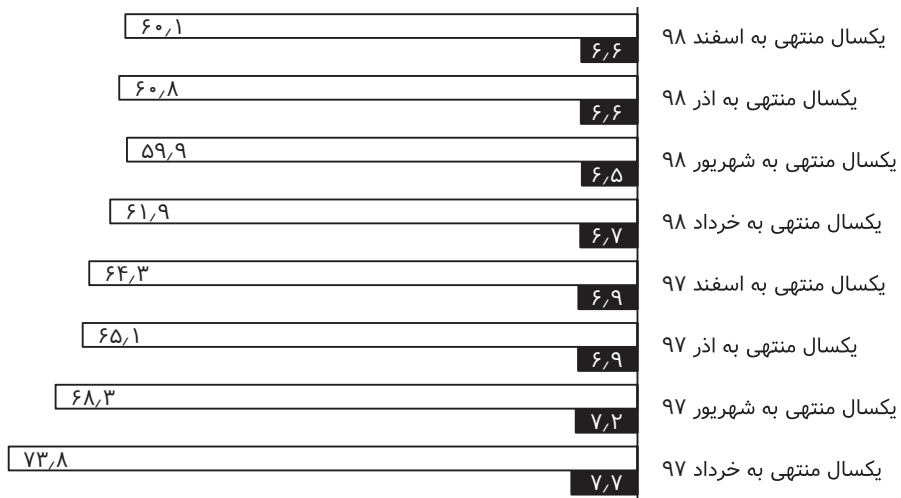

نمودار ۲۵. میزان عمومی طلاق و میزان طلاق متأهلان در بازه‌های یکساله منتهی به پایان هر فصل، از بهار ۱۳۹۷ تا زمستان ۱۳۹۸.

میزان ازدواج هرگز ازدواج نکرده‌ها

میزان ازدواج هرگز ازدواج نکرده‌ها (□) میزان عمومی ازدواج (■)

نمودار ۲۶. میزان عمومی ازدواج و میزان ازدواج هرگز ازدواج نکرده‌ها، در بازه‌های یکساله منتهی به پایان هر فصل، از بهار ۱۳۹۷ تا زمستان ۱۳۹۸.

۴-۵- مطالعه احتمال رخداد طلاق برای زندگی‌های شکل گرفته: بقای ازدواج

۱۹۶. زندگی مشترک، با ازدواج آغاز و با طلاق یا مرگ یکی از همسران به اتمام می‌رسد. از این‌رو، برای محاسبه احتمال بقای ازدواج‌های رخ داده می‌توان از مدل خاصی از محاسبات جدول عمر استفاده کرد:

با فرض ثابت ماندن میزان‌های طلاق گروه‌های سنی در سال ۱۳۹۵، و بدون در نظر گرفتن احتمال مرگ‌ومیر همسران،

جدول ۲۳ نشان‌دهنده احتمال بقای زندگی‌های شکل گرفته در گروه‌های سنی مختلف در سال ۱۳۹۵ می‌باشد.

۱۹۷. منطق این جدول به این صورت است:

۱-۱۹۷. کسانی که در گروه سنی ذکر شده در سال ۱۳۹۵ اقدام به ازدواج کرده‌اند، با احتمال‌های محاسبه شده شانس بقای ازدواج و یا تجربه طلاق را خواهند داشت.

۲-۱۹۷. سن نسل‌های لحاظ شده در یک محاسبه تا ۶۵ سالگی و در محاسبه دیگر تا ۵۰ سالگی در نظر گرفته شده است.

۳-۱۹۷. ۵۰ سالگی، پایان دوره باروری و ۶۵ سالگی در برخی تعاریف، آغاز دوره سالمندی است.

۱۹۸. برپایه این داده‌ها، احتمال بقای ازدواج‌های رخ داده بیش از ۷۵ درصد است. یعنی، زنانی که وارد زندگی مشترک می‌شوند، با حداقل احتمال ۳ به ۴ زندگی موفق‌تری خواهند داشت. بیشتر بودن احتمال بقا در مورد ازدواج‌های در سن بالاتر باید با توجه به این واقعیت تحلیل شود که هر چه سن در زمان ازدواج بالاتر باشد، طول مدت زندگی مشترک تا رسیدن به ۵۰ یا ۶۵ سالگی کمتر خواهد بود یعنی احتمال بقای به‌دست آمده به معنی احتمال بیشتر برای دوام زندگی تا سن‌های تعیین شده (۵۰ یا ۶۵ سالگی) است و این گزاره نباید چنین تبیین شود: «هرچه سن زنان در زمان ازدواج بیشتر باشد، احتمال دوام زندگی مشترک بیشتر خواهد بود».

جدول ۲۳. احتمال بقای ازدواج، برپایه گروه سنی زنان در زمان ازدواج.

احتمال بقای ازدواج تا ۵۰ سالگی زن (درصد)	احتمال بقای ازدواج تا ۵۰ سالگی زن (درصد)	احتمال تجربه طلاق تا ۶۵ سالگی زن (درصد)	احتمال بقای ازدواج تا ۶۵ سالگی زن (درصد)	گروه سنی زن در زمان ازدواج
۲۱,۵	۷۸,۵	۲۳,۴	۷۶,۶	۱۰-۱۴
۲۱,۳	۷۸,۷	۲۳,۲	۷۶,۸	۱۵-۱۹
۱۸,۶	۸۱,۴	۲۰,۵	۷۹,۵	۲۰-۲۴
۱۵	۸۵	۱۷	۸۳	۲۵-۲۹
۱۰,۷	۸۹,۳	۱۲,۸	۸۷,۲	۳۰-۳۴
۶,۹	۹۳,۱	۹	۹۱	۳۵-۳۹
۳,۸	۹۶,۲	۶	۹۴	۴۰-۴۴
۱,۶	۹۸,۴	۳,۹	۹۶,۱	۴۵-۴۹
-	-	۲,۴	۹۷,۶	۵۰-۵۴
-	-	۲	۹۸	۵۵-۵۹
-	-	۰,۸	۹۹,۲	۶۰-۶۴

۵- مطالعه باز ازدواج اول زنان و مردان طلاق گرفته در سالهای ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸*

۵-۱- بازازدواج

۱۹۹. «آمارگیری با پیوند داده‌ها (record linkage)» نوعی آمارگیری طولی (longitudinal survey) است که در آن داده‌ها بدون مصاحبه حضوری از طریق پیوند و اتصال داده‌های واحدهای یکسان به یکدیگر از منبع‌های داده‌ای موجود گردآوری می‌شوند. در این بخش، مجموعه داده‌های (data set) مورد استفاده ثبتي بوده و از جداول مربوط به رویدادهای ازدواج و طلاق در سال‌های مختلف تهیه شده است. از فایده‌های این روش اندازه نمونه‌ای بزرگ و خطای نمونه‌گیری کوچک است. علاوه بر این چون مصاحبه‌ای انجام نمی‌شود، «خطای یادآوری» که توسط پاسخگو ایجاد می‌شود، وجود ندارد. (نواب‌پور و همکاران، ۱۳۹۷).

۲۰۰. با رخداد طلاق، وضع زناشویی فرد از وضعیت «دارای همسر» به «بی‌همسر» تغییر می‌کند. در مواردی که فرد «بی‌همسر» به دلیل طلاق مجدداً اقدام به «ازدواج» نموده باشد، وضع زناشویی وی به «اولین بازازدواج پس از طلاق» تغییر می‌کند. از این دید، فرد می‌تواند بارها از وضعیت طلاق به بازازدواج تغییر وضعیت داشته باشد. اما صرفاً بازازدواج

*مکلیک‌های جمعیت‌شناسی، عموماً برای مطالعه وقوع ازدواج توسط پتر ویشتری پیدا کرده است؛ اما معمولاً این روش‌های تحلیل ازدواج‌های اول، به ویژه صافی جزئیات و دقت بسیار خوبی است. در حالی که به بازازدواج توجه کمتری شده است. دانشنامه جمعیت‌شناسی، ذیل «جمعیت»

اول وی در محاسبات این بخش لحاظ شده است.

۲۰۱. در این متن تغییر از وضع زناشویی «بی‌همسر به دلیل طلاق» به وضع زناشویی «دارای همسر»، برپایه داده‌های ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور، تحت عنوان «بازازدواج» یاد می‌شود. بدیهی است اهمیت این مطالعه در توصیف افرادی است که پس از طلاق، با اقدام به بازازدواج به زندگی زناشویی برمی‌گردند. این موضوع را می‌توان بخشی از امکان‌های تعادل‌بخشی بازار ازدواج (marriage market) دانست.

۲۰۲. با توجه به ماهیت، در تعریف این بخش، «بازازدواج» متفاوت از «ازدواج مجدد» لحاظ شده است. در ازدواج مجدد که در گذشته از آن با عنوان تجدید فراش یاد می‌شد، مردان، به دلیل فوت همسر قبلی یا با توجه به مجاز بودن تعدد زوجات، با وجود این که در وضعیت دارای همسر هستند، همسر دیگری اختیار می‌کنند. بدیهی است تفاوت «ازدواج مجدد» و «بازازدواج» در وضعیت اولیه فرد است: در اولی «دارای همسر» و در دومی «بدون همسر در اثر طلاق». در این مطالعه به افرادی که بعد از مرگ همسر خود اقدام به ازدواج نموده‌اند، پرداخته نشده است.

۲۰۳. با توجه به تعریف ذکرشده برای بازازدواج و با مدنظر قرار دادن اطلاعات موجود در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور که از ابتدای سال ۱۳۹۲، ضمن ضبط دقیق اطلاعات درباره‌ی زمان رخداد، شامل برخی از مهم‌ترین ویژگی‌های جمعیت‌شناختی توصیه شده در منابع بین‌المللی بوده و امکان ایجاد پیوند میان رکوردهای سال‌های مختلف از رویدادهای حیاتی چهارگانه (تولد، مرگ و ازدواج و طلاق) برای آنان وجود دارد؛ یک مطالعه‌ی طولی به شرح زیر طراحی شد:

۱-۲۰۳. در فرآیند انتخاب واحدهای آماری، زنان و مردانی که در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۹۲ تا نیمه سال ۱۳۹۸ طلاق ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور داشتند وارد مطالعه شده و تا زمانی که برای اولین بار پس از طلاق برای آنان ازدواج در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور ضبط شده بود، پی‌گیری شدند.

۲-۲۰۳. به این ترتیب تعداد ۳۴۲,۶۲۸ مورد زن و ۳۹۲,۴۴۰ مورد مرد که بازازدواج ضبط شده در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور پس از طلاق داشتند، شناسایی و از منظر سن، مدت زمان بی‌همسری پس از طلاق تا بازگشت مجدد به چرخه‌ی ازدواج مورد مطالعه قرار گرفتند.

۳-۲۰۳. نکته‌ای که حتماً باید مورد توجه قرار بگیرد این که فرآیند گردآوری اطلاعات درباره‌ی این رویدادها در سال‌های قبل از ۱۳۹۲ فاقد ویژگی برقراری پیوند

در مجموع هم‌نفر
طبق‌های بررسی شده
مربوط به زنان در فاصله
سال‌های ۱۳۹۲ تا نیمه
۱۳۹۸، ۱۶/۴ درصد
از زنان با داشتن
دست کم یک فرزند
از ازدواج قبلی منجر
به طلاق، بازازدواج
می‌گردند.

بین سال‌های مختلف است. از این رو در خصوص تغییر وضعیت واحدهای آماری انتخاب شده در سال‌های قبل از ۱۳۹۲ اطلاعی در دست نبوده و درباره آن سال‌ها نمی‌توان اظهار نظری داشت. به عبارت دیگر، نمی‌توان اطمینان داشت که طلاق رخ داده در سال‌های ۱۳۹۲ تا نیمه سال ۱۳۹۸ اولین تجربه طلاق افراد بوده باشد. ۲۰۳-۴. آنچه به‌عنوان یافته به دست آمده است، ناظر بر تحولاتی است که واحدهای آماری (زنان و مردانی که در فاصله سال‌های ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸ طلاق را تجربه کرده و رویداد متناظر با آن برای ایشان در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور ضبط شده است) از سرگذرانده‌اند. بدیهی است، در مواردی که رویدادی از جنس ازدواج و طلاق برای فرد رخ داده باشد و به هر دلیلی در نظام ثبت مدنی و آمارهای حیاتی ضبط نشده باشد، در این مطالعه دیده نشده است.

۲۰۴. نمای توصیفی وضعیت این رویدادها از منظر سهم رخداد در هر نسل از طلاق‌ها و همچنین در میان متولدان سال‌های مختلف از مجموعه تمام نفر-رویدادهای طلاقی که در فاصله ۷ ساله ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸ در پایگاه ضبط شده و در این مطالعه طولی بررسی شدند، در کنار توجه به طول مدت بی‌همسری پس از طلاق تا بازازدواج و بازگشت به همسر قبلی و وضعیت داشتن فرزند در زمان طلاق در ادامه می‌آید:

۲۰۴-۱. از مجموع همه طلاق‌های ضبط شده در سال ۱۳۹۲، ۵۱٫۴ درصد از زنان و ۵۳٫۰ درصد از مردان تا سال ۱۳۹۸ برای اولین بار پس از طلاق بازازدواج داشته‌اند. یعنی بیش از نیمی از کسانی که در سال ۱۳۹۲ طلاق گرفته‌اند، امروز دارای همسر هستند.

۲۰۴-۲. ۷٫۶ درصد زنان و ۱۳٫۱ درصد مردان در همان سال ۱۳۹۲،

۲۰۴-۳. ۱۴٫۱ درصد زنان و ۱۶٫۶ درصد مردان پس از گذشت یکسال پس از طلاق در سال ۱۳۹۳ بازازدواج را تجربه کردند.

۲۰۴-۴. ۹٫۵ درصد زنان و ۹٫۱ درصد از مردان دو سال پس از طلاق، در سال ۱۳۹۴،

۲۰۴-۵. ۷٫۰ درصد زنان و ۴٫۱ درصد مردان پس از گذشت ۳ سال از طلاق، در سال ۱۳۹۵ بازازدواج داشتند.

۲۰۴-۶. ۵٫۱ درصد زنان و ۴٫۱ درصد مردان در سال چهارم پس از طلاق، یعنی سال ۱۳۹۶ برای اولین بار پس از طلاق بازازدواج را تجربه کردند.

۲۰۴-۷. ۳٫۷ درصد زنان و ۲٫۸ درصد مردان بعد از گذشت ۵ سال بی‌همسری پس از طلاق، در سال ۱۳۹۷ و ۱٫۶ درصد زنان و ۱٫۲ مردان نیز با گذشت ۶ سال از طلاق در سال ۱۳۹۸ اولین بازازدواج پس از طلاق را تجربه کرده‌اند.

۸-۲۰۴. ۱۲٫۴ درصد از زنان و ۱۶ درصد از مردانی که در سال ۱۳۹۷ طلاق داشتند پس از تجربه حداکثر یک سال و نیم بی‌همسری پس از طلاق تا نیمه سال ۱۳۹۸ بازازدواج بار اول را تجربه کردند.

۹-۲۰۴. این سهم برای زنان و مردانی که در فاصله زمانی کمتر از یک سال پس از طلاق ازدواج می‌کنند در حدود ۷ درصد است. به این معنا که ۷ درصد زنان و ۷ درصد مردانی که در سال ۱۳۹۷ طلاق داشته‌اند در فاصله کمتر از ۱۲ ماه پس از طلاق بازازدواج کرده و به زندگی زناشویی بازگشته‌اند.

۱۰-۲۰۴. در حدود ۳۰ درصد از مردان و ۲۲ درصد از زنان طلاق‌گرفته در سال ۱۳۹۲ پس از گذشت کمتر از دو سال از طلاق تا انتهای سال ۱۳۹۳ بازازدواج داشته‌اند.

۱۱-۲۰۴. نسبت مردان و زنان طلاق‌گرفته در سال ۹۳ که تا انتهای سال ۱۳۹۴ بازازدواج مرتبه اول را تجربه کرده‌اند به ترتیب برابر با ۲۸٫۴ و ۲۱٫۲ درصد بوده است.

۱۲-۲۰۴. ۲۶٫۸ درصد مردان و ۲۰٫۵ درصد زنانی که در سال ۹۴ طلاق گرفتند بی‌همسری پس از طلاق را به مدت کمتر از ۲ سال تجربه کرده و تا انتهای سال ۱۳۹۵ بازازدواج کرده‌اند.

۱۳-۲۰۴. ۲۵٫۴ درصد از طلاق‌های رخ داده برای مردان و ۱۹٫۵ درصد از طلاق‌های رخ داده برای زنان در سال ۱۳۹۵ به فاصله کمتر از دو سال پس از طلاق تا انتهای سال ۱۳۹۶ منجر به بازازدواج شده‌اند.

۱۴-۲۰۴. ۲۲٫۷ درصد مردان و ۱۷٫۹ درصد زنانی که در سال ۹۶ طلاق را تجربه کردند به فاصله کمتر از ۲ سال پس از طلاق بازازدواج داشته‌اند.

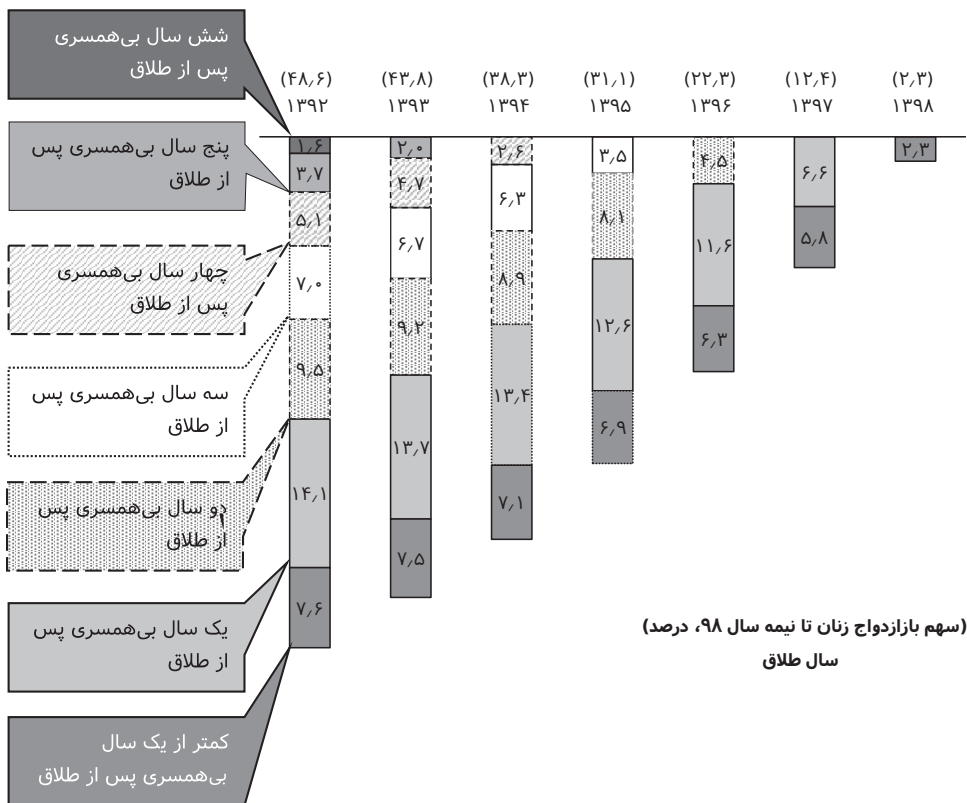
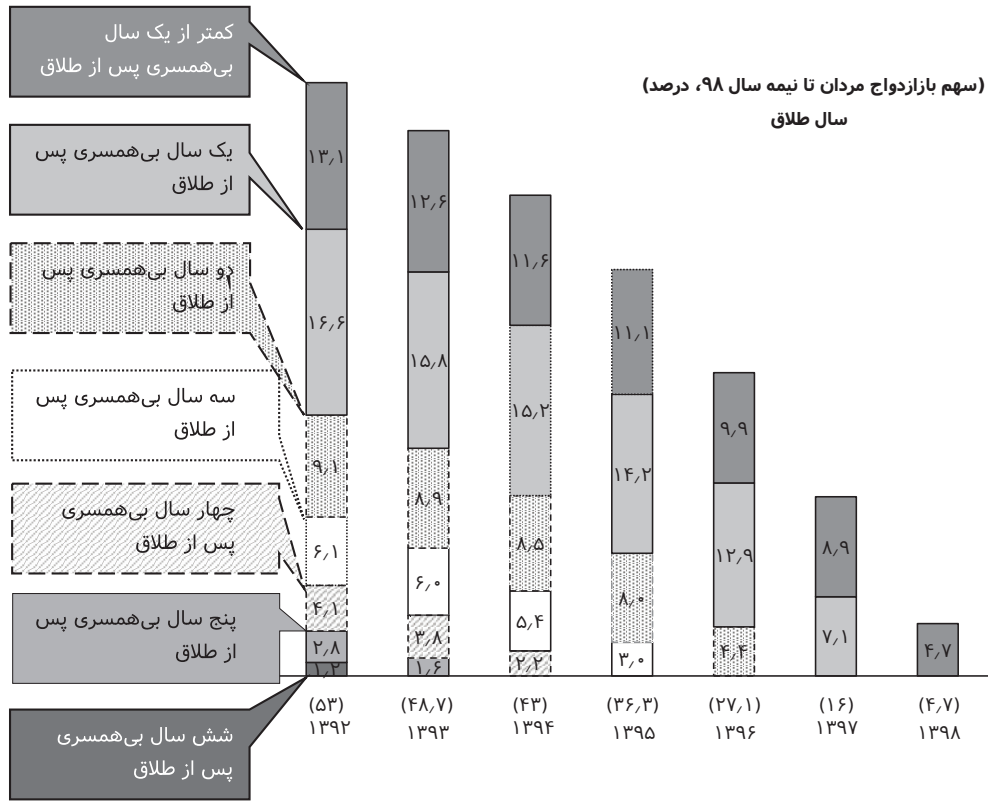
۱۵-۲۰۴. در طلاق‌های ضبط شده در سال ۱۳۹۷، ۱۶ درصد مردان و ۱۲٫۴ درصد زنان، به فاصله کمتر از ۲ سال پس از طلاق، اقدام به بازازدواج کرده‌اند.

۲۰۵. مطالعه طولی بازازدواج زنان نشان می‌دهد در میان همه نسل‌های زنان طلاق‌گرفته در سال‌های ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸، الگوی زمانی غالب برای بازگشت به چرخه باروری و زندگی مشترک پس از طلاق به صورت تجربه یک سال بی‌همسری پس از طلاق است به‌گونه‌ای که بیشترین سهم بازازدواج به زنانی تعلق دارد که با یک سال تجربه بی‌همسری پس از طلاق در نخستین سال بعد از طلاق، اقدام به بازازدواج می‌کنند. این مطالعه طولی تجربه مشابهی از مدت زمان بی‌همسری پس از طلاق را برای مردان نشان می‌دهد.

در مجموع همه نفر
طلاق‌های بررسی
شده مربوط به زنان در
فصل سال‌های ۱۳۹۲ تا
نیمه ۱۳۹۸، ۱۷٫۷
درصد از مواردی که
زنان با داشتن دست
کم یک فرزند از
ازدواج تجربه طلاق
بازازدواج می‌کردند
همسری خود بر
می‌گشتند (رجوع).

این زنان ۳/۲ درصد
از همه بازازدواج‌ها
در فصل سال‌های
۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸
بودند؛ در مقابل،
در ۱۳/۱ درصد از
این بازازدواج‌ها،
زنان با داشتن دست
کم یک فرزند از
ازدواج قبلی، با فرد
دیگری غیر از همسر
قبلی خود ازدواج
کرده‌اند.

نمودار ۲۷. نمای مقایسه‌ای سهم طلاق‌های منجر به اولین بازادواج در میان زنان و مردان بر حسب سال طلاق و مدت زمان بی‌همسری پس از طلاق، در میان همه نفر-طلاق‌های ضبط‌شده در فاصله ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸.

۲۰۶. ۲۱ درصد بازادواج‌های زنان مربوط به طلاق‌هایی است که در کمتر از ۱۲ ماه پس از بی‌همسری زنان به دلیل طلاق رخ می‌دهند. در این موارد نیز متوسط طول عمر زندگی‌های مشترک قبلی، ۵٫۵ سال بوده است.

۲۰۷. ۳۷ درصد از بازادواج‌های زنان یک سال پس از طلاق رخ می‌دهند. این در حالی است که زندگی قبلی این زنان به طور متوسط ۵٫۳ سال دوام آورده است.

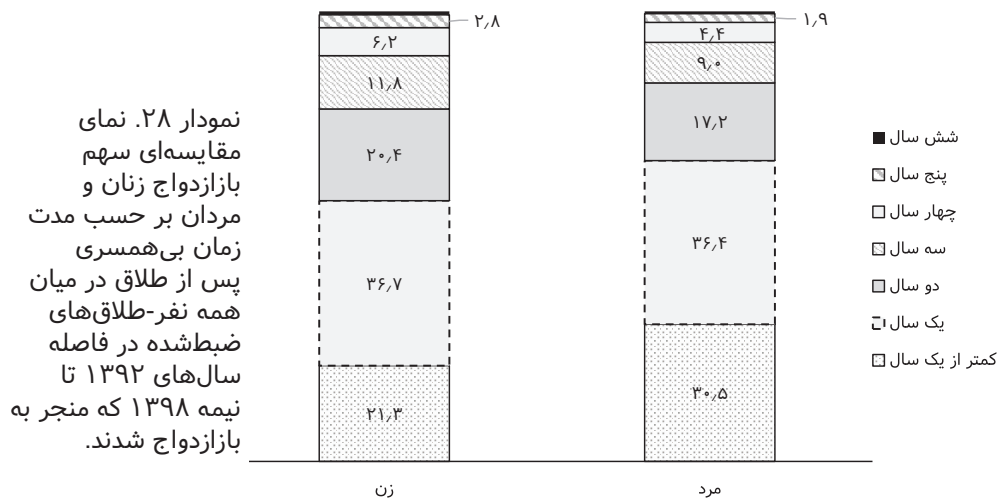
۲۰۸. ۲۰ درصد زنان پس از ۳ سال بی‌همسری بازادواج اول پس از طلاق را تجربه می‌کردند. طول عمر زندگی‌های مشترک قبلی این زنان نیز حدود ۵ سال بوده است.

۲۰۹. ۳۰ درصد بازادواج‌های مردان نیز مربوط به طلاق‌هایی است که در کمتر از ۱۲ ماه پس از بی‌همسری مردان به دلیل طلاق رخ می‌دهند. در این موارد متوسط دوام عمر ازدواج قبلی، ۷٫۲ سال بوده است.

۲۱۰. ۳۶ درصد از بازادواج‌های مردان یک سال پس از طلاق رخ می‌دهند. در حالی که طول مدت زندگی‌های منجر به طلاق این افراد به طور متوسط ۶٫۵ سال بوده است.

۲۱۱. ۱۷ درصد مردان پس از ۳ سال بی‌همسری بازادواج اول پس از طلاق را تجربه می‌کردند.

۲۱۲. به نظر می‌رسد هر چه طول عمر زندگی‌های مشترک منجر به طلاق بیشتر باشد مردان مدت زمان کمتری پس از طلاق را بدون همسر سپری می‌کنند و سهم نسبتاً بالایی (۶۶ درصد) تا ۱ سال بعد از تجربه طلاق، بازادواج کرده و به زندگی زناشویی برمی‌گردند.

۲۱۳. با این وصف که سهم بالایی از بازازدواج‌های مردان و زنان در حدود ۳۶ درصد تا یکسال پس از طلاق و سهمی در حدود ۲۰ درصد برای زنان و ۱۷ درصد به ترتیب برای زنان و مردان با فاصله ۲ سال از طلاق، رخ داده و در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور ضبط می‌شوند؛ می‌توان این‌گونه بیان داشت: همواره بخشی از تحرکات بازار ازدواج (Marriage Market) مربوط به اشخاصی است که قبلاً تجربه ازدواج داشته‌اند (یافته‌ای که از بررسی مرتبه ازدواج و روند تغییرات آن در طول سال‌ها نیز به دست آمده بود: بخش ۳-۸. تجربه‌مندی در طلاق و ازدواج، صفحه ۱۲۰ همین سالنامه).

۲۱۴. مطالعات بین‌المللی نشان می‌دهند که مدت زمان ماندن در ازدواج با تکرار تجربه طلاق و بازازدواج کوتاه‌تر می‌شود.

۲۱۵. رشد سهم جمعیت بی‌همسران به دلیل طلاق و کاهش سهم زنانی که برای اولین بار ازدواج را تجربه می‌کنند می‌تواند یکی از گزینه‌های احتمالی قابل پیش‌بینی برای آینده بازار ازدواج باشد.

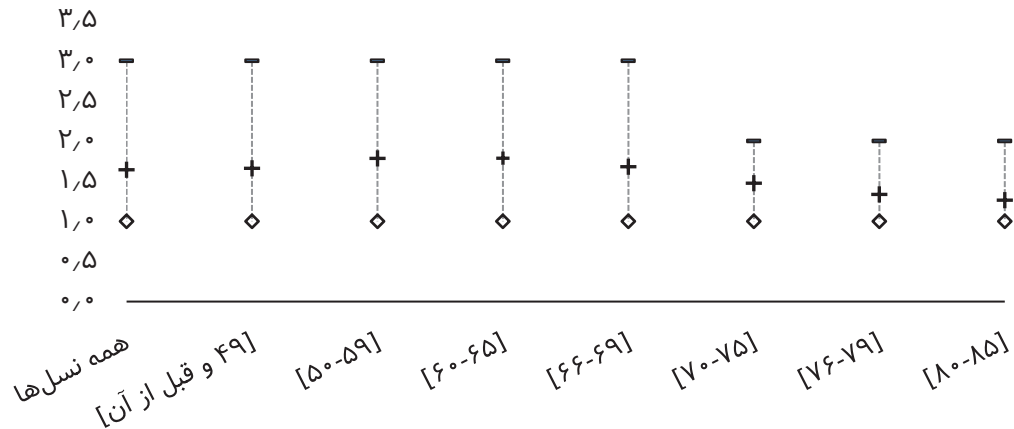
۲۱۶. مطالعه طولی انجام شده بر مبنای اطلاعات تجمعی طلاق‌های مربوط به زنان در سال‌های ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸ که تا زمان ضبط اولین بازازدواج پس از تجربه طلاق پیگیری شدند، نشان داده که:

۲۱۶-۱. زنان به‌طور متوسط پس از ۱/۶ سال تجربه بی‌همسری به دلیل طلاق اقدام به بازازدواج می‌کنند. در این مطالعه طولی، سهم متولدان دهه هفتاد، ۳۴/۵ درصد، سهم دهه شصتی‌ها، ۴۹/۱ درصد و سهم زنان نسل‌های دهه پنجاه و قبل از آن، ۱۶/۴ درصد بوده است.

۲۱۶-۲. زنان متولد سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۶۵ به‌طور متوسط پس از گذشت ۱/۷ سال از طلاق بازازدواج داشته‌اند. این زنان نسبت به متولدین سایر نسل‌هایی که در این مطالعه مشاهده شدند پس از تجربه طلاق دیرتر نسبت به بازازدواج اقدام کرده‌اند.

۲۱۶-۳. متوسط فاصله زمانی بین طلاق تا بازازدواج برای زنان متولد نیمه دوم دهه هفتاد که در مطالعه بررسی شدند، برابر با ۱/۳ سال بوده است. این به روشنی نشان می‌دهد این زنان با رویکردی متفاوت از سایر زنان و در فاصله کوتاه‌تری پس از طلاق نسبت به بازازدواج اقدام کرده‌اند.

چارک سوم - میانه ◇ میانگین +

نمودار ۲۹. نمای نسلی مدت زمان بی‌همسری پس از طلاق تا اولین بازادواج در میان زنان، بر پایهٔ نگر-رویدادهای طلاق تجمعی، ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸.

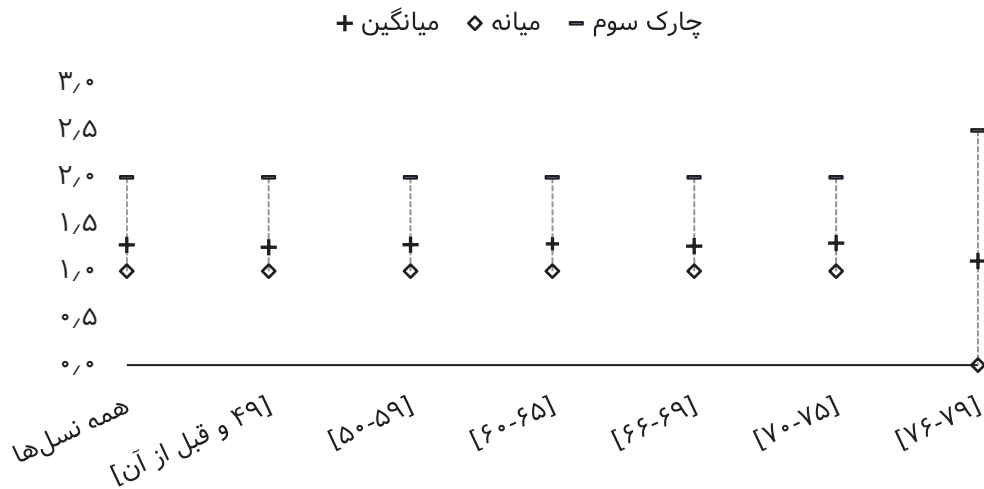
۲۱۷. مطالعه طولی انجام شده بر مبنای اطلاعات تجمعی طلاق‌های مربوط به مردان در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ که تا زمان ضبط اولین بازادواج پس از تجربه طلاق پیگیری شدند، نشان داده که:

۲۱۷-۱. مردان به‌طور متوسط پس از ۱٫۳ سال تجربه بی‌همسری به دلیل طلاق اقدام به بازادواج می‌کنند.

۲۱۷-۲. در این مطالعه، توزیع نسلی مردان چنین بوده است: ۶٫۷ درصد، متولدان دههٔ هفتاد، ۵۶٫۶ درصد، دههٔ شصتی‌ها و ۳۶٫۷ درصد، مردان نسل‌های دههٔ پنجاه و قبل از آن.

۲۱۷-۳. مردان متولد نیمهٔ اول دهه ۶۰ به‌طور متوسط پس از گذشت ۱٫۳ سال از طلاق، بازادواج داشته‌اند. این مردان نسبت به متولدین سایر نسل‌هایی که در این مطالعه مشاهده شدند پس از تجربه طلاق دیرتر نسبت به بازادواج اقدام کرده‌اند.

۲۱۷-۴. متوسط فاصله زمانی بین طلاق تا بازادواج برای مردان متولد نیمه دوم دهه ۷۰ که در مطالعه بررسی شدند برابر با ۱٫۱ سال بوده است. این به روشنی نشان می‌دهد این مردان با رویکردی متفاوت از سایر مردان و در فاصله کوتاهتری پس از طلاق نسبت به بازادواج اقدام کرده‌اند.

نمودار ۳۰. نمای نسلی مدت زمان بی‌همسری پس از طلاق تا اولین بازازدواج در میان مردان، بر پایه‌ی نفر-رویدادهای طلاق تجمعی، ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸.

۵-۲- رجوع (بازازدواج با همسر قبلی)

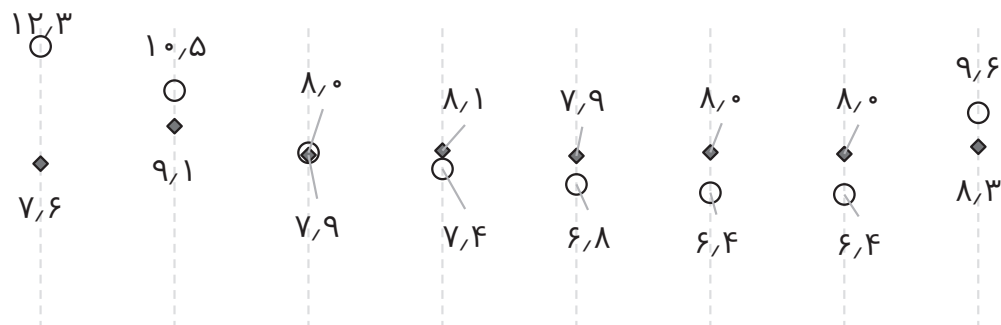
۲۱۸. مطالعه طولی همه‌ی نفر-طلاق‌های ضبط شده در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸ نشان می‌دهد ۹,۶ درصد زنان و ۸,۳ درصد از مردان پس از طلاق، به همسر قبلی خود برمی‌گردند: سهم زنان، ۱,۳ درصد بیشتر از مردان است*.

۲۱۹. با لحاظ فاصله‌ی طلاق تا بازازدواج برای مردان، سهم رجوع به همسر قبلی، بین ۹,۱ درصد در بازازدواج پس از گذشت یک سال از طلاق و ۷,۹ درصد، پس از گذشت ۲ یا ۴ سال؛ در نوسان است. ۷,۶ درصد از مردانی که در فاصله‌ی کمتر از ۱۲ ماه از طلاق بازازدواج می‌کنند، به همسر قبلی خود برمی‌گردند.

۲۲۰. مطالعه الگوی مشابه در میان زنان نشان می‌دهد سهم زنانی که با همسر قبلی خود بازازدواج می‌کنند بین ۱۰,۵ درصد زنان با یک سال تجربه‌ی بی‌همسری و ۶,۴ درصد زنانی که پس از گذشت ۵ یا ۶ سال مجدد با همسر قبلی خود ازدواج می‌کنند در نوسان است. ۱۲,۳ درصد از زنانی که در فاصله‌ی کمتر از ۱۲ ماه از طلاق بازازدواج می‌کنند، به همسر قبلی خود برمی‌گردند.

* ۲۹/۹ درصد از
از این زنان، از
ازدواج قبلی تجربه
طلاق، دست‌کم
یک فرزند داشتند.
۷۰/۱ درصد از این
موارد رجوع نکرده
همسر قبلی هم بدون
داشتن فرزند بوده
است.

باز ازدواج زنان با همسر قبلی ○ باز ازدواج مردان با همسر قبلی ◆

کل شش سال پنج سال چهار سال سه سال دو سال یک سال کمتر از سال

مدت بی‌همسری پس از طلاق

نمودار ۳۱. نمای مقایسه‌ای سهم باز ازدواج زنان و مردان با همسر قبلی بر حسب مدت زمان بی‌همسری پس از طلاق تا باز ازدواج، در میان همه نفر-طلاق‌های ضبط‌شده در فاصله ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸ که منجر به باز ازدواج شدند.

۶- طلاق و فرزندان

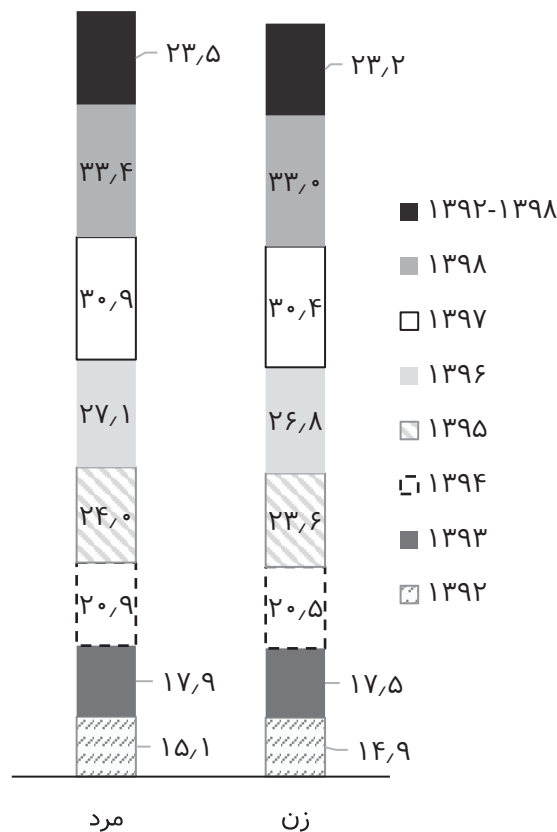
۲۲۱. در حدود ۲۳ درصد از نفر-طلاق‌های ضبط‌شده در فاصله سال‌های ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸، مرد یا زن دارای دست‌کم یک فرزند از ازدواج منجر به طلاق بودند.

۲۲۲. در سال ۱۳۹۷ حدود ۳۰ درصد از طلاق‌ها مربوط به زنان و مردانی بوده که با داشتن دست‌کم یک فرزند طلاق را تجربه می‌کردند.

۲۲۳. سهم زندگی‌های مشترکی که با داشتن دست‌کم یک فرزند منجر به طلاق می‌شدند در فاصله سال‌های ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸، افزایش داشته است و از حدود ۱۵ درصد طلاق‌های ضبط شده در سال ۱۳۹۲ با ۱۸ درصد افزایش به ۳۳ درصد در نیمه سال ۱۳۹۸ رسیده است.

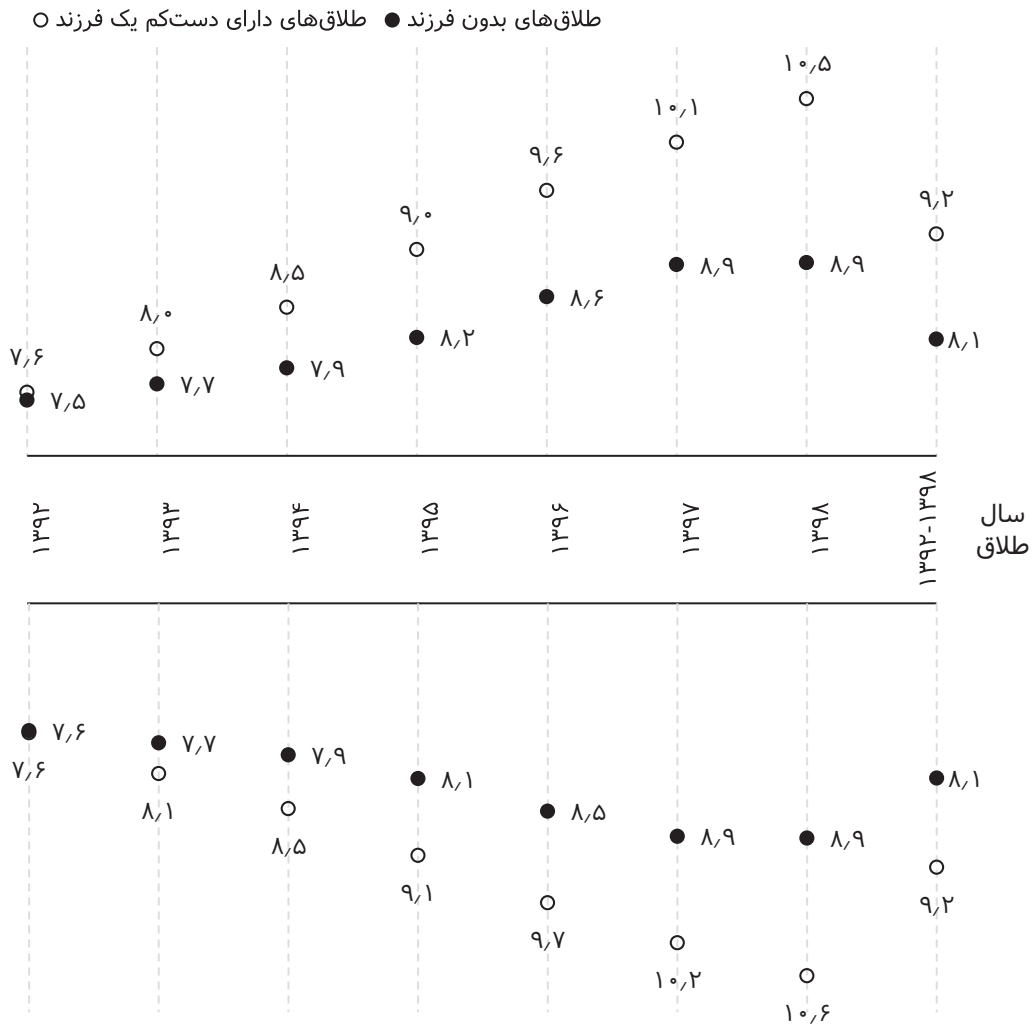
۲۲۴. داشتن فرزند سبب افزایش میانگین طول مدت زندگی مشترک در میان مردان و زنان بوده است به طوری که طول عمر زندگی مشترک منجر به طلاق در میان طلاق‌های بدون فرزند ۸,۱ سال بوده است، در حالی که داشتن دست‌کم یک فرزند طول عمر زندگی را یک سال افزایش داده و به ۹,۲ سال رسانده است: داشتن دست‌کم یک فرزند در زمان طلاق سبب افزایش یک ساله طول عمر زندگی مشترک شده است. این گزاره صرفاً به این معناست که در مقام قیاس، طلاق‌های ثبت شده مرتبط با خانواده‌های دارای فرزند

دیرتر از طلاق‌های ثبت شده مرتبط با خانواده‌های بدون فرزند رخ داده‌اند. و این البته لزوماً به این معنا نیست که: «داشتن فرزند باعث افزایش عمر ازدواج می‌شود.» گزارهٔ اخیر از این بررسی استنباط نمی‌شود و تحقیق آن نیازمند بررسی‌های جداگانه است.

نمودار ۳۲. نمای مقایسه‌ای سهم طلاق‌های دارای دستکم یک فرزند در میان زنان و مردان، ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸.

۲۲۵. در فاصلهٔ سال‌های ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸، طول مدت زندگی مشترک در زمان طلاق در بین طلاق‌های با داشتن دستکم یک فرزند در زمان طلاق، از ۷,۶ سال برای طلاق‌های ۹۲ به حدود ۱۰ سال در نیمهٔ ۱۳۹۸ رسیده است. روند افزایشی مشابهی برای میانگین طول مدت زندگی در زمان طلاق در میان طلاق‌های بدون فرزند مشاهده شد.

نمودار ۳۳. نمای مقایسه‌ای طول مدت زندگی منجر به طلاق در میان زنان و مردان، ۱۳۹۲ تا نیمه ۱۳۹۸.

۷- منابع

[۱]. هاشمی، سیدضیاء، فولادیان، مجید، فاطمی‌امین، زینب (۱۳۹۳)، بررسی تجربی دو نظریه رقیب همسرگزینی در ایران، فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایرانیان، دوره هفتم، شماره ۴.

[2]. Allred, C. (2019). *Divorce rate in the U.S.: Geographic variation, 2018*. Family Profiles, FP-19-23. Bowling Green, OH: National Center for Family & Marriage Research. <https://doi.org/10.25035/ncfmr/fp-18-23>

[3]. <https://www.singstat.gov.sg/find-data/search-by-theme/population/marital-status-marriages-and-divorces/latest-data>

[4]. https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/cthemByCat&cat=453&bul_id=d1BZ-VzBZYXVwOTBPdXhGVEJTQWI4dz09&menu_id=L0pheU43NWJwRWVVSZklWdzQ4TlhUUT09

[۵]. سالنامه آمارهای جمعیتی سازمان ملل، ۲۰۱۸

<https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/products/dyb/index.cshtml>

واژه نامه

۱- فصل ولادت ایرانیان

معادل	واژه / اصطلاح
Life Expectancy	امید زندگی
Differential Fertility	باروری افتراقی
Demographic Window	پنجره جمعیتی
Projection	پیش‌بینی
Live Birth	تولد زنده
Civil Registration	ثبت مدنی
Population	جمعیت
Population At Risk	جمعیت در معرض واقعه
Population Movement Through Time	حرکت زمانی جمعیت
Natural Population Growth	رشد طبیعی جمعیت
Reproduction	زادآوری
Elder	سالمند
Replacement Level	سطح جانشینی
Abortion	سقط جنین
Reproductive Transition	گذار باروری
Demographic Transition	گذار جمعیت‌شناختی
Stillbirth	مرده‌زایی
Death	مرگ
Birth	موالید
Median Age	میانه سنی
Marital Fertility Rate	میزان باروری زناشویی
Age-Specific Fertility Rate	میزان باروری ویژه سنی زنان یا میزان باروری سن-ویژه زنان
Crude Death Rate	میزان خام مرگ
Crude Birth Rate	میزان خام ولادت
General Fertility Rate	میزان عمومی باروری
Total Fertility Rate	میزان کلی باروری
Mortality Rates	میزان مرگ‌ومیر
Birth Rate	میزان موالید به ازاء هر هزار نفر جمعیت

معادل	واژه / اصطلاح
Hypothetical Cohort	نسل فرضی
Age Pyramid	هرم سنی

۲- فصل مرگ و میر ایرانیان

معادل	واژه / اصطلاح
Life Expectancy	امید زندگی
Vital Statistics	آمارهای حیاتی
Epidemic	بیماری واگیر
Complete Registration	پوشش کامل داده‌های ثبتی
Date Of Registration And Record	تاریخ ثبت و ضبط
Date Of Occurrence	تاریخ رخداد
Population Structure	ساختار جمعیتی
Record	ضبط
Delay Time	طول مدت تأخیر
Completeness	کامل بودن
Maternal Mortality	مرگ و میر مادران
Infant Mortality	مرگ و میر نوزادان
Standardized Death Rate	میزان استاندارد شده یا تعدیل شده مرگ
Crude Death Rate	میزان خام مرگ
Total Fertility Rate	میزان کلی باروری
Death Rate	میزان مرگ و میر
Child Mortality Rate	میزان مرگ و میر کودکان
Age-Specific Death Rates	میزان‌های سن-ویژه مرگ

۳- فصل ازدواج و طلاق ایرانیان

معادل	واژه / اصطلاح
Preliminary Data	آمار اولیه
Revised Figure	آمار بازبینی شده
Final Data	آمار نهایی شده
Record Linkage	آمارگیری با پیوند داده‌ها
Longitudinal Survey	آمارگیری طولی

معادل	واژه / اصطلاح
Marriage Market	بازار زناشویی
Remarriage	بازازدواج
Revise	بازبینی
Register	ثبت
Accuracy	درستی
Interethnic Marriage/Endogamy	درون همسری
Occurrence	رخداد
Nuptiality	زناشویی
Age At First Marriage	سن در اولین ازدواج
Age At Divorce	سن در زمان طلاق
National Identification Number	شماره ملی
Record	ضبط
Duration Of Marriage	طول مدت ازدواج
Average Age At Marriage/Divorce	میانگین سن در زمان ازدواج/ طلاق
Refined Marriage Rate	میزان ازدواج بازتعریف شده/ هرگز ازدواج نکرده ها
Age Standardised Refined Marriage/ Divorce Rate	میزان ازدواج/ طلاق بازتعریف شده ^۱ استاندارد شده
Age-Specific Marriage/Divorce Rate	میزان سن-ویژه ازدواج/ طلاق
Adjusted/Refined Divorce Rate	میزان طلاق متاهلان
Crude Marriage Rate	میزان عمومی ازدواج
Crude Divorce Rate	میزان عمومی طلاق
General Marriage Rate	میزان عمومی/ ناخالص ازدواج
Item-Nonresponse Rate	نرخ بی پاسخی قلم‌های اطلاعاتی
Marriage To Divorce Ratio	نسبت ازدواج به طلاق
Age Pyramid	هرم سنی

وظایف سازمان ثبت احوال کشور بقرار ذیل است:
ز. جمع آوری و تهیه آمارهای انسانی سراسر کشور و انتشار آن
ماده یک قانون ثبت احوال کشور

دستگاه‌های اجرایی... مکلفند در حدود وظایف قانونی خود و در چارچوب ضوابط و استانداردهای شورای عالی آمار، آمار تخصصی حوزه‌های مربوط به خود را تولید و اعلام کنند. در این صورت آمار منتشره، آمار تخصصی رسمی است.
بند پ ماده ۱۰ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

علاوه بر آمار وقایع حیاتی (تولد، ازدواج، طلاق و فوت)... مرجع آمار رسمی جمعیت (تعداد، سن، جنس و محل زندگی) نیز سازمان ثبت احوال کشور خواهد بود.
بخشی از مصوبات نشست پنجاه و هفتم شورای عالی آمار، شهریور ۹۷

